

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΓΕΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΔΙΚΑΙΟΥ
Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΟΠΟΙΗΣΗ»

Κατεύθυνση Ιδιωτικού Δικαίου

**Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ ΑΝΑΓΚΑΣΤΙΚΗΣ
ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΠΕΡΙ
ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΥΠΕΡΧΡΕΩΜΕΝΩΝ
ΦΥΣΙΚΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Εμμανουέλας-Χριστίνας Γενετζάκη
(Α.Μ.0912Μ007)

Τριμελής Επιτροπή
Β. Δούβλης, Καθηγητής (Επιβλέπων)
Α. Μπώλος, Επίκ. Καθηγητής
Δ. Ρούσσης, ΔΝ - Ειδικός Επιστήμων

ΑΘΗΝΑ
ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2014

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Δεδομένης της κρίσιμης οικονομικής συγκυρίας που διανύουμε, η διάσωση και εξυγίανση των επιχειρήσεων, καθώς και η ελευθέρωση των υπερχρεωμένων ιδιωτών από το άγος των χρεών τους και η επανάκτηση της αγοραστικής τους δύναμης αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στις μέρες μας, καθώς έχει ως απώτερα οφέλη την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και ευημερία.

Το παρόν πόνημα επιχειρεί να αναπτύξει την ισχύουσα νομοθεσία για την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, στο πλαίσιο της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. του ΠτΚ και της διαδικασίας του ν. 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα.

Ειδικότερα, η σύγχρονη προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης του ΠτΚ, η οποία αντικατέστησε την γαλλικής προέλευσης διαδικασία συνδιαλλαγής, δίνει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, ακόμη κι αν έχουν παύσει τις πληρωμές τους, να ρυθμίσουν τα χρέη τους σε σύντομο χρονικό διάστημα και να διασωθούν από την πτώχευση, μέσω της σύναψης και δικαστικής επικύρωσης μιας συμφωνίας, η οποία δεσμεύει το σύνολο των πιστωτών τους.

Η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών κατά της περιουσίας του οφειλέτη και υπό προϋποθέσεις κατά των λοιπών συνοφειλετών του, η οποία δύναται να διαταχθεί ως προληπτικό μέτρο –μεταξύ άλλων- μετά το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, ενώ μπορεί να αποτελέσει και περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης, συμβάλλει αναμφισβήτητα στην ευόδωση της εν λόγω συλλογικής διαδικασίας.

Συγκεκριμένα, προστατεύει την περιουσία του οφειλέτη από παρούσες ή μέλλουσες διώξεις των πιστωτών του, ώστε να διατηρηθούν τα στοιχεία της και να αποτραπεί εν γένει ο κατακερματισμός της και η επιδείνωση της οικονομικής θέσης του οφειλέτη, με σκοπό τη διασφάλιση της σύναψης και υλοποίησης της συμφωνίας εξυγίανσης και τη διάσωση του οφειλέτη από την πτώχευση.

Το υποκειμενικό και αντικειμενικό εύρος της ως άνω αναστολής, πάντως, έχει προβληματίσει έντονα τόσο τη θεωρία όσο και τη νομολογία. Σε κάθε περίπτωση, υπό το ισχύον δίκαιο, το είδος και το εύρος των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή, ενόψει και των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της εκάστοτε κρινόμενης περίπτωσης.

Από την άλλη πλευρά ο ν. 3869/2010, ο οποίος ρύθμισε για πρώτη φορά στη χώρα μας την αστική αφερεγγυότητα, παρέχει τη δυνατότητα ρύθμισης των χρεών του υπερχρεωμένου -πλην όμως έντιμου- οφειλέτη, βάσει των εισοδημάτων του, υφιστάμενων και μελλοντικών, αλλά και βάσει της περιουσίας του. Περαιτέρω, προβλέπει τη δυνατότητα

απαλλαγής του οφειλέτη από χρέη τα οποία αδυνατεί να αποπληρώσει, ελλείψει επαρκών εισοδημάτων.

Στο πλαίσιο της ως άνω διαδικασίας του ν. 3869/2010, αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των πιστωτών του οφειλέτη και παράλληλα απαγορεύεται η μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του, κατ' αρχάς αυτοδικαίως, από την κατάθεση της αιτήσεώς του ενώπιον του αρμοδίου Ειρηνοδικείου και εν συνεχεία, σε περίπτωση μη επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού, στο πλαίσιο προσωρινής διαταγής του Ειρηνοδίκη, μέχρι την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της αιτήσεώς του. Τέλος, σε περιπτώσεις μη χορήγησης προσωρινής διαταγής, παρέχεται στον οφειλέτη η έσχατη δυνατότητα αναστολής της αρξάμενης αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του ή λήψης προληπτικών μέτρων, στο πλαίσιο του άρθρου 6 του ν. 3869/2010.

Σημαντική, πάντως, υπήρξε η πρόσφατη τροποποίηση του ν. 3869/2010 περί υποχρέωσης μηνιαίων καταβολών του οφειλέτη ήδη από την κατάθεση της αιτήσεώς του, προς αντιστάθμισμα της μακροχρόνιας, συνήθως, αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών του εναντίον της περιουσίας του, η οποία περιόρισε σε μεγάλο βαθμό και την καταχρηστική υπαγωγή οφειλετών στις ευνοϊκές ρυθμίσεις του νόμου αυτού.

Τέλος, ενδιαφέρον παρουσιάζει η δικαιοσυγκριτική επισκόπηση αλλοδαπών εννόμων τάξεων, με έμφαση στο γαλλικό, στο γερμανικό και στο αγγλοσαξωνικό δίκαιο, οι οποίες επηρέασαν και τη διαμόρφωση του ελληνικού δικαίου εμπορικής και αστικής αφερεγγυότητας. Ενόψει δε, των τρεχουσών πολιτικών και οικονομικών εξελίξεων, ιδιαίτερη σημασία αποκτά και η προσφάτως ψηφισθείσα τροπολογία του Υπουργείου Ανάπτυξης, η οποία εισάγει μια έκτακτη ειδική διαδικασία «εξυγίανσης» οφειλετών, εμπόρων και μη, υποσχόμενη τη διάσωση και τον απεγκλωβισμό χιλιάδων -μικρομεσαίων ιδίως- επιχειρήσεων από μη βιώσιμα χρέη και συνακόλουθα την τόνωση της επιχειρηματικότητας και της εθνικής οικονομίας.

ABSTRACT

Given the critical economic conjuncture we live in, the rescue and restructuring of companies as well as the release of indebted individuals from their debts and the regain of their purchasing capacity is becoming increasingly important nowadays, as its ulterior benefits are the economic and social development and prosperity.

This essay attempts to develop the existing legislation concerning the suspension of individual enforcement measures and other individual proceedings of debtor's creditors, under the pre-bankruptcy reorganization procedure of Articles 99 et seq. of the greek Bankruptcy Code and under the procedure of the Law 3869/2010 about the arrangement of debts of over draft individuals.

In particular, the new pre-bankruptcy proceeding of the Bankruptcy Code, that has replaced the French origin "conciliation procedure" and may be translated as "rehabilitation", offers a number of new options and solutions to enterprises facing financial problems, even though they have already ceased their payments, to settle their debts in a short period of time and be rescued from bankruptcy, through the conclusion and judicial ratification of a legal agreement which binds all creditors.

The suspension of individual enforcement actions against the debtor's property, that may be extended to also cover guarantors or other co-obligors of the debtor, where there is a serious business or social reason, but also the additional provisional measures that may be ordered by the judge, to avoid the diminution of the value of the debtor's property, undoubtedly contribute to the success of this collective procedure.

To be exact, the above measures protect the property of the debtor by current or future prosecutions of his/her creditors, in order to prevent its fragmentation and in that way the deterioration of the financial position of the debtor, so as to ensure the conclusion and realization of the rehabilitation agreement and save the debtor from bankruptcy.

However, the subjective and objective scope of suspension has been a problem to both theory and jurisprudence. In any case, under the current law, the nature and extent of the ordered provisional measures within the bounds of the rehabilitation process are dependent on the discretion of the court, in view of the particular characteristics of each individual case.

On the other hand, the Law 3869/2010 is the first piece of Greek legislation dealing with the issue of over-credited individuals, providing them with the option to achieve an official judicial settlement, concerning the debts they are not able to repay.

In the context of the above process, the filing of an application, results to an automatic stay of the creditors' proceedings while the change of the factual and legal situation of the debtor's property is prohibited. In addition, in the event of failure to reach a

preliminary settlement, creditors' proceedings are suspended under a temporary order of the judge, until the final decision on debtor's application.

Furthermore, in cases of failure to issue a temporary order, the debtor or anybody else having legal interest, can apply for provisional remedies suspending any measures of procedural enforcement against the debtor, or any other provisional remedy in order to avoid any reduction of the value of the debtor's assets. The suspension is granted until the judgment on the submitted petition is issued; provided that the petition is likely to be successful and that it is probable that the debtor will suffer substantial damage if the suspension is not granted. If a suspension is granted a simultaneous asset disposal prohibition is imposed to the debtor.

Significant, however, was the recent amendment of the Law 3869/2010 concerning the debtor's obligation of monthly payments since the filing of his/her application, to offset the long-term suspension of creditors' legal proceedings against his/her property, which largely limited debtors' abusive applications to come under the favorable regulations of this law.

Finally, it is interesting to review foreign jurisdictions and especially french, german and common law, which influenced the formation of greek insolvency law. Furthermore, in the face of the current political and economic developments, the adoption of a special reorganization procedure of debtors, traders and non traders, promising the rescue of thousands of small and medium enterprises of non-viable debts, becomes really important, as it seeks, through its regulations, to stimulate entrepreneurship and consequently national economy.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	10
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	11

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΤΚ

1. Η σύγχρονη προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης του ΠτΚ – Συνοπτική περιγραφή	19
2. Τελολογία προληπτικών μέτρων	22
3. Γενικά χαρακτηριστικά των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων.....	24
3.1. Αρμοδιότητα χορήγησης και φύση προληπτικών μέτρων	24
3.2. Νομιμοποιούμενα πρόσωπα	27
4. Είδη προληπτικών μέτρων.....	34
4.1. Η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 103 παρ. 1 ΠτΚ)	34
4.1.1. Διάρκεια ισχύος.....	34
4.1.2. Εύρος διατασσόμενης αναστολής	35
4.2. Λοιπά προληπτικά μέτρα	38
4.3. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών	42
4.3.1. Η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και η λήψη λοιπών ασφαλιστικών μέτρων	45
4.3.2. Η έκδοση και επίδοση διαταγής πληρωμής	48
4.3.3. Η αναστολή των ατομικών διώξεων ως όρος της συμφωνίας εξυγίανσης.....	53
5. Η προσωρινή διαταγή	54
6. Προβλήματα που δημιουργούνται στη δικαστηριακή πρακτική – Προτάσεις νομοθετικής πολιτικής.....	56

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Ν. 3869/2010

1. Συνοπτική παρουσίαση του μηχανισμού δικαστικής ρύθμισης των χρεών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων του ν. 3869/2010	60
2. Η τελολογία και τα στάδια χορήγησης αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών στο πλαίσιο του ν. 3869/2010	62
3. Η αυτοδίκαιη αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών και η υποχρέωση καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη μέχρι την ημέρα εκδίκασης της απόπειρας προδικαστικού συμβιβασμού	63

4. Η αναστολή καταδικωκτικών μέτρων σε περίπτωση μη επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού	68
4.1. Προϋποθέσεις χορήγησης και ισχύος της προσωρινής διαταγής	69
4.2. Περιεχόμενο προσωρινής διαταγής.....	71
4.2.1. Αναστολή ατομικών καταδικωκτικών μέτρων και απαγόρευση διάθεσης περιουσίας του οφειλέτη.....	71
4.2.2. Ορισμός μηνιαίων δόσεων προς τους πιστωτές	72
4.2.3. Ρύθμιση κατάστασης και εξασφάλιση δικαιώματος.....	75
4.2.4. Ανάκληση ή μεταρρύθμιση της προσωρινής διαταγής	76
5. Η αναστολή των καταδικωκτικών μέτρων του άρθρου 6 του ν. 3869/2010.....	77
5.1. Αναστολή της αρξάμενης αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 6 παρ. 1 ν. 3869/2010)..	77
5.2. Συνέπειες της χορηγούμενης αναστολής.....	81
5.3. Προληπτικά ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 6 παρ. 2 ν. 3869/2010).....	83
5.4. Αναστολή εκτελέσεως ενόψει εμπρόθεσμης άσκησης εφέσεως (άρθρο 6 παρ. 5 ν. 3869/2010).....	85
6. Συγκριτικές παρατηρήσεις – Συμπεράσματα.....	86

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Γενικά	91
2. Κοινοτικό δίκαιο	92
2.1. Τρέχουσες εξελίξεις στο πλαίσιο του Κοινοτικού Δικαίου – Υπαγωγή νέων συλλογικών διαδικασιών στον Κανονισμό ΕΚ 1346/2000	92
2.2. Εναρμόνιση διαδικασιών αναδιάρθρωσης σε κοινοτικό επίπεδο – Σύσταση Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 12.3.2014	93
3. Γαλλικό δίκαιο	96
4. Γερμανικό δίκαιο	100
5. Αγγλικό δίκαιο	103
6. Δίκαιο των Η.Π.Α.	105
7. Συμπερασματικές παρατηρήσεις.....	109
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	110
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	117
ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ.....	122
ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ	128

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ

I. ΕΛΛΗΝΙΚΕΣ

αδημ.	αδημοσίευτη
Αθ	Αθηνών
ΑΚ	Αστικός Κώδικας
ΑΠ	Άρειος Πάγος
Αρμ	Αρμενόπουλος
αρ.	αριθμός
ΑχΝ	Αχαϊκή Νομολογία
βλ.	βλέπε
γαλλΕμπΚ	γαλλικός Εμπορικός Κώδικας
Γ.Ε.ΜΗ	Γενικό Εμπορικό Μητρώο
γερμΠτΚ	γερμανικός Πτωχευτικός Κώδικας
ΔΕΕ	Δίκαιο Επιχειρήσεων και Εταιριών
ΔΕΝ	Δελτίο Εργατικής Νομοθεσίας
ΔΟΥ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο
ΔΣΑ	Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών
ΔΦΝ	Δελτίο Φορολογικής Νομοθεσίας
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
εδ.	εδάφιο
ΕΕμπΔ	Επιθεώρηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΕργΔ	Επιθεώρηση Εργατικού Δικαίου
Ειρ	Ειρηνοδικείο
ΕισΝΑΚ	Εισαγωγικός Νόμος Αστικού Κώδικα
ΕΚ	Ευρωπαϊκός Κανονισμός
εκ.	εκατομμύριο
ΕλλΔνη	Ελληνική Δικαιοσύνη
επ	επόμενα
ΕπισκΕΔ	Επισκόπηση Εμπορικού Δικαίου
ΕΠολΔ	Επιθεώρηση Πολιτικής Δικονομίας
ΕρμΑΚ	Ερμηνεία Αστικού Κώδικα
ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΕΤΑΑ	Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων
ΕΤρΑξΧρΔ	Επιθεώρηση Τραπεζικού, Αξιογραφικού, Χρηματιστηριακού Δικαίου
Εφ	Εφετείο

ΕφΑΔ	Εφαρμογές Αστικού Δικαίου
Η.Π.Α.	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Θεσ	Θεσσαλονίκη
κ.α.	και άλλα
κ.λ.π.	και λοιπά
ΚΠολΔ	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας
ΜΠρ	Μονομελές Πρωτοδικείο
ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ν. ή Ν.	νόμος
ν.δ.	νομοθετικό διάταγμα
ΝοΒ	Νομικό Βήμα
ν.π.	νομικό πρόσωπο
ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
Ολ	Ολομέλεια
οπ	όπου παραπάνω
Ο.Τ.Α.	Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΠΠρ	Πολυμελές Πρωτοδικείο
ΠτΚ	Πτωχευτικός Κώδικας
π.χ.	παραδείγματος χάριν
παρ.	παράγραφος
Πατρ.	Πατρών
ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
περ.	περίπτωση
ΠΝΠ	Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου
Πρ	Πρωτοδικείο
πρβλ	πράβαλε
ΤΝΠ	Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών
υποσημ.	υποσημείωση
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως
φ.π.	φυσικό πρόσωπο
ΧρΙΔ	Χρονικά Ιδιωτικού Δικαίου
ΧρηΔικ	Χρηματιστηριακό Δίκαιο

II. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΕΣ

ΕU	European Union
SoA	Schemes of Arrangement
JBL	Journal of Business Law

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν πόνημα επιχειρεί να αναπτύξει την ισχύουσα νομοθεσία για την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, στο πλαίσιο της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. του ΠτΚ και της διαδικασίας του ν. 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα.

Κατ' αρχάς, λοιπόν, θα παρατεθούν εν συντομία οι εξεταζόμενες συλλογικές διαδικασίες, με κάποιες σύντομες, συγκριτικές αναφορές στους προγενέστερους εξυγιαντικούς θεσμούς της ελληνικής νομοθεσίας, αλλά και στον ενδοπτωχευτικό θεσμό εξυγίανσης, ήτοι στο σχέδιο αναδιοργάνωσης. Εξάλλου, η ενδελεχής επισκόπηση του συνόλου των εξυγιαντικών θεσμών της ελληνικής νομοθεσίας θα εξέφευγε από τα όρια και τους σκοπούς της παρούσας διπλωματικής εργασίας, δεδομένου του περιορισμένου εύρους της.

Εν συνεχεία, θα αναλυθούν η τελολογία, οι προϋποθέσεις, η διαδικασία και τα στάδια χορήγησης της αναστολής, καθώς και το αντικειμενικό και υποκειμενικό εύρος αυτής, το οποίο, μάλιστα, είχε απασχολήσει έντονα θεωρία και νομολογία, στο πλαίσιο ιδίως της προϊσχύουσας διαδικασίας συνδιαλλαγής του ΠτΚ.

Επιπλέον, θα εξεταστούν τα λοιπά προληπτικά μέτρα που μπορούν να λαμβάνονται κατά τη διάρκεια και προς διευκόλυνση των εξεταζόμενων συλλογικών διαδικασιών και η λειτουργία της προσωρινής διαταγής στο πλαίσιο αυτών, ενώ η γράφουσα θα προβεί και σε συγκριτικές παρατηρήσεις, καθώς και σε προτάσεις νομοθετικής πολιτικής, προς βελτίωση των σχετικών ρυθμίσεων.

Ειδική και αναλυτική αναφορά θα γίνει στη διχογνωμία που επικρατεί σε θεωρία και νομολογία ως προς δύο επιμέρους ζητήματα, ήτοι αυτό της δυνατότητας έκδοσης και επίδοσης διαταγής πληρωμής και αυτό της δυνατότητας εγγραφής προσημείωσης υποθήκης και λήψης εν γένει ασφαλιστικών μέτρων, ενόσω βρίσκεται εν ισχύ αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και θα παρουσιαστούν οι λύσεις που έχουν δοθεί νομολογιακά.

Στο τρίτο και τελευταίο μέρος θα επιδιωχθεί μια περιορισμένη δικαιosuγκριτική επισκόπηση αντίστοιχων θεσμών αφερεγγυότητας άλλων ευρωπαϊκών εννόμων τάξεων και του δικαίου των Η.Π.Α., ενώ θα παρατεθούν και οι σχετικές τρέχουσες νομοθετικές εξελίξεις –πρωτοβουλίες στο πεδίο του κοινοτικού δικαίου. Τέλος, η γράφουσα θα προβεί σε καταγραφή συμπερασμάτων.

Κλείνοντας, θα ήθελα να εκφράσω τις ευχαριστίες μου στον επιβλέποντα καθηγητή μου, για τη βοήθειά του, καθ' όλη τη διάρκεια συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας και την εν γένει καθοδήγησή του. Επίσης, ευχαριστώ όλους τους καθηγητές μου για την πολύτιμη συνδρομή τους στο διετές αυτό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σε κάθε περίοδο, αλλά ιδιαίτερα σε περιόδους οικονομικής κρίσης, είναι σημαντικό να δίνεται μια δεύτερη ευκαιρία στις επιχειρήσεις που για οποιονδήποτε λόγο βρίσκονται σε οικονομική αδυναμία. Κοινωνικά είναι σημαντική η παροχή δεύτερης ευκαιρίας επειδή διασώζονται θέσεις εργασίας, τόσο στην ίδια την επιχείρηση, όσο και σε άλλες επιχειρήσεις που συναλλάσσονται με αυτήν (προμηθευτές, εμπορικούς αντιπροσώπους κλπ.), ενώ οικονομικά είναι σημαντική, επειδή δεν χάνεται η άυλη αξία της επιχείρησης και δεν διακόπτεται η παραγωγική της δραστηριότητα. Επιπλέον, η διάσωση των επιχειρήσεων μπορεί να βοηθήσει και στην προσέλκυση επενδύσεων, αφού μπορεί να είναι ελκυστικότερο για τον επενδυτή να ξεκινήσει την επένδυσή του με βάση μια υφιστάμενη επιχείρηση που χρειάζεται ρευστότητα για να διασωθεί και να αναπτυχθεί, παρά να ξεκινήσει από το μηδέν¹.

Έτσι, λοιπόν, σε τέτοιες περιόδους έρχεται στο προσκήνιο εκείνο το κομμάτι του πτωχευτικού δικαίου που έχει να κάνει με την «εξυγίανση»² των επιχειρήσεων, ώστε να δώσει απαντήσεις στο κρίσιμο ερώτημα, τι μπορεί αλλά και τι πρέπει να γίνει με τις αφερέγγυες επιχειρήσεις και όλα τα εμπλεκόμενα σε αυτές πρόσωπα, θέτοντας το κατάλληλο ρυθμιστικό πλαίσιο, με τη βοήθεια του οποίου αποκτούν αυτές τη δυνατότητα να διασωθούν από την πτώχευση και να επανακάμψουν στη φερεγγυότητα³. Μέσω, λοιπόν, των διαδικασιών εξυγίανσης, ενδοπτωχευτικών ή προπτωχευτικών, επιδιώκεται η διάσωση της επιχείρησης, η διατήρηση των θέσεων εργασίας, η προαγωγή του κοινωνικού και

1. Βλ. Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου για τη «*Σύσταση ενιαίας ανεξάρτητης αρχής δημοσίων συμβάσεων και κεντρικού ηλεκτρονικού μητρώου δημοσίων συμβάσεων – Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (Πτωχευτικός Κώδικας) – Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις*», 16.

2. Η εξυγίανση μπορεί να οριστεί ως το σύνολο όλων εκείνων των οργανωτικών και οικονομικών μέσων που λαμβάνονται από τα αρμόδια όργανα με σκοπό την καταπολέμηση και υπέρβαση μιας δυσμενούς οικονομικής κατάστασης της επιχείρησης. Η εξυγιαντική διαδικασία μπορεί να στηριχθεί σε δύο άξονες, καθένας από τους οποίους αποτελεί διακριτή επιλογή. Ο ένας άξονας είναι η διάσωση της επιχείρησης κι ο άλλος η διάσωση του φορέα της. Αναλόγως του άξονα γύρω από τον οποίο θα δομηθεί η διαδικασία της εξυγίανσης, θα ληφθούν και τα κατάλληλα εξυγιαντικά μέτρα, ώστε στη μεν πρώτη περίπτωση να διασωθεί η επιχείρηση ως σύνολο, αποχωρισμένη από το φορέα της και με μεγαλύτερη πιθανότητα να μεταβιβαστεί με όλα της τα στοιχεία σε άλλο φορέα, στη δεύτερη περίπτωση δε, η διάσωση του φορέα αποσκοπεί στην αποκατάσταση της λειτουργίας της επιχείρησής του και στην μέσω αυτής ανάκτηση της φερεγγυότητάς του. Στην τελευταία αυτή περίπτωση, θα μπορούσε κανείς να κάνει λόγο για «αυθεντική εξυγίανση» (άρθρα 99 επ. ΠτΚ)· *Φράστανλης*, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης-Βασικές αρχές και έναρξη της διαδικασίας, ΧρΙΔ 2012, 407-408. Άλλες εξυγιαντικές μέθοδοι που προβλέπονται στο ελληνικό δίκαιο, πέραν της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης του ΠτΚ, με τις οποίες όμως δεν θα ασχοληθούμε, λόγω του περιορισμένου εύρους της παρούσας, είναι η (προπτωχευτική) ειδική εκκαθάριση (άρθρο 106 ια ΠτΚ), με την οποία επιδιώκεται η πώληση του συνόλου του ενεργητικού ή επιμέρους λειτουργικών συνόλων μίας επιχείρησης, με διενέργεια δημόσιου πλειοδοτικού πλειστηριασμού, όταν η επίτευξη συμφωνίας εξυγίανσης δεν είναι εφικτή και το σχέδιο αναδιοργάνωσης (άρθρα 107 επ. ΠτΚ), το οποίο όμως προϋποθέτει την προηγούμενη κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση. Στην ουσία πρόκειται για ενδοπτωχευτική εξυγίανση, η οποία έχει χρησιμοποιηθεί ελάχιστα στην πράξη, ενώ σε κάθε περίπτωση τείνει να εκτοπιστεί μετά τη θέσπιση της νέας προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης, η οποία είναι μακράν η λιγότερο επώδυνη για την αφερέγγυα επιχείρηση.

3. *Γεωργακόπουλος*, Εγχειρίδιο εμπορικού δικαίου, 1997, 175· *Φράστανλης*, ΧρΙΔ 2012, 407.

οικονομικού χώρου στον οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση και τέλος η ενδυνάμωση της εθνικής οικονομίας⁴.

Ο θεσμός της εξυγίανσης των κλονισμένων οικονομικά επιχειρήσεων – εμπόρων στην Ελλάδα, είχε διανύσει μακρά διαδρομή μέχρι την εισαγωγή του σύγχρονου Πτωχευτικού Κώδικα (ν. 3588/2007)⁵, με πιο πρόσφατες τις σχετικές διαδικασίες του ν. 1386/1983⁶ για την οικονομική ανασυγκρότηση των λεγόμενων προβληματικών επιχειρήσεων και του αμέσως επόμενου ν. 1892/1990⁷, οι οποίες ήταν λειτουργικά απομονωμένες από τις πτωχευτικές ρυθμίσεις και είχαν λιγότερο ή περισσότερο εξυγιαντικό χαρακτήρα.

Με την εισαγωγή του Πτωχευτικού Κώδικα επιχειρήθηκε η λειτουργική συνένωση της πτώχευσης και των διαδικασιών εξυγίανσης, σε αντικατάσταση του δυαδικού συστήματος της πτώχευσης ως εκκαθάρισης και της εξυγίανσης ως άλλης μορφής συλλογικής εκτέλεσης⁸. Ειδικότερα, ο νέος ΠτΚ καθιέρωσε το ενιαίο σύστημα εκκαθάρισης – αναδιοργάνωσης⁹, που είναι ταυτόχρονα ένα σύστημα «ισότιμων λύσεων» ή «ανοικτών σκοπών», κατά την εφαρμογή

4. Κοτσίρης/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης προβληματικών επιχειρήσεων, 2006, 1· Τριανταφυλλάκης, Εισηγήσεις εμπορικού δικαίου, 2009, 427.

5. ΦΕΚ/Α/153/10.7.2007.

6. ΦΕΚ/Α/34/17.3.1983. Πρόκειται για το θεσμό της ειδικής εκκαθάρισης, όπως αυτός εισήχθη στο ελληνικό δίκαιο αρχικά με τα άρθρα 17 επ. του ν.δ. 3562/1956 και στη συνέχεια με το άρθρο 9 του ν. 1386/1983 και με τα άρθρα 46 και 46^α του ν. 1892/1990, ο οποίος επεδίωκε, κατ' αρχάς, τη διάσωση της επιχείρησης ως συνόλου, ανεξάρτητα από το φορέα της, μέσω αναγκαστικής μεταβίβασης της σε άλλο φορέα. Από την επομένη της υποβολής της αίτησης στο Εφετείο για τη θέση της επιχείρησης υπό την ειδική εκκαθάριση των άρθρων 46 και 46α, απαγορευόταν η αναγκαστική εκτέλεση και η λήψη παντός ασφαλιστικού μέτρου κατά της αιτούσας επιχείρησης, ενώ απαγορευόταν και η κήρυξη της τελευταίας σε πτώχευση. Η απαγόρευση αυτή ίσχυε έναντι όλων των πιστωτών. Βλ. σχετικά Λιακόπουλο, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, 1994, 54 επ· Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006), 136 επ.

7. ΦΕΚ/Α/101/3.7.1990. Πρόκειται για τα άρθρα 44 και 45 του ν. 1892/1990, με τα οποία εισήχθη στην Ελλάδα η δυνατότητα εκούσιας εξυγίανσης προβληματικών και υπερχρεωμένων επιχειρήσεων, με χαρακτηριστικά προληπτικού συμβιβασμού, μέσω επίτευξης συμφωνίας της επιχείρησης με την πλειοψηφία των πιστωτών της, είτε με άμεση διαπραγμάτευση μεταξύ των συμβαλλομένων μερών, είτε με τη μεσολάβηση επιτρόπου, ενώ δεν αποκλειόταν η σύναψη συμφωνίας και μετά την πτώχευση. Μάλιστα, το άρθρο 45 παρ. 6 του ν. 1892/1990, προέβλεπε την προσωρινή αναστολή των μέτρων ατομικής ή συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης ακόμη και των ενέγγυων πιστωτών κατά της επιχείρησης, καθώς και την αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων, από το διορισμό του επιτρόπου έως την δικαστική επικύρωση της συμφωνίας. Η συμφωνία αφορούσε τη ρύθμιση ή τον περιορισμό των χρεών της επιχείρησης, σε συνδυασμό με την αναστολή μέσων αναγκαστικής εκτέλεσης, λήψης ασφαλιστικών μέτρων ή ακόμη και έγερσης αγωγών εκ μέρους των πιστωτών, καθόλη τη διάρκεια της σύμβασης. Αποτελούσε, δε, ένα είδος αναγκαστικού συμβιβασμού, αφού δέσμευε και τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές, υπό την προϋπόθεση επικύρωσής της από το Εφετείο. Η κατάρτιση και επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης, με υπαγωγή της ή μη σε επίτροπο, είχε αξία μόνο εφόσον διατηρείτο ουσιαστικά η παραγωγική λειτουργία της υπό εξυγίανση επιχείρησης. Βλ. σχετικά με τα ως άνω καταργηθέντα άρθρα Περάκη, Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης κατά τα άρθρα 44 και 45 του ν. 1892/1990, 1993· Λιακόπουλο (1994), 47 επ· Γεωργακόπουλο, Πτώχευση και εξυγίανση, 1997, 241 επ· Κοτσίρη/Χατζηνικολάου-Αγγελίδου (2006), 30 επ· Περάκη, Πτωχευτικό Δίκαιο, 2012, 38 επ.

8. Μιχαλόπουλος, Οι προπτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας του Πτωχευτικού Κώδικα - Από την συνδιαλλαγή επιστροφή στην εξυγίανση, 2013, 25.

9. Σωτηρόπουλος, Ο νέος πτωχευτικός κώδικας: Από την «πτώχευση» στην «εξυγίανση» του ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, ΧρΠΔ 2008, 290.

του οποίου μπορεί να προκύψει είτε εκκαθάριση της επιχείρησης είτε εξυγίανσή της¹⁰. Έτσι, λοιπόν, ενοποιήθηκε το πτωχευτικό δίκαιο, με την ένταξη σε αυτό συστημάτων και διαδικασιών που ως τότε ήταν διάσπαρτα σε αυτόνομα νομοθετήματα, ευρισκόμενα συστηματικά εκτός πτωχευτικού δικαίου.

Εκτός από την κατεξοχήν πτωχευτική διαδικασία και τη δυνατότητα εξυγίανσης των επιχειρήσεων εντός αυτής με την εισαγωγή του σχεδίου αναδιοργάνωσης¹¹, με τις διατάξεις των άρθρων 99-106 του ν. 3588/2007, όπως τροποποιήθηκε με τον ν. 3858/2010¹², εισήχθη στην ελληνική έννομη τάξη, ως ενιαίο κομμάτι στο νέο Πτωχευτικό Κώδικα και η –γαλλικής καταγωγής- προπτωχευτική και συναινετική διαδικασία της συνδιαλλαγής¹³, η οποία είχε σαν στόχο να αποφευχθεί η πτώχευση εμπόρων με οικονομικά προβλήματα, μέσω της σύναψης και δικαστικής επικύρωσης της λεγόμενης συμφωνίας συνδιαλλαγής. Ειδικότερα, ως διαδικασία συνδιαλλαγής, χαρακτηριζόταν στον νόμο το σύνολο δικαστικών και εξωδίκων ενεργειών, υπό δικαστική εποπτεία, που απέβλεπε στην κατάρτιση και δικαστική επικύρωση μιας συμφωνίας περί ρυθμίσεως οφειλών ενός έχοντος πτωχευτική ικανότητα και ευρισκόμενου σε κατάσταση παρούσας ή προβλέψιμης οικονομικής αδυναμίας φυσικού ή

10. Αυγητίδης, Εξυγίανση επιχειρήσεων μέσω προπτωχευτικών συμφωνιών, 2011, 137. Βλ. και άρθρο 1 του ν. 3588/2007, σύμφωνα με το οποίο «*Η πτώχευση αποσκοπεί στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλο τρόπο που προβλέπεται από σχέδιο αναδιοργάνωσης και ιδίως με τη διατήρηση της επιχείρησής του*».

11. Άρθρο 107 ΠτΚ: «*Η διάσωση της επιχείρησης, η αξιοποίηση της, αλλά και η διανομή της πτωχευτικής περιουσίας, καθώς και η ευθύνη του οφειλέτη μετά την περάτωση της πτωχευτικής διαδικασίας μπορεί να αποτελέσουν αντικείμενο ρύθμισης με σχέδιο αναδιοργάνωσης*». Εισήχθη, λοιπόν, ο θεσμός του σχεδίου αναδιοργάνωσης, ως προαιρετικός ενδοπτωχευτικός θεσμός εξυγίανσης, ο οποίος προϋποθέτει την κήρυξη της οφειλέτριας επιχείρησης σε πτώχευση και ανατρέχει στην αντίστοιχη αμερικανική διαδικασία του ενδεκάτου κεφαλαίου (Chapter 11) του Πτωχευτικού Κώδικα του 1978 των Η.Π.Α. και στην αντίστοιχη γερμανική διαδικασία αφερεγγυότητας Insolvenzplan (άρθρα 217-269) της Insolvenzordnung του 1994· Τριανταφυλλάκης (2009), 431. Η πρόταση του σχεδίου αναδιοργάνωσης υποβάλλεται στο πτωχευτικό δικαστήριο α) από τον οφειλέτη, είτε μαζί με την αίτησή του για κήρυξη σε πτώχευση, είτε εντός τετραμήνου από την έκδοση της απόφασης που τον κηρύσσει σε πτώχευση, άλλως β) από το σύνδικο της πτώχευσης, αν η ανωτέρω προθεσμία παρέλθει άπρακτη, εντός περαιτέρω προθεσμίας τριών μηνών, σύμφωνα με το άρθρο 108 ΠτΚ. Το σχέδιο αναδιοργάνωσης που επικυρώθηκε δικαστικά (κατ' άρθρο 122 ΠτΚ) δεσμεύει όλους τους πιστωτές του οφειλέτη και από την τελεσιδικία της απόφασης περατώνεται η πτωχευτική διαδικασία. Μέχρι την δικαστική επικύρωσή του, δε, αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των πιστωτών του οφειλέτη, σύμφωνα με τα άρθρα 25 και 26 ΠτΚ. Επιπλέον, το πτωχευτικό δικαστήριο μπορεί, μετά από αίτηση του οφειλέτη ή του συνδίκου, να διατάξει προσωρινά την απαγόρευση εκποίησης ή μεταβολής της κατάστασης της πτωχευτικής περιουσίας, μέχρι την αποδοχή και επικύρωση του σχεδίου αναδιοργάνωσης ή μέχρι την απόρριψή του, ώστε να μην τεθεί σε κίνδυνο η πραγματοποίηση του σχεδίου (άρθρο 114 παρ. 4 ΠτΚ)· ΠΠρΘεσ 14539/2013, ΝΟΜΟΣ. Βέβαια, εντός της πτωχευτικής διαδικασίας, η διάσωση της επιχείρησης του οφειλέτη μέσω σχεδίου αναδιοργάνωσης αποτελεί απλά ένα μέσο που εξυπηρετεί το μοναδικό και υπέρτατο στόχο της πτώχευσης, που δεν είναι άλλος από την προστασία και ικανοποίηση των πιστωτών, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της μεγιστοποίησης της προς διανομή περιουσίας και της οργανωμένης και δίκαιης διανομής της· Σωτηρόπουλος, Ζητήματα του δικαίου της εξυγίανσης επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 2012, 804.

12. ΦΕΚ/Α/102/1.7.2010.

13. Η λεγόμενη «procédure de conciliation», προβλεπόμενη στο άρθρο 611 γαλλΕμπΚ, όπως αυτό ισχύει. Βλ. σχετική ανάλυση κατωτέρω στο κεφάλαιο Γ' της παρούσας.

νομικού προσώπου, με την πλειοψηφία των πιστωτών του, πριν επέλθει παύση πληρωμών, ώστε να αποφευχθεί η κήρυξη του σε πτώχευση και να διασωθεί η επιχείρησή του¹⁴.

Επισημαίνεται ότι η διαδικασία συνδιαλλαγής δεν ήταν συλλογική διαδικασία¹⁵, αλλά μια διαδικασία καθαρά συμβατικού χαρακτήρα, στην οποία ο οφειλέτης είχε την ευελιξία να συμφωνεί με κάθε πιστωτή του συγκεκριμένη ρύθμιση, έτσι ώστε όλες οι επιμέρους ρυθμίσεις να αποτελούν το αντικείμενο της συμφωνίας προς επικύρωση χωρίς δέσμευση των μη συμβληθέντων πιστωτών. Ως προς τους τελευταίους, επέρχονταν μόνο τα ειδικά από το νόμο προβλεπόμενα αποτελέσματα, ιδίως η αυτόματη αναστολή των ατομικών τους διώξεων μετά την επικύρωση και για όσο διαρκούσε η συμφωνία συνδιαλλαγής, χωρίς περαιτέρω επέμβαση στις απαιτήσεις τους.

Με τη θέση σε ισχύ του ν. 4013/2011¹⁶, οι σχετικές διατάξεις του Πτωχευτικού Κώδικα για τη διαδικασία της συνδιαλλαγής αντικαταστάθηκαν από τα νέα άρθρα 99-106ι για την προπτωχευτική¹⁷ διαδικασία εξυγίανσης¹⁸, σε μια προσπάθεια εκσυγχρονισμού του πτωχευτικού δικαίου, ενόψει και της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσης που ταλάνιζε την ελληνική κοινωνία¹⁹. Ως συνάγεται και από την αιτιολογική έκθεση του ν. 4013/2011, ένας από τους λόγους της αντικατάστασης αυτής είναι αφενός η έντονη κριτική που ασκήθηκε στο θεσμό της συνδιαλλαγής για την έλλειψη δεσμευτικού αποτελέσματος της συμφωνίας στους

14. Όπως προκύπτει και από την αιτιολογική έκθεση του νόμου, πρόθεση του νομοθέτη ήταν να τεθούν στη διάθεση του οφειλέτη νομικοί μηχανισμοί αποτρεπτικοί της αναπόδραστα καταστροφικής ρευστοποιήσης, με σύμπραξη των πιστωτών και με εγγυήσεις της δικαστικής αρχής, ώστε να ικανοποιηθούν οι πιστωτές μέσω της διάσωσης της επιχείρησής, να διατηρηθούν οι θέσεις εργασίας και να προαχθεί εν γένει ο τοπικός κοινωνικοοικονομικός χώρος όπου δραστηριοποιείται η επιχείρηση και ευρύτερα η εθνική οικονομία· *Κοτσίρης*, Πτωχευτικό δίκαιο, 2008, 511. Η ευελιξία, η απλότητα των ρυθμίσεων και ο συμβατικός χαρακτήρας του θεσμού αυτού είχε ως αποτέλεσμα να χρησιμοποιηθεί ως «σανίδα σωτηρίας» από πολλές επιχειρήσεις και χαρακτηρίστηκε εν γένει ως ιδιαίτερα δημοφιλής.

15. Κατά την αντίληψη του νομοθέτη, η έναντι πάντων δεσμευτική ενέργεια της συμφωνίας δε συνεβάρει με τον συναινετικό, *inter partes*, χαρακτήρα της συνδιαλλαγής, που δεν μπορούσε να τριτενεργεί, αντίληψη που όμως διεψεύδετο από την πρόβλεψη μιας αυτόματης αναστολής των ατομικών διώξεων σε βάρος του συνόλου των πιστωτών του οφειλέτη, συμμετεχόντων στη συμφωνία ή μη· *Μιχαλόπουλος* (2013), 135.

16. ΦΕΚ/Α/204/15.9.2011.

17. Ο νομοθέτης τη χαρακτηρίζει «προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης», ωστόσο ο όρος «προπτωχευτική» δεν είναι απόλυτα ακριβής και ορθός, δεδομένου ότι στη διαδικασία εξυγίανσης έχουν τη δυνατότητα να υπαχθούν –υπό προϋποθέσεις– και οφειλέτες που έχουν ήδη περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών (άρθρο 99 παρ. 6 ΠτΚ). Η διαδικασία εξυγίανσης, λοιπόν, καλείται να προσφέρει ένα λειτουργικό εναλλάξιμο του ενδοπτωχευτικού σχεδίου αναδιοργάνωσης, με το οποίο παρουσιάζει πολλές ομοιότητες, πλην όμως διαφορετική στόχευση. Εξάλλου, ενώ η συμφωνία εξυγίανσης επικυρούμενη αποτρέπει την πτώχευση, η συμφωνία αναδιοργάνωσης επικυρούμενη περατώνει την πτώχευση. Μια από τις σημαντικές διαφορές, πάντως, μεταξύ των δύο διαδικασιών, η οποία αποτελεί σημαντικό αντικίνητρο για την προσφυγή στο σχέδιο αναδιοργάνωσης, είναι ότι η διαδικασία εξυγίανσης αφήνει ανοικτό το δρόμο ακόμη και για μηδενικές καταβολές στους πιστωτές, ενώ στο σχέδιο αναδιοργάνωσης προβλέπεται ότι οι απαιτήσεις δεν μπορούν να μειωθούν κάτω από το 10% (άρθρο 110 ΠτΚ).

18. Εντούτοις, οι διατάξεις για τη διαδικασία συνδιαλλαγής εξακολουθούν να ισχύουν μεταβατικά για όλες τις διαδικασίες και αιτήσεις για άνοιγμα νέων διαδικασιών που ήταν ήδη εκκρεμείς κατά τη θέση σε ισχύ των νέων διατάξεων για την εξυγίανση, εκτός εάν τα ενδιαφερόμενα μέρη επιλέξουν να υπαχθούν στη νέα διαδικασία εξυγίανσης· *Αυγητίδης* (2011), 161.

19. *Φράστανλης*, ΧρΙΔ 2012, 412.

μη συμβαλλόμενους πιστωτές²⁰ και αφετέρου η καταχρηστική υπαγωγή επιχειρήσεων στη διαδικασία συνδιαλλαγής, με μόνο σκοπό την προσωρινή προστασία τους²¹ και τελικά την παρέλκυση της πτώχευσης²².

Με το νέο άρθρο 99, λοιπόν, όπως αυτό τροποποιήθηκε και ισχύει σήμερα²³, με το οποίο σκοπείται «η διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της επιχείρησης (...), χωρίς, να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών»²⁴, επεκτείνεται η δυνατότητα διάσωσης και σε επιχειρήσεις που έχουν ήδη παύσει τις πληρωμές τους, ενώ σημαντική καινοτομία συνιστά και το ότι δεσμεύονται πλέον και όσοι πιστωτές δεν συμφώνησαν ή δεν υπέγραψαν την εξυγιαντική συμφωνία²⁵. Μια ακόμη σημαντική διαφορά σε σχέση με την προγενέστερη διαδικασία συνδιαλλαγής, αποτελεί η άτυπη εξυγίανση, που παρακάμπτει τη δικαστικώς ανοιγόμενη διαδικασία εξυγίανσης και δίδεται έτσι η δυνατότητα να συνάπτεται συμφωνία εξυγίανσης και με εμπιστευτικές εξωδικαστικές διαπραγματεύσεις μεταξύ οφειλέτη και πιστωτών²⁶.

Περαιτέρω, ο χρόνος διάρκειας των διαπραγματεύσεων με τους πιστωτές αλλά και η μέγιστη διάρκεια ισχύος των προληπτικών μέτρων περιορίστηκε στους δύο μήνες (από τέσσερις), γεγονός που προλαμβάνει σε κάποιο βαθμό τις καταχρηστικές συμπεριφορές εκ μέρους οφειλετών και συμβάλλει στην επιτυχία της διαδικασίας εξυγίανσης, η οποία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την ταχύτητά της²⁷, αφού όσο διαρκεί η διαδικασία και η συναφής αβεβαιότητα, η επιχείρηση απαξιώνεται. Τέλος, η αναστολή των ατομικών διώξεων

20. Το γεγονός της μη δέσμευσης των μη συναινούντων στη συμφωνία συνδιαλλαγής πιστωτών αφαιρούσε το σημαντικότερο κίνητρο συμμετοχής στη διαδικασία και δημιουργούσε το λεγόμενο πρόβλημα της συλλογικής δράσης (collective action problem), το οποίο συνίστατο στο ότι ακόμη κι αν όλοι οι πιστωτές αναγνώριζαν ότι μια ρύθμιση των απαιτήσεών τους, που θα διέσωζε τον οφειλέτη, θα ήταν προς το συλλογικό συμφέρον, κάθε ένας χωριστά μπορούσε να ελπίζει ότι οι λοιποί πιστωτές θα υφίσταντο το κόστος της ρύθμισης, χωρίς ο πιστωτής αυτός να επιβαρυνθεί ατομικά, εφόσον δεν θα είχε συμμετάσχει ή συναινέσει στη ρύθμιση. Ψυχομάνης, Πτωχευτικό Δίκαιο και Δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2012, 65-66.

21. Μέσω της δικαστικής αναστολής των διώξεων των πιστωτών τους, δυνάμει του προϊσχύοντος άρθρου 100 ΠτΚ.

22. Αυγητίδης, Η νέα άμεση διαδικασία εξυγίανσης (Άρθρο 106 β ΠτΚ), Συνήγορος 2011, 36.

23. Μετά τις τελευταίες τροποποιήσεις που επέφερε το άρθρο 234 του ν. 4072/2012 (ΦΕΚ/Α/86/11.4.2012), με το οποίο επιχειρήθηκε η επιτάχυνση της διαδικασίας, με απώτερο σκοπό την αποτροπή καταχρήσεων, η καλύτερη προστασία των εργαζομένων κ.α.

24. Βλ. άρθρο 99 παρ. 2 ΠτΚ. Δίδεται, έτσι, σε προπρωχευτικό στάδιο, μια δεύτερη ευκαιρία στον οφειλέτη να αναζητήσει νέους χρηματικούς πόρους, προκειμένου να υπερβεί τη δυσμενή οικονομική του κατάσταση και να καταφέρει να ορθοποδήσει και να διασώσει την επιχείρησή του. Παράλληλα, όμως, δεν παραγκωνίζεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών, η οποία αποτελεί μεν τον πρωταρχικό σκοπό της πτώχευσης, πλην όμως θέτει και τα όρια της εξυγίανσης. Έχουμε, λοιπόν, διασταύρωση και αρμονική συνύπαρξη των σκοπών εξυγίανσης και πτώχευσης, στη νέα διαδικασία εξυγίανσης του ΠτΚ. Κοτσίρης, Η διαδικασία συνδιαλλαγής κατά τον πτωχευτικό κώδικα, 2011, 4· Φράστανλης, ΧρΙΔ 2012, 413· Μιχαλόπουλος (2013), 48-49.

25. Κατά το πρότυπο της συμφωνίας του άρθρου 44 του ν. 1892/1990.

26. Άρθρο 106β ΠτΚ.

27. Για τον λόγο αυτόν, άλλωστε, ορίζεται ότι, το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο δικάζει με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας και οι αποφάσεις του κατ' αρχήν δεν υπόκεινται σε ένδικο μέσα.

των πιστωτών μετά την επικύρωση της εξυγιαντικής συμφωνίας λαμβάνει πλέον χώρα μόνον κατόπιν σχετικής πρόβλεψης στη συμφωνία.

Κάποια αντίστοιχη διαδικασία αφερεγγυότητας δεν προβλεπόταν μέχρι πρότινος στη χώρα μας για τα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν την ιδιότητα του εμπόρου και συνακόλουθα την πτωχευτική ικανότητα, ενώ σε άλλες χώρες είχαν ήδη καθιερωθεί σχετικές νομοθετικές ρυθμίσεις και διαδικασίες²⁸. Η διαμόρφωση ενός δικαίου αστικής αφερεγγυότητας στην ελληνική έννομη τάξη κατέστη επιτακτική ανάγκη, στο πλαίσιο της προσπάθειας αντιμετώπισης των σφοδρών συνεπειών της πρωτοφανούς οικονομικής κρίσεως που μαστίζει τα τελευταία χρόνια τη χώρα μας και πλήττει όχι μόνο τους εμπόρους και τις επιχειρήσεις αλλά και τους ιδιώτες – μη εμπόρους, για την πτώχευση των οποίων στο ελληνικό δίκαιο δεν υπήρχε σχετική πρόβλεψη μέχρι την ψήφιση του ν. 3869/2010^{29,30}.

Ειδικότερα, ο ν. 3869/2010 θεσπίστηκε προκειμένου να αντιμετωπιστεί –κατά το δυνατόν- το έντονο φαινόμενο της υπερχρέωσης των ιδιωτών³¹, το οποίο οφείλεται σε πολλαπλούς παράγοντες³² και ενισχύθηκε ιδίως από την απελευθέρωση της καταναλωτικής

28. Από δικαιοσυγκριτική άποψη, σε έννομες τάξεις με ισχυρή την παρουσία του κοινωνικού κράτους πρόνοιας (π.χ. Γερμανία, Αυστρία, Ελβετία), η εν λόγω νομοθετική παρέμβαση έλαβε αρχικώς τη μορφή ειδικών ρυθμίσεων στο δίκαιο της αναγκαστικής εκτελέσεως (στην ελληνική νομοθεσία σχετικό είναι το άρθρο 40 του ν. 3858/2010), χωρίς ωστόσο να εκτείνεται μέχρι του σημείου απαλλαγής του υπερχρεωμένου οφειλέτη από τα χρέη του. Αντίθετα, σε φιλελεύθερες οικονομίες, όπως οι Η.Π.Α. και η Μ. Βρετανία, η νομοθετική παρέμβαση υπήρξε δραστικότερη, καθιερώνοντας μια καθολική ρύθμιση της υπερχρέωσης των ιδιωτών και εισάγοντας το θεσμό της υπό όρους απαλλαγής του οφειλέτη από τα χρέη του, προκειμένου να επιτευχθεί η επάνοδος του στην οικονομική ζωή (fresh start). Έτσι, η ρύθμιση της αστικής αφερεγγυότητας στις χώρες του common law, έλαβε τα χαρακτηριστικά ενός εξειδικευμένου συνόλου κανόνων δικαίου, με αντικείμενο τη διευθέτηση των οφειλών των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων χωρίς πτωχευτική ικανότητα και την υπό προϋποθέσεις απαλλαγή των τελευταίων από το μη βιώσιμο χρέος τους. Το παράδειγμα αυτό των εννόμων τάξεων του κοινοδικαίου, πάντως, δεν άργησε να επιδράσει στην εμπορική και πτωχευτική νομοθεσία του ηπειρωτικού ευρωπαϊκού δικαίου. *Βενιέρης/Κατσάς*, Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα, 2011, 5 επ· *Davies*, Insolvency and the Enterprise Act 2002, 2003, 6· *Niemi/Ramsay/Whitford*, Consumer Bankruptcy in Global Perspective, 2003, 3 επ, 55· *Fletcher*, The Law of Insolvency, 2009, 8 επ· *Tabb*, 65 American Bankruptcy Law Journal, 325.

29. ΦΕΚ/Α/130/3.8.2010

30. Σε πολλές ευρωπαϊκές έννομες τάξεις, διατάξεις για την αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας υπερχρεωμένων ιδιωτών-μη εμπόρων και την απαλλαγή τους από τις οφειλές τους, αποτελούν εδώ και πολλά χρόνια τμήμα της πτωχευτικής τους νομοθεσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το αγγλικό δίκαιο, το οποίο ήδη από το 1861 προβλέπει την απαλλαγή –υπό προϋποθέσεις- των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων από τα χρέη τους. *Ρούσσος*, Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα-Δομή και λειτουργία Ν 3869/2010, ΕφΑΔ 2011, 1288.

31. Υπερχρέωση υπάρχει όταν μετά την αφαίρεση των αναγκαίων δαπανών διαβίωσης ενός φυσικού προσώπου, το απομένον υπόλοιπο εισοδήματος δεν επαρκεί για την εντός ευλόγου χρόνου αποπληρωμή των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεων του οφειλέτη. *Κρητικός*, Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων με βάση τον Ν. 3869/2010 όπως ισχύει μετά τις επελεπούσες μεταβολές, 2014, 2.

32. Παράγοντες, λοιπόν, που συνετέλεσαν στην αυξημένη υπερχρέωση των ιδιωτών, είναι ενδεικτικά η εισοδηματική στενότητα, έκτακτα περιστατικά όπως η ανεργία, η αδυναμία εργασίας λόγω ασθένειας, οι μεταβολές στην προσωπική και οικογενειακή κατάσταση του οφειλέτη (π.χ. διαζύγιο, θάνατος μέλους της οικογενείας, έξοδα φοιτήσεως τέκνων κ.α.), τα υψηλά επιτόκια στο χώρο της καταναλωτικής πίστης, οι επιθετικές πρακτικές προωθήσεως των πιστώσεων από τις τράπεζες, ατυχείς προγραμματισμοί και η υπερεκτίμηση των οικονομικών δυνατοτήτων των καταναλωτών και όλα τα ανωτέρω σε συνδυασμό με την απουσία θεσμών συμβουλευτικής υποστήριξης των

πίστης στην Ελλάδα την περίοδο 2000-2009³³. Έτσι, σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 1 του ν. 3869/2010, αντικείμενο του εν λόγω πρωτοποριακού για τα ελληνικά δεδομένα νομοθετήματος είναι αφενός η ρύθμιση των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών φυσικών προσώπων που δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα και έχουν περιέλθει, χωρίς δόλο, σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής και αφετέρου η απαλλαγή τους από τις οφειλές αυτές. Εισάγεται, λοιπόν, ένα ιδιόρρυθμο ειδικό καθεστώς συλλογικής εκκαθαρίσεως των οφειλών των ιδιωτών, αυτόνομο λειτουργικά από τις διατάξεις για την πτώχευση και εξυγίανση των εμπόρων, πλην όμως επηρεασμένο σε μεγάλο βαθμό από αυτές³⁴.

Ο Έλληνας νομοθέτης επέλεξε ο οφειλέτης να εκπληρώσει τα ρυθμισμένα χρέη του, τόσο με βάση την περιουσία του όσο και με βάση τα υφιστάμενα ή μελλοντικά εισοδήματά του, ενώ σε κάθε περίπτωση όριο στη δέσμευση των εισοδημάτων του οφειλέτη θέτουν ιδίως οι βιοτικές ανάγκες του τελευταίου και της οικογένειάς του. Όσον αφορά δε στη διαδικασία διευθετήσεως των χρηματικών οφειλών του, ο νομοθέτης προβλέπει τόσο τη δυνατότητα συμβιβαστικής διευθετήσεως των οφειλών αυτών (εξωδικαστικώς ή δικαστικώς)³⁵, όσο και την δυνατότητα ευθείας δικαστικής ρύθμισης, καθιερώνοντας εν τέλει μια συνολική διαδικασία τριών αλληλοδιαδοχικών σταδίων: (δυνητικός) εξωδικαστικός συμβιβασμός μέσω του θεσμού της διαμεσολάβησης, προδικαστικός συμβιβασμός μετά την κατάθεση της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 και ευθεία δικαστική ρύθμιση³⁶.

Αυτό που πρέπει να παρατηρήσουμε, βέβαια, είναι ότι πρωταρχικός σκοπός του ν. 3869/2010 δεν είναι η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη με τη ρευστοποίηση της περιουσίας του ή με άλλον τρόπο, όπως συμβαίνει στην πτώχευση των εμπόρων, αλλά η διευκόλυνση του οφειλέτη να απαλλαγεί από τα χρέη του, να σταθεί ξανά στα πόδια του και να προβεί σε ένα νέο ξεκίνημα, συμμετέχοντας ενεργά στην οικονομική και

καταναλωτών σε θέματα υπερχρέωσης· Σπυράκος, Ρύθμιση χρεών και πτωχευτική διαδικασία ιδιωτών, ΧρηΔικ 2008, 180· Κρητικός (2014), 2. Βλ. σχετικά και Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων», Γενικό Μέρος, 1.

33. Βενιέρης/Κατσάς, Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα Υπερχρεωμένα Φυσικά Πρόσωπα, 2013, 13.

34. Μάλιστα, υπάρχουν στο νόμο διάσπαρτες διατάξεις που παραπέμπουν στην εφαρμογή του ΠτΚ (βλ. άρθρο 9 παρ. 1 και 3 του ν. 3869/2010), αλλά και η γενική παραπομπή του άρθρου 15 του ν. 3869/2010 για την αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του ΠτΚ, «όπου επιβάλλεται». Η λειτουργία του ν. 3869/2010 καθίσταται, λοιπόν, παραπληρωματική προς εκείνη του ΠτΚ, διαλαμβάνοντας εκείνες τις περιπτώσεις υπερχρεώσεως που δεν υπάγονται στο πεδίο εφαρμογής του τελευταίου· Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1289 επ· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 16.

35. Βλ. σχετικά α) το άρθρο 2 του ν. 3869/2010 για δυνητική προσφυγή σε διαμεσολάβηση πριν την υποβολή της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010, β) το άρθρο 5 του ν. 3869/2010 για δυνατότητα προδικαστικού συμβιβασμού των μερών κατά την ορισθείσα ημέρα επικυρώσεως και γ) το άρθρο 7 του ν. 3869/2010 για δυνατότητα συμβιβαστικής επίλυσης και μετά την ημέρα επικύρωσης προδικαστικού συμβιβασμού και έως την ημερομηνία συζήτησης της αίτησης, με υποβολή σχεδίου προς επικύρωση στον αρμόδιο Ειρηνοδίκη.

36. Βενιέρης/Κατσάς (2011), 14-15.

κοινωνική ζωή του τόπου³⁷. Πρωταρχικό, λοιπόν, μέλημα του συγκεκριμένου νομοθετήματος, είναι η προστασία και η επίδειξη επιείκειας στον υπερχρεωμένο οφειλέτη³⁸, προκειμένου να επιτευχθεί η οικονομική του επανένταξη στο κοινωνικό σύνολο³⁹, υπό τις προβλεπόμενες στο νόμο προϋποθέσεις.

Στο πλαίσιο των ως άνω διαδικασιών αφερεγγυότητας, καταλυτικό ρόλο στην επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων τους παίζει αναμφισβήτητα ο θεσμός των προληπτικών μέτρων και ιδίως της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών, ο οποίος υπηρετεί κατά κύριο λόγο τα συμφέροντα του οφειλέτη και την ευδοκίμηση της διάσωσής του και δευτερευόντως τους δανειστές του και αποτελεί το κατεξοχήν αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας. Ειδικότερα, στην παρούσα διπλωματική εργασία, θα εξεταστεί ο θεσμός της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη στο πλαίσιο της σύγχρονης προπρωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης του ΠτΚ⁴⁰, αλλά και στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010.

37. *Περάκης*, Η διαδικασία του Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών φυσικών προσώπων ως συλλογική διαδικασία, ΔΕΕ 2011, 402· *Κρητικός* (2014), 25. Ο σκοπός αυτός εναρμονίζεται σε μεγάλο βαθμό με αυτόν της διαδικασίας εξυγίανσης των εμπόρων των άρθρων 99 επ. του ΠτΚ.

38. Η επιείκεια αυτή επιβάλλεται από πολλούς λόγους, όπως, ενδεικτικά, από το ότι ο οφειλέτης - μη έμπορος (συνήθως καταναλωτής) μειονεκτεί διαπραγματευτικά σε σχέση με τους πιστωτές του, η ηθική απαξία και η κοινωνική επικινδυνότητα της αφερεγγυότητας του οφειλέτη - μη εμπορού δεν έχει την ίδια βαρύτητα με την αφερεγγυότητα του εμπορού, η επί μακρό χρόνο διατήρηση του μη εμπορού σε κατάσταση υπερχρεώσεως περιάγει τον τελευταίο σε κατάσταση ένδειας, με συνακόλουθες κοινωνικές επιπτώσεις· *Βενιέρης/Κατσάς* (2011), 14· *Περάκης*, ΔΕΕ 2011, 400-401.

39. Βλ. και Αιτιολογική Έκθεση στο σχέδιο νόμου «*Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων*».

40. Με συγκριτικές αναφορές στο προηγούμενο καθεστώς της συνδιαλλαγής, αλλά και με παραπομπές στις σχετικές ρυθμίσεις που ισχύουν ενδοπρωχευτικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α΄

Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΡΟΠΤΩΧΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΕΞΥΓΙΑΝΣΗΣ ΤΟΥ ΠΤΚ

1. Η σύγχρονη προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης του ΠτΚ – Συνοπτική περιγραφή

Στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης δύναται να υπαχθεί ο οφειλέτης-έμπορος⁴¹, ο οποίος μπορεί να είναι φυσικό ή νομικό πρόσωπο, που έχει το κέντρο των κύριων συμφερόντων του στην Ελλάδα και βρίσκεται σε καθεστώς παρούσας ή επαπειλούμενης αδυναμίας εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του⁴², κατά τρόπο γενικό⁴³. Καινοτομία του νέου θεσμού εξυγίανσης συνιστά, βέβαια, η δυνατότητα υπαγωγής σε αυτόν και του οφειλέτη που βρίσκεται ήδη υπό καθεστώς παύσης πληρωμών⁴⁴. Στην περίπτωση αυτή, μαζί με την αίτηση για υπαγωγή στη διαδικασία εξυγίανσης, θα πρέπει να συνυποβάλλεται με το ίδιο δικόγραφο και αίτηση για κήρυξη του σε πτώχευση, κατ' άρθρο 5 παρ. 2 του ΠτΚ.

Σε κάθε περίπτωση, η αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας πρέπει να έχει το περιεχόμενο που ορίζεται αναλυτικά στο νόμο και να συνοδεύεται, με ποινή απαραδέκτου, από έκθεση εμπειρογνώμονα. Ο εμπειρογνώμονας καλείται να διαδραματίσει ουσιώδη ρόλο στην έκβαση της όλης διαδικασίας, αφού στην έκθεση του θα βασιστεί το πτωχευτικό δικαστήριο για να κρίνει περί της βιωσιμότητας της επιχείρησης του οφειλέτη, περί του κατά πόσο παραβιάζει η εξυγίανση τη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη, ενώ ο ίδιος γνωμοδοτεί και για την αναγκαιότητα λήψης προληπτικών μέτρων, όπως θα δούμε αναλυτικά κατωτέρω. Σημειώνεται ακόμη ότι, η διαδικασία εξυγίανσης μπορεί να

41. Η εμπορική ιδιότητα πρέπει να είναι ενεργή, προς επίτευξη του σκοπού της εξυγίανσης. Επομένως εξυπακούεται ότι, ο παραιτηθείς ή παυθείς καθ' οιονδήποτε τρόπο έμπορος δεν έχει την ικανότητα υπαγωγής σε εξυγίανση· *Κοτσίρης* (2011), 17· *Μιχαλόπουλος* (2013), 51.

42. Σε αντίθεση με την προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής, η νέα διαδικασία εξυγίανσης αποκλείει από την υπαγωγή στις ρυθμίσεις της επιχειρήσεις οι οποίες βρίσκονται απλά σε «προβλέψιμη οικονομική αδυναμία», ήτοι σε προγενέστερο της επαπειλούμενης αδυναμίας πληρωμών στάδιο.

43. Ακόμη, η προοπτική βιωσιμότητας της επιχείρησης, αν και δεν συμπεριλαμβάνεται ρητώς στις προϋποθέσεις υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης, εντούτοις λαμβάνεται υποχρεωτικώς υπόψη από το πτωχευτικό δικαστήριο, τόσο για να διαταχθεί το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, όσο και για να επικυρωθεί η συμφωνία εξυγίανσης (Άρθρα 101 παρ. 1 και 106ζ του ΠτΚ)· *Μιχαλόπουλος* (2013), 52.

44. Η πρόβλεψη αυτή έχει προκαλέσει έντονο προβληματισμό στους κύκλους της θεωρίας, με την πλειοψηφία να αντιδρά χαρακτηρίζοντας ως ακατάλληλο το στάδιο της παύσης πληρωμών για μια σοβαρή προσπάθεια εξυγίανσης, με το επιχείρημα ότι η παύση πληρωμών σηματοδοτεί την ουσιαστική πτώχευση και εξάλλου όσο πιο βαθιά στην κρίση έχει εισέλθει μια επιχείρηση, τόσο πιο δύσκολο είναι να επιτευχθεί ο σκοπός της εξυγίανσης. Βλ. σχετικά *Ρόκα Αλ.*, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, 2011, 43 επ· *Φράστανλη*, ΧρΙΔ 2012, 415· *Μιχαλόπουλος* (2013), 58. Αντίθετος ο *Περάκης* (2012), 92-93, σύμφωνα με τον οποίο «η βιωσιμότητα δεν είναι μέγεθος που μπορεί να μετρηθεί με ορισμένους ακριβείς και αλάνθαστους κανόνες ή δείκτες, αλλά θα πρέπει κάθε φορά να διαπιστώνεται, είτε υπάρχει είτε δεν υπάρχει παύση πληρωμών».

περιλαμβάνει και το διορισμό ειδικού εντολοδόχου, οι εξουσίες του οποίου δύνανται να περιορίζουν την εξουσία διαχείρισης της περιουσίας του από τον οφειλέτη⁴⁵.

Εφόσον, λοιπόν, το πτωχευτικό δικαστήριο κρίνει ότι υπάρχουν βάσιμες προσδοκίες επίτευξης συμφωνίας εξυγίανσης και ότι δεν παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών, αποφασίζει το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, για περίοδο όχι μεγαλύτερη – κατ' αρχάς- των δύο μηνών από την έκδοση της απόφασης⁴⁶. Μετά το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, ο οφειλέτης επιδιώκει την κατάρτιση εξυγιαντικής συμφωνίας, την οποία υπογράφουν πιστωτές που εκπροσωπούν το 60% του συνόλου των απαιτήσεων, στο οποίο περιλαμβάνεται το 40% των εμπραγμάτως εξασφαλισμένων απαιτήσεων.

Περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης, κατ' άρθρο 106^ε ΠτΚ, μπορεί να αποτελέσει ενδεικτικά, η μεταβολή των όρων των υποχρεώσεων του οφειλέτη, η κεφαλαιοποίηση υποχρεώσεων με την έκδοση μετοχών κάθε είδους ή εταιρικών μεριδίων, η μείωση των απαιτήσεων έναντι του οφειλέτη, η εκποίηση επί μέρους περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, η ανάθεση της διαχείρισης της επιχείρησης του οφειλέτη σε τρίτο, η μεταβίβαση του συνόλου ή μέρους της επιχείρησης του οφειλέτη σε τρίτο ή σε εταιρεία των πιστωτών κι ακόμη η καταβολή συμπληρωματικών ποσών προς εξόφληση απαιτήσεων σε περίπτωση βελτίωσης της οικονομικής θέσης του οφειλέτη.

Όρο της συμφωνίας μπορεί να αποτελέσει και η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη για κάποιο διάστημα μετά την επικύρωση της συμφωνίας. Η αναστολή αυτή, όμως, δεν μπορεί να δεσμεύει τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές για διάστημα που υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες από την επικύρωση της συμφωνίας.

Η ισχύς της συμφωνίας εξυγίανσης τελεί υπό την προϋπόθεση της επικύρωσης της από το πτωχευτικό δικαστήριο⁴⁷, εκτός αν κατά τη βούληση των συμβαλλομένων μερών το σύνολο ή μέρος των όρων της ισχύουν μεταξύ τους και χωρίς την επικύρωση κατά τις διατάξεις του κοινού δικαίου⁴⁸. Το πτωχευτικό δικαστήριο, λοιπόν, επικυρώνει τη συμφωνία εφόσον έχει υπογραφεί από τον οφειλέτη και την απαιτούμενη πλειοψηφία πιστωτών ή σε περίπτωση απόφασης της συνέλευσης πιστωτών από τα πρόσωπα που έχουν εξουσιοδοτηθεί για την υπογραφή της.

45. Ως θα αναλύσουμε κατωτέρω (κεφάλαιο Γ'), η διαδικασία εξυγίανσης, ως συλλογική διαδικασία, η οποία προϋποθέτει αφερεγγυότητα του οφειλέτη και συνεπάγεται –έστω και δυνητικά- μερική πτωχευτική απαλλοτρίωση, όταν προβλέπει το διορισμό αναλόγου του συνδίκου οργάνου, ήτοι ειδικού εντολοδόχου, εμπίπτει στο άρθρο 1 παρ. 1 του Κανονισμού 1346/2000 (ΕΕ 30.6.2000, L. 160/1) και για τον λόγο αυτόν θα πρέπει οι αρμόδιες υπηρεσίες να ζητήσουν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή την κίνηση των διαδικασιών για την προσθήκη και αυτής της διαδικασίας στο Παράρτημα Α' του ως άνω Κανονισμού, στην αμέσως επόμενη επικαιροποίησή του· *Μιχαλόπουλος* (2013), 137.

46. Βλ. ενδεικτικά ΠΠρΑθ 539/2012, ΔΦΝ 2012, 893. Η απόφαση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης δημοσιεύεται στο Γ.Ε.ΜΗ και στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ (Τομέας Νομικών). Μόνο κατά της απορριπτικής απόφασης επιτρέπεται έφεση, κατά τις κοινές διατάξεις του ΚΠολΔ.

47. Άρθρο 106ζ ΠτΚ.

48. Άρθρο 106ε παρ. 5 ΠτΚ.

Λόγοι που οδηγούν στην άρνηση επικύρωσης της συμφωνίας από το δικαστήριο είναι, σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 106ζ, η αδυναμία πιθανολόγησης ότι η επιχείρηση του οφειλέτη θα καταστεί βιώσιμη μετά την επικύρωση, η πιθανολόγηση ότι η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών παραβλάπτεται, σύμφωνα με την έννοια του άρθρου 99 παρ. 2⁴⁹, αν η συμφωνία εξυγίανσης είναι αποτέλεσμα δόλου ή άλλης αθέμιτης πράξης, αν δεν αντιμετωπίζει τους πιστωτές που βρίσκονται στην ίδια θέση βάσει της αρχής της ισότιμης μεταχείρισης, εκτός αν συντρέχει σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος και αν με την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης δεν αίρεται η συντρέχουσα παύση πληρωμών του οφειλέτη⁵⁰.

Όσον αφορά στα αποτελέσματα της επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, η διάταξη του άρθρου 106^η ΠτΚ προβλέπει, κατ' αρχάς, τη δέσμευση του συνόλου των πιστωτών, των οποίων οι απαιτήσεις ρυθμίζονται από τη συμφωνία, ακόμη κι αν δεν είναι συμβαλλόμενοι ή δεν ψήφισαν υπέρ της συμφωνίας αυτής. Εξαιρούνται από τη δέσμευση οι πιστωτές των οποίων οι απαιτήσεις γεννήθηκαν μετά το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, ενώ η επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης δεν έχει επίπτωση και σε ασφάλειες τρίτων, προσωπικές ή εμπράγματα, περιλαμβανομένων των προσημειώσεων, που έχουν παρασχεθεί από τρίτους για την εξασφάλιση της απαίτησης. Το ίδιο ισχύει σε περίπτωση οφειλής εις ολόκληρον.

Ένα ακόμη αποτέλεσμα της επικύρωσης της συμφωνίας είναι η αυτοδίκαιη άρση του κωλύματος εκδόσεως επιταγών που είχε επιβληθεί στον οφειλέτη πριν από την έναρξη της διαδικασίας εξυγίανσης⁵¹. Τέλος, με νεότερη τροποποίηση της παραγράφου 3 του άρθρου 106^η, βάσει του Ν. 4072/2012, προβλέφθηκε ως αποτέλεσμα της επικύρωσης της συμφωνίας και η αναστολή της ποινικής δίωξης των πλημμελημάτων της έκδοσης ακάλυπτης επιταγής κι εκείνων που προβλέπονται στο άρθρο 25 του ν. 1882/1990, καθώς και της καθυστέρησης οφειλών προς τα ασφαλιστικά ταμεία, εφόσον οι παραπάνω πράξεις τελέσθηκαν πριν την υποβολή αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας⁵².

49. Η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών παραβλάπτεται, όταν προβλέπεται ότι οι μη συμβαλλόμενοι στη συμφωνία πιστωτές θα βρεθούν σε χειρότερη οικονομική θέση από αυτήν στην οποία θα βρίσκονταν με βάση τη διενέργεια αναγκαστικής εκτέλεσης ή με βάση την εκκαθάριση της πτωχευτικής περιουσίας, σε περίπτωση που ο οφειλέτης έχει ήδη περιέλθει σε παύση πληρωμών· *Μιχαλόπουλος* (2013), 48.

50. Στην περίπτωση αυτή το δικαστήριο, είτε θα κάνει δεκτή την αίτηση πτώχευσης που έχει συνυποβληθεί από τον οφειλέτη, είτε θα απορρίψει την αίτηση επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης και θα κοινοποιήσει την απόφασή του στον εισαγγελέα πρωτοδικών, για να κρίνει εκείνος αν θα υποβάλει αίτηση πτώχευσης, κατ' άρθρο 5 παρ. 1 ΠτΚ. Σε κάθε περίπτωση, η απόφαση του δικαστηρίου, απορριπτική ή επικυρωτική, δημοσιεύεται στο Γ.Ε.ΜΗ. και στο Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του ΕΤΑΑ (Τομέας Νομικών). Κατά της επικυρωτικής απόφασης επιτρέπεται μόνο τριτακοπή, ενώ κατά της απορριπτικής απόφασης επιτρέπεται έφεση κατά τις κοινές διατάξεις.

51. Άρθρο 106η παρ. 3 ΠτΚ.

52. Η αναστολή δεν υπόκειται στον χρονικό περιορισμό της παραγράφου 3 του άρθρου 113 του Ποινικού Κώδικα και ισχύει για όσο χρονικό διάστημα προβλέπεται να διαρκέσει η εκπλήρωση των υποχρεώσεων του οφειλέτη που απορρέουν από τη συμφωνία εξυγίανσης και υπό τον όρο της

Τέλος, η νέα διαδικασία εξυγίανσης παρέχει στον οφειλέτη και τη δυνατότητα να προσφύγει στο πτωχευτικό δικαστήριο προς άμεση επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης που θα έχει καταρτίσει με τους πιστωτές του, χωρίς να διέλθει το στάδιο υποβολής αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας⁵³. Η αίτηση επικύρωσης κατατίθεται από τον οφειλέτη, οποιονδήποτε πιστωτή ή τον μεσολαβητή (που συνήθως διορίζεται), συνοδευόμενη από την υπογεγραμμένη συμφωνία εξυγίανσης και απαραίτητως από την έκθεση εμπειρογνώμονα, ο οποίος γνωμοδοτεί για τη συνδρομή των προϋποθέσεων επικύρωσης. Στη συζήτηση κλητεύονται ο οφειλέτης, ο τυχόν μεσολαβητής και ο τυχόν εκπρόσωπος των πιστωτών αν έχει συγκληθεί συνέλευση των πιστωτών, ενώ δύναται να παραστεί και εκπρόσωπος των εργαζομένων και κάθε άλλο πρόσωπο που έχει έννομο συμφέρον. Για τη συζήτηση της αίτησης προσδιορίζεται δικάσιμος εντός διμήνου από την υποβολή της⁵⁴.

2. Τελολογία προληπτικών μέτρων

Η χορήγηση προληπτικών μέτρων είναι ένας θεσμός που απαντάται και στην πτώχευση (βλ. άρθρο 10 ΠτΚ σε συνδυασμό με άρθρο 25 ΠτΚ) και μάλιστα, όπως θα δούμε κατωτέρω, τα προληπτικά μέτρα στη διαδικασία εξυγίανσης ενδέχεται να έχουν τέτοια έκταση, ώστε να συμπίπτουν με μερικά από τα αμιγώς πτωχευτικού δικαίου «όπλα»⁵⁵. Πλην όμως, σκοπός των προληπτικών μέτρων που διατάσσονται στο πλαίσιο της πτωχευτικής διαδικασίας είναι η διαφύλαξη της πτωχευτικής περιουσίας, η μη διασπορά των στοιχείων της και η μη επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της αξίας της, καθώς και η αποφυγή δημιουργίας προνομίων μέσω των δικτικών μέτρων, ώστε να εξυπηρετηθεί ο πρωταρχικός σκοπός της πτώχευσης, ο οποίος συνίσταται στη συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών⁵⁶.

Έτσι, για να καταστεί δυνατή η σύμμετρη ικανοποίηση των δανειστών του οφειλέτη που κηρύσσεται σε πτώχευση, είναι απαραίτητη η παρεμπόδιση μεμονωμένων δανειστών του να επιδιώκουν την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους με ατομικά μέσα αναγκαστικής εκτέλεσης, απομειώνοντας με αυτόν τον τρόπο την υπέγγυα για τα χρέη του οφειλέτη πτωχευτική περιουσία και αποστερώντας τους λοιπούς δανειστές από το πτωχευτικό μέρισμα που θα ελάμβαναν προς ικανοποίηση των απαιτήσεών τους στο πλαίσιο της συλλογικής διαδικασίας της πτώχευσης.

εμπρόθεσμης εκπλήρωσης των συμφωνηθέντων. Η νέα παράγραφος 4 του ίδιου άρθρου μάλιστα, ορίζει ότι σε περίπτωση πλήρους και εμπρόθεσμης εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του οφειλέτη εξαλείφεται το αξιόποινο των πράξεων που περιγράφονται στην παράγραφο 3.

53. Άρθρο 106β ΠτΚ.

54. Σύμφωνα με τη νεότερη παράγραφο 6 που προστέθηκε στο άρθρο 106στ ΠτΚ με τον ν. 4072/2012.

55. Ρόκας Αλ., Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, 2014, 147.

56. Η οποία επιτυγχάνεται, συνήθως, μέσω της ρευστοποίησης της πτωχευτικής περιουσίας ή με άλλο τρόπο, προβλεπόμενο από σχέδιο αναδιοργάνωσης· Σπυριδάκης, Πτωχευτικό δίκαιο, 2008, 126· Ρήγας, Τα προληπτικά μέτρα στο νέο Πτωχευτικό Κώδικα (Ν 3588/2007), ΕφΑΔ 2010, 282· Αυγητίδης, Η είσπραξη εμπορικών απαιτήσεων κατά τη διαδικασία συνδιαλλαγής, ΔΕΕ 2011, 415· Ρόκας Αλ. (2014), 147.

Αντίστοιχα, για την επίτευξη του σκοπού της διαδικασίας εξυγίανσης καθοριστικό ρόλο παίζει η δυνατότητα που παρέχεται από τον νόμο στον οφειλέτη ή οποιονδήποτε άλλον έχει έννομο συμφέρον για λήψη προληπτικών μέτρων⁵⁷, η οποία στόχο έχει να προστατεύσει την περιουσία του οφειλέτη από παρούσες ή μέλλουσες διώξεις των πιστωτών του και να εξασφαλίσει εν γένει τη διατήρηση των στοιχείων και της ενότητας της επιχείρησής του, ώστε να διευκολυνθεί η εξακολούθηση της δραστηριότητάς της, να διαφυλαχθούν οι προοπτικές διάσωσής της και να διασφαλιστεί –κατά το δυνατόν- η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη, μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας εξυγίανσης και την επικύρωση ή μη της εξυγιαντικής συμφωνίας⁵⁸.

Ειδικότερα, από τη στιγμή που ο οφειλέτης αποφασίζει να προχωρήσει στην εξυγίανση της επιχείρησής του και μέχρι να συγκεκριμενοποιηθεί ένα σχέδιο διάσωσης, διαρρέει πολύτιμος χρόνος, στη διάρκεια του οποίου δεν αποκλείεται να συμβούν περιουσιακές μεταβολές, ικανές σε κάποιες περιπτώσεις, να αλλάξουν άρδην την εικόνα της επιχείρησης, ματαιώνοντας ή αλλοιώνοντας σημαντικά την επιθυμητή εξυγίανση⁵⁹.

Προκειμένου, λοιπόν, να αποτρέπονται οι πιστωτές του οφειλέτη από αναγκαστικές εκτελέσεις, που επιδεινώνουν την οικονομική θέση του οφειλέτη και μπορούν να ματαιώσουν εν γένει την εξυγίανση της επιχείρησής του, αλλά και για να εξασφαλιστεί ένα ομαλό κλίμα διαπραγματεύσεων μέχρι την επίτευξη της εξυγιαντικής συμφωνίας, προβλέπεται στο νόμο η δυνατότητα λήψης προληπτικών μέτρων από την κατάθεση της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι τη λήξη της⁶⁰.

Επομένως, στην πτωχευτική διαδικασία σκοπός των προληπτικών μέτρων του άρθρου 10 ΠτΚ είναι η διαφύλαξη της περιουσίας του οφειλέτη από την οποία θα ικανοποιηθούν οι πιστωτές του. Στην περίπτωση αυτή, προληπτικά μέτρα διατάσσονται εφόσον κρίνονται αναγκαία για να αντιμετωπισθούν κίνδυνοι μείωσης της αξίας της περιουσίας του οφειλέτη στο κρίσιμο διάστημα μεταξύ υποβολής αίτησης και κήρυξης σε πτώχευση. Αντίθετα, στις εξυγιαντικές διαδικασίες, όπως είναι η προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και η προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής, πρώτιστος στόχος είναι η διατήρηση ζωντανής της πιθανότητας διάσωσης της επιχείρησης, επομένως τα προληπτικά

57. Άρθρο 103 ΠτΚ.

58. Ρήγας, ΕφΑΔ 2010, 282-283. Βλ. σχετικά και *Κοτσίρη/Αρβανιτάκη*, Προληπτικά μέτρα στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής κατά τον νέο πτωχευτικό κώδικα (Γνωμοδότηση), ΝοΒ 2008, 806, όπου αναφέρεται ότι, τα προληπτικά μέτρα στην (προϊσχύουσα) διαδικασία συνδιαλλαγής συμβάλλουν αποτελεσματικότερα στη διατήρηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης και στην περαιτέρω βιωσιμότητά της, καθ' όλο το στάδιο της διαδικασίας έως και την έκδοση της επικυρωτικής απόφασης και αποσκοπούν στην εξασφάλιση κάθε επιζήμιας για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της επιχειρήσεώς του. Εξάλλου, η ανάγκη λήψης προληπτικών μέτρων επιτείνεται και από το γεγονός ότι ο οφειλέτης, κατά τη διαδικασία εξυγίανσης, διατηρεί την εξουσία διαθέσεως και συνεχίζει κατά κανόνα να ασκεί τη διαχείριση της περιουσίας του.

59. Ρόκας Αλ. (2014), 146.

60. Ρόκας Αλ. (2014), 147· *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη*, Εφαρμογές εμπορικού δικαίου, 2014, 566.

μέτρα που λαμβάνονται είναι εκείνα που κρίνονται αναγκαία για τη διατήρηση εφικτού του στόχου της διάσωσης της επιχείρησης και της πρόληψης της πτώχευσης⁶¹.

Θα πρέπει εδώ να παρατηρήσουμε, βέβαια, ότι, σε πολλές περιπτώσεις οι οφειλέτες προσφεύγουν στον θεσμό της εξυγίανσης μόνο και μόνο για να αξιοποιήσουν καταχρηστικά τη δικαστική παροχή πίστωσης χρόνου, μέσω της παρεχόμενης προσωρινής προστασίας από τις ατομικές διώξεις των πιστωτών τους, προετοιμαζόμενοι κατ' ουσίαν νομικά και ψυχολογικά για το αμέσως επόμενο στάδιο, την πτώχευση⁶². Έτσι λοιπόν, δεδομένου ότι και στο παρελθόν δεν ήταν λίγες οι φορές που η προσφυγή στη διαδικασία του άρθρου 99 ΠτΚ εκφυλίστηκε στην πράξη από μέσο εξυγίανσης βιώσιμων επιχειρήσεων σε μέσο αναστολής πληρωμών πτωχευμένων ουσιαστικά επιχειρήσεων, ο πτωχευτικός νομοθέτης προέβη σε μια προσπάθεια να λειάνει τις ρυθμιστικές ατέλειες του προκατόχου καθεστώτος της διαδικασίας συνδιαλλαγής με τους ν. 4013/2011 και ν. 4072/2012, ως θα αναλυθεί κατωτέρω.

3. Γενικά χαρακτηριστικά των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων

3.1. Αρμοδιότητα χορήγησης και φύση προληπτικών μέτρων

Σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 1 του ΠτΚ, *«με την απόφαση του πτωχευτικού δικαστηρίου για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης ή με απόφαση του προέδρου του που λαμβάνεται κατόπιν αιτήσεως οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον και δικάζεται με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων μπορεί να αναστέλλονται από την κατάθεση της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι τη λήξη της εν όλω ή εν μέρει τα ατομικά μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας του οφειλέτη»*. Εν συνεχεία, στην παρ. 3 του ίδιου άρθρου ορίζεται ότι *«το πτωχευτικό δικαστήριο ή κατά περίπτωση ο πρόεδρος του δύναται επίσης με την ίδια διαδικασία να διατάξει και οποιοδήποτε άλλο από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 προληπτικά μέτρα»*.

Κατ' αρχάς, η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών στο πλαίσιο της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης του ΠτΚ, καθώς και άλλα προληπτικά μέτρα, όπως π.χ. η απαγόρευση διάθεσης περιουσιακών στοιχείων από και προς τον οφειλέτη, ο ορισμός μεσεγγυούχου κ.λ.π. δεν αποτελούν αυτόματη συνέπεια της έναρξης της διαδικασίας εξυγίανσης, αλλά μπορούν να επιβάλλονται από το δικαστήριο κατόπιν σχετικής αιτήσεως οποιουδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Με αυτόν τον τρόπο επιδιώκεται να περιοριστεί, κατά το δυνατόν, το φαινόμενο της καταχρηστικής υποβολής αιτήσεων υπαγωγής στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, χωρίς πρόθεση επίτευξης συμφωνίας, αλλά μόνο για

61. Αυγητίδης, ΔΕΕ 2011, 416.

62. Σπυριδάκης, Η διαδικασία συνδιαλλαγής, 2011, 61· Αναγνωστοπούλου, Τα προληπτικά μέτρα στη διαδικασία εξυγίανσης, ΧρΙΔ 2013, 473· Αυγητίδης σε *Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικολόγων*, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, 2013, 308· Ρόκας Αλ. (2014), 147.

την εξασφάλιση προσωρινής ασυλίας μέσω της αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών.

Σύμφωνα, λοιπόν, με το γράμμα του νόμου, η αρμοδιότητα των δικαστηρίων προς χορήγηση προληπτικών μέτρων στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης παραλλάσσει ανάλογα με τον χρόνο υποβολής της σχετικής αίτησης από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Έτσι, όταν η αίτηση για τη λήψη προληπτικών μέτρων υποβάλλεται συγχρόνως (στο ίδιο ή με αυτοτελές δικόγραφο) με την αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης ή εκκρεμούσης της συζητήσεως αυτής, προκειμένου να συνεκδικαστεί με αυτή ή κατά την περίπτωση που αυτή υποβάλλεται με τις προτάσεις, αρμόδιο δικαστήριο είναι το πτωχευτικό δικαστήριο, ήτοι το Πολυμελές Πρωτοδικείο, το οποίο δικάζει μεν κατά τις διατάξεις της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρο 4 παρ. 3 και 54 παρ. 1 ΠτΚ)⁶³, πλην όμως λαμβάνει τα αιτούμενα προληπτικά μέτρα με πιθανολόγηση, κατ' εξαίρεση των άρθρων 739 επ. ΚΠολΔ⁶⁴.

Άλλως, εάν η αίτηση υποβάλλεται αυτοτελώς, μεταγενέστερα από την αίτηση και συζήτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και οποτεδήποτε μέχρι την έκδοση της αποφάσεως, που θα επικυρώνει ή όχι τη συμφωνία εξυγίανσης, αρμόδιος για την χορήγηση προληπτικών μέτρων είναι ο πρόεδρος του πτωχευτικού δικαστηρίου. Επομένως, στην περίπτωση αυτή, για τη χορήγηση προληπτικών μέτρων αποφασίζει το Μονομελές Πρωτοδικείο, το οποίο συγκροτείται από τον πρόεδρο του πτωχευτικού δικαστηρίου, που δικάζει κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων και αποφασίζει με πιθανολόγηση⁶⁵. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι η ανωτέρω ρύθμιση, βασίστηκε στην πάγια νομολογιακή πρακτική που καθιερώθηκε στο πλαίσιο της προγενέστερης διαδικασίας συνδιαλλαγής, ύστερα από σχετική υπόδειξη μέρους της θεωρίας⁶⁶.

Σε κάθε περίπτωση και κατά κοινή παραδοχή θεωρίας – νομολογίας, τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται ενόψει του ανοίγματος της διαδικασίας εξυγίανσης, τοποθετούνται μεταξύ της εκουσίας δικαιοδοσίας και των ασφαλιστικών μέτρων. Δεν είναι γνήσια ασφαλιστικά μέτρα, παρότι δικάζονται με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων, αφού δεν

63. Για μεν την υποβολή της αίτησης, τον προσδιορισμό δικασίμου κ.λ.π. ακολουθείται η διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρα 739 επ. ΚΠολΔ), για τα δε κριτήρια αποδοχής της αίτησης ισχύουν οι ρυθμίσεις των ασφαλιστικών μέτρων και ιδίως αρκεί πιθανολόγηση και δεν απαιτείται πλήρης απόδειξη (άρθρο 690 παρ. 1 ΚΠολΔ). ΕφΑθ 3006/2011, ΔΕΕ 2012, 37· Σπυριδάκης (2011), 64· Ρόκας Αλ. (2014), 149. Στην ουσία, λοιπόν, πρόκειται για συνεφαρμογή δύο ετερόκλητων διαδικασιών, πίσω από την οποία υποκρύπτεται, θα λέγαμε, η προσωρινή διαταγή του άρθρου 781 ΚΠολΔ, το οποίο επιτελεί στην εκουσία δικαιοδοσία λειτουργία αντίστοιχη των ασφαλιστικών μέτρων.

64. Η επιλογή της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων για τη χορήγηση προληπτικών μέτρων θα πρέπει να αναζητηθεί στην επιθυμία του νομοθέτη να αρκείται το δικαστήριο σε απλή πιθανολόγηση, χωρίς να απαιτείται ο σχηματισμός πλήρους δικανικής πεποίθησης· Κοτσίρης/Αρβανιτάκης, ΝοΒ 2008, 808-809· Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 475· Μιχαλόπουλος (2013), 95· Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη (2014), 573.

65. Κοτσίρης/Αρβανιτάκης, ΝοΒ 56/2008, 809· Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 475· Ρόκας Αλ. (2014), 149.

66. Κοτσίρης/Αρβανιτάκης, ΝοΒ 56/2008, 808-809· Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 475· Ρόκας Αλ. (2014), 148.

υπάρχει ορισμένο δικαίωμα, το οποίο θα προστατεύσει προσωρινά το συγκεκριμένο μέτρο, μέχρι την οριστική του διάγνωση. Πρόκειται, λοιπόν, για μέτρα παρακολουθηματικά της κύριας διαδικασίας, η οποία εντάσσεται στην εκουσία δικαιοδοσία και έτσι συνιστούν μη γνήσια ασφαλιστικά μέτρα ή ρυθμιστικά μέτρα της εκουσίας δικαιοδοσίας, που αποσκοπούν απλώς στη διατήρηση της επιχείρησης του οφειλέτη σε υγιείς βάσεις, ώστε να συνεχίσει ομαλά την οικονομική του πορεία. Άλλωστε, η από νομική διάταξη παραπομπή στη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων μιας διαγνωστικής διαφοράς ή της λήψεως ενός ρυθμιστικού μέτρου, δεν προσδίδει δίχως άλλο σε αυτή την ιδιότητα του ασφαλιστικού μέτρου. Επομένως, διατάξεις του ΚΠολΔ περί ασφαλιστικών μέτρων (ΚΠολΔ 686 επ.), που δεν αρμόζουν στη φύση αυτών των (προληπτικών) μέτρων (π.χ. ΚΠολΔ 692 παρ. 4 περί απαγόρευσης ικανοποίησης ασφαλιστέου δικαιώματος), δεν τυγχάνουν εφαρμογής⁶⁷.

Πάντως, είτε η αίτηση απευθύνεται στο πτωχευτικό δικαστήριο είτε απευθύνεται προς τον πρόεδρό του, δεδομένης της εφαρμογής ορισμένων βασικών διατάξεων προερχόμενων από τα ασφαλιστικά μέτρα, θα πρέπει να επισημάνουμε τα εξής:

1. Αφενός ο αιτών οφείλει να επικαλεστεί και να αποδείξει ότι υφίσταται επείγουσα περίπτωση ή επικείμενος κίνδυνος (ΚΠολΔ 681 παρ. 1) μείωσης ή μεταβολής της περιουσίας του οφειλέτη και εν γένει υποβάθμισης των προοπτικών εξυγίανσης της επιχείρησής του. Μάλιστα, όπως υποστηρίζεται, η αφηρημένη δυνατότητα επιζήμιας περιουσιακής μεταβολής δεν αρκεί, αλλά θα πρέπει ο αιτών να επικαλείται συγκεκριμένα πραγματικά περιστατικά που δικαιολογούν τον κίνδυνο μεταβολής της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωσης της αξίας της, όπως για παράδειγμα η ύπαρξη πιεστικών πιστωτών, προηγούμενες μεταβιβάσεις περιουσιακών στοιχείων, η έναρξη ατομικών διώξεων εκ μέρους ορισμένων πιστωτών κ.λ.π.⁶⁸

2. Αφετέρου, το δικαστήριο ή ο δικαστής αρκείται σε πιθανολόγηση (ΚΠολΔ 690 παρ. 1) τόσο της αναγκαιότητας των υπό κρίση μέτρων, όσο και της ευδοκίμησης της αιτήσεως ανοίγματος της εξυγιαντικής διαδικασίας. Επομένως, δεν απαιτείται η διαμόρφωση πλήρους δικανικής πεπιοίησης, όπως ισχύει στη διαδικασία των άρθρων 739 επ. ΚΠολΔ της εκουσίας δικαιοδοσίας, αλλά ο δικαστής πιθανολογεί με βάση τα στοιχεία που τίθενται ενώπιόν του και ιδίως βάσει των ισχυρισμών του οφειλέτη και των κλητευθέντων πιστωτών του, καθώς και βάσει της έκθεσης του εμπειρογνώμονα σχετικά με την ανάγκη λήψης προληπτικών μέτρων⁶⁹.

67. ΜΠρΑθ 10689/2008, ΔΕΕ 2009, 75· Μιχαλόπουλος (2013), 95· Ρόκας Αλ. (2014), 149.

68. Ορφανίδης σε *Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικολόγων*, Το εμπορικό δίκαιο και η οικονομική κρίση, 2010, 83-84· Μιχαλόπουλος (2013), 95 (υποσημείωση 219).

69. Άρθρο 100 παρ. 3 ΠτΚ. Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 475· Μιχαλόπουλος (2013), 95· Ρόκας Αλ. (2014), 151.

3.2. Νομιμοποιούμενα πρόσωπα

Η αίτηση για τη λήψη προληπτικών μέτρων υποβάλλεται, σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 1 ΠτΚ, από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον. Έννομο συμφέρον, λοιπόν, έχει σε κάθε περίπτωση ο οφειλέτης που έχει ήδη υποβάλει αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς η διατήρηση της περιουσίας του και η μη επιδείνωση της οικονομικής του θέσης είναι καθοριστική για την ευδοκίμηση της εξυγίανσης της επιχείρησής του⁷⁰.

Περαιτέρω, ο εγγυητής δικαιολογεί έννομο συμφέρον για λήψη προληπτικών μέτρων υπέρ του οφειλέτη, ιδίως όταν δεν έχει παραιτηθεί της ένστασης διζήσεως (άρθρο 855 ΑΚ), οπότε η ευθύνη του είναι επικουρική έναντι της κύριας οφειλής. Αντίστοιχα και ο (εις ολόκληρον) συνοφειλέτης έχει έννομο συμφέρον να αποτραπούν οι επιβλαβείς πράξεις κατά της περιουσίας του πρωτοφειλέτη, ώστε να ευδοκιμήσει η εξυγίανση και να αποφευχθεί η ενεργοποίηση της δικής του ευθύνης έναντι των πιστωτών του οφειλέτη. Εξάλλου, στην περίπτωση που επιτευχθεί συμφωνία εξυγίανσης, στο βαθμό που προβλέπει καταβολή από τον συμβληθέντα οφειλέτη προς τους δανειστές, η καταβολή αυτή ενεργεί αντικειμενικά (άρθρο 483 ΑΚ), ώστε να απαλλάσσει κατά το μέρος αυτό τον συνοφειλέτη⁷¹.

Πλην όμως, έννομο συμφέρον θα μπορούσε να δικαιολογήσει και ένας πιστωτής του οφειλέτη που επιθυμεί να συμμετάσχει στη διαδικασία⁷², η ικανοποίηση των απαιτήσεων του οποίου εύλογα εξαρτάται από τη διατήρηση των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης του οφειλέτη και τη βιωσιμότητά της καθ' όλο το στάδιο από την υποβολή της αίτησης ανοίγματος της διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι την έκδοση επικυρωτικής ή μη απόφασης επ' αυτής⁷³.

Αμφισβητείται η δυνατότητα του δικαστηρίου να διατάζει αυτεπαγγέλτως προληπτικά μέτρα. Υποστηρίζεται από μέρος της θεωρίας, πάντως, ότι στο πλαίσιο της βασικής ακολουθητέας διαδικασίας της εκουσίας δικαιοδοσίας για το άνοιγμα και την πρόοδο της διαδικασίας εξυγίανσης, το δικαστήριο ή ο πρόεδρός του αντίστοιχα, μπορούν και αυτεπάγγελα να διατάξουν, σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, οποιοδήποτε μέτρο θεωρούν αναγκαίο για να εξασφαλιστούν ή να διατηρηθούν δικαιώματα ή να ρυθμιστεί η κατάσταση, δυνάμει του άρθρου 781 ΚΠολΔ⁷⁴.

⁷⁰ Ως γίνεται δεκτό νομολογιακά, πάντως, ο οφειλέτης δεν μπορεί να ζητήσει τη λήψη προληπτικών μέτρων υπέρ των εγγυητών και συνοφειλετών του, εφόσον τα πρόσωπα αυτά δεν συνυποβάλλουν την αίτηση με τον οφειλέτη και δεν καθίστανται διάδικοι· *Μήτσου σε Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων*, Η είσπραξη των εμπορικών απαιτήσεων, 2011, 389.

⁷¹ *Μήτσου σε Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικολόγων* (2011), 390.

⁷² *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 571, η οποία υποστηρίζει ότι είναι αμφίβολο εάν τέτοιο συμφέρον θεμελιώνεται όταν ο πιστωτής δεν επιθυμεί την επιτυχία της διαδικασίας εξυγίανσης, αλλά απλώς επιδιώκει να διατηρηθεί η περιουσία του οφειλέτη αμετάβλητη, αποκλειστικά και μόνο προκειμένου να ικανοποιηθεί στη συνέχεια από αυτή, στο πλαίσιο ατομικής ή συλλογικής διαδικασίας εκτέλεσης.

⁷³ *Αυγητίδης* (2011), 195· *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 571.

⁷⁴ *Ψυχομάνης* (2012), 91-92. Βλ. και άρθρο 691 παρ. 2 ΚΠολΔ.

Στην προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής επικρατούσε διχογνωμία σχετικά με το εάν η ισχύς των προληπτικών μέτρων μπορούσε να επεκταθεί στους εγγυητές ή λοιπούς συνοφειλέτες του οφειλέτη, κατά το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την κατάθεση της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής και μέχρι την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής. Εξάλλου, μετά την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής, η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης που επήρχετο αυτόματα κατά του οφειλέτη, ίσχυε ρητά και απέναντι στους εγγυητές και συνοφειλέτες, για όσο χρόνο διαρκούσε η συμφωνία⁷⁵.

Υπέρ της επέκτασης των προληπτικών μέτρων σε εγγυητές και συνοφειλέτες⁷⁶

χρησιμοποιήθηκαν από θεωρία και νομολογία τα ακόλουθα επιχειρήματα, τα οποία εστιάζουν κατά βάση στο δίκαιο της εγγύησης και όχι τόσο στις ανάγκες και το σκοπό της διαδικασίας συνδιαλλαγής: 1) ο κίνδυνος παράλληλων διαδικασιών για την ίδια οφειλή, 2) η αναλογική εφαρμογή της προβλεπόμενης ρητής επέκτασης της αναστολής κατά τη διάρκεια ισχύος της συμφωνίας συνδιαλλαγής (προϊσχύον άρθρο 104 παρ. 1 περ. β΄ ΠτΚ), καθώς, ούτως ή άλλως, δεν προκύπτει λόγος διάκρισης ούτε και δικαιολογείται προστασία των συνοφειλετών μόνο μετά και όχι και πριν την επικύρωση της συμφωνίας⁷⁷, 3) ο εγγυητής αδικείται και παραμένει δικονομικά ανυπεράσπιστος, καθώς δεν έχει δικαίωμα αναγωγής, λόγω της διαταχθείσας αναστολής υπέρ του οφειλέτη, 4) ο παρεπόμενος χαρακτήρας της εγγύησης και η εξάρτησή της από την κύρια ενοχική σχέση, συνεπάγεται ότι ό,τι ισχύει για τον οφειλέτη πρέπει να ισχύει και για τον εγγυητή⁷⁸, 5) η απαίτηση όσο εκκρεμεί η συνδιαλλαγή τίθεται υπό αίρεση, αφού το τελικό ύψος της και εν γένει η ικανοποίησή της εξαρτάται από όρο, ήτοι την επικύρωση ή μη της συμφωνίας συνδιαλλαγής, 6) δεν υφίστανται περαιτέρω ζημία οι πιστωτές, καθώς θα ικανοποιηθούν από την επίτευξη της συνδιαλλαγής.

75. *Περάκης* (2012), 52.

76. Υπέρ της επέκτασης είχαν ταχθεί ενδεικτικά οι: ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕπισκΕΔ 2008, 911 επ· ΠΠρΑθ 40/2010, ΕΕμπΔ 2010, 152 επ· ΠΠρΑθ 832/2010, ΔΕΕ 2011, 451 επ· ΠΠρΛαρ 36/2011, ΝοΒ 2012, 929· ΜΠρΑθ 1370/2010, ΔΕΕ 2010, 446· ΜΠρΘεσ 10241/2010, ΕΠολΔ 2010, 588· ΜΠρΘεσ 32412/2010, ΔΕΕ 2011, 321 επ· ΜΠρΘεσ 15240/2011, ΧρηΔικ 2011, 334 επ. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, σύμφωνα με την ορθότερη άποψη, η επέκταση του ανασταλτικού αποτελέσματος σε εγγυητές και συνοφειλέτες είναι δυνατή μόνο κατόπιν σχετικής αιτήσεως των ως άνω προσώπων, ως εχόντων έννομο συμφέρον και ουχί αυτοδικαίως. Επομένως, σχετικό αίτημα του οφειλέτη κρίνεται απορριπτικό ως απαράδεκτο, ελλείψει ενεργητικής νομιμοποίησης.

77. *Τσιάντος*, Παρατηρήσεις σε ΜΠρΘεσ 25011/2008, ΜΠρΘεσ 5015/2009, ΜΠρΘεσ 7785/2009, ΜΠρΘεσ 12819/2009, ΜΠρΘεσ 4768/2010 και ΜΠρΘεσ 10241/2010, ΕΠολΔ 2010, 592 (υποσημ. 4).

78. Εξάλλου, ως γίνεται δεκτό στο αστικό δίκαιο, εάν χορηγείται μετά τη σύναψη της σύμβασης εγγύησης παράταση της προθεσμίας εξόφλησης του χρέους στον πρωτοφειλέτη, ο εγγυητής δεν πρέπει να αποστερείται από τη δυνατότητά του να ωφεληθεί από αυτή, εφόσον το επιθυμεί, χωρίς όμως και να δεσμεύεται· *Γεωργιάδης/Σταθόπουλος*, ΕρμΑΚ, Ειδικό Ενοχικό, τ. IV, άρθρο 851, υπό II, αρ. 6, 378· *Χατζημιχαήλ*, Διεύρυνση των μέτρων προληπτικής προστασίας υπέρ των εγγυητών (104 παρ. 1β΄ του ΠτΚ), ΔΕΕ 2011, 1229.

Από την άλλη πλευρά, κατά της επέκτασης της αναστολής σε εγγυητές και συνοφειλέτες⁷⁹, η οποία είναι η τελολογικά ορθότερη καθ' ημάς και η κρατούσα νομολογιακά θέση, χρησιμοποιήθηκαν ενδεικτικά τα ακόλουθα επιχειρήματα: 1) σκοπός της διαδικασίας συνδιαλλαγής είναι η διάσωση του φορέα της επιχείρησης – πρωτοφειλέτη, που απειλείται με οικονομική κατάρρευση και όχι τρίτων προσώπων, όπως οι εγγυητές και οι συνοφειλέτες,

79. Κατά της επέκτασης είχαν ταχθεί ενδεικτικά οι: ΕφΑθ 805/2011, ΔΕΕ 2011, 912, σύμφωνα με την οποία «όταν από το πτωχευτικό δικαστήριο διαταχθεί το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής, η τυχόν διαταχθείσα αναστολή των ατομικών καταδικωτικών μέτρων περιλαμβάνει μόνο εκείνα τα μέτρα που αφορούν την περιουσία του ευρισκομένου σε διαδικασία συνδιαλλαγής. Δεν περιλαμβάνει και τα σχετιζόμενα με την περιουσία των εγγυητών και των συνοφειλετών εις ολόκληρον με τον αμέσως προηγούμενο συνοφειλέτη. Τα εν λόγω μέτρα αναστέλλονται μόνο με την επικύρωση της συμφωνίας της συνδιαλλαγής...». Περαιτέρω, σύμφωνα με την ως άνω απόφαση, η επέκταση των προληπτικών μέτρων στους εγγυητές και συνοφειλέτες θα μπορούσε να φαλκιδεύσει για ικανό χρονικό διάστημα τα νόμιμα δικαιώματα των δανειστών επί των περιουσιακών στοιχείων των εγγυητών και των συνοφειλετών και να δημιουργήσει ενδεχομένως στους «επιμελείς» δανειστές ανάλογα προβλήματα με εκείνα που θα αντιμετώπιζε ο πρωτοφειλέτης αν δεν είχε θεσπισθεί -χάριν του τελευταίου- η διαδικασία συνδιαλλαγής. Άλλωστε, έτσι παρέχεται και η δυνατότητα στους εγγυητές και συνοφειλέτες να απόσχουν, κατά τη διάρκεια του προαναφερθέντος χρονικού διαστήματος, από τις έναντι του δανειστή υφιστάμενες υποχρεώσεις τους, κάτι το οποίο τυγχάνει αποδοκιμαστέο από το δίκαιο και θέτει εκ ποδών την εξασφαλιστική λειτουργία των προσωπικών εγγυήσεων· ΠΠρΑθ 861/2011, ΔΕΕ 2011, 1150 επ, κατά το σκεπτικό της οποίας «οι πιστωτές ουδόλως επιτάσσονται από το νόμο να συμμετάσχουν στη διαδικασία της συνδιαλλαγής και να υπογράψουν τη σχετική συμφωνία. Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι κατά τη διάρκεια της διαδικασίας συνδιαλλαγής οι απαιτήσεις των πιστωτών, που είχαν γεννηθεί πριν την έναρξη της διαδικασίας, καθίστανται εξαρτώμενες από αίρεση ή όρο, καθ' όσον η μόνη επαχθής συνέπεια, που υφίσταται ο δανειστής που αρνείται να συμμετάσχει στη διαδικασία συνδιαλλαγής και να υπογράψει τη σχετική συμφωνία, είναι η αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης από την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής και ενόσω αυτή διαρκεί και όχι η θέση υπό αίρεση της απαίτησής του, η οποία μπορεί κάλλιστα να είναι ήδη βέβαιη και εκκαθαρισμένη. Η κατάθεση της αίτησης συνδιαλλαγής, ακόμη δε και η επίτευξη συμφωνίας με την απαιτούμενη κατά νόμο πλειοψηφία των πιστωτών, καθώς και η επικύρωση της από το Δικαστήριο, δεν αναιρούν το βέβαιο και εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων των πιστωτών, οι οποίες είχαν γεννηθεί πριν τη σύναψη της συμφωνίας, ούτε βέβαια τις καθιστούν εξαρτώμενες υπό όρο, αφού σε κάθε περίπτωση η συνδιαλλαγή είναι επιγενόμενη και δεν πλήττει το κύρος της απαίτησης. Αυτό μάλιστα ισχύει τόσο για τις απαιτήσεις των πιστωτών που υπέγραψαν τη συμφωνία συνδιαλλαγής με τον οφειλέτη, όσο και για τις απαιτήσεις των πιστωτών, οι οποίοι δεν συμφώνησαν και δεν υπέγραψαν τη συμφωνία. Πιο συγκεκριμένα οι πιστωτές που υπέγραψαν τη συμφωνία συνδιαλλαγής, διατηρούν το βέβαιο και εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων τους, προβαίνουν όμως με δική τους πρωτοβουλία και ανάλογα με το είδος της καταριζόμενης κάθε φορά συμφωνίας με τον οφειλέτη, είτε σε μείωση αυτών κατά ένα ποσοστό, είτε σε ρύθμιση σταδιακής εξόφλησής τους. Όσον αφορά δε στους πιστωτές, με τους οποίους δεν καταρτίστηκε συμφωνία με τον οφειλέτη και οι οποίοι δεν υπέγραψαν τελικά την συμφωνία συνδιαλλαγής, αυτοί κατά το αρ. 104 § 1 εδ. ζ' του ΠτΚ δεν δεσμεύονται από τους όρους της, συμφωνίας». ΠΠρΘεσ 3378/2011, Αρμ 2011, 969 επ· ΠΠρΘεσ 5757/2013, ΕλλΔνη 2013, 518 επ· ΜΠρΘεσ 7120/2010, Αρμ 2011, 1184 επ, η οποία έκρινε ότι η αναστολή της εκτελεστικής διαδικασίας που διατάχθηκε με την απόφαση για το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής για την αιτούσα εταιρεία – οφειλέτιδα δεν αφορούσαν την υπέρ αυτής εγγυήτρια -δυνάμει εγγυητικής επιστολής- τράπεζα, αφού στο παρόν στάδιο λαμβάνονται μέτρα προστασίας με τη μορφή της αναστολής ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης για την ικανοποίηση απαιτήσεων που έχουν γεννηθεί πριν από τη σύναψη της συμφωνίας συνδιαλλαγής μόνο για τον οφειλέτη και όχι για τους εγγυητές και τους συνοφειλέτες του, γεγονός που συμβαίνει, κατά τη ρητή διάταξη του άρθρου 104 ΠτΚ, στο επόμενο στάδιο της διαδικασίας της συνδιαλλαγής και ειδικότερα μετά την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής· ΜΠρΘεσ 10241/2010, οπ· ΜΠρΘεσ 4768/2010, ΕΕμπΔ 2010, 462 επ. Βλ. σχετικά Χατζημιχαήλ, ΔΕΕ 2011, 1220 επ· Κατσά, Η προβληματική της προστατευτικής εμβέλειας των προληπτικών μέτρων υπέρ του εκδότη εγγυητικής επιστολής στο πλαίσιο των διαδικασιών συνδιαλλαγής και εξυγιάνσεως, ΧρΙΔ 2012, 382 επ· Δελικωστόπουλο σε Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Δικονομικά ζητήματα του πτωχευτικού δικαίου, 2012, 43 επ· Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη (2014), 571-572.

οι οποίοι ευθύνονται αυτόνομα και αυτοτελώς, 2) τίθεται εκ ποδών η ίδια η εξασφαλιστική λειτουργία των προσωπικών εγγυήσεων, 3) η μη επέκταση της αναστολής στο στάδιο αυτό δεν αντίκειται στον παρεπόμενο χαρακτήρα της εγγυήσεως, καθώς οι απαιτήσεις κατά τη διάρκεια της συνδιαλλαγής και μέχρι την επικύρωση της σχετικής συμφωνίας, η οποία είναι επιγενόμενη, δεν μειώνονται κατ' έκταση, είναι έγκυρες, βέβαιες και εκκαθαρισμένες και ουχί υπό αίρεση, όρο ή προθεσμία, 4) σε περίπτωση επέκτασης της αναστολής θίγονται τα συνταγματικά και κατοχυρωμένα από την ΕΣΔΑ οικονομικά συμφέροντα των πιστωτών, ενώ εξομοιώνονται και οι επιμελείς πιστωτές που φρόντισαν να ασφαλίσουν την απαίτησή τους με τους μη επιμελείς, 5) η θέση του εγγυητή δεν καθίσταται δυσμενέστερη από αυτή του πρωτοφειλέτη, ενώ σε κάθε περίπτωση δεν ματαιώνεται το δικαίωμα αναγωγής του εγγυητή κατά του πρωτοφειλέτη, 6) στο άρθρο 104 παρ. 1 περ. β' του προϋσχύοντος ΠτΚ ο νομοθέτης έθεσε ειδική ρύθμιση, προσωρινής επέκτασης της αναστολής στους εγγυητές, μόνο για το διάστημα μετά την επικύρωση της συμφωνίας συνδιαλλαγής και επομένως από τη σιωπή του πρέπει να συναχθεί εξ' αντιδιαστολής επιχείρημα.

Στο ισχύον καθεστώς της εξυγίανσης και ειδικότερα στο άρθρο 103 παρ. 2 του ΠτΚ προβλέπεται ρητά η δυνατότητα να επεκταθεί η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και σε αυτά τα πρόσωπα⁸⁰, κατόπιν σχετικής αιτήσεώς τους, εφόσον όμως συντρέχει «*σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος*» και μέχρι τη λήξη της διαδικασίας⁸¹. Καθίσταται, λοιπόν, εμφανές πως στη διαδικασία εξυγίανσης το πτωχευτικό δικαστήριο δεν διαθέτει απόλυτη διακριτική ευχέρεια ως προς την επέκταση της

80. Κατ' εξαίρεση από τη γενική αρχή του δικαίου της εμπορικής και αστικής αφερεγγυότητας, σύμφωνα με την οποία η πτώχευση του οφειλέτη δεν επηρεάζει τη θέση των συνοφειλετών ή εγγυητών του. Πάντως, η δικαιολογητική βάση της συγκεκριμένης ρύθμισης πρέπει να αναζητηθεί στον ιδιαίτερο σύνδεσμο μεταξύ των υποχρεώσεων του οφειλέτη και των υποχρεώσεων του εγγυητή και του συνοφειλέτη έναντι των πιστωτών του πρώτου. Στην περίπτωση, δε, της εγγυήσεως η ιδιαίτερη αυτή σχέση αποδίδεται στον παρεπόμενο χαρακτήρα της ενοχής (άρθρα 847, 851 ΑΚ) του εγγυητή, ενώ στην περίπτωση της συνοφειλίας εις ολόκληρον, στην ταύτιση της υποχρεώσεως του οφειλέτη και των εις ολόκληρον συνοφειλετών του έναντι του πιστωτή. Κατσάς, Χρ/Δ 2012, 386.

81. Ουδεμία αντίστοιχη ρύθμιση υπάρχει πλέον για την τύχη των εγγυητών σε περίπτωση επικύρωσης σχεδίου εξυγίανσης μιας προβληματικής επιχείρησης. Η σιωπή αυτή του νομοθέτη μας οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η ευθύνη των εγγυητών μετά από την επικύρωση ενός σχεδίου εξυγίανσης παραμένει αλύβητη έναντι των απαιτήσεων των πιστωτών του οφειλέτη, προκρινόμενου με αυτό τον τρόπο του εξασφαλιστικού χαρακτήρα της εγγυήσεως σε σχέση με τον παρεπόμενο χαρακτήρα αυτής. Συνεπώς, ο πιστωτής διατηρεί την απαίτησή του ακέραιη κατά του εγγυητή, ενώ υποστηρίζεται ότι οι εγγυητές και συνοφειλέτες που θα υποχρεωθούν στην περίπτωση αυτή να ικανοποιήσουν πλήρως τον πιστωτή, δε θα μπορέσουν να ασκήσουν στο ίδιο ύψος τις τυχόν αναγωγικές τους αξιώσεις κατά του πρωτοφειλέτη, αφού η δική του ευθύνη είναι περιορισμένη βάσει του σχεδίου εξυγίανσης. Χατζηιωάννου σε *Σύνδεσμος Ελλήνων Εμπορικών Λόγων*, Η αντιμετώπιση της αφερεγγυότητας, 2014, 662. Η ρύθμιση αυτή οδηγεί, πάντως, σε παράδοξα αποτελέσματα και καθιστά εξαιρετικά δυσχερή τη θέση του εγγυητή. Πρβλ. *Αυγητίδη*, Η θέση του εγγυητή στις εξυγιαντικές διαδικασίες του ΠτΚ, Χρ/Δ 2014, 252, ο οποίος αναφέρει ότι ο εγγυητής μπορεί να ασκεί το αναγωγικό του δικαίωμα σε όλη του την έκταση, μη δεσμευόμενος από τους όρους της συμφωνίας εξυγίανσης, καθώς βάσει του άρθρου 858 ΑΚ θα πρέπει να ικανοποιηθεί γι' αυτό που κατέβαλε στον πιστωτή δυνάμει της σύμβασης εγγυήσης. Έτσι, ούτε ο πρωτοφειλέτης θα μπορεί να αντικρούσει το δικαίωμα αναγωγής στη βάση του άρθρου 859 ΑΚ, αφού ο περιορισμός της οφειλής του, από τη συμφωνία εξυγίανσης, δεν αφορά και την εξ' εγγυήσεως οφειλή δυνάμει της ειδικότερης διάταξης του άρθρου 106¹ παρ. 2 ΠτΚ.

προληπτικής προστασίας στους εγγυητές και συνοφειλέτες του οφειλέτη, αντιθέτως η επέκταση της προστασίας στα πρόσωπα αυτά προϋποθέτει τη συνδρομή σπουδαίου επιχειρηματικού ή κοινωνικού λόγου και εφόσον τούτο ορίζεται ρητά στην προσωρινή διαταγή ή την απόφαση του δικαστηρίου ή του προέδρου του με την οποία διατάσσεται η λήψη του προληπτικού μέτρου.

Από τη γραμματική διατύπωση της διατάξεως, βέβαια, δεν διευκρινίζεται το πρόσωπο ως προς το οποίο πρέπει να συντρέχει αυτός ο σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος, επομένως δύναται να συναχθεί ότι ο τελευταίος μπορεί να αφορά είτε το πρόσωπο του εγγυητή ή συνοφειλέτη, είτε το πρόσωπο του ίδιου του πρωτοφειλέτη⁸².

Η έννοια του σπουδαίου επιχειρηματικού ή κοινωνικού λόγου είναι αόριστη, εμφανίζει τη νομοτυπική μορφή της γενικής ρήτρας, δεν αποσαφηνίζεται και χρήζει αναπόδραστα περαιτέρω εξειδίκευσης από τη νομολογία. Ανατίθεται, λοιπόν, στο δικαστήριο η αξιολόγηση των επικαλούμενων εκάστοτε πραγματικών περιστατικών και η υπαγωγή τους ή μη στην αόριστη αυτή έννοια του «σπουδαίου επιχειρηματικού ή κοινωνικού λόγου»⁸³. Πάντως, δεδομένου ότι δεν αρκεί η συνδρομή οποιουδήποτε επιχειρηματικού ή κοινωνικού λόγου, αλλά θα πρέπει ο τελευταίος να είναι «σπουδαίος», σύμφωνα με τη γραμματική διατύπωση της διατάξεως, η επέκταση της προστατευτικής εμβέλειας των προληπτικών μέτρων έχει όλως εξαιρετικό χαρακτήρα και δεν πρέπει να διατάσσεται αφειδώς.

Όπως γίνεται δεκτό νομολογιακά, τέτοιος σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος δεν υφίσταται λ.χ. όταν ο εγγυητής ή ο συνοφειλέτης θα υποστεί απλά απομείωση της περιουσίας του. Απαιτείται, δηλαδή, η συνδρομή ιδιαίτερα επαχθών επιπτώσεων στην οικονομική κατάσταση των ανωτέρω προσώπων, όπως για παράδειγμα η περιέλευσή τους σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής εξαιτίας των καταβολών του πρωτοφειλέτη⁸⁴.

82. Όταν για παράδειγμα, με βάση τη σχέση αξίας, η ικανοποίηση του πιστωτή από τον εγγυητή, σε περίπτωση αναστολής των ατομικών διώξεων υπέρ του πρωτοφειλέτη, επιφέρει την κατάπτωση ιδιαίτερα επαχθούς ποινικής ρήτρας εις βάρος του πρωτοφειλέτη· *Κατσάς*, ΧρΙΔ 2012, 387.

83. Βλ. ΠΠρΑλεξ 10/2013 (αδμ.), η οποία έκρινε ότι τα προληπτικά μέτρα ήταν σκόπιμο να επεκταθούν και στους ομόρρυθμους εταίρους και εις ολόκληρον συνοφειλέτες και εγγυητές των τραπεζικών συμβάσεων της αιτούσας εταιρείας, καθώς το επιχειρηματικό πλάνο για την εξυγίανση της εταιρείας αυτής στηριζόταν εν πολλοίς στην ακίνητη περιουσία αυτών των προσώπων κατά παραπομπή *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 572. Παρομοίως ΠΠρΚαβ 29/2013 (αδμ.), η οποία δέχτηκε επέκταση των προληπτικών μέτρων στον εγγυητή και συνοφειλέτη μονοπρόσωπης ΕΠΕ, ενόψει του ότι η εταιρεία εδρεύει και διατηρεί τις εγκαταστάσεις της επί ακινήτου του και επομένως θα υπονομευόταν σημαντικά ο σκοπός της διαδικασίας εξυγίανσης, σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της ως άνω ακίνητης περιουσίας του εγγυητή. Τέλος, σε κάποιες περιπτώσεις, παρέχεται επέκταση των προληπτικών μέτρων στους εγγυητές, που είναι εταίροι ή μέλη του ΔΣ και συνιδιοκτήτες της εταιρείας, χωρίς ιδιαίτερη αιτιολόγηση· Σχετικές και οι αδημοσίευτες αποφάσεις ΠΠρΑθ 272/2012 (αδμ.)· ΠΠρΑθ 717/2012 (αδμ.)· ΠΠρΑθ 1086/2013 (αδμ.), κατά παραπομπή *Ρόκα Αλ.* (2014), 168.

84. *Κατσάς*, ΧρΙΔ 2012, 387· *Αναγνωστοπούλου*, ΧρΙΔ 2013, 474. Βλ. σχετικά και ΜΠρΘεσ 7120/2010, οπ, όπου έγινε επίκληση κινδύνου ανεπανόρθωτης βλάβης σε περίπτωση καταπτώσεως εγγυητικής επιστολής ύψους 1 εκ. ευρώ.

Ως προς την έννοια της εγγυήσεως, δε, στο πλαίσιο εφαρμογής της παρ. 2 του άρθρου 103 ΠτΚ, γίνεται ευρέως δεκτό σε θεωρία και νομολογία ότι αυτή δεν περιλαμβάνει την εγγυητική επιστολή σε πρώτη ζήτηση, λόγω της φύσης της τελευταίας ως εξασφαλιστικής σύμβασης με αυτοτελή και όχι παρεπόμενο χαρακτήρα σε σχέση με την κύρια ενοχή⁸⁵. Επομένως, από τη στιγμή που δεν συντρέχει η αναγκαία εξάρτηση με την κύρια ενοχή, που δικαιολογεί τη ρύθμιση της παρ. 2 του άρθρου 103 ΠτΚ, τα προληπτικά μέτρα δεν μπορούν να επεκτείνονται σε όσους εγγυήθηκαν υπέρ του οφειλέτη με τη μορφή εγγυητικής επιστολής. Αυτό θα πρέπει να ισχύει για όλες τις εξασφαλιστικές συμβάσεις, στο πλαίσιο των οποίων η δημιουργούμενη ενοχή του εγγυητή είναι ανεξάρτητη και αυτόνομη από την κύρια ενοχή του πρωτοφειλέτη.

Γίνεται δεκτό, πάντως, ότι παρότι η ως άνω διάταξη αναφέρεται αποκλειστικά στη δυνατότητα επέκτασης, στους εγγυητές και συνοφειλέτες του οφειλέτη, της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι κάθε διατασσόμενου προληπτικού μέτρου, εντούτοις θα πρέπει να θεωρηθεί ότι μπορεί να επεκταθεί στα ανωτέρω πρόσωπα και η ισχύς κάθε άλλου προληπτικού μέτρου, ως αυτά θα αναλυθούν κατωτέρω⁸⁶.

Έτσι, λοιπόν, οι εγγυητές και οι συνοφειλέτες του οφειλέτη συγκαταλέγονται πλέον ρητά στα πρόσωπα που νομιμοποιούνται ενεργητικά να υποβάλλουν αίτηση λήψης προληπτικών μέτρων στο στάδιο της προπρωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι τη λήξη της, προς προστασία της περιουσίας τους, χωρίς να αποκλείεται σώρευση του αιτήματός τους στο ίδιο δικόγραφο με την αίτηση του οφειλέτη για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης. Θα πρέπει, βέβαια, να σημειωθεί ότι η υποβολή μιας τέτοιας αίτησης από τον εγγυητή ή συνοφειλέτη και η χορήγηση προληπτικών μέτρων υπέρ αυτών, δεν τους καθιστούν υποκείμενα της διαδικασίας εξυγίανσης⁸⁷.

Η επιλογή του νομοθέτη να συμπεριλάβει, έστω και υπό τους ανωτέρω περιορισμούς, τους εγγυητές και τους συνοφειλέτες του οφειλέτη στα ενεργητικώς νομιμοποιούμενα πρόσωπα για τη λήψη προληπτικών μέτρων υπέρ αυτών στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, παρακάμπτει, κατά τη γνώμη μας, τον πρωταρχικό σκοπό του θεσμού της εξυγίανσης, που δεν είναι άλλος από την διάσωση του φορέα της επιχείρησης – οφειλέτη. Εξάλλου, η παρεχόμενη προστασία προς τα πρόσωπα αυτά, και μάλιστα πριν από την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, παραβιάζει και την εξασφαλιστική φύση της εγγύησης, η οποία χορηγείται για τέτοιες περιπτώσεις αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του πρωτοφειλέτη. Επιπλέον, η αδυναμία πληρωμής της επιχείρησης δε στεγανοποιείται και μεταφέρεται στους πιστωτές της και κατ' επέκταση στους δικούς τους

85. ΕφΑθ 805/2011, ΕφΑΔ 2011, 1208· ΜΠρΘεσ 7120/2010, οπ· Χατζημιχαήλ, ΔΕΕ 2011, 1231· Κατσάς, ΧρΙΔ 2012, 388-389. Αντίστοιχη είναι η θέση της θεωρίας στο γαλλικό πτωχευτικό δίκαιο.

86. Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη (2014), 572.

87. Έτσι κατά πλειοψηφία η υπ' αρ. 576/2012 γνωμοδότηση του ΝΣΚ· Ρόκας Αλ. (2014), 169.

δανειστές⁸⁸. Τέλος, υπάρχει ο κίνδυνος αποδυνάμωσης των προϋποθέσεων της εξαιρετικής αυτής επέκτασης της προστασίας στα ανωτέρω πρόσωπα, δεδομένου του ανεκκλήτου των εν λόγω μέτρων (άρθρο 699 ΚΠολΔ) και της ευχερούς παράλειψης της αιτιολόγησης αυτών^{89,90}.

Βέβαια, στην πράξη παρατηρείται ότι, η επέκταση των προληπτικών μέτρων σε εγγυητές και συνοφειλέτες είναι εξαιρετικά σπάνια, με το σκεπτικό, συνήθως, ότι δεν αποδεικνύεται η συνδρομή σπουδαίου επιχειρηματικού ή κοινωνικού λόγου⁹¹. Η ίδια τάση παρατηρείται και στο πλαίσιο των χορηγούμενων προσωρινών διαταγών, οι οποίες στην συντριπτική τους πλειοψηφία απορρίπτουν τις αιτήσεις προληπτικών μέτρων στο μέρος που αφορούν τους εγγυητές ή συνοφειλέτες και μάλιστα χωρίς την αναγκαία αιτιολόγηση περί συνδρομής ή μη σπουδαίου επιχειρηματικού ή κοινωνικού λόγου.

Κλείνοντας, δέον όπως σημειωθεί ότι, ελλείψει αντιδικίας, δεν μπορεί να γίνει λόγος για παθητική νομιμοποίηση στη διαδικασία λήψης προληπτικών μέτρων του άρθρου 103 ΠτΚ. Ωστόσο, δια της παρ. 4 του άρθρου 103 ΠτΚ θεμελιώνεται μια άτυπη μορφή παθητικής νομιμοποίησης, κατά την οποία δεν απαιτείται προηγούμενη επίδοση της αίτησης λήψης προληπτικών μέτρων, πλην όμως θεμελιώνεται δυνατότητα του δικαστηρίου, κατά τη συζήτηση της αίτησης, να διατάξει την κλήτευση ενός ή περισσότερων πιστωτών του οφειλέτη και ιδίως εκείνων των οποίων η παρουσία αξιολογείται ως κρίσιμη για την πιθανολόγηση της βασιμότητας την εν λόγω αιτήσεως⁹².

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ο νομοθέτης, με γνώμονα την προστασία της σχέσεως οφειλέτη – πιστωτών, προκειμένου να ευοδωθεί η επίτευξη συμφωνίας εξυγίανσης, αποθέτει την επιλογή της κλήτευσης ή μη των πιστωτών στο ίδιο το δικαστήριο. Η πρόβλεψη αυτή, βέβαια, έχει ως αποτέλεσμα οι πιστωτές να αποκλείονται τις περισσότερες φορές από τη

88. Χατζημιχαήλ, ΔΕΕ 2011, 1231.

89. Επί του ζητήματος αυτού ενδιαφέρον παρουσιάζει η ΕιρΘεσ 6660/2012, ΝΟΜΟΣ και η παρόμοια ΜΠρΘεσ 23377/2012, ΝΟΜΟΣ, οι οποίες ανέστειλαν την επισπευδόμενη αναγκαστική εκτέλεση εις βάρος ομορρυθμών εταίρων και εγγυητών της αιτούσας εταιρείας, για το λόγο ότι είχε χορηγηθεί προσωρινή διαταγή περί αναστολής κάθε διαδικασίας αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της αιτούσας εταιρείας στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης και ως εκ τούτου οι πιστωτές της δε θα υφίσταντο ζημία από την αναστολή της εκτέλεσης κατά των εγγυητών της, αφού επρόκειτο να ικανοποιηθούν στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης. Οι αποφάσεις αυτές, βέβαια, καταστρατηγούν το γράμμα και το σκοπό της συγκεκριμένης διάταξης του ΠτΚ, η οποία επιτάσσει την εξαιρετική επέκταση της ισχύος των προληπτικών μέτρων και στους εγγυητές ή συνοφειλέτες, μόνο για πολύ σοβαρούς λόγους, οι οποίοι στις ανωτέρω περιπτώσεις δε φαίνεται να συντρέχαν. Βλ. σχετικά και ΠΠρΧαλκ (αδημ.), κατά παραπομπή Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 474.

90. Ακόμη κι αν δεν υπήρχε, πάντως, τέτοια πρόβλεψη, η προστασία από τις διώξεις των πιστωτών θα μπορούσε να επεκτείνεται και να παρέχεται σε συνοφειλέτες και εγγυητές αν συνέτρεχαν λόγοι και περιστατικά που θα μπορούσαν να καταστήσουν την επίσπευση αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον τους καταχρηστική, σταθμίζοντας την περιουσιακή κατάσταση του οφειλέτη, το βαθμό ικανοποίησης των απαιτήσεων του επισπεύδοντος δανειστή βάσει του σχεδίου εξυγίανσης και τις επιπτώσεις της αδυναμίας του συνοφειλέτη να στραφεί κατά του πρωτοφειλέτη αναγωγικά, λόγω ισχύουσας αναστολής διώξεων υπέρ του τελευταίου.

91. Βλ. ενδεικτικά ΠΠρΘεσ 11680/2012, ΔΕΕ 2012, 782.

92. Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 474.

δυνατότητα να παρέμβουν κατά τη συζήτηση για λήψη προληπτικών μέτρων, γεγονός που καθιστά το αποτέλεσμα της συζήτησης σχεδόν προκαθορισμένο και ευνοεί παράλληλα τις καταχρηστικές πρακτικές ορισμένων οφειλετών⁹³.

4. Είδη προληπτικών μέτρων

4.1. Η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 103 παρ. 1 ΠτΚ)

Το κυριότερο προληπτικό μέτρο, με το οποίο επιτυγχάνεται η προστασία του οφειλέτη από «επιθέσεις» των πιστωτών του κατά της περιουσίας του ενόσω διαρκεί η διαδικασία εξυγίανσης, είναι η προσωρινή δικαστική αναστολή –εν όλω ή εν μέρει- των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, παρόντων ή μελλοντικών, από την κατάθεση της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι τη λήξη αυτής.

Ως αναστολή της αναγκαστικής εκτελέσεως δε, πρέπει να εννοηθεί η περιέλευση της εκτελεστικής διαδικασίας σε ακινησία, ακριβώς στο στάδιο εκείνο που βρισκόταν όταν επιβλήθηκε η αναστολή αυτή και ειδικότερα η μη συνέχιση των πράξεων εκτελέσεως που έχουν αρχίσει ή η αποχή από τη διενέργεια τέτοιων πράξεων που δεν άρχισαν⁹⁴.

Η αναστολή αυτή καταλαμβάνει όλους τους πιστωτές του οφειλέτη, ενέγγυους, ανέγγυους και γενικώς προνομιούχους και αφορά, κατ' αρχάς, τις υποχρεώσεις του οφειλέτη που είχαν γεννηθεί πριν από την υποβολή της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης. Το δικαστήριο όμως ή ο πρόεδρος του, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, δύναται να επεκτείνει την αναστολή και σε νεότερες απαιτήσεις, οι οποίες ενδεχομένως έχουν ιδιαίτερη σημασία για τη διαδικασία της εξυγίανσης⁹⁵.

4.1.1. Διάρκεια ισχύος

Σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 103 του ΠτΚ, το εν λόγω προληπτικό μέτρο δύναται να διαρκέσει από την κατάθεση της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι τη λήξη της εν όλω ή εν μέρει⁹⁶.

⁹³. *Θωμά σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικόλογων* (2013), 467. Πάντως, η χορηγούμενη αναστολή καταλαμβάνει όλους τους πιστωτές του οφειλέτη, ανεξαρτήτως εάν έχουν εκκινήσει διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης εναντίον του και ανεξαρτήτως της κλήτευσής τους ή μη στη συζήτηση της σχετικής αιτήσεως.

⁹⁴. *Γέσιου-Φαλτσή*, Αναγκαστική εκτέλεση – Γενικό μέρος, 1998, 355.

⁹⁵. Πάντως υποστηρίζεται ότι αυτές οι «εξαιρετικές περιπτώσεις», πρέπει να προσδιορίζονται ειδικά στην απόφαση, ώστε να εκτιμάται η καθαρότητά τους και να αξιολογείται η ιδιαιτερότητά τους και η σημασία τους για τη διαδικασία εξυγίανσης· *Ψυχομάνης* (2012), 93.

⁹⁶. Ως λήξη της διαδικασίας εξυγίανσης, σύμφωνα με το άρθρο 99 παρ. 6 του ΠτΚ, νοείται η επικύρωση ή η απόρριψη της αίτησης επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, η πάροδος της κατά το άρθρο 101 παρ. 1 προθεσμίας των δύο μηνών από το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς και η ανάκληση της απόφασης που άνοιξε τη διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 102 παρ. 5. Στο βαθμό, πάντως, που οι πιστωτές δεν μπορούν να προβαίνουν σε ατομικά μέτρα αναγκαστικής

Νοηματικά προβλήματα όμως δημιουργεί η νεότερη παράγραφος 7 του άρθρου 103 του ΠτΚ⁹⁷, σύμφωνα με την οποία, προληπτικά μέτρα που διατάχθηκαν σύμφωνα με το παρόν άρθρο ή τυχόν προσωρινή διαταγή που εκδόθηκε παύουν να ισχύουν μετά πάροδο δύο (2) μηνών από το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης⁹⁸.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι από τις ως άνω δύο διατάξεις του ίδιου άρθρου, προκύπτουν δύο διαφορετικοί χρόνοι ισχύος για το εν λόγω προληπτικό μέτρο και μάλιστα, δεδομένου ότι η διάταξη της παρ. 7 ως νεότερη υπερισχύει, φαίνεται ότι μένει «ακάλυπτος» ο τρίτος μήνας της διαδικασίας εξυγίανσης, όταν αυτή παρατείνεται κατά ένα μήνα από την έκδοση της απόφασης για το άνοιγμα της διαδικασίας, σύμφωνα με το άρθρο 101 παρ. 1 του ΠτΚ, καθώς και το χρονικό διάστημα από την υποβολή της αίτησης επικύρωσης της εξυγιαντικής συμφωνίας μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης.

Έτσι, μια τέτοια νομοθετική αβλεψία, η οποία δεν λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης, μπορεί να οδηγήσει σε καταστρεπτικές για την εξυγίανση συνέπειες, με την άρση ευνοϊκών –και για τους πιστωτές ακόμη- προληπτικών μέτρων μετά την πάροδο του διμήνου και ενόσω διαρκεί η διαδικασία εξυγίανσης⁹⁹.

4.1.2. Εύρος διατασσόμενης αναστολής

Όταν ως προληπτικό μέτρο λαμβάνεται αποκλειστικά η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, τότε το εύρος της αναστολής είναι στενό και απαγορεύονται μόνο πράξεις που συνιστούν έναρξη¹⁰⁰ ή συνέχιση της αναγκαστικής εκτέλεσης, όπως η αναγκαστική κατάσχεση κινητής (άρθρα 953 επ. ΚΠολΔ) και ακίνητης περιουσίας (άρθρα 992 επ. ΚΠολΔ), η κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων (άρθρο

εκτέλεσης μέχρι τη λήξη της διαδικασίας εξυγίανσης, εύλογη είναι η προβλεπόμενη στο άρθρο 103 παρ. 1 εδ. δ' του ΠτΚ αναστολή των προθεσμιών παραγραφής κατά το άρθρο 255 ΑΚ.

97. Η οποία προστέθηκε με το άρθρο 234 Ν. 4072/2012, με στόχο την αποφυγή εκδήλωσης καταχρηστικών συμπεριφορών. Βέβαια, ως θα αναλύσουμε κατωτέρω, η ρύθμιση αυτή ενέχει μια σημαντική αστοχία, δεδομένου ότι καταλείπει χωρίς προληπτική προστασία το πέραν του διμήνου από την έκδοση της απόφασης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και μέχρι την επικύρωση της εξυγιαντικής συμφωνίας χρονικό διάστημα.

98. Σε αντίθεση με το προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς, αφετηρία υπολογισμού του διμήνου είναι η απόφαση που διατάσσει το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και όχι η έκδοση της ίδιας της απόφασης που χορηγεί την προσωρινή διαταγή ή διατάσσει τα προληπτικά μέτρα. Εξάλλου, η απόφαση που χορηγεί την προσωρινή διαταγή θα προηγείται σε κάθε περίπτωση της απόφασης που διατάσσει το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς ζητείται από τον οφειλέτη για το χρονικό διάστημα μεταξύ της υποβολής των αιτήσεων ανοίγματος της διαδικασίας και λήψης προληπτικών μέτρων και της έκδοσης απόφασης επί της τελευταίας. Έτσι, η προσωρινή διαταγή θα υπερβαίνει κατά κανόνα στο διμήνο, καθώς μέχρι την ημερομηνία συζήτησης των ως άνω αιτήσεων και την έκδοση απόφασης επί της πρώτης, θα έχει παρέλθει σημαντικό χρονικό διάστημα, πέραν του διμήνου.

99. Ρόκας Αλ. (2014), 153. Για την επίλυση του προβλήματος αυτού θα μπορούσε ενδεχομένως να εφαρμοστεί αναλογικά το άρθρο 781 ΚΠολΔ· *Τσικρικάς σε Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων* (2012), 102· *Μιχαλόπουλος* (2013), 97.

100. Η αναγκαστική εκτέλεση ξεκινά με την επίδοση στον οφειλέτη αντιγράφου του απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση (άρθρο 924 ΚΠολΔ).

1022 ΚΠολΔ), η αναγκαστική διαχείριση (άρθρα 1034 επ. ΚΠολΔ) και η εκτέλεση απόφασης για προσωρινή κράτηση του οφειλέτη.

Επομένως, αν χρησιμοποιηθεί αυτή η διατύπωση¹⁰¹, η αναστολή δεν περιλαμβάνει αγωγές, δίκες ή ένδικα μέσα¹⁰² και εν γένει πράξεις που αποτελούν απλώς προετοιμασία αναγκαστικής εκτέλεσης, ήτοι απλώς προπαρασκευαστικές πράξεις, όπως π.χ. η έκδοση ή απλή επίδοση διαταγής πληρωμής κατά του οφειλέτη, η κήρυξη της εκτελεστότητας αλλοδαπής απόφασης στην Ελλάδα ή η έκδοση απόφασης για προσωρινή κράτηση¹⁰³. Έτσι, δεν αναστέλλεται η απλή δικαστική έγερση αξιώσεων κατά του οφειλέτη, η οποία επιτρέπεται σε οποιοδήποτε στάδιο κι αν βρίσκεται, αρκεί να μην έχει εισέλθει στο στάδιο της αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁰⁴. Ακόμη, η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης δεν περιλαμβάνει και απαγόρευση λήψης ασφαλιστικών μέτρων, όπως η συντηρητική κατάσχεση και η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης σε ακίνητο της περιουσίας του οφειλέτη.

Από την άλλη πλευρά, ως προς την αναστολή λήψης μέτρων συλλογικής εκτέλεσης και ειδικότερα ως προς την απαγόρευση υποβολής αίτησης κήρυξης σε πτώχευση του οφειλέτη, αυτή δεν είναι δυνατό να διατάσσεται, άνευ ετέρου, κατά τη διάρκεια της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς η τελευταία, σε αντίθεση με την προκάτοχό της διαδικασία συνδιαλλαγής, δεν είναι ασύμβατη με τη συντρέχουσα ή μεταγενεστέρως υποβαλλόμενη αίτηση κήρυξης πτώχευσης¹⁰⁵. Πάντως, ούτε στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής θα έπρεπε να γίνεται δεκτό αίτημα για αναστολή λήψης μέτρων συλλογικής εκτέλεσης, καθώς μια τέτοια δυνατότητα θα εξουδετέρωνε την έλλειψη παύσης πληρωμών ως προϋπόθεση επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής, κατ' άρθρο 103 παρ. 2^α ΠτΚ – ως ίσχυε- και θα αφαιρούσε από τους πιστωτές το σημαντικότερο μέσο άμυνας κατά αιτήσεων που υποβάλλονταν καταχρηστικά. Παρά ταύτα, η νομολογία σε πολλές περιπτώσεις έκανε και εξακολουθεί να κάνει δεκτό σχετικό αίτημα οφειλετών¹⁰⁶.

Στο τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 1 του άρθρου 103 του ΠτΚ προβλέπεται ότι η χορήγηση της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης επάγεται αυτοδικαίως και την απαγόρευση διάθεσης των ακινήτων και του εξοπλισμού της

101. Στην πράξη βέβαια, δεν είναι λίγες οι φορές που διατάσσεται από τους δικαστές «η αναστολή των ατομικών διώξεων», έννοια η οποία είναι ευρύτερη και θα αναλυθεί κατωτέρω.

102. Ρόκας Αλ. (2014), 155.

103. Αυγητίδης (2011), 218.

104. Μάζης, Η συμφωνία συνδιαλλαγής του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, ΔΕΕ 2008, 172, 178· Αυγητίδης (2011), 218.

105. Άρθρο 99 παρ. 6 ΠτΚ. Αυγητίδης (2011), 202· Μιχαλόπουλος (2013), 101-102.

106. Αυγητίδης (2011), 202. Βλ. ενδεικτικά και ΠΠρΑθ 655/2009, ΔΕΕ 2009, 1355· ΠΠρΑθ 6052/2010, ΝΟΜΟΣ. Έτσι και οι περισσότερες προσωρινές διαταγές του Πρωτοδικείου Αθηνών, οι οποίες διατάσσουν «την αναστολή κάθε διαδικασίας ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης».

επιχείρησης του οφειλέτη¹⁰⁷, η οποία συνιστά –θα λέγαμε– μια μορφή «προπτωχευτικής απαλλοτρίωσης»¹⁰⁸.

Ως προς την έννοια του εξοπλισμού της επιχείρησης του οφειλέτη, ενόψει της ελλείψεως σχετικού ορισμού στον νόμο και λαμβάνοντας υπόψη τον ορισμό της έννοιας του εξοπλισμού που ακολουθεί η Οδηγία 2006/123/EK περί υπηρεσιών στην εσωτερική αγορά, αλλά και την τελολογία των προληπτικών μέτρων στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, γίνεται δεκτό ότι αυτή περιλαμβάνει τον περιουσιακό πυρήνα της επιχείρησης, ήτοι πάγια περιουσιακά στοιχεία της επιχείρησης (π.χ. τεχνολογικό ή μηχανολογικό εξοπλισμό) και ιδίως αυτά που έχουν σημαντική οικονομική αξία και συμβάλλουν σε μεγάλο βαθμό στη λειτουργία της επιχείρησης, όπως π.χ. τα φορτηγά μιας μεταφορικής εταιρείας, τα ψυγεία ενός σούπερ- μάρκετ, οι εκτυπωτές μιας εκδοτικής εταιρείας κ.λ.π.¹⁰⁹.

Με τη ρύθμιση, λοιπόν, αυτή ένα προληπτικό μέτρο, ήτοι αυτό της απαγόρευσης διάθεσης (ακινήτων/εξοπλισμού) εκ μέρους του οφειλέτη¹¹⁰, το οποίο υπό το προηγούμενο καθεστώς της συνδιαλλαγής έπρεπε να διαταχθεί ειδικά από το δικαστήριο, αν κρινόταν αναγκαίο για την εκπλήρωση του σκοπού της συνδιαλλαγής, ορίζεται πλέον ως αυτόθροη συνέπεια ενός άλλου προληπτικού μέτρου, αυτού της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης. Η ρύθμιση, όμως, αυτή, κρίνεται άκαμπτη σε ένα βαθμό και δε λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες της κάθε περίπτωσης¹¹¹, αφαιρώντας από το δικαστήριο τη δέουσα διακριτική ευχέρεια κατά την χορήγηση των προληπτικών μέτρων¹¹².

Δέον όπως αναφερθεί πάντως ότι, η εν λόγω πρόβλεψη βασίστηκε στις παρατηρήσεις της Ελληνικής Ένωσης Τραπεζών και στόχος της ήταν η αντιμετώπιση των καταχρηστικών συμπεριφορών εκ μέρους οφειλετών, οι οποίοι εισέρχονταν στην προηγούμενη διαδικασία συνδιαλλαγής για να προστατευθούν από επιθέσεις των πιστωτών τους, παράλληλα όμως εκποιούσαν περιουσιακά τους στοιχεία, ματαιώνοντας το σκοπό της

107. Η διάταξη αυτή έχει επηρεαστεί από την αντίστοιχη διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 εδ. γ' του ν. 3869/2010 για την αστική αφερεγγυότητα, όπου προβλέπεται ότι η διατασσόμενη αναστολή εκτελέσεως επάγεται την αυτοδίκαιη απαγόρευση διάθεσης όλων των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη.

108. *Μιχαλόπουλος* (2013), 97.

109. *Σωτηρόπουλος*, ΕΕμπΔ 2012, 810· *Ρόκας Αλ.* (2014), 158. Βλ. σχετικά και ΠΠρΘεσ 11680/2012, οπ.

110. Η οποία, ολική ή μερική, σε κάθε περίπτωση, μπορεί να διαταχθεί αυτοτελώς από το δικαστήριο ως «οποιοδήποτε άλλο από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 του ΠτΚ προληπτικά μέτρα», σύμφωνα με το άρθρο 103 παρ. 3 του ΠτΚ.

111. Σε ορισμένες περιπτώσεις π.χ. μπορεί να απαιτείται για τη σύναψη της εξυγιαντικής συμφωνίας η εκποίηση ενός ακινήτου της οφειλέτριας εταιρείας, η οποία ελλείπει ρευστότητας ή ένεκα αδυναμίας δανεισμού, αδυνατεί να καλύψει τρέχουσες και επιτακτικές ανάγκες λειτουργίας της. Σε ανάλογες περιπτώσεις, βέβαια, θα μπορούσε να εφαρμοστεί η παρ. 6 του άρθρου 103 του ΠτΚ, σύμφωνα με την οποία ο πρόεδρος του πτωχευτικού δικαστηρίου δύναται οποτεδήποτε να ανακαλεί ή να μεταρρυθμίζει τα χορηγηθέντα προληπτικά μέτρα, με αίτηση του έχοντος έννομο συμφέρον. *Ρόκας Αλ.* (2014), 158.

112. *Ρόκας Αλ.* (2014), 158.

συνδιαλλαγής και εξαλείφοντας τις προοπτικές εξυγίανσης της επιχείρησής τους¹¹³.

4.2. Λοιπά προληπτικά μέτρα

Πέρα από την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης που προβλέπεται στο άρθρο 103 παρ. 1 του ΠτΚ, το πτωχευτικό δικαστήριο ή κατά περίπτωση ο πρόεδρος του, δύναται να διατάξει και οποιοδήποτε άλλο από τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 του ΠτΚ προληπτικά μέτρα, σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ως άνω άρθρου.

Ειδικότερα, το δικαστήριο *«μπορεί να διατάξει όποιο μέτρο κρίνει αναγκαίο για να αποτραπεί κάθε επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της [...]»*. Σύμφωνα, δε, με την ενδεικτική απαρίθμηση του άρθρου 10 παρ. 1 εδ. β', ο πρόεδρος μπορεί ιδίως να απαγορεύσει οποιαδήποτε διάθεση (μερική ή γενική) περιουσιακού στοιχείου από τον οφειλέτη ή προς αυτόν, να διατάξει την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, να ορίσει μεσεγγυούχο¹¹⁴. Τα μέτρα αυτά συνιστούν τα πλέον αντιπροσωπευτικά στην ενότητα διαδικασιών εξυγίανσης που ανευρίσκονται και σε αλλοδαπές νομοθεσίες¹¹⁵.

Θα πρέπει, πάντως, να υπογραμμίσουμε ότι παρότι από το γράμμα του νόμου δίνεται, κατ' αρχάς, η εντύπωση ότι το εύρος των προληπτικών μέτρων που δύναται να ληφθούν στο πλαίσιο της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης συμπίπτει τελικά με αυτό των προληπτικών μέτρων που λαμβάνονται στο πλαίσιο της πτώχευσης, αφετηρία της σχετικής κρίσης του δικαστή θα πρέπει να είναι πάντοτε η αναγκαιότητα του εκάστοτε προληπτικού μέτρου για τη διατήρηση της προοπτικής εξυγίανσης του οφειλέτη μέσω της σύναψης συμφωνίας¹¹⁶, λαμβανομένης υπόψη και της οικονομικής κατάστασης της υπό

113. Παράλληλα, τέτοιου είδους συμπεριφορές ενείχαν σε κάποιες περιπτώσεις και ποινική απαξία και πληρούσαν τις αντικειμενικές υποστάσεις των ποινικών αδικημάτων του ΠτΚ, όταν π.χ. το αντίτιμο της εκποίησης διετίθετο προς ικανοποίηση συγκεκριμένου πιστωτή, τυποποιουμένης έτσι της ειδικής υπόστασης του άρθρου 172 ΠτΚ ή όταν το τίμημα ήταν τόσο χαμηλό, ώστε προσέκρουε στους κανόνες συνετής οικονομικής διαχείρισης, τυποποιουμένης έτσι της ειδικής υποστάσεως του άρθρου 171 παρ. 1 περ. α' ΠτΚ· *Σπυρόπουλος σε Μαρίνο*, Η ανώνυμη εταιρεία μεταξύ εταιρικού και πτωχευτικού δικαίου και δικαίου κεφαλαιαγοράς, 2011, 499, 516· *Αναγνωστοπούλου*, ΧρΙΔ 2013, 477· *Ρόκας Αλ.* (2014), 157.

114. Βέβαια, έχει απορριφθεί αίτημα πιστωτή να τεθεί η επιχείρηση της αιτούσας, άλλως των τραπεζικών της λογαριασμών, υπό μεσεγγύηση, διότι κρίθηκε ότι η λήψη του ως άνω μέτρου παρεμποδίζει την πρόοδο και την εξέλιξη της διαδικασίας συνδιαλλαγής· ΠΠρΘεσ 3378/2011, ΕΕμπΔ 2011, 703.

115. *Ορφανίδης σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων* (2010), 84.

116. Έτσι, λοιπόν, η επιδίωξη θα πρέπει να είναι η διατήρηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, προκειμένου να διατηρείται ακέραιη και βιώσιμη η επιχείρησή του, με συνεκτίμηση ωστόσο του εύλογου συμφέροντος των πιστωτών, των οποίων δε θα πρέπει να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση. Βέβαια, γνώμονα για την αναγκαιότητα λήψης ενός προληπτικού μέτρου θα πρέπει να αποτελεί και η εκ του νόμου επέλευσή του ή μη μετά την επικύρωση της εξυγιαντικής συμφωνίας· *Μιχαλόπουλος* (2013), 103-104· *Ρόκας Αλ.* (2014), 162. Στο νέο εξυγιαντικό καθεστώς, πάντως, ο εφαρμοστής του δικαίου επικουρείται στο έργο του και από έκθεση ειδικού εμπειρογνώμονα, ο οποίος αποφαινεται για την αναγκαιότητα ή μη της λήψης των αιτούμενων προληπτικών μέτρων (άρθρο 100 παρ. 3 ΠτΚ). Με τον τρόπο αυτό, μειώνονται και τα φαινόμενα καταχρηστικής συμπεριφοράς οφειλετών σε βάρος των πιστωτών τους, δεδομένου ότι στο προϊσχύον καθεστώς της συνδιαλλαγής,

εξυγίανση επιχείρησης¹¹⁷.

Κατά τη στάθμιση αυτή, πάντως, το δικαστήριο θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη και τη μη αντανakλαστικώς επερχόμενη πλέον εκ του νόμου, ως συνέπεια της επικύρωσης, αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και την «υποβάθμισή» της σε προαιρετικό περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης. Αυτό θα πρέπει να σημαίνει, λοιπόν, ότι το δικαστήριο με πολύ μεγαλύτερη φειδώ και ύστερα από προσεκτικότερη εξέταση των πιθανοτήτων σύναψης της εξυγιαντικής συμφωνίας θα διατάσσει προληπτικά μέτρα και ειδικότερα τη γενική αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, απ' ό,τι την διέτασσε υπό το καθεστώς της συνδιαλλαγής και υπό το φώς της εκεί ισχύουσας *ex lege* επέλευσής της μετά την επικύρωση της συμφωνίας.

Επομένως, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει, ενδεικτικά, ως προληπτικά μέτρα την παράταση των προθεσμιών εκπλήρωσης υποχρεώσεων του οφειλέτη, την απαγόρευση πράξεων του ίδιου του οφειλέτη που υπερβαίνουν την τακτική διαχείριση ή ορισμένο ποσό, την απαγόρευση συμψηφισμού και αντιλογισμού των τραπεζών σε λογαριασμούς του οφειλέτη¹¹⁸, την απαγόρευση καταγγελίας συμβάσεων από τρίτους¹¹⁹ και τη συνέχιση εκείνων των συναλλακτικών σχέσεων, που κρίνονται απαραίτητες για τη λειτουργία της επιχείρησης¹²⁰. Σύμφωνα, τέλος, με το άρθρο 103 παρ. 3 εδ. δ' ΠτΚ, το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη διατήρηση των αναγκαίων θέσεων εργασίας μέχρι την επικύρωση ή απόρριψη

η νομολογιακή πρακτική κατέδειξε ότι η χορήγηση προληπτικών μέτρων δεν πληρούσε πάντα το σκοπό της εξυγίανσης, καθώς τα αιτούμενα μέτρα που διατάσσονταν ήταν συνήθως ευρύτερα από τα αναγκαία για τη διάσωση της ενότητας της επιχείρησης και την πρόληψη της πτώχευσης. *Αυγητίδης* (2011), 248· *Αναγνωστοπούλου*, ΧρΙΔ 2013, 478.

117. Βλ. και *Μιχαλόπουλο* (2013), 103, σύμφωνα με τον οποίο εξασφαλιστικά μέτρα ευρύτερου περιεχομένου, ήτοι μια πιο γενικευμένη αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και μια πιο γενικευμένη απαγόρευση διάθεσης της «πτωχευτικής» περιουσίας δεν θα πρέπει να αποκλείεται, ιδίως σε περιπτώσεις όπου ο οφειλέτης έχει ενδεχομένως περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών, ήδη κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης υπαγωγής του στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης. Ακόμη, όμως, και σε αυτές τις περιπτώσεις δεν θα πρέπει να παραβλάπτεται η συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης.

118. ΠΠρΑθ 1094/2012, ΝΟΜΟΣ· Προσωρινή διαταγή (Πρωτοδικείου Αθηνών) της 26/11/2013, κατόπιν αιτήσεως ανώνυμης τεχνικής εταιρείας για άνοιγμα διαδικασίας εξυγίανσης, η οποία διέταξε την απαγόρευση αντιλογισμού και δέσμευσης των τραπεζικών λογαριασμών της οφειλέτριας εταιρείας και των συνοφειλετών και εγγυητών της. Εν συνεχεία, βέβαια, η αίτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης απορρίφθηκε, δυνάμει της απόφασης ΠΠρΑθ 632/2014 (αδμ.).

119. *Ψυχομάνης* (2012), 93.

120. ΠΠρΑθ 2/2009, ΧρηΔικ 2009, 164 επ. με παρατηρήσεις Δ. Ρούσση, η οποία διέταξε ως προληπτικά μέτρα 1) να απαγορευθεί σε κάθε τρίτο προμηθευτή της αιτούσας να διακόψει την παροχή των παρεχόμενων προς αυτή τηλεπικοινωνιακών υπηρεσιών, υπό τον όρο της εξοφλήσεως κατά μήνα των τιμολογούμενων τρεχουσών υπηρεσιών των τρίτων προμηθευτών και 2) την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών. Παρομοίως, πάντως, υποστηρίζεται ότι μπορεί να απαγορευτεί στις συμβεβλημένες με τον οφειλέτη τράπεζες να μεταβάλουν τα όρια χρηματοδότησης κεφαλαίων κίνησης του αιτούντος από αλληλόχρεο λογαριασμό ή δανειακή σύμβαση, καθώς και να καταγγείλουν ή να αρνηθούν την ανανέωση υφιστάμενων συμβάσεων με αυτόν, υπό τον όρο μη υπάρξεως ληξιπρόθεσμων τόκων κατά τους όρους των δανειακών συμβάσεων. *Κοτσίρης* (2011), 64· *Ρόκας Αλ.* (2014), 164.

του σχεδίου εξυγίανσης¹²¹.

Στη λήψη προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο της νέας διαδικασίας εξυγίανσης επιβάλλονται, βέβαια, κάποιοι περιορισμοί που απορρέουν από την ίδια διάταξη του άρθρου 103 παρ. 3 ΠτΚ, σύμφωνα με την οποία τα προληπτικά μέτρα δεν θίγουν τα δικαιώματα από συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας¹²² κατά την έννοια του άρθρου 2 του ν. 3301/2004 (Α' 263) ή από ρήτρα εκκαθαριστικού συμφηφισμού κατά την έννοια της ίδιας διάταξης και ανεξάρτητα από το αν η ρήτρα εκκαθαριστικού συμφηφισμού περιέχεται σε συμφωνία παροχής χρηματοοικονομικής ασφάλειας ή σε συμφωνία της οποίας αποτελεί μέρος η συμφωνία παροχής ασφάλειας. Συνεπώς οι συμφωνίες χρηματοοικονομικής ασφάλειας εκτελούνται ελεύθερα, σε εναρμόνιση και με το άρθρο 4 παρ. 4 της κοινοτικής Οδηγίας 2002/47/ΕΚ για τις συμφωνίες αυτού του είδους, όπου προβλέπεται ρητά ότι η ρευστοποίηση της χρηματοοικονομικής ασφάλειας σύμφωνα με τους όρους της δεν εμποδίζεται από την τυχόν έναρξη ή τη συνέχιση διαδικασιών εκκαθάρισης ή μέτρων εξυγίανσης σε σχέση με τον ασφαλειοδότη ή τον ασφαλειολήπτη¹²³.

Επίσης δεν θίγεται το δικαίωμα καταγγελίας και απόδοσης του μισθίου σε περίπτωση σύμβασης μίσθωσης, εφόσον ο οφειλέτης είναι υπερήμερος ως προς την καταβολή έξι (6) ή περισσότερων μηνιαίων μισθωμάτων. Η διάταξη αυτή φαίνεται να προβαίνει σε μια στάθμιση συμφερόντων μεταξύ αφενός του ιδιοκτήτη του ακινήτου στο οποίο ασκείται η επιχείρηση και αφετέρου του οφειλέτη που βρίσκεται σε δυσχερή οικονομική κατάσταση υπέρ του πρώτου, προκειμένου να αποφεύγεται η δυσανάλογη βλάβη αυτού, όταν ο οφειλέτης υπερβαίνει τα όρια που θα δικαιολογούσαν ευμενή μεταχείρισή του¹²⁴.

Με την παρ. 6 του άρθρου 234 Ν.4072/2012 προστέθηκε η δυνατότητα περαιτέρω

121. Βλ. σχετικά σε *Ψαρουδάκη*, ΔΕΝ 2012, 738 επ. Καταγγελίες συμβάσεων εργασίας κατά παράβαση του εν λόγω προληπτικού μέτρου είναι άκυρες· ΠΠρΑθ 1077/2012 (αδημ.), η οποία διέταξε τη διατήρηση όλων των θέσεων εξαρτημένης εργασίας, χωρίς περαιτέρω αιτιολογία· ΠΠρΘεσ 11923/2013, ΝΟΜΟΣ, η οποία απέρριψε σχετικό αίτημα εργαζομένων διότι «το παρόν δικαστήριο δεν δύναται να προσδιορίσει τις αναγκαίες θέσεις εργασίας, ενόψει των προαναφερόμενων συνθηκών και του προτεινόμενου σχεδίου εξυγίανσης»· *Ρόκας Αλ.* (2014), 165.

122. Η πρόβλεψη αυτή υπαγορεύεται από την ανάγκη διαφύλαξης της σταθερότητας του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Βλ. σχετικά και Αιτιολογική Έκθεση του νόμου.

123. Σημειώνεται ότι η ρύθμιση αυτή προβλεπόταν και στα πλαίσια της προϊσχύουσας διαδικασίας συνδιαλλαγής, ενώ περιλαμβάνεται και στο άρθρο 26 παρ.6 ΠτΚ που αφορά στην αναστολή διώξεων στο πλαίσιο της πτώχευσης.

124. *Αυγητίδης* (2011), 249. Βλ. σχετικά με το προηγούμενο καθεστώς και ΜΠρΑθ 3224/2011, ΔΕΕ 2011, 691-695, με παρατηρήσεις Α. Μήτσου, η οποία έκρινε ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής, η απαγόρευση μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη μέχρι την έκδοση επικυρωτικής απόφασης δεν καταλαμβάνει τις διεκδικητικές απαιτήσεις τρίτων για αντικείμενα της πτωχευτικής περιουσίας, όπως στην περίπτωση της καταγγελίας από τον εκμισθωτή του οφειλέτη συμβάσεως χρηματοδοτικής μίσθωσης. Αντίθετη κρίση διέλαβε η ΜΠρΘεσ 22143/2011, ΕΕμπΔ 2012, 131, με την αιτιολογία ότι όλοι οι πιστωτές καταλαμβάνονται από την αναστολή των ατομικών διώξεων, ενώ ειδικότερα η τυχόν αφαίρεση με τη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης μηχανημάτων και αυτοκινήτων τα οποία χρησιμοποιούνται για τη λειτουργία της επιχείρησης και την παραγωγική της δραστηριότητα, ματαιώνει τον σκοπό της συνδιαλλαγής, που είναι η διάσωση της επιχείρησης, μη δυναμένης αναλογικής εφαρμογής των διατάξεων περί του δικαιώματος αποχωρισμού που ισχύουν σε περίπτωση πτώχευσης.

εξαιρέσεων από τα λαμβανόμενα προληπτικά μέτρα. Σύμφωνα με τη νέα παράγραφο 5 του άρθρου 103 ΠτΚ, στα προληπτικά μέτρα δύνανται να τίθενται εξαιρέσεις αν συντρέχει «σπουδαίος κοινωνικός λόγος»¹²⁵, όπως, ενδεικτικά, προκειμένου να καταβληθούν σε πιστωτή ποσά που είναι αναγκαία για τη διατροφή του ή της οικογένειάς του ή για την ικανοποίηση απαιτήσεων διατροφής άλλων προσώπων.

Ακόμη, στο ως άνω άρθρο προβλέπεται ότι απαιτήσεις εργαζομένων για μισθούς¹²⁶ δεν καταλαμβάνονται από τα προληπτικά μέτρα, εκτός αν το δικαστήριο επεκτείνει την αναστολή της παραγράφου 1 (αναστολή ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης)¹²⁷ και στις απαιτήσεις αυτές για σπουδαίο λόγο και για ορισμένο χρόνο, ειδικά αναφερόμενο στην απόφαση. Με τη διάταξη αυτή, πάντως, επεκτείνεται σημαντικά η ήδη προνομιακή θέση των εργαζομένων και διασπάται η αρχή της ισότητας, για λόγους προστασίας των εργαζομένων, οι οποίοι κρίνονται από τον νομοθέτη ως άξιοι μεγαλύτερης προστασίας.

Στην πράξη, πάντως, ο δικαστής σπάνια προβαίνει σε διαφοροποίηση των πιστωτών κατόπιν ειδικής αιτιολογίας, αλλά απλώς χορηγεί προσωρινή διαταγή με περιεχόμενο την αναστολή των ατομικών και συλλογικών διώξεων σε βάρος όλων των πιστωτών ανεξαιρέτως¹²⁸.

Τέλος, στο άρθρο 103 ΠτΚ δεν ορίζονται οι συνέπειες παράβασης των διαταχθέντων προληπτικών μέτρων. Γίνεται, όμως, δεκτό ότι, πράξεις επιχειρούμενες κατά παράβαση της διαταχθείσας αναστολής των ατομικών διώξεων είναι απολύτως άκυρες, σε αντιστοιχία με την πρόβλεψη του άρθρου 25 παρ. 2 ΠτΚ¹²⁹. Αν γίνουν πράξεις κατά παράβαση της διαταχθείσας απαγόρευσης εκποιήσεων, η διάθεση είναι ανενεργή, σε αντιστοιχία με την πρόβλεψη του άρθρου 17 παρ. 1 εδ. β'. Εάν δε πρόκειται για πράξεις ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης, ακυρώνονται δικαστικώς κατόπιν επιτυχούς άσκησης ανακοπής εναντίον τους, κατ' άρθρο 933 επ. και 159 περ. 1 ΚΠολΔ¹³⁰.

125. Βλ. και ΠΠρΑθ 1077/2013 (αδην.), η οποία εξαίρεσε, εσφαλμένως κατά τη γνώμη μας, από τα προληπτικά μέτρα το Δημόσιο για τις βεβαιωμένες οφειλές, παρότι από το γράμμα του νόμου δεν προκύπτουν ως λόγοι εξαίρεσης οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος· *Ρόκας Αλ.* (2014), 165.

126. Δεν περιλαμβάνονται οι αποζημιώσεις απόλυσης, για την εξαίρεση των οποίων από τα προληπτικά μέτρα πρέπει να υπάρχει σαφής διάταξη του δικαστηρίου· *Ρόκας Αλ.* (2014), 158.

127. Σύμφωνα με το γράμμα του νόμου, μόνο η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης μπορεί να επεκταθεί στους εργαζομένους και όχι τα άλλα προληπτικά μέτρα· *Ψαρουδάκης, ΔΕΝ* 2012, 740.

128. *Θωμά σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Λόγων* (2013), 466.

129. ΜΠρΘεσ 22258/2012, ΕΕμπΔ 2013, 718-719· *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 569· *Ρόκας Αλ.* (2014), 159.

130. ΜΠρΑθ 6127/2009, ΔΕΕ 2009, 1094· ΜΠρΠατρ 3054/2010, ΕΕμπΔ 2011, 455· ΜΠρΘεσ 39/2013, ΕλλΔνη 2013, 1111· ΠΠρΘεσ 5757/2013, οπ· *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 569· *Ρόκας Αλ.* (2014), 159.

4.3. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών

Για την αποσαφήνιση της έννοιας της αναστολής των ατομικών διώξεων, λαμβάνουμε, αρχικά, ως βάση τη διαπλασμένη στο πτωχευτικό δίκαιο έννοια της «αναστολής των ατομικών καταδιώξεων»¹³¹, η οποία συναντάται στο άρθρο 25 παρ. 1 ΠτΚ¹³². Ως αναστολή ατομικών καταδιώξεων, στο πλαίσιο του πτωχευτικού δικαίου, εννοείται εν γένει η αναβολή μελλοντικών, καθώς και η αναστολή τυχόν εκκρεμών διαδικασιών παροχής έννομης προστασίας θιγόμενων δικαιωμάτων των πιστωτών του αφερέγγυου εμπόρου, υπό την έννοια ότι οι δανειστές άμεσα απαιτητών χρηματικών παροχών απαγορεύεται να ικανοποιούν τις αντίστοιχες απαιτήσεις τους μέσω διαδικασιών διάγνωσης ή εκτέλεσης, ατομικών ή συλλογικών, ένδικων ή εξωδίκων κατά τη διάρκεια της πτώχευσης του οφειλέτη¹³³.

Έτσι, λοιπόν, σύμφωνα με το ως άνω άρθρο, η αναστολή των ατομικών καταδιώξεων έχει ευρύ περιεχόμενο και περιλαμβάνει ιδίως την απαγόρευση της έναρξης ή

131. Αυγητίδης (2011), 197· Μιχαλόπουλος (2013), 99· Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη (2014), 567· Ρόκας Αλ. (2014), 155.

132. Στο πλαίσιο της πτώχευσης, η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη δύναται να διαταχθεί ως προληπτικό μέτρο κατ' άρθρο 10 ΠτΚ, ενώ μετά την κήρυξη της πτώχευσης, επέρχεται ως αυτοδίκαιη συνέπεια αυτής, για τους εγχειρόγραφους δανειστές και τους γενικώς προνομιούχους. Το μέτρο της αναστολής των ατομικών διώξεων επεκτείνεται μόνο υπό προϋποθέσεις και στους ενέγγυους πιστωτές (άρθρο 26 παρ. 3 του ΠτΚ), οι οποίοι, κατά τα άλλα, ικανοποιούνται αποκλειστικά από τη ρευστοποίηση του υπέγγυου αντικειμένου της πτωχευτικής περιουσίας, εκτός εάν παραιτηθούν από το προνόμιο ή την ασφάλειά τους ή η τελευταία δεν επαρκεί για την πλήρη ικανοποίησή τους. Η αναστολή των ατομικών διώξεων, λοιπόν, καταλαμβάνει και τους ενέγγυους πιστωτές του οφειλέτη (ενυπόθηκους, ενεχυρούχους και ειδικούς προνομιούχους), υπό τις ακόλουθες προϋποθέσεις: α) όταν η αναστολή αφορά μόνο στην άσκηση μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι την εμπράγματη αγωγή τους και β) εφόσον περιορίζεται σε αντικείμενα της περιουσίας του οφειλέτη, τα οποία συνδέονται λειτουργικά και άμεσα με την επιχειρηματική δραστηριότητά του ή με παραγωγική μονάδα ή εκμετάλλευση του οφειλέτη και επί των οποίων ο ενέγγυος πιστωτής έχει εμπράγματη ασφάλεια ή ειδικό προνόμιο. Σε κάθε περίπτωση, η αναστολή είναι προσωρινή, ήτοι μέχρι την έγκριση σχεδίου αναδιοργάνωσης (άρθρο 107 του ΠτΚ) ή μέχρι την απόφαση της συνελεύσεως των πιστωτών για τον τρόπο εξακολούθησης των εργασιών της πτώχευσης και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη των 10 μηνών από την κήρυξη της πτώχευσης· ΠΠρΣερ 8/2010, ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΘεσ 14024/2011 ΝΟΜΟΣ. Η αναστολή καταλαμβάνει, πάντως, και τους προσημειούχους δανειστές, εκτός εάν η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης έλαβε χώρα πριν από την ύποπτη περίοδο και τράπηκε εν συνεχεία σε υποθήκη, ακόμη και μέσα στην ύποπτη περίοδο· Περάκης, Πτωχευτικό δίκαιο, 2010, 182· Πλεύρη, Η αρχή της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων κατά το άρθρο 25 ΠτΚ - Σύγχρονες νομολογιακές παραδοχές, ΕφΑΔ 2012, 920. Σκοπός της εν λόγω μερικής επανόδου στον κανόνα της αναστολής είναι η διασφάλιση της ενδοπτωχευτικής αναδιοργάνωσης της επιχείρησης, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν ρευστοποιηθούν αντικείμενα της επιχείρησης τα οποία είναι αναγκαία για την λειτουργία της, όπως π.χ. οι ακίνητες εγκαταστάσεις της, τα φορτηγά μιας μεταφορικής εταιρείας κ.λ.π.

133. Βέλλας, Η κατά πτωχευτικό κώδικα αναστολή διώξεων των ενέγγυων επιχειρηματικών πιστωτών, ΕΕμπΔ 2008, 491. Με άλλα λόγια, η αναστολή αφορά στην απαγόρευση έναρξης ή συνέχισης διαδικασιών αναγκαστικής εκτέλεσης, αλλά και κάθε είδους εκτέλεσης σε βάρος της περιουσίας του οφειλέτη, καθώς και στη μη άσκηση ή εκδίκαση κάθε αγωγής, ενδίκου μέσου ή άλλων εννόμων βοηθημάτων, που κατατείνουν στην ικανοποίηση των απαιτήσεων των πτωχευτικών πιστωτών. Αναφορικά δε με τις επιτρεπόμενες διαδικαστικές και ένδικες ενέργειες, θα πρέπει να γίνει δεκτό ότι είναι έγκυρες και παράγουν έννομα αποτελέσματα οι εξής: η εξώδικη έγερση αξιώσεων μέσω εξωδίκου, η άσκηση διαπλαστικών δικαιωμάτων (καταγγελία, υπαναχώρηση κ.λ.π.), οι δίκες περί την εκουσία δικαιοδοσία και η έκδοση διαταγής πληρωμής· Ρούσσης, Δίκαιο εκκαθάρισης τραπεζών, 2014, 74, 76.

συνέχισης της αναγκαστικής εκτέλεσης, της άσκησης αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών, της συνέχισης δικών επ' αυτών, της άσκησης ή εκδίκασης ενδίκων μέσων, της έκδοσης πράξεων διοικητικής ή φορολογικής φύσεως ή της εκτέλεσής τους σε στοιχεία της εταιρικής περιουσίας. Με τα εξασφαλιστικά αυτά μέτρα, στο πλαίσιο της πτώχευσης, σκοπείται, ως προαναφέραμε, η διασφάλιση της πτωχευτικής περιουσίας και της προοπτικής για ενιαία εκποίηση της επιχείρησης του οφειλέτη, καθώς και η αποφυγή δημιουργίας προνομίων¹³⁴.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, το ειδικότερο περιεχόμενο της αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών¹³⁵ προσδιορίζεται από το δικαστήριο, το οποίο διατάσσει, ως προαναφέραμε, τα μέτρα που κρίνει αναγκαία προς διατήρηση των στοιχείων και της ενότητας της επιχείρησης του οφειλέτη, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητά της και η προοπτική επιτυχίας της εξυγιαντικής συμφωνίας που θα καταρτιστεί¹³⁶, αλλά και για την ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη, τόσο στο πλαίσιο της συμφωνίας, όσο και εκτός αυτής, εφόσον δεν επιτευχθεί συμφωνία ή αυτή που επιτευχθεί δεν επικυρωθεί και ο οφειλέτης οδηγηθεί σε πτώχευση¹³⁷.

Πάντως, ερμηνευτικό ζήτημα δημιουργούσε, ιδίως υπό το καθεστώς της συνδιαλλαγής, η διατασσόμενη από το δικαστή γενική «αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών», χωρίς να εξειδικεύεται περαιτέρω η έννοια και άρα τα διατασσόμενα μέτρα¹³⁸. Συνήθως, βέβαια, όταν διατάσσεται δικαστικώς ως προληπτικό μέτρο η γενική αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, χωρίς ειδικότερους προσδιορισμούς, το περιεχόμενο της απαγόρευσης τείνει να ταυτίζεται με το ως άνω ευρύ περιεχόμενο της αρχής της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων που ισχύει στην πτώχευση κατ' άρθρο 25

134. Έτσι, μπορεί να ανασταλεί η κατάθεση αιτήσεως για εγγραφή προσημείωσης υποθήκης ή για έκδοση διαταγής πληρωμής, η οποία αποτελεί τίτλο για εγγραφή προσημείωσης υποθήκης. Η προστασία αυτή, πάντως, δεν αποκλείει την εγγραφή προσημείωσης ή υποθήκης δυνάμει τίτλων που είχαν αποκτηθεί πριν από την κατάθεση της αιτήσεως. *Ορφανίδης σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων* (2010), 86.

135. Η αναστολή των ατομικών διώξεων στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης αφορά όλους αδιακρίτως τους πιστωτές του οφειλέτη, ανέγγυους και ενέγγυους, καθώς και το ελληνικό Δημόσιο. ΔΠρΑθ 5015/2009, ΔΕΕ 2010, 321. ΜΠρΘεσ 39/2013, οπ. *Μήτσου σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων* (2011), 394. *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 569.

136. *Μήτσου σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων* (2011), 390. Βλ. και το σχετικό απόσπασμα της Νομοπαρασκευαστικής Επιτροπής, όπου αναφέρεται ότι «το στοιχείο του αναγκαίου σε σχέση με τον επιδιωκόμενο σκοπό, καθορίζεται με αντικειμενικά κριτήρια και οριοθετεί την ευχέρεια του δικαστηρίου ως προς την επιλογή του μέτρου». *Περάκης* (2010), 60.

137. *Αυγητίδης* (2011), 201.

138. Κάτι το οποίο δε συμβαίνει πλέον συχνά, υπό το καθεστώς του νέου άρθρου 99 ΠτΚ, ως προκύπτει από την επισκόπηση των βιβλίων εξυγίανσης του Πρωτοδικείου Αθηνών και της σχετικής εν γένει νομολογίας των λοιπών ελληνικών δικαστηρίων. Ειδικότερα, ο δικαστής διατάσσει τις περισσότερες φορές την αναστολή των ατομικών και συλλογικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, ενίοτε δε και την απαγόρευση λήψης ασφαλιστικών μέτρων.

παρ. 1 ΠτΚ¹³⁹, γεγονός που έχει προβληματίσει τη θεωρία¹⁴⁰ όσο και ένα μέρος της νομολογίας.

Αντικρουόμενες, μάλιστα, είναι οι απόψεις σε θεωρία και νομολογία σχετικά με την υπαγωγή ή μη στην αναστολή των ατομικών διώξεων 1) της απαγόρευσης εγγραφής προσημείωσης υποθήκης και λήψης λοιπών ασφαλιστικών μέτρων (π.χ. συντηρητική κατάσχεση), αλλά και 2) της απαγόρευσης έκδοσης διαταγής πληρωμής εις βάρος του οφειλέτη.

139. Βλ. ενδεικτικά ΠΠρΘεσ 5757/2013, οπ· ΜΠρΠειρ 1084/2011, ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΘεσ 22258/2012, οπ· ΜΠρΘεσ 39/2013, οπ· ΜΠρΘεσ 22262/2013, Αρμ 2013, 1093· *Κοτσίρης* (2011), 110-111· *Μιχαλόπουλος* (2013), 99-100· *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 567· *Ρόκας Αλ.* (2014), 155.

140. Για την προϋσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής βλ. *Ορφανίδη σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικολόγων* (2010), σύμφωνα με τον οποίο μέχρι το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής ενδεικνυόμενο εξασφαλιστικό μέτρο εμφανίζεται μόνο η απαγόρευση αναγκαστικού πλειστηριασμού. Για το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, όμως, ενδείκνυται η απαγόρευση των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων με την ευρεία του όρου έννοια, η οποία δικαιολογείται από την ανάγκη αφοσίωσης του οφειλέτη και των πιστωτών του στις προοπτικές επίτευξης συμβιβασμού· *Τσιάντος*, ΕΠολΔ 2010, 594 επ, σύμφωνα με τον οποίο η αναστολή στο στάδιο αυτό της διαδικασίας συνδιαλλαγής δεν ταυτίζεται και δεν υπάρχει λόγος να ταυτίζεται με την αναστολή που επέρχεται με την πτώχευση, καθώς δεν είναι δικαιολογημένη μια τόσο ευρεία απαγόρευση στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, στο βαθμό που η αναστολή των ατομικών διώξεων αποβλέπει κυρίως στην προστασία της επιχείρησης, ώστε να είναι δυνατή η συνέχιση της λειτουργίας της. Συνεπώς, δεν είναι σαφές, κατ' αυτόν, γιατί θα πρέπει να απαγορευθεί στους πιστωτές η επιδίωξη έκδοσης δικαστικών αποφάσεων και εν γένει τίτλων που θα επιδικάζουν μόνο τις απαιτήσεις τους και ενδεχομένως θα τις διασφαλίζουν με τη λήψη εξασφαλιστικών μέτρων, όπως η εγγραφή προσημείωσης ή συντηρητικής κατάσχεσης. Επιπλέον, σύμφωνα με το (προϋσχύον) άρθρο 104 ΠτΚ, μετά την επικύρωση της συμφωνίας, η αναστολή αφορά ρητά μόνο σε μέτρα ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι σε γενική αναστολή ατομικών διώξεων, επομένως κρίνεται αντιφατικό να γίνεται δεκτό ότι μετά την επικύρωση αρκεί η έλαστων προστασία, ενώ στο προηγούμενο στάδιο ο νόμος απαιτεί μείζονα προστασία, συνιστάμενη σε απαγόρευση εν γένει των δικαστικών ενεργειών, η οποία αποβαίνει δυσανάλογα σε βάρος των δανειστών· *Αυγητίδη* (2011), 197-200, ο οποίος, ενόψει του διαφορετικού σκοπού που επιδιώκεται με τη χορήγηση προληπτικών μέτρων στη διαδικασία συνδιαλλαγής, δεν θεωρεί δικαιολογημένη την αποδοχή –άνευ ετέρου– της ευρείας αυτής δυνατότητας. Κατ' αυτόν, η αναστολή π.χ. άσκησης αναγνωριστικών ή καταψηφιστικών αγωγών, συνέχισης δικών επ' αυτών και η αναστολή εκδίκασης ενδίκων μέσων, θα μπορούσε να διαταχθεί μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις (στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής), οι οποίες πιθανόν να δικαιολογούν προσωρινή προστασία όμοια με αυτή που δύναται να χορηγηθεί κατ' άρθρο 25 ΠτΚ προς εξυπηρέτηση των σκοπών της πτώχευσης· Βλ. σχετικά και ΜΠρΑθ 2804/2010, ΝΟΜΟΣ· *Μήτσου σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικολόγων* (2011), 392-393, σύμφωνα με την οποία η προστασία που σκοπεύεται στη διαδικασία της συνδιαλλαγής δεν μπορεί παρά να είναι στενότερη της προστασίας του άρθρου 25 ΠτΚ, που αναφέρεται χρονικά στο μετά την πτώχευση του οφειλέτη στάδιο. Συνεπώς, σε περίπτωση ερμηνευτικού ζητήματος αναφορικά με την έννοια της χορηγηθείσας από το δικαστήριο αναστολής των ατομικών διώξεων, δεν θα πρέπει να γίνεται αναλογική εφαρμογή του άρθρου 25 ΠτΚ και η αναστολή θα πρέπει να ερμηνεύεται στενά, ώστε να καταλαμβάνει –κατ' αρχάς– μόνο τα μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης. Για το σύγχρονο καθεστώς της εξυγίανσης βλ. *Μιχαλόπουλο* (2013), 103-104, ο οποίος σημειώνει ότι, μια πιο γενικευμένη αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και μια πιο γενικευμένη απαγόρευση διάθεσης της «πτωχευτικής» περιουσίας δεν θα πρέπει να αποκλείεται π.χ. σε περιπτώσεις όπου ο οφειλέτης έχει ενδεχομένως περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών, ήδη κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης υπαγωγής του στην προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης. Ακόμη, όμως, και σε αυτές τις περιπτώσεις δεν θα πρέπει να παραβλάπτεται η συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης.

4.3.1. Η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και η λήψη λοιπών ασφαλιστικών μέτρων

Έχει διχάσει θεωρία και νομολογία το ερώτημα εάν η γενική αναστολή ατομικών διώξεων, που διατασσόταν ιδίως στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής και εξακολουθεί να διατάσσεται σε μικρότερο βαθμό στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, περιλαμβάνει και την αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων, όπως η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και η συντηρητική κατάσχεση, με μάλλον κρατούσα την αρνητική απάντηση^{141, 142}.

Ειδικότερα, το παλιό άρθρο 104 παρ. 1 ΠτΚ για τα αποτελέσματα της επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής προέβλεπε, διακριτά από την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, την αναστολή λήψεως ασφαλιστικών μέτρων κατά του οφειλέτη, εκτός αν έτσι επιδιωκόταν η αποτροπή της απομάκρυνσης ή αφαίρεσης ή μετακίνησης κινητών πραγμάτων της επιχείρησης, τεχνολογικού ή μηχανολογικού εν γένει εξοπλισμού της, που δεν είχε συμφωνηθεί και ενείχε τον κίνδυνο απαξίωσης της επιχείρησης του οφειλέτη.

Τούτο, λοιπόν, σε συνδυασμό και με το γεγονός ότι στην ενδεικτική περιπτωσιολογία του άρθρου 10 ΠτΚ για τα προληπτικά μέτρα και του άρθρου 25 ΠτΚ για την αναστολή των ατομικών καταδιώξεων, δεν περιλαμβάνονται τα ασφαλιστικά μέτρα, οδήγησε στη διατύπωση της άποψης ότι η αναστολή των ατομικών διώξεων δεν καταλαμβάνει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων.

Υποστηρίζεται περαιτέρω νομολογιακά ότι, η απόφαση που διατάσσει το ασφαλιστικό μέτρο της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης δεν αποτελεί εκτελεστό τίτλο που στηρίζει αναγκαστική εκτέλεση σε βάρος του οφειλέτη, σύμφωνα με το άρθρο 904

141. Το σχετικό προβληματισμό αποτυπώνει η απόφαση ΜΠρΑθ 2804/2010, οπ, η οποία διέταξε την εξάλειψη προσημείωσης υποθήκης που είχαν εγγραφεί ενόσω ίσχυε προσωρινή διαταγή, δια της οποίας, ωστόσο, αναστελλόταν ρητώς και η λήψη ασφαλιστικών μέτρων. Κατά την απόφαση αυτή, «τα προληπτικά μέτρα του άρθρου 10 ΠτΚ αφήνονται στην ελεύθερη κρίση του Δικαστή και η ενδεικτική απαρίθμηση του άρθρου αναφέρει μόνο την αναστολή των ατομικών διώξεων και όχι την λήψη ασφαλιστικών μέτρων (όπως η περίπτωση (β) του άρθρου 104 ΠτΚ), οπότε προβληματικό καθίσταται το κατά πόσο με την (προσωρινή) διαταγή περί αναστολής των ατομικών διώξεων περιλαμβάνεται και η απαγόρευση λήψης ασφαλιστικών μέτρων, τα οποία ο νομοθέτης ρητά αναφέρει στο άρθρο 104 ΠτΚ, αλλά παραλείπει ν' αναφέρει στο άρθρο 10 ΠτΚ, το οποίο αναφέρεται σε προληπτικά μέτρα για το σύνολο των διαδικασιών του πτωχευτικού κώδικα και όχι μόνο της διαδικασίας συνδιαλλαγής και επομένως πρέπει να ερμηνεύεται αντιπαραβάλλοντας το άρθρο που αφορά τα οριστικά μέτρα (αποτελέσματα) της συγκεκριμένης κάθε φορά διαδικασίας. Κατόπιν όλων αυτών και δεδομένου ότι ο νομοθέτης στο άρθρο 10 του ΠτΚ δίνει ελευθερία στο Δικαστή να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο για τους σκοπούς διασφάλισης της περιουσίας και των στοιχείων της επιχείρησης του οφειλέτη μέτρο, έχοντας ενδεικτική περιγραφή αυτών στο άρθρο 10 ΠτΚ με την αναφορά της λέξης "ιδίως", στην προκειμένη περίπτωση ερευνητέο τυγχάνει το μέτρο προστασίας της συγκεκριμένης (προσωρινής) διαταγής...».

142. Βλ. και Ψυχομάνη (2012), 90, ο οποίος εύστοχα, καθ' ημάς, υποστηρίζει ότι, το ζήτημα θα πρέπει να κρίνεται ενόψει της εκάστοτε περίπτωσης. Εξάλλου, ο δικαστής έχει ευχέρεια ειδικότερου προσδιορισμού του εύρους της χορηγούμενης αναστολής και των ληπτέων μέτρων. Βλ. και Ρούσση σε Γεωργιάδη, ΣΕΑΚ II, 2013, 522, ο οποίος υποστηρίζει ότι ορθότερο είναι να εκδίδεται ρητή διάταξη περί απαγόρευσης ασφαλιστικών μέτρων.

ΚΠολΔ και δεν απαιτεί τη συνδρομή των οργάνων εκτέλεσης, ούτε συμμόρφωση του οφειλέτη στην απαίτηση του δανειστή. Εξάλλου, τα ασφαλιστικά μέτρα αποτελούν εν γένει μέτρα εξασφαλιστικά της απαίτησης του δανειστή και όχι τρόπο ικανοποίησής του με μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης. Ως εκ τούτου, σύμφωνα με την άποψη αυτή, η λήψη ασφαλιστικών μέτρων δεν εμπίπτει στην έννοια των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων και είναι νόμιμο το σχετικό αίτημα λήψεως τέτοιων μέτρων¹⁴³.

Ωστόσο, υποστηρίχθηκε και υποστηρίζεται σθεναρά και η αντίθετη άποψη¹⁴⁴, ότι

143. ΜΠρΗρ 4298/2009, ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΘεσ 5015/2009, ΕΠολΔ 2010, 578· Τσιάντος, ΕΠολΔ 2010, 595· Ασημακοπούλου σε Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων, Δικονομικά ζητήματα του πτωχευτικού δικαίου, 2012, 109· Ρόκας Αλ. (2014), 155-156. Ολοκληρωμένα έχει θέσει την ως άνω -μάλλον κρατούσα νομολογιακά- άποψη η απόφαση ΜΠρΗρακλ 3440/2010, ΝΟΜΟΣ, με το εξής σκεπτικό: «...η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης με βάση διαταγή πληρωμής, αποτελεί μόνο ασφαλιστικό μέτρο (άρθρα 706 και 724 ΚΠολΔ) προς εξασφάλιση ορισμένης απαίτησης του δανειστή, χωρίς να απαιτεί για την εγγραφή της τη συνδρομή των οργάνων της εκτέλεσης, ενώ δεν εμπίπτει στην έννοια των ατομικών διώξεων, όπως αυτή προκύπτει από τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 534, 644, 647, 648 και 665 ΕμπΝ. Και τούτο διότι η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πτωχευτικών δανειστών κατά του πτωχού προς ικανοποίηση των απαιτήσεων τους αναφέρεται σε όλα τα κοινά κατά το κοινό δικονομικό δίκαιο μέσα ικανοποίησης των δανειστών (ΕφΘεσ 2571/2006, Αρμ 61, 880· ΕφΠατρ 455/2004, ΔΕΕ 2005, 303· ΕφΑθ 6571/2001, ΕλλΔνη 42, 1419), στην έννοια των οποίων δεν εμπίπτει η προσημείωση υποθήκης (ΜονΠρΗρ 4298/2009, Αρμ 2010, 871· ΜονΠρΘεσ 5015/2009, ΝΟΜΟΣ). Σε αντίθετο συμπέρασμα δεν μπορεί να οδηγήσει ούτε και το γεγονός ότι η προσημείωση υποθήκης αποτελεί εμπράγματο δικαίωμα υποθήκης υπό την αναβλητική αίρεση της τελεσίδικης επιδίκασης της ασφαλιζόμενης απαίτησης και της εμπρόθεσμης τροπής της σε υποθήκη, δοθέντος ότι και πάλι δεν πρόκειται περί μέτρου (ατομικής ή συλλογικής) αναγκαστικής εκτέλεσης, αλλά ως έννομη συνέπεια έχει την παροχή στον προσημειούχο δανειστή της δυνατότητας έγερσης της εμπράγματης υποθηκικής αγωγής και της εξασφάλισης προνομιακής ικανοποίησης της απαίτησής του υπό τις προϋποθέσεις που τίθενται από το νόμο, κάτι όμως που και πάλι προϋποθέτει την έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας, η οποία είναι αυτοτελής και ανεξάρτητη από την εγγραφή της προσημείωσης[...]. Σημειώνεται ότι είναι διαφορετική η περίπτωση, κατά την οποία με την προσωρινή διαταγή και κατά την παρεχόμενη στο Δικαστή από το άρθρο 10 του Πτωχευτικού Κώδικα διακριτική ευχέρεια να διατάξει οποιοδήποτε πρόσφορο για τους σκοπούς διασφάλισης της περιουσίας και των στοιχείων της επιχείρησης του οφειλέτη μέτρο, διαταχθεί (εκτός από την απαγόρευση κάθε ατομικής και συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών κατά του αιτούντος να υπαχθεί στη διαδικασία συνδιαλλαγής εμπόρου) και η απαγόρευση λήψης ασφαλιστικών μέτρων κατ' αυτού, οπότε θα γινόταν λόγος και για την απαγόρευση εγγραφής προσημείωσης υποθήκης σε ακίνητά της». Βλ. σχετικά και ΜΠρΑθ 10689/2008, οπ· ΜΠρΑθ 2379/2010, ΝΟΜΟΣ. Βέβαια, η απόφαση που διατάζει ασφαλιστικά μέτρα εκτελείται κατά τις διατάξεις της αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 700 παρ. 1 ΚΠολΔ) και η εκτέλεση γίνεται χωρίς να εκδοθεί απόγραφο, με βάση αντίγραφο ή απόσπασμα της απόφασης που διατάζει το ασφαλιστικό μέτρο, χωρίς να απαιτείται προηγούμενη κοινοποίηση αντιγράφου της· Χαμηλοθώρης, Ασφαλιστικά μέτρα, 2010, 90.

144. Οι υποστηρικτές της άνω άποψης παραπέμπουν στην ΜΠρΚοζ 1778/2009, ΕΕμπΔ 2010, 465 επ, σύμφωνα με την οποία «η ως άνω αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, δηλαδή η προσωρινή αποστέρηση του δικαιώματος να επιδιώξουν ατομικά την ικανοποίηση των αξιώσεών τους, αναφέρεται σε όλα τα κατά το κοινό δικονομικό δίκαιο μέσα ικανοποίησεως των δανειστών και κυρίως της αναγκαστικής εκτελέσεως, η οποία αδρανεί. Στην έννοια των ατομικών διώξεων, ενόψει του σκοπού των προληπτικών μέτρων που μπορεί να λάβει το πτωχευτικό δικαστήριο κατ' αρ. 100 παρ. 1 ΠτωχΚ μέχρι την έκδοση της επικυρωτικής αποφάσεως του αρ. 103 ΠτωχΚ, που είναι η αποτροπή κάθε επιζήμιας για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της, εμπίπτει κατά την κρίση του δικαστηρίου η συντηρητική κατάσχεση [...], αλλά και εγγραφή προσημείωσης υποθήκης στην οποία μπορεί να προβεί ο δανειστής κατόπιν αδείας του δικαστηρίου (1274 ΑΚ, 706 ΚΠολΔ) προς ασφάλεια της απαίτησεως του και προς εξασφάλιση της μέλλουσας αναγκαστικής εκτελέσεως, αφού, όπως προελέχθη, την εμπράγματη υποθηκική αγωγή (1292 ΑΚ), που οδηγεί στον πλειστηριασμό του ενυπόθηκου την έχει και ο προσημειούχος δανειστής». Όμοια σε ΜΠρΑθ 2804/2010, οπ· ΜΠρΘεσ 32412/2010, ΔΕΕ 2011, 321 επ.

δηλαδή η γενική αναστολή των ατομικών διώξεων, στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής/εξυγίανσης, πρέπει να περιλαμβάνει και την αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων¹⁴⁵, αφού η επιβάρυνση του οφειλέτη με προσημειώσεις και συντηρητικές κατασχέσεις δυσχεραίνει τις προοπτικές διάσωσής του¹⁴⁶. Σχετικώς επισημαίνεται, μάλιστα, ότι η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης δεσμεύει το ακίνητο του οφειλέτη, με αποτέλεσμα οποιαδήποτε διάθεση του ακινήτου, μετά την εγγραφή προσημείωσης, να γίνεται αυτοδίκαια από κοινού με το βάρος αυτό. Συνεπώς, το γεγονός της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης μετά την έναρξη της εξυγιαντικής διαδικασίας οδηγεί σε ενδεχόμενη μείωση της περιουσίας του οφειλέτη, η οποία πρέπει να αποτρέπεται, αφού σκοπός της αναστολής των ατομικών διώξεων δεν είναι άλλος από το «πάγωμα» της φερόμενης προς διαπραγμάτευση περιουσίας και η διασφάλιση της μη απόκτησης προβαδίσματος από συγκεκριμένους δανειστές¹⁴⁷.

Τέλος, έχει υποστηριχθεί σχετικά ότι, η προσημείωση υποθήκης είναι ασφαλιστικό μέτρο με προέχοντα τον εμπράγματο χαρακτήρα, που αποσκοπεί ταυτόχρονα στην υλοποίηση της αξίωσης για αναγκαστική εκτέλεση επί του ενυπόθηκου ακινήτου¹⁴⁸, για τον λόγο δε αυτόν αντίκειται στην απαγόρευση ατομικών διώξεων και δεν είναι νόμιμη¹⁴⁹.

Την ως άνω άποψη, περί υπαγωγής στην έννοια της αναστολής των ατομικών διώξεων και της απαγόρευσης εγγραφής προσημείωσης υποθήκης, τη θεωρούμε τελολογικά ορθότερη, δεδομένου ότι αυτή εξυπηρετεί το σκοπό των προληπτικών μέτρων στην εξυγίανση, ο οποίος έγκειται στο να παραμένει αμετάβλητη (νομικά και πραγματικά) η περιουσία και επιχείρηση του οφειλέτη έως τη λήξη της διαδικασίας εξυγίανσης¹⁵⁰, προς επίτευξη του σκοπού της, ενώ θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και το ότι δανειστές με

145. Βλ. σχετικά ΜΠρΘεσ 15240/2011, οπ, η οποία απέρριψε την αίτηση συντηρητικής κατάσχεσης σε βάρος της οφειλέτριας εταιρείας, λόγω διαταχθείσας αναστολής ατομικών διώξεων· ΜΠρΚατερίνης 469/2010, ΕΠολΔ 2011, 260· ΜΠρΠειραιά 1084/2011, οπ.

146. *Αυγητίδης* (2011), 204· *Κοσίρης* (2011), 62.

147. ΜΠρΑθ 2804/2010, οπ· *Δεληκωστόπουλος σε Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων* (2012), 40.

148. Βλ. σχετικά *Γέσιου-Φαλσή* (1998), 103, όπου αναφέρεται ότι ακόμη κι όταν τα ασφαλιστικά μέτρα δεν μετατρέπονται από το νόμο σε μέσα αναγκαστικής εκτέλεσεως της αξιώσεως που ασφαλίζεται με αυτά, τείνουν κατά τον προορισμό τους στο να καταστήσουν τη διαδικασία αυτή περισσότερο αποτελεσματική (π.χ. προσημείωση υποθήκης, δικαστική μεσεγγύηση). Με αυτή την έννοια βρίσκονται επίσης σε στενή ουσιαστική σχέση με την αναγκαστική εκτέλεση της ασφαλιζόμενης απαιτήσεως. Έτσι, ο προσημειούχος δανειστής, εφόσον έχει εκτελεστό τίτλο, όπως είναι η διαταγή πληρωμής, δικαιούται να επισπεύσει αναγκαστική εκτέλεση, χωρίς να τρέψει την προσημείωση σε υποθήκη, με μόνη διαφορά από τον ενυπόθηκο δανειστή, ότι η απαίτηση υπέρ της οποίας έχει εγγραφεί η προσημείωση, κατατάσσεται τυχαία, υπό την αίρεση της τελεσίδικης επιδίκασής της· *Δεληκωστόπουλος σε Ένωση Ελλήνων Δικονομολόγων* (2012), 42 με τις εκεί βιβλιογραφικές παραπομπές.

149. *Τσιάντος*, ΕΠολΔ 2010, 595.

150. Η διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη και ειδικότερα η απαγόρευση εγγραφής προσημείωσης υποθήκης επί της κύριας κατοικίας του ή επί άλλου ακινήτου του, αποκτά ιδιαίτερη σημασία στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010, για τους λόγους που θα αναλυθούν κατωτέρω στο κεφάλαιο Β'.

αυξημένα διαπραγματευτικά όπλα έναντι των άλλων, μετά την έναρξη της διαδικασίας, δυσκολεύουν τη ροή, την καλόπιστη διεξαγωγή και την επιτυχημένη τελικά ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων προς σύναψη συμφωνίας.

Στο πλαίσιο της νέας διαδικασίας εξυγίανσης, πάντως, και υπό την επίδραση της ως άνω διχογνωμίας που είχε απασχολήσει θεωρία και νομολογία, το ζήτημα του εάν η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης εμπίπτει ή όχι στην αναστολή των ατομικών διώξεων και των μέτρων εκτέλεσης, δεν έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τη νομολογία. Ως προκύπτει, δε, από την επισκόπηση της νομολογίας, βάσει και των βιβλίων εξυγίανσης του Πρωτοδικείου Αθηνών, ο δικαστής, εκμεταλλευόμενος την ευχέρεια που του δίνει η αναλογική εφαρμογή του άρθρου 10 ΠτΚ, χορηγεί αναστολή διώξεων, την οποία ωστόσο διακρίνει, συνήθως, ρητά σε αναστολή μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, σε αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων και σε αναστολή εγγραφής προσημείωσης υποθήκης ή συντηρητικής κατάσχεσης¹⁵¹.

4.3.2. Η έκδοση και επίδοση διαταγής πληρωμής

Στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, η έκδοση διαταγής πληρωμής κατά του οφειλέτη δε θα μπορούσε να απαγορευθεί ενόψει διαταχθείσας, από το πτωχευτικό δικαστήριο ή τον πρόεδρό του, αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών του, καθώς, ως προαναφέραμε, στις περιπτώσεις αυτές η αναστολή δεν περιλαμβάνει αγωγές, δίκες ή ένδικα μέσα και εν γένει πράξεις που αποτελούν απλώς προετοιμασία αναγκαστικής εκτέλεσης, ήτοι απλώς προπαρασκευαστικές πράξεις, όπως η έκδοση ή απλή επίδοση διαταγής πληρωμής κατά του οφειλέτη.

Η έκδοση διαταγής πληρωμής θα μπορούσε ενδεχομένως να απαγορευθεί ενόψει χορήγησης από το δικαστή γενικής αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, με περιεχόμενο αντίστοιχο της ευρείας αναστολής του άρθρου 25 ΠτΚ. Πλην όμως, είναι αμφισβητήσιμο το κατά πόσο η αναστολή του άρθρου 25 ΠτΚ περιλαμβάνει και την απαγόρευση έκδοσης διαταγής πληρωμής, δεδομένου ότι, κατ' αρχάς, η ενδεικτική απαρίθμηση του άρθρου 25 ΠτΚ δεν αναφέρει τίποτε σχετικά.

Έχει υποστηριχθεί σχετικά, από το μεγαλύτερο μέρος της θεωρίας ότι, η αναστολή των ατομικών καταδιώξεων των πιστωτών στο πλαίσιο της πτώχευσης, αναφέρεται στα παρεχόμενα από το δικονομικό δίκαιο μέσα ικανοποίησώς τους και δεν καταλαμβάνει τις

151. Στο διατακτικό, δηλαδή, περιλαμβάνεται διακριτά η αναστολή εγγραφής προσημείωσης υποθήκης, πρακτική που συμπλέει με την άποψη ότι κάθε περίπτωση αναστολής θα πρέπει να κρίνεται *ad hoc*. Ενδεικτικά ΠΠρΑθ 6052/2010, οπ· ΠΠρΘεσ 11680/2012, οπ· ΠΠρΘεσ 26008/2012 (αδημ.)· ΠΠρΘεσ 9878/2012 (αδημ.). Βλ. ενδεικτικά και προσωρινή διαταγή (Πρωτοδικείου Αθηνών) της 5/3/2013, στο πλαίσιο αιτήσεως της εταιρείας SATO A.E. για άμεση επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης, η οποία διέταξε την «απαγόρευση οποιασδήποτε ατομικής διώξεως των πιστωτών, ήτοι των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και τη λήψη οποιουδήποτε ασφαλιστικού μέτρου, μέχρι την επικύρωση της εξυγιαντικής συμφωνίας και υπό τον όρο συζήτησης της αίτησης την ορισθείσα δικάσιμο».

πράξεις που αποτελούν απλώς προετοιμασία αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι έναρξη ή συνέχισή της. Η έκδοση διαταγής πληρωμής, κατά την άποψη αυτή, δεν αποτελεί επιθετική πράξη, αλλά απλώς αποσκοπεί στην κτήση εκτελεστού τίτλου και συνεπώς δεν εμπίπτει στην απαγόρευση του άρθρου 25 ΠτΚ¹⁵². Αντίθετα, εμπίπτει στην αναστολή η επίδοση της διαταγής πληρωμής, εφόσον αυτή, σύμφωνα και με το άρθρο 630^A του ΚΠολΔ, καθορίζει την εκτελεστότητά της^{153,154}.

Από την άλλη πλευρά, ένα μέρος της θεωρίας¹⁵⁵ και η κρατούσα νομολογία¹⁵⁶, τάσσονται υπέρ της απαγόρευσης έκδοσης διαταγής πληρωμής, ενόσω ισχύει αναστολή διώξεων, με αιτιολογία την –λόγω επίδοσης- «*δυνατότητα δημιουργίας δεδικασμένου*»¹⁵⁷. Οι

152. *Κοτσίρης* (2008), 283, ο οποίος υποστηρίζει ότι η αίτηση προς έκδοση διαταγής πληρωμής δεν αποτελεί επιθετική πράξη, αλλά αποσκοπεί στην κτήση τίτλου εκτελεστού (ομοίως ο *Ψυχομάνης* (2012), 260) ενώ η επίδοση της διαταγής πληρωμής αποτελεί τέτοια πράξη· *Βέλλας*, ΕΕμπΔ 2008, 496, ο οποίος επισημαίνει ότι δεν πρόκειται για επιθετική πράξη κατά της περιουσίας του οφειλέτη ή της συλλογικής ικανοποίησης των πιστωτών του· *Ρήγας*, ΕφΑΔ 2010, 289, όπου αναφέρεται ότι δεν υπάγονται στην απαγόρευση του άρθρου 25 ΠτΚ πράξεις οι οποίες απλώς προετοιμάζουν την αναγκαστική εκτέλεση, όπως η έκδοση διαταγής πληρωμής· *Πλεύρη*, ΕφΑΔ 2012, 918, σύμφωνα με την οποία η αναστολή δεν ισχύει όταν οι επιχειρούμενες πράξεις εκ μέρους του δανειστή δεν συνιστούν εκτέλεση, αλλά απλώς προετοιμασία της, όπως όταν ζητείται έκδοση διαταγής πληρωμής, που δε συνιστά ούτε έναρξη ούτε συνέχιση εκτέλεσης· *Καλαβρός*, Ζητήματα από την αναστολή των ατομικών διώξεων του πτωχεύσαντος οφειλέτη κατ' άρθρο 25 του ΠτωχΚ, ΕποΛΔ 2012, 721, ο οποίος επισημαίνει ότι η αίτηση για έκδοση διαταγής πληρωμής δεν εμποδίζεται από το άρθρο 25 ΠτΚ, δεδομένου και του σκοπού της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων, ο οποίος εντοπίζεται στην εξασφάλιση της ακεραιότητας της πτωχευτικής περιουσίας και τη δυνατότητα σύμμετρης ικανοποίησης των εγχειρόγραφων δανειστών, χωρίς να αποκτά κανείς εξ' αυτών πλεονέκτημα συγκριτικά με κάποιον άλλο στην εν λόγω περιουσιακή ομάδα. Πρβλ. και *Μήτσου σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Λόγων*, 2011, 393, η οποία υποστηρίζει ότι ούτε η έκδοση ούτε η απλή επίδοση διαταγής πληρωμής εμπίπτουν στην αναστολή των ατομικών διώξεων. Από την άλλη πλευρά, εμπίπτει στην απαγόρευση ατομικών διώξεων η επίδοση αντιγράφου εξ' απογράφου με επιταγή προς εκτέλεση, η οποία συνιστά την αφετηρία της αναγκαστικής εκτέλεσης.

153. Η εκτελεστότητα της διαταγής πληρωμής τελεί υπό τη διαλυτική αίρεση της μη επίδοσής της στον καθού μέσα σε δύο μήνες από την έκδοσή της, κατ' άρθρο 630^A ΠτΚ· *Κεραμεύς/Κονδύλης/Νίκας*, Ερμηνεία ΚΠολΔ (II), 2000, 1178.

154. Υπό το δίκαιο της προϊσχύουσας διαδικασίας συνδιαλλαγής, έτσι έκρινε και η ΜΠρΠειρ 1084/2011, οπ, σύμφωνα με το σκεπτικό της οποίας: «Όταν διατάσσεται δικαστικώς ως προληπτικό μέτρο γενικά η αναστολή των ατομικών διώξεων, χωρίς ειδικότερους προσδιορισμούς, το περιεχόμενο της απαγόρευσης ταυτίζεται με το περιεχόμενο της αρχής της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων που ανέκαθεν ίσχυε στο πτωχευτικό δίκαιο και καθιερώθηκε ρητά στο άρθρο 25 παρ. 1 ΠτΚ [...] Η αρχή της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων δεν καταλαμβάνει εκείνες τις πράξεις που αποτελούν απλώς προετοιμασία αναγκαστικής εκτέλεσης και όχι έναρξη (άρθρο 924 ΚΠολΔ) ή συνέχισή της. Δεν καταλαμβάνει επίσης την κήρυξη εκτελεστών διαιτητικών αποφάσεων ούτε την περιαφή του εκτελεστήριου τύπου, αφού δεν αποτελούν έναρξη εκτέλεσης, όπως αντίθετα είναι η πράξη επίδοσης αντιγράφου από εκτελεστό απόγραφο. Η έκδοση διαταγής πληρωμής αυτή καθεαυτή δεν συνιστά ούτε έναρξη ούτε συνέχιση εκτέλεσης, συνεπώς δεν εμπίπτει στην αναστολή. Αντίθετα εμπίπτει ως έναρξη η επίδοσή της, εφόσον αυτή σύμφωνα με το άρθρο 630^A ΚΠολΔ καθορίζει την εκτελεστότητά της». Ομοίως σε ΜΠρΘεσ 9297/2010, ΕΕμπΔ 2011, 461· ΜΠρΘεσ 5930/2010, Αρμ 2011, 1679· ΜΠρΘεσ 2039/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ.

155. *Ορφανίδου σε Τριανταφυλλάκη* (2014), 570· *Ρόκας Αλ.* (2014), 156.

156. Ιδίως υπό το καθεστώς της διαδικασίας συνδιαλλαγής. Αναφερόμαστε δε στην προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής, καθότι το μεγαλύτερο μέρος των δικαστικών αποφάσεων επ' αυτού του ζητήματος δημοσιεύτηκαν στο πλαίσιο του προγενέστερου δικαίου, πριν την εισαγωγή της νέας διαδικασίας εξυγίανσης των επιχειρήσεων.

157. Ενδεικτικά, σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης ΠΠρΘεσ 5757/2013, οπ. «..... η διαταγή

αποφάσεις αυτές, λοιπόν, δέχονται την ακυρότητα της διαταγής πληρωμής η οποία εκδόθηκε και επιδόθηκε εν μέσω δικαστικής εντολής για απαγόρευση ατομικών διώξεων, με την αιτιολογία ότι απουσιάζουν στις εν λόγω περιπτώσεις οι διαδικαστικές προϋποθέσεις εκδόσεως της διαταγής πληρωμής^{158, 159}.

Επιπλέον, η νομολογία έχει κρίνει σχετικά ότι, το ενδεχόμενο ρύθμισης των απαιτήσεων των πιστωτών, ενόψει του ανοίγματος της διαδικασίας συνδιαλλαγής, με επικύρωση από το δικαστήριο της σχετικής συμφωνίας οφειλέτη-πιστωτών, καθιστά μη βέβαιες και εκκαθαρισμένες τις απαιτήσεις των τελευταίων, γεγονός που καθιστά μη επιτρεπτή την έκδοση διαταγής πληρωμής υπέρ των πιστωτών που εντάσσονται με τις απαιτήσεις τους στη διαδικασία των άρθρων 99 επ. του ΠτΚ¹⁶⁰.

Συγκεκριμένα, η νομολογία έχει αποφανθεί ότι με το άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής, αναιρείται (κατ' άρθρο 915 ΚΠολΔ) το βέβαιο των απαιτήσεων των πιστωτών, διότι αυτές εισέρχονται σε ένα πεδίο αίρεσης, αφού η αποπληρωμή τους αλλά και το ακριβές ύψος τους εξαρτάται από όρο, ήτοι από την επίτευξη ή μη της εξυγιαντικής συμφωνίας και από την επικύρωση ή όχι αυτής από το δικαστήριο¹⁶¹. Ουσιαστικά, δηλαδή,

πληρωμής με την επίδοση αυτής σε δύο φάσεις και σύμφωνα με όσα διαλαμβάνονται στο άρθρο 632 αρ. 2 ΚΠολΔ, είναι δυνατό να οδηγήσει σε δεδικασμένο, αποτέλεσμα δηλαδή που διακρίνει κατ' εξοχήν τις δικαστικές αποφάσεις, οι οποίες εκδίδονται κατόπιν ασκήσεως αγωγής έστω και αναγνωριστικού χαρακτήρα, γεγονός που δεν συνάδει με τη χορηγηθείσα κατ' άρθρο 25 ΠτΚ αναστολή και τη σκοπιμότητα αυτής»· ΕφΑθ 3535/2004, ΕλλΔνη 2006, 548· ΕφΘεσ 1652/2009, ΕπισκΕμπΔ 2010, 153· ΜΠρΘεσ 13298/2010, Αρμ 2012, 284· ΜΠρΘεσ 22258/2012, οπ· ΜΠρΑθ 2147/2013, ΝΟΜΟΣ.

158. *Παμπούκης*, παρατηρήσεις στην ΕφΘεσ 2230/2008, ΕπισκΕΔ 2009, 160, κατά τον οποίο σε περίπτωση πτώχευσης, οι πράξεις κατά παράβαση της αναστολής ατομικών διώξεων του άρθρου 25 ΠτΚ, εφόσον έχουν διαδικαστικό χαρακτήρα (η υπόθεση αφορούσε έκδοση διαταγής πληρωμής μία μέρα πριν από την πτώχευση του οφειλέτη), δεν είναι απολύτως άκυρες, κατ' άρθρο 25 παρ. 2 ΠτΚ, αλλά, κατά το πνεύμα της διάταξης αυτής, απλώς απαράδεκτες για έλλειψη διαδικαστικής προϋποθέσεως, έλλειψη η οποία επέρχεται λόγω της πτωχεύσεως και λαμβάνεται υπόψη και αυτεπαγγέλτως (άρθρο 73 ΚΠολΔ κατ' αναλογία εφαρμοζόμενο). Βλ. επίσης σχετικά *Παμπούκη*, Συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, ΕπισκΕΔ 2008, 21 και 28-29. ΜΠρΘεσ 13298/2010, οπ.

159. Βλ. και άρθρο 25 παρ. 2 ΠτΚ για ακυρότητα των πράξεων που διενεργούνται κατά παράβαση της αναστολής, σε συνδυασμό με το άρθρο 159 περ. 1 ΚΠολΔ.

160. Βλ. σχετικά άρθρο 624 παρ. 1 ΚΠολΔ.

161. ΠΠρΑθ 40/2010, ΔΕΕ 2010, 803· ΜΠρΑθ 1370/2010, οπ. Αντίθετα, ένα μέρος της νομολογίας δεχόταν ότι, βάσει των παλιών άρθρων 99 επ. ΠτΚ και ιδίως του άρθρου 104 ΠτΚ, που αναφερόταν στα αποτελέσματα της επικύρωσης της συμφωνίας συνδιαλλαγής από το Δικαστήριο, η κατάθεση της αίτησης συνδιαλλαγής, αλλά ακόμη και η επίτευξη συμφωνίας με την απαιτούμενη κατά νόμο πλειοψηφία των πιστωτών και η επικύρωση της από το Δικαστήριο, δεν αναιρούν το βέβαιο και εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων των πιστωτών που είχαν γεννηθεί πριν τη σύναψη της συμφωνίας ούτε, βέβαια, τις καθιστούν εξαρτώμενες από όρο, αφού σε κάθε περίπτωση η συνδιαλλαγή είναι επιγενόμενη και δεν πλήττει το κύρος της απαίτησης, ούτε και την εκδοθείσα διαταγή πληρωμής. Αυτό, μάλιστα, ισχύει τόσο για τις απαιτήσεις των πιστωτών που κατόρθωσαν συμφωνία με τον οφειλέτη, όσο και για τις απαιτήσεις των πιστωτών, οι οποίοι δεν συμφώνησαν και δεν υπέγραψαν τη συμφωνία. Ειδικότερα, οι πιστωτές που υπέγραψαν τη συμφωνία συνδιαλλαγής διατηρούν το βέβαιο και εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων τους, προβαίνουν όμως με δική τους πρωτοβουλία και ανάλογα με το είδος της καταρτιζόμενης κάθε φορά συμφωνίας με τον οφειλέτη, είτε σε μείωση αυτών κατά ένα ποσοστό, είτε σε ρύθμιση σταδιακής εξόφλησής τους. Έτσι οι αποφάσεις ΠΠρΑθ 861/2011, οπ· ΜΠρΘεσ 9297/2010, ΕΕμπΔ 2011, 461· ΜΠρΘεσ 7120/2010, οπ· ΜΠρΘεσ 5930/2010, Αρμ 2011,

κατά την άποψη αυτή, η διαδικασία εξυγίανσης, καθιστά το περιεχόμενο της απαίτησης, ενδεχόμενο, εκκρεμές ή αμφίβολο¹⁶².

Επί της τάσης αυτής της νομολογίας, σε ό,τι αφορά την απαγόρευση έκδοσης και επίδοσης διαταγής πληρωμής, ενόσω βρίσκεται σε ισχύ γενική απαγόρευση ατομικών διώξεων των πιστωτών, μέχρι τη λήξη της διαδικασίας εξυγίανσης, θα εφιστούσαμε την προσοχή στα κάτωθι:

Κατ' αρχάς, δε θα πρέπει να ταυτίζεται το περιεχόμενο που μπορεί να λάβει η αναστολή των ατομικών διώξεων στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης με το ευρύ περιεχόμενο της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων του άρθρου 25 ΠτΚ στο πλαίσιο της πτώχευσης, ενόψει και των διαφορετικών σκοπών που εξυπηρετούν οι εν λόγω διαδικασίες. Ως έχουμε ήδη αναφέρει εξάλλου, πρωταρχικός σκοπός της διαδικασίας εξυγίανσης είναι η έξοδος της επιχείρησης από την κρίση, με τρόπο που να διασφαλίζεται η βιωσιμότητα αυτής στο χρόνο.

Στη διαδικασία εξυγίανσης, λοιπόν, τυχόν διαταχθείσα από το δικαστήριο γενική αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, χωρίς ειδικότερες αναφορές, δεν κρίνεται σκόπιμο να περιλαμβάνει και την απαγόρευση έκδοσης διαταγής πληρωμής, καθώς, κατά την ορθότερη καθ' ημάς και κρατούσα στη θεωρία άποψη, η αίτηση και η έκδοση διαταγής πληρωμής δεν αποτελούν επιθετικές πράξεις κατά της περιουσίας του οφειλέτη και σε κάθε περίπτωση δεν υπονομεύουν το σκοπό της εξυγίανσης, αλλά απλώς αποσκοπούν στην κτήση εκτελεστού τίτλου. Αντιθέτως, αποτελεί επιθετική πράξη η επίδοση της διαταγής πληρωμής με επιταγή προς πληρωμή, ως πρώτη πράξη εκτέλεσης, και όχι η απλή επίδοση της διαταγής πληρωμής, που γίνεται προς γνώση του οφειλέτη.

Ακόμη, το ενδεχόμενο ρύθμισης των απαιτήσεων των πιστωτών, με την επίτευξη συμφωνίας εξυγίανσης και την επικύρωσή της από το Δικαστήριο, δεν αναιρεί καθ' ημάς το βέβαιο και εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων των πιστωτών που είχαν γεννηθεί πριν τη σύναψη της συμφωνίας ούτε, βέβαια, τις καθιστά εξαρτώμενες από όρο ή αίρεση, όσο εκκρεμεί η διαδικασία εξυγίανσης, αφού σε κάθε περίπτωση η εξυγίανση είναι επιγενόμενη

1679 και ΜΠρΘεσ 34934/2010, ΤΝΠ ΔΣΑ. Το γεγονός, δε, ότι με το νέο ν. 4013/2011 εισήχθη η προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, στα πλαίσια της οποίας η καταρτιζόμενη μεταξύ του οφειλέτη και της απαιτούμενης πλειοψηφίας πιστωτών του συμφωνία από την επικύρωσή της καθίσταται δεσμευτική και για τους πιστωτές που δεν την έχουν υπογράψει (άρθρο 106η ΠτΚ), δεν αναιρεί τα όσα ανωτέρω υποστηρίχθηκαν, καθότι ήδη και υπό το προϋσχύον δίκαιο της συνδιαλλαγής γινόταν δεκτό ότι, ακόμη και οι απαιτήσεις των πιστωτών που υπογράφουν τη συμφωνία συνδιαλλαγής και δεσμεύονται από αυτήν δεν καθίστανται αβέβαιες και μη εκκαθαρισμένες, λόγω του επιγενόμενου της επικύρωσης της συμφωνίας. Και στην περίπτωση της διαδικασίας εξυγίανσης, επομένως, δεν αναιρείται το βέβαιο κι εκκαθαρισμένο των απαιτήσεων τόσο των πιστωτών που συμμετέχουν στη συμφωνία όσο και των μη συμφωνούντων πιστωτών, δύνανται δε αυτοί να προβαίνουν στην έκδοση διαταγής πληρωμής σε χρόνο πριν την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, χωρίς να κινδυνεύει να ακυρωθεί η διαταγή πληρωμής τους ως απαράδεκτη.

162. ΜΠρΑλεξ 377/2012, ΝΟΜΟΣ· Βενιέρης παρατηρήσεις σε ΜΠρΘεσ 22258/2012, ΕΕμπΔ 2013, 720.

και δεν πλήττει το κύρος απαίτησης, ούτε και την εκδοθείσα διαταγή πληρωμής. Έτσι, οι πιστωτές δύνανται να προβαίνουν στην έκδοση διαταγής πληρωμής σε χρόνο πριν την επικύρωση της συμφωνίας εξυγίανσης, χωρίς να κινδυνεύει να ακυρωθεί η διαταγή πληρωμής τους ως απαράδεκτη, λόγω αοριστίας¹⁶³.

Κατόπιν των ανωτέρω, θα πρέπει να γίνεται και σαφής διάκριση ανάμεσα στις ανακοπές των άρθρων 632 και 933 ΚΠολΔ, ώστε η μεν πρώτη, η οποία αφορά την έκδοση της διαταγής πληρωμής¹⁶⁴, να απορρίπτεται από το δικαστήριο όταν ερείδεται σε λόγο περί αναστολής ατομικών διώξεων – δεδομένου ότι ως αναλύσαμε η διαταγή πληρωμής από μόνη της δεν αποτελεί μέσο δίωξης – και η δεύτερη, που στρέφεται κατά της επιταγής προς πληρωμή (πρώτη πράξη εκτέλεσης), να κρίνεται από το εάν πράγματι ισχύει απαγόρευση ατομικών διώξεων και μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης. Όταν ασκείται, λοιπόν, ανακοπή μόνο κατά της διαταγής πληρωμής, κατ' άρθρο 632 ΚΠολΔ, δεν πρέπει να τίθεται θέμα κύρους της επίδοσης της διαταγής πληρωμής, παρά μόνο να εξετάζεται η νομιμότητα της έκδοσής της, η οποία σύμφωνα με τα ανωτέρω είναι καθόλα έγκυρη, ανεξαρτήτως ισχύος οποιασδήποτε απαγόρευσης ατομικών διώξεων.

Επομένως, κρίνουμε ότι η έκδοση της διαταγής πληρωμής, αλλά και η απλή επίδοση αυτής σε μια εταιρεία που βρίσκεται υπό καθεστώς αναστολής ατομικών διώξεων, ενόψει διαδικασίας εξυγίανσης, δεν πάσχει ακυρότητας και δεν απαγορεύεται, όταν η επίδοση γίνεται μόνο προς γνώση και για τις νόμιμες συνέπειες και όχι με επιταγή προς πληρωμή. Άλλωστε, κατά πάγια πρακτική, όταν έχει χορηγηθεί αναστολή ατομικών διώξεων, διαταγές πληρωμής επιδίδονται από τους πιστωτές κατά του οφειλέτη μόνο προς γνώση του και για τις έννομες συνέπειες.

Ωστόσο, ακόμα και εάν επιδίδεται η διαταγή πληρωμής με επιταγή προς εκτέλεση, η εγκυρότητα της τελευταίας θα πρέπει να κρίνεται αυτοτελώς από την εγκυρότητα αυτής καθεαυτής της διαταγής πληρωμής και της επίδοσής της προς γνώση μόνο, στο πλαίσιο του άρθρου 630^A ΚΠολΔ, προκειμένου να μη χάσει η διαταγή πληρωμής την ισχύ της μετά την παρέλευση του διμήνου. Πουθενά στο νόμο, άλλωστε, δεν απαγορεύεται η μερική ακύρωση μιας επιταγής προς πληρωμή.

Στο πλαίσιο, δε, μιας τέτοιας μερικής ακύρωσης, θα καταλήγαμε σε μια έγκυρη διαταγή πληρωμής με πρώτη επίδοση προς γνώση και για τις νόμιμες συνέπειες και θα ακυρωνόταν μόνο η επιταγή προς πληρωμή, ήτοι το σκέλος της επίδοσης που επιτάσσει τους οφειλέτες στην καταβολή του επιδικασθέντος ποσού. Ο προβληματισμός αυτός

163. ΠΠρΑΘ 861/2011, οπ· ΜΠρΘεσ 9297/2010, οπ· ΜΠρΘεσ 7120/2010, οπ· ΜΠρΘεσ 5930/2010, οπ και ΜΠρΘεσ 34934/2010, οπ. Θα μπορούσε, βέβαια, υπό προϋποθέσεις, να ακυρωθεί η έκδοση διαταγής πληρωμής εν μέσω διαδικασίας εξυγίανσης βάσει του άρθρου 281 ΑΚ.

164. Το άρθρο 632 ΚΠολΔ αναφέρεται στη δυνατότητα ασκήσεως ανακοπής κατά της διαταγής πληρωμής, λόγω έλλειψης τυπικών προϋποθέσεων εκδόσεώς της (άρθρα 623 – 630 ΚΠολΔ) ή λόγω αμφισβήτησης της απαίτησης.

αποσκοπεί, κυρίως, στο να περισωθεί η διαταγή πληρωμής ως εκτελεστός τίτλος, με την έγκυρη επίδοσή της στον οφειλέτη προς γνώση και για τις νόμιμες συνέπειες, ώστε να μην αναγκάζεται ο δανειστής να αιτείται την έκδοση νέας διαταγής πληρωμής, λόγω έλλειψης επίδοσης εντός διμήνου.

4.3.3. Η αναστολή των ατομικών διώξεων ως όρος της συμφωνίας εξυγίανσης

Η αναστολή των ατομικών διώξεων μπορεί να αποτελεί και όρο της συμφωνίας εξυγίανσης που κατατίθεται στο δικαστήριο προς επικύρωση. Ειδικότερα, σύμφωνα με την περίπτωση η' του άρθρου 106^ε παρ. 1 ΠτΚ, που ρυθμίζει το δυνητικό περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης, η τελευταία μπορεί να έχει ως αντικείμενο την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών για κάποιο διάστημα μετά την επικύρωση της συμφωνίας.

Τίθεται, ωστόσο, με την ίδια διάταξη ένας χρονικός περιορισμός που αφορά τους μη συμβαλλόμενους στη συμφωνία πιστωτές, ως αντίβαρο για τη δέσμευσή τους από την προβλεπόμενη στη συμφωνία εξυγίανσης αναστολή των διώξεών τους κατά του οφειλέτη. Ειδικότερα, για τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές προβλέπεται πλέον, μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4072/2012, ότι η αναστολή αυτή δεν θα τους δεσμεύει για χρονικό διάστημα που υπερβαίνει τους τρεις (3) μήνες από την επικύρωση της συμφωνίας¹⁶⁵.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ενώ στην προγενέστερη διαδικασία συνδιαλλαγής, η αναστολή των ατομικών διώξεων των συμβαλλόμενων πιστωτών επερχόταν απευθείας από τον νόμο¹⁶⁶, ως άμεση συνέπεια της επικύρωσης της συμφωνίας, στη νέα διαδικασία εξυγίανσης η συνέπεια αυτή πρέπει να αποτελέσει περιεχόμενο της συμφωνίας και μάλιστα πρέπει να προσδιορίζεται για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα μετά την επικύρωση. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών δεν αποτελεί, επομένως, υποχρεωτικό, αλλά δυνητικό περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης.

Με τη ρύθμιση αυτή φαίνεται να επαναφέρεται ως ένα βαθμό η αρχή της μη δεσμεύσεως των μη συμβαλλόμενων στη συμφωνία πιστωτών, οι οποίοι στα πλαίσια της διαδικασίας συνδιαλλαγής δεσμεύονταν από την αναστολή των ατομικών διώξεων για όλη τη διάρκεια της συμφωνίας (ήτοι μέχρι τέσσερα χρόνια). Στη νέα διαδικασία εξυγίανσης, η δέσμευση των μη συμφωνούντων πιστωτών από το περιεχόμενο της συμφωνίας εξυγίανσης αντισταθμίζεται από τον χρονικό περιορισμό της δέσμευσής τους από την αναστολή των

¹⁶⁵. Πριν από την τροποποίηση της εν λόγω διατάξεως από τον ν. 4072/2012, η διάρκεια δεσμεύσεως των μη συμβαλλόμενων πιστωτών από την αναστολή των ατομικών διώξεων κατά του οφειλέτη ήταν έξι (6) μήνες.

¹⁶⁶. Ορθώς στη νέα διαδικασία εξυγίανσης δεν προβλέπεται ρύθμιση για (αυτοδίκαιη) αναστολή μετά την επικύρωση, καθότι, όπως έχει υποστηριχθεί, θα ήταν αμφίβολης νομιμότητας και θα οδηγούσε στην απαξίωση του νέου θεσμού το να προστατεύεται ο οφειλέτης από την επιδίωξη απαιτήσεων που ήδη έχουν απομειωθεί ή ρυθμιστεί με τη συμφωνία, και μάλιστα ανεξαρτήτως αν ο δικαιούχος τους συμμετείχε ή όχι στη συμφωνία εξυγίανσης. *Αυγητίδης* (2011), 265.

ατομικών διώξεων, έτσι ώστε σε σύντομο χρονικό διάστημα (τρεις μήνες, πλέον, από την επικύρωση της συμφωνίας) να μπορούν να αναλαμβάνουν τις διώξεις κατά του οφειλέτη. Σε περίπτωση, μάλιστα, που η αναστολή των ατομικών διώξεων δεν αποτελεί περιεχόμενο της συμφωνίας, όλοι οι πιστωτές, συμβαλλόμενοι και μη, έχουν δικαίωμα άμεσης εκτέλεσης κατά του οφειλέτη ως προς τις αναλαμβανόμενες με τη συμφωνία υποχρεώσεις του, με εκτελεστό τίτλο την ίδια τη συμφωνία, ή ακριβέστερα την επικυρωτική της συμφωνίας απόφαση, όπως ορίζει και το άρθρο 106^η παρ. 5 ΠτΚ¹⁶⁷.

5. Η προσωρινή διαταγή

Στη διαδικασία εξυγίανσης προβλέπεται πλέον ρητά¹⁶⁸ η δυνατότητα χορήγησης προσωρινής διαταγής¹⁶⁹, στο πλαίσιο αιτήσεως λήψης προληπτικών μέτρων από οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον, προκειμένου να καλυφθεί το χρονικό διάστημα που μεσολαβεί από την υποβολή της αίτησης για λήψη προληπτικών μέτρων έως την έκδοση απόφασης επ' αυτής. Η προσωρινή διαταγή, λοιπόν, μπορεί να έχει κατ' αρχήν περιεχόμενο το οποίο ταυτίζεται με αυτό των προληπτικών μέτρων και στόχο έχει την προστασία της περιουσίας του οφειλέτη ήδη από την κατάθεση του αιτήματος για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης¹⁷⁰.

Ως προς τη νομική της βάση, ο νομοθέτης σιωπά, πλην όμως, γίνεται δεκτό ότι εφαρμόζονται σχετικά οι διατάξεις του ΚΠολΔ και ειδικότερα το άρθρο 691 παρ. 2, 4, 6 ΚΠολΔ και το άρθρο 700 παρ. 3 ΚΠολΔ¹⁷¹. Για τη λήψη των προληπτικών μέτρων, δυνάμει προσωρινής διαταγής, απαιτείται να υπάρχει ανάγκη, ήτοι κατεπείγουσα περίπτωση ή άμεσος κίνδυνος, αρκεί πιθανολόγηση¹⁷² και η κρίση του δικαστή είναι περιληπτική, μη συνοδευόμενη από αιτιολογίες, ενώ η προσωρινή διαταγή ισχύει και παράγει τα έννομα αποτελέσματά της, ακόμη και έναντι των καλόπιστων τρίτων¹⁷³, από την καταχώρησή της κάτω από την σχετική αίτηση ή στα πρακτικά, χωρίς να απαιτείται δημοσίευσή της στο

167. Κοτσίρης (2011), 158-159.

168. Μετά την τροποποίηση του ν. 4072/2012· Βλ. άρθρο 103 παρ. 7 ΠτΚ.

169. Αρμόδιο είναι το δικαστήριο στο οποίο εκκρεμεί η αίτηση λήψης προληπτικών μέτρων, η οποία δικάζεται με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

170. Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 475· Ρόκας Αλ. (2014), 160. Κατά πάγια πρακτική, το αίτημα για λήψη προληπτικών μέτρων, τόσο στην προϋσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής όσο και στη διαδικασία εξυγίανσης, είτε αυτό περιλαμβάνεται στο αίτημα για το άνοιγμα της διαδικασίας είτε κατατίθεται με αυτοτελές δικόγραφο, συνοδεύεται με αίτημα χορήγησης προσωρινής διαταγής, κατ' άρθρο 691 παρ.2 ΚΠολΔ, με περιεχόμενο όμοιο ή ανάλογο με αυτό των αιτούμενων προληπτικών μέτρων· ΜΠρΘεσ 39/2013, οπ.

171. Αυγητίδης (2011), 196· Αναγνωστοπούλου, ΧρΙΔ 2013, 475· Ρόκας Αλ. (2014), 160.

172. Το μειωμένο μέτρο απόδειξης βέβαια, εγείρει προβληματισμό, καθώς μπορεί να εκφυλιστεί σε ένα επικίνδυνο μέσο προσωρινής ασυλίας κακόπιστων οφειλετών σε βάρος των πιστωτών τους και με κίνδυνο την περαιτέρω απαξίωση της περιουσίας τους.

173. Βλ. ΑΠ 697/2008, Αρμ 2009, 913 επ., σύμφωνα με την οποία η προσωρινή διαταγή αναπτύσσει τη διαπλαστική της ενέργεια και έναντι καλόπιστων τρίτων, υπό την προϋπόθεση γνωστοποίησής της στον καθού, για λόγους ασφαλείας των συναλλαγών. Περί άμεσης ισχύος της προσωρινής διαταγής στην εκουσία δικαιοδοσία βλ. και ΜΠρΑθ 1084/2011, οπ· ΜΠρΠατρ 3054/2010, οπ.

Δελτίο Δικαστικών Δημοσιεύσεων του Ταμείου Νομικών¹⁷⁴.

Η αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος προσωρινής διαταγής δε δημιουργεί δεδικασμένο για την ουσία της υπόθεσης, παρά μόνο προσωρινό δεδικασμένο που απαγορεύει νέα αίτηση ή μεταρρύθμιση της προσωρινής διαταγής αν δεν υπάρχουν νέα πραγματικά περιστατικά¹⁷⁵. Σύμφωνα, βέβαια, με την παρ. 6 του άρθρου 103 ΠτΚ, ο πρόεδρος του πτωχευτικού δικαστηρίου έχει τη δυνατότητα να ανακαλέσει ή να μεταρρυθμίσει οποτεδήποτε τα διαταχθέντα και δια προσωρινής διαταγής προληπτικά μέτρα, μετά από αίτημα όποιου έχει έννομο συμφέρον.

Πράξεις ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης που επιχειρήθηκαν από πιστωτή σε βάρος του οφειλέτη που ζήτησε την υπαγωγή του στη διαδικασία εξυγίανσης και υπέρ του οποίου χορηγήθηκε προσωρινή διαταγή που αναστέλλει τις ατομικές διώξεις σε βάρος του, κρίνονται ως δικονομικά άκυρες και ακυρώνονται δικαστικά στο πλαίσιο άσκησης ανακοπής κατά τα γενικά άρθρα 933 επ. και 159 περ. 1 ΚΠολΔ, έστω κι αν η προσωρινή διαταγή δε δημοσιεύθηκε και παρά την καλή πίστη του επισπεύδοντος δανειστή¹⁷⁶.

Ως αναφέραμε και ανωτέρω, στο νέο άρθρο 103 ΠτΚ προστέθηκε με το άρθρο 234 Ν. 4072/2012 η παράγραφος 7, κατά την οποία προληπτικά μέτρα που διατάχθηκαν σύμφωνα με το παρόν άρθρο ή τυχούσα προσωρινή διαταγή που εκδόθηκε παύουν να ισχύουν μετά πάροδο δύο (2) μηνών από το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης σύμφωνα με το άρθρο 101. Ο σκοπός των ανωτέρω χρονικών ορίων δεν είναι άλλος από τον περιορισμό των καταχρηστικώς υποβαλλόμενων αιτήσεων από οφειλέτες που θέλουν να εκμεταλλευτούν την προσωρινή –έστω- αναστολή διώξεων, προκειμένου να αποφύγουν προσωρινά την πτώχευση.

Στην πράξη, βέβαια, είναι αμφίβολο κατά πόσο επιτυγχάνεται ο σκοπός αυτός, όταν και με τη νέα ρύθμιση παρέχεται η δυνατότητα στον οφειλέτη, με τη βοήθεια μιας ή και περισσότερων αναβολών συζήτησης της αίτησής του για λήψη προληπτικών μέτρων, κατά τις οποίες θα ζητά τη διατήρηση της προσωρινής διαταγής¹⁷⁷, να παρατείνει αυτή την «περίοδο χάριτος» της αναστολής διώξεων για μεγάλο χρονικό διάστημα. Εξάλλου, στα μεγάλα Πρωτοδικεία, όπως το Πρωτοδικείο Αθηνών και Πειραιά, η ημερομηνία εκδίκασης της αίτησης λήψης προληπτικών μέτρων προσδιορίζεται οκτώ (8) τουλάχιστον μήνες μετά την κατάθεσή της, λόγω υπερφόρτωσης των πινακίων. Κατά συνέπεια, οι πιστωτές του

174. Αυγητίδης (2011), 196· Ρόκας Αλ. (2014), 160-161.

175. Ρόκας Αλ. (2014), 161.

176. Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 866/2004, ΕλλΔνη 45, 1621· ΑΠ 133/2004, ΧρΙΔ 2004, 515· ΜΠρΠειρ 1084/2011, οπ· ΜΠρΘεσ 39/2013, ΕλλΔνη 2013, 1113.

177. Επειδή η προσωρινή διαταγή δεν μπορεί να διατηρηθεί σε περίπτωση αναβολής της συζήτησης, σύμφωνα με τις τροποποιημένες διατάξεις των ασφαλιστικών μέτρων (άρθρο 691 παρ. 4 ΚΠολΔ), στην πράξη οι πληρεξούσιοι δικηγόροι ζητούν την παράταση της ισχύος της προσωρινής διαταγής σύμφωνα με τις διατάξεις περί εκουσίας δικαιοδοσίας, ήτοι κατ' άρθρο 781 ΚΠολΔ· *Θωμά σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικόλογων* (2013), 14.

αιτούντος παραμένουν απροστάτευτοι για όλο το ανωτέρω χρονικό διάστημα, δεσμευόμενοι από την αναστολή των ατομικών και συλλογικών διώξεων.

6. Προβλήματα που δημιουργούνται στη δικαστηριακή πρακτική – Προτάσεις νομοθετικής πολιτικής

Στη δικαστηριακή πρακτική, κατά τη χορήγηση αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, ιδίως δυνάμει προσωρινής διαταγής, δημιουργούνται ορισμένα ζητήματα, τα οποία θα επιχειρήσουμε να θίξουμε, προτείνοντας παράλληλα πιθανές λύσεις αυτών, προκειμένου να καταστεί -κατά το δυνατόν- αποδοτικότερο το νομοθετικό καθεστώς λήψης προληπτικών μέτρων και αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών στο πλαίσιο της προπρωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης.

A. Κατ' αρχάς, ένα ζήτημα που τίθεται είναι η αξιοπιστία της έκθεσης του εμπειρογνώμονα (άρθρο 100 παρ. 3 ΠτΚ) που προσκομίζει η οφειλέτρια επιχείρηση, σχετικά με την οικονομική κατάστασή της, τις πιθανότητες εξυγίανσής της και την ανάγκη λήψης προληπτικών μέτρων, δεδομένου ότι η έκθεση αυτή υπογράφεται από εμπειρογνώμονα επιλογής της αιτούσας επιχείρησης.

Κατά συνέπεια, ερευνητέο τυγχάνει το κατά πόσο τα οικονομικά στοιχεία και οι παρατηρήσεις που παραθέτει στην έκθεσή του ο εμπειρογνώμονας είναι αντικειμενικά και αξιόπιστα ή έχουν υπαγορευτεί από την ίδια την αιτούσα επιχείρηση, η οποία του καταβάλλει και τη σχετική αμοιβή. Σε κάθε περίπτωση, ο δικαστής δεν είναι σε θέση να ελέγξει ενδελεχώς τα προσκομιζόμενα οικονομικά στοιχεία της οφειλέτριας επιχείρησης, ιδίως κατά το στάδιο της έκδοσης προσωρινής διαταγής, καθώς αφενός δε διαθέτει τις αναγκαίες γνώσεις και αφετέρου δεν έχει τον απαραίτητο προς τούτο χρόνο. Έτσι, πολλές φορές η προσωρινή διαταγή χορηγείται μάλλον άκριτα, χωρίς να εξετάζεται η δυνατότητα επιτυχούς εξυγίανσης της οφειλέτριας επιχείρησης και για τον λόγο αυτό εν συνεχεία η αίτηση του οφειλέτη για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης ή επικύρωση της συμφωνίας εξυγιάνσεως απορρίπτεται¹⁷⁸.

Ενόψει των ανωτέρω, θα μπορούσε να προβλεφθεί η υποχρέωση του δικαστή για διορισμό εμπειρογνώμονα από σχετικό κατάλογο, αμέσως μετά την υποβολή της αιτήσεως για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς η επιλογή εμπειρογνώμονα από τον ίδιο τον οφειλέτη περικλείει τον ως άνω κίνδυνο μεροληπτικής στάσης υπέρ του τελευταίου. Μάλιστα, σκόπιμο κρίνεται ο εμπειρογνώμονας να καταθέτει την έκθεσή του περί της οικονομικής κατάστασης και της βιωσιμότητας της επιχείρησης του οφειλέτη και περί της ανάγκης λήψεως προληπτικών μέτρων εντός μικρού χρονικού διαστήματος από τον διορισμό του,

¹⁷⁸. Με βάση έρευνα που διενεργήθηκε από τη γράφουσα στο Πρωτοδικείο Αθηνών, είναι πολλές οι αιτήσεις συνδιαλλαγής και εξυγίανσης που έγιναν προς το σκοπό της επίτευξης προσωρινής διαταγής και μετά βάλτωσαν ή απορρίφθηκαν για διάφορους λόγους, τυπικούς ή ουσίας.

π.χ. εντός είκοσι (20) ημερών, ως προβλεπόταν και στην προϊσχύουσα διάταξη της παρ. 3 του άρθρου 99 του ΠτΚ. Μέχρι τότε δε, θα μπορούσε να επέρχεται και αυτόματα η αναστολή των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, προς άμεση προστασία του¹⁷⁹.

Β. Ως προς το χρόνο ισχύος των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, σκόπιμο κρίνεται να προβλεφθεί στο νόμο η παράτασή του πέραν του προβλεπόμενου διμήνου από το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και έως την περάτωση αυτής, εφόσον προσκομίζονται στοιχεία που αποδεικνύουν ότι σημειώνεται πρόοδος στις διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία εξυγίανσης, προκειμένου να μην προκύπτει το παράδοξο να αίρεται η προστασία του οφειλέτη ή των πιστωτών του κατά τη διάρκεια των κρίσιμων διαπραγματεύσεων και πριν ολοκληρωθεί η διαδικασία εξυγίανσης.

Πάντως, παρατηρείται ότι στη δικαστηριακή πρακτική δεν τηρούνται εν γένει οι χρονικοί περιορισμοί που θέτει ο νόμος στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης. Ειδικότερα, η ημερομηνία εκδίκασης μιας αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και τη λήψη προληπτικών μέτρων, μολονότι στο νόμο ορίζεται ότι πρέπει να είναι σύντομη, στα μεγάλα Πρωτοδικεία της χώρας προσδιορίζεται σε χρονικό διάστημα τουλάχιστον οκτώ (8) μηνών μετά την κατάθεσή της. Έτσι, για όλο το ανωτέρω χρονικό διάστημα, οι πιστωτές επιβαρύνονται υπέρμετρα, καθώς παραμένουν εντελώς απροστάτευτοι, ένεκα της αναστολής των ατομικών και συλλογικών διώξεων σε βάρος της οφειλέτριας εταιρείας, χωρίς μάλιστα να εξασφαλίζεται η μετέπειτα ικανοποίησή τους μέσω της επίτευξης της εξυγίανσης, ενώ παραβιάζεται και η φύση και ο σκοπός των προσωρινών εξασφαλιστικών μέτρων¹⁸⁰.

Γ. Ως προς το εύρος των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων, όπως προέκυψε από την επισκόπηση των βιβλίων εξυγίανσης του Πρωτοδικείου Αθηνών, η προσωρινή διαταγή που χορηγείται στο πλαίσιο του άρθρου 103 ΠτΚ, διατάσσει συνήθως την «απαγόρευση κάθε διαδικασίας ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης», υπό τον όρο μάλιστα συζήτησης της αίτησης για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης κατά την ορισθείσα δικάσιμο. Χωριστά, δε, διατάσσεται, σε πολλές περιπτώσεις και η αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων και ιδίως η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης¹⁸¹.

Παράλληλα, διατάσσεται στην πλειονότητα των περιπτώσεων «η αναστολή κάθε πράξης συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης» και ειδικότερα η κήρυξη του οφειλέτη σε πτώχευση, η οποία όμως δε θα πρέπει να διατάσσεται άνευ ετέρου, καθώς η διαδικασία

¹⁷⁹. Θωμά σε *Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων* (2013), 465.

¹⁸⁰. Θωμά σε *Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών Επιστημόνων* (2013), 466. Πάντως, η αναστολή των ατομικών διώξεων θα μπορούσε, ως προαναφέραμε, σε ορισμένες περιπτώσεις να διατάσσεται υπό όρους, προς εξισορρόπηση των αντικρουόμενων συμφερόντων.

¹⁸¹. Υπό την προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής, διατασσόταν συνήθως η «απαγόρευση οποιασδήποτε ατομικής διώξεως των πιστωτών του οφειλέτη». Πλέον, ως προκύπτει από την επισκόπηση της νομολογίας, δεν διατάσσεται γενικώς και αορίστως η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, η οποία είχε δημιουργήσει πολλά ερμηνευτικά ζητήματα στο παρελθόν, αλλά ειδικότερα η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και σε πολλές περιπτώσεις διακριτά η αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων.

εξυγίανσης, ως αναφέραμε ανωτέρω, δεν είναι κατ' αρχάς ασύμβατη με τη συντρέχουσα ή μεταγενεστέρως υποβαλλόμενη αίτηση κήρυξης σε πτώχευση¹⁸².

Βλέπουμε, πάντως, ότι παρά την ευρεία δυνατότητα που παρέχει ο νόμος, βάσει του άρθρου 10 ΠτΚ, για λήψη προληπτικών μέτρων που κρίνονται αναγκαία προς αποτροπή κάθε επιζήμιας για τους πιστωτές μεταβολής της περιουσίας του οφειλέτη, ο δικαστής χορηγεί συνήθως προσωρινή διαταγή με αντικείμενο την αναστολή ατομικών και συλλογικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, χωρίς περαιτέρω εξειδικεύσεις, πράγμα που σημαίνει ότι στο μεταξύ η οφειλέτρια εταιρεία που αιτείται το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης μπορεί π.χ. να εκποιεί ελεύθερα τα περιουσιακά της στοιχεία, πλην των ακινήτων και του εξοπλισμού της.

Και από τη διατύπωση του νόμου, πάντως, προκύπτει ότι η λήψη προληπτικών μέτρων θα πρέπει να περιλαμβάνει κυρίως την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, ενώ τυχόν λοιπά εξασφαλιστικά μέτρα ή η γενική αναστολή διώξεων θα πρέπει να διατάσσονται μόνο εφόσον δικαιολογούνται σε ειδικές περιπτώσεις, όπως όταν έχει ήδη επέλθει παύση πληρωμών, κατά το μέτρο πάντα που δε θα παραβιάζεται η συνέχιση της λειτουργίας της επιχείρησης¹⁸³.

Σε κάθε περίπτωση, στο δικαστή εναπόκειται η τελική κρίση περί του αναγκαίου εύρους των εξασφαλιστικών μέτρων, με γνώμονα την διασφάλιση της διάσωσης της επιχείρησης του οφειλέτη, χωρίς να παραβιάζεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του. Παράλληλα, θα πρέπει να βρίσκεται σε εγρήγορση όταν κρίνει επί αιτήσεων οφειλετών περί αναστολής των διώξεων των πιστωτών τους και να ελέγχει επισταμένως μήπως ο οφειλέτης βρίσκεται ήδη σε παύση πληρωμών, χωρίς να έχει συνυποβάλλει ενδεχομένως αίτηση για κήρυξή του σε πτώχευση.

Δ. Προκειμένου να προστατεύονται οι δανειστές του οφειλέτη από παρελκυστικά χορηγούμενες προσωρινές διαταγές, πέρα από τη δυνατότητα ανάκλησης ή μεταρρύθμισης των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων, θα ήταν δικονομικά ορθό να προβλεφθεί η υποχρεωτική κλήτευση των πιστωτών πριν από τη συζήτηση της αιτήσεως για λήψη προληπτικών μέτρων ή την έκδοση προσωρινής διαταγής, με βάση τα τηρούμενα από την επιχείρηση βιβλία. Εξάλλου, από την τοποθέτησή τους κατά τη σχετική συζήτηση, ενδέχεται το δικαστήριο να συναγάγει ασφαλέστερα συμπεράσματα ως προς τις προοπτικές ευόδωσης του εγχειρήματος της εξυγίανσης, ενώ δίνεται στους πιστωτές και η δυνατότητα να αμυνθούν, κατά καταχρηστικών ενδεχομένως αιτημάτων οφειλετών.

¹⁸². Μιχαλόπουλος (2013), 101-102.

¹⁸³. Η αναστολή των ατομικών διώξεων, πάντως, θα μπορούσε σε ορισμένες περιπτώσεις να διατάσσεται υπό όρους, όπως άλλωστε συμβαίνει και στο πλαίσιο του ν. 3869/2010· Βλ. σχετικά ΠΠρΑθ 2/2009, ΧρηΔικ 2009, 165, η οποία διέταξε αναστολή των διώξεων σε βάρος του οφειλέτη, υπό τον όρο εξοφλήσεως απ' αυτόν των κατά μήνα τιμολογούμενων τρεχουσών υπηρεσιών των πιστωτών. Βλ. ακόμη ΠΠρΠειρ 6052/2010, ΧρΙΔ 2011, 292, η οποία διέταξε την αναστολή των ατομικών διώξεων υπό τον όρο καταβολής μισθών και ασφαλιστικών εισφορών.

Ε. Ένα ακόμη μειονέκτημα της διαδικασίας εντοπίζεται στο ότι το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο δύναται να διατάσσει την αναστολή των ατομικών διώξεων και τη λήψη προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο προσωρινής διαταγής και περιορίζεται εν γένει στην πιθανολόγηση. Περισσότερα εχέγγυα ορθής κρίσης θα υπήρχαν αν τα προληπτικά μέτρα διατάσσονταν από το αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο κατά τη συζήτηση για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης. Τούτο διότι θα μπορούσε τότε το δικαστήριο να προβεί σε αποτελεσματικότερο έλεγχο σκοπιμότητας και ουσιαστική εξέταση της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη. Επομένως, θεωρούμε ότι θα ήταν προτιμότερο τα πάσης φύσεως προληπτικά μέτρα να διατάσσονται με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας και η ενδεχόμενη προσωρινή διαταγή να χορηγείται στο πλαίσιο της διάταξης του άρθρου 781 ΚΠολΔ.

ΣΤ. Τέλος, ως προς τη δυνατότητα άσκησης διώξεων μετά την επικύρωση μιας συμφωνίας εξυγίανσης, το κατ' ανώτατο όριο τρίμηνο χρονικό διάστημα, για το οποίο μπορούν να αναστέλλονται οι ατομικές διώξεις των μη συμφωνούντων δανειστών, κρίνεται σύντομο, ενώ χρήσιμο θα ήταν να προβλεφθεί και η δυνατότητα αναστολής συλλογικών διώξεων για ολιγόμηνο χρονικό διάστημα μετά την επικύρωση της εξυγιαντικής συμφωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β΄

Η ΑΝΑΣΤΟΛΗ ΤΩΝ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΔΙΩΞΕΩΝ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΟΥ Ν. 3869/2010

1. Συνοπτική παρουσίαση του μηχανισμού δικαστικής ρύθμισης των χρεών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων του ν. 3869/2010

Πριν προβούμε στη διεξοδική ανάλυση του μηχανισμού της αναστολής των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών διωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010, κρίνεται εύλογο να προβούμε σε μια συνοπτική περιγραφή της εν λόγω διαδικασίας, ως ισχύει σήμερα.

Ο ν. 3869/2010 καταλαμβάνει, κατ' αρχάς, μόνο τους οφειλέτες – μη εμπόρους, χωρίς πτωχευτική ικανότητα, οι οποίοι έχουν περιέλθει –χωρίς δόλο– σε μόνιμη αδυναμία αποπληρωμής των ληξιπρόθεσμων χρηματικών οφειλών τους¹⁸⁴. Επιπλέον, στον νόμο υπάγονται και οι μικρέμποροι, οι οποίοι στερούνται πτωχευτικής ικανότητας, καθώς και οι οφειλέτες – πρώην έμποροι, υπό την προϋπόθεση ότι δεν έπαυσαν τις πληρωμές τους ενόσω είχαν την εμπορική ιδιότητα¹⁸⁵.

Η έναρξη της διαδικασίας υπαγωγής στη ρύθμιση του νόμου δύναται να προέλθει μόνο από τον οφειλέτη, ο οποίος, μετά την κατάθεση της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010¹⁸⁶, είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει την προβλεπόμενη στο άρθρο 5 διαδικασία και να επιδώσει την αίτησή του σε πιστωτές και εγγυητές. Πέρα από την τακτική

184. Σύμφωνα με το άρθρο 1 παρ. 2 του ν. 3869/2010 εξαιρούνται από τη ρύθμιση α) οι οφειλές που έχουν αναληφθεί το τελευταίο έτος πριν την υποβολή της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010, πρόβλεψη η οποία δημιουργεί μια μορφή ύποπτης περιόδου αντίστοιχη του ΠτΚ, β) οι οφειλές που προέκυψαν από αδικοπράξια που διαπράχθηκε με δόλο και γ) οι οφειλές από διοικητικά πρόστιμα, χρηματικές ποινές, φόρους, τέλη και εισφορές στο Δημόσιο, σε Ο.Τ.Α., Ν.Π.Δ.Δ. και προς οργανισμούς κοινωνικής ασφάλισης. Η εξαίρεση τέτοιου είδους απαιτήσεων, η οποία συναντάται και σε άλλες έννομες τάξεις (π.χ. Γερμανία, ΗΠΑ) ερείδεται ιδίως στο γεγονός ότι οι τελευταίες αποτελούν αξιώσεις εκ του νόμου, γεννώνται εκτός αγοράς και επομένως ο δανειστής δεν είναι σε θέση να επιλέξει το πρόσωπο του αντισυμβαλλομένου του. *Βενιέρης/Κατσάς* (2011), 24· *Niemel/Ramsay/Whitford* (2003), 58. Βέβαια, ο αντίλογος υποστηρίζει ότι η δημιουργία δανειστών «δύο ταχυτήτων» αντιτίθεται στην αρχή της ίσης μεταχείρισης των πιστωτών, ενώ υποσκάπτεται και ο προστατευτικός σκοπός του εν λόγω νομοθετήματος, ήτοι η επάνοδος του υπερχρεωμένου οφειλέτη στην οικονομική και κοινωνική ζωή, καθώς αυτός παραμένει βεβαρημένος με τις απαιτήσεις που εξαιρούνται από το σχέδιο ρύθμισης των οφειλών του. *Ρούσσος*, ΕφΑΔ 2010, 1287· *Βενιέρης/Κατσάς* (2011), 24.

185. Για την υπαγωγή στη ρύθμιση του ν. 3869/2010 δεν παίζει κανένα ρόλο ο χαρακτηρισμός της οφειλής ως εμπορικής και στο νόμο μπορούν να υπαχθούν και εμπορικά χρέη πρώην εμπόρων, εφόσον οι τελευταίοι, κατά την παύση της εμπορικής τους δραστηριότητας, δεν έχουν παύσει τις πληρωμές τους. Δεν εξετάζεται επομένως η αιτία ανάληψης των χρεών του οφειλέτη, αλλά ο χρόνος που έπαυσαν αυτά να εξυπηρετούνται και τα χαρακτηριστικά του οφειλέτη, με κρίσιμο χρόνο τον χρόνο κατάθεσης της αιτήσεως ενώπιον του κατά τόπον αρμόδιου Ειρηνοδικείου. *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 125· ΜΠρΘεσ 17753/2012, ΤΝΠ ΔΣΑ· ΕιρΑθ 15/2011, ΕφΑΔ 2011, 677· ΕιρΝίκαιας 12/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ· ΕιρΝίκαιας 27/2012, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΠατρ 16/2012, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΚορ 67/2012, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΚορ 592/2012, ΝΟΜΟΣ.

186. Μετά τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4161/2013, καταργήθηκε το υποχρεωτικό στάδιο του εξωδικαστικού συμβιβασμού και προβλέφθηκε η δυναμική προσφυγή στο θεσμό της διαμεσολάβησης πριν την υποβολή της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 από τον οφειλέτη.

δικάσιμο για τη συζήτηση της αιτήσεως περί ρύθμισης οφειλών του υπερχρεωμένου οφειλέτη, κατά την κατάθεση της αιτήσεως στο κατά τόπον αρμόδιο Ειρηνοδικείο, ορίζεται και ημερομηνία επικύρωσης ενδεχόμενου προδικαστικού συμβιβασμού ή συζήτησης ενδεχόμενου αιτήματος για έκδοση προσωρινής διαταγής, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αιτήσεως του οφειλέτη.

Ειδικότερα, κατά την ως άνω ορισθείσα ημέρα επικύρωσης, μπορεί να συναφθεί προδικαστικός συμβιβασμός, υπό τους όρους του άρθρου 7 του ν. 3869/2010, ο οποίος επικυρώνεται από τον Ειρηνοδίκη. Άλλως, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 5 του ν. 3869/2010, ο Ειρηνοδίκης αποφασίζει αυτεπαγγέλτως ή κατόπιν σχετικής αιτήσεως του οφειλέτη ή πιστωτή του, επί της λήψης ασφαλιστικών μέτρων και την καταβολή μηνιαίων δόσεων, μέχρι την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της αίτησης, δυνάμει σχετικής προσωρινής διαταγής, κατ' άρθρο 781 ΚΠολΔ.

Η δικαστική ρύθμιση των χρεών του οφειλέτη λαμβάνει χώρα, κατ' αρχάς, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 του νόμου. Ειδικότερα, αν τα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη δεν είναι επαρκή, το δικαστήριο, εφόσον δεχθεί ότι συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου και λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση και τις βιοτικές ανάγκες του οφειλέτη και των προστατευομένων μελών της οικογένειάς του, ορίζει μηνιαίες καταβολές ορισμένου ποσού, προς σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών του, για χρονικό διάστημα 3 έως 5 ετών. Βέβαια, σε εξαιρετικές περιπτώσεις (π.χ. προβλήματα υγείας, χρόνια ανεργία χωρίς υπαιτιότητα του οφειλέτη, ανεπαρκές εισόδημα για την κάλυψη στοιχειωδών βιοτικών αναγκών του οφειλέτη κ.λ.π.), το δικαστήριο μπορεί να καθορίσει καταβολές μικρού ύψους ή και μηδενικές, σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 5 του ν. 3869/2010.

Περαιτέρω, αν υπάρχει ρευστοποιήσιμη περιουσία του οφειλέτη, η εκποίηση της οποίας κρίνεται απαραίτητη για την ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών του, ορίζεται εκκαθαριστής, κατ' άρθρο 9 παρ. 1 του ν. 3869/2010. Πλην όμως, στο πνεύμα επιεικούς μεταχείρισης του οφειλέτη, το άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 3869/2010 προβλέπει δυνατότητα εξαιρέσεως από την εκποίηση της κύριας ή μοναδικής κατοικίας του οφειλέτη, οπότε στην περίπτωση αυτή επιβάλλεται επιπρόσθετα στον οφειλέτη η υποχρέωση καταβολών, μέχρι συνολικό ποσό που ανέρχεται στο 80% της αντικειμενικής αξίας της εξαιρούμενης κύριας ή μοναδικής κατοικίας του.

Σε κάθε περίπτωση, ουσιαστική προϋπόθεση για τη ρύθμιση των οφειλών του υπερχρεωμένου οφειλέτη ή την απαλλαγή του από αυτές, είναι η ειλικρίνεια των δηλώσεών του, ως προς τα περιουσιακά του στοιχεία και τα εισοδήματα του ιδίου και του/της συζύγου του. Για το λόγο αυτό, άλλωστε, υποχρεώνεται από το νόμο και σε υποβολή προς το δικαστήριο σχετικής υπεύθυνης δηλώσεως. Παράβαση της ως άνω υποχρεώσεώς του οφειλέτη, εκ δόλου ή βαριάς αμέλειας, οδηγεί σε έκπτωση του από τη διαδικασία του νόμου, σύμφωνα με το άρθρο 10 αυτού.

Τέλος, δέον όπως σημειωθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 11 του ν. 3869/2010, η απαλλαγή του οφειλέτη από τα χρέη του δεν επέρχεται αυτόματα, αλλά μόνο εφόσον πιστοποιηθεί με μεταγενέστερη δικαστική απόφαση η συμμόρφωση του στις ορισθείσες από το δικαστήριο υποχρεώσεις του έναντι των πιστωτών του.

2. Η τελολογία και τα στάδια χορήγησης αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών στο πλαίσιο του ν. 3869/2010

Σκοπός της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη στο πλαίσιο του νόμου για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων είναι η διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη, κατ' αρχάς μέχρι την εκδίκαση της απόπειρας προδικαστικού συμβιβασμού και σε περίπτωση μη επικυρώσεώς του, μέχρι την έκδοση οριστικής δικαστικής αποφάσεως επί της αιτήσεως ρύθμισης των οφειλών του, ώστε να χρησιμεύσει αυτή ως βάση για τη ρύθμιση των οφειλών του και την απαλλαγή του από αυτά. Επομένως, σκοπός της διατασσόμενης αναστολής είναι και εδώ η διατήρηση αμείωτης της υπάρχουσας περιουσίας του οφειλέτη προς εξυπηρέτηση κυρίως των προσωπικών του συμφερόντων, αλλά και προς ικανοποίηση των πιστωτών του¹⁸⁷.

Η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη στο πλαίσιο του ν. 3869/2010 καταστρώνεται ως εξής:

1. Ο ν. 3869/2010, όπως τροποποιήθηκε με το ν. 4161/2013¹⁸⁸, εισήγαγε με την παράγραφο 3 του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 μια *ex lege* αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών κατά του υπερχρεωμένου οφειλέτη, χωρίς την εξέταση κάποιας προϋπόθεσης, για ορισμένο όμως χρονικό διάστημα, ήτοι από την ημέρα κατάθεσης της αιτήσεως εκ μέρους του οφειλέτη και μέχρι την ημέρα επικύρωσης ή μη προδικαστικού συμβιβασμού, η οποία θα πρέπει να προσδιορίζεται υποχρεωτικώς δύο (2) μήνες μετά την κατάθεση της αίτησης¹⁸⁹. Παράλληλα, απαγορεύεται για το ως άνω χρονικό διάστημα, η μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη. Η απαγόρευση, λοιπόν, αυτή ισχύει εκ του νόμου, χωρίς να χρειάζεται υποβολή αιτήσεως και έκδοση σχετικής δικαστικής απόφασης.

2. Για τη διατήρηση ή μη των ως άνω μέτρων για το περαιτέρω χρονικό διάστημα, συνήθως μέχρι την έκδοση οριστικής δικαστικής αποφάσεως επί της αιτήσεως του οφειλέτη, γίνεται σχετική συζήτηση ενώπιον του Ειρηνοδίκη, ο οποίος αποφαινεται κατόπιν σχετικού

¹⁸⁷. Κατηφόρης, Η δικονομία της ρυθμίσεως οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2013, 52· Κρητικός (2014), 205.

¹⁸⁸. ΦΕΚ/Α/143/14.6.2013.

¹⁸⁹. Ωστόσο, η προθεσμία αυτή δεν τηρείται στην πράξη, αφού στα περισσότερα Ειρηνοδικεία της χώρας η ημέρα επικύρωσης προδικαστικού συμβιβασμού προσδιορίζεται μετά πάροδο 10-12 μηνών από την κατάθεση της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010. Για όλο, δε, το ανωτέρω χρονικό διάστημα παρατείνεται και η αναστολή των ατομικών καταδικαστικών μέτρων των πιστωτών.

αιτήματος του οφειλέτη ή πιστωτή για χορήγηση προσωρινής διαταγής ή και αυτεπαγγέλτως, κατά την ορισθείσα ημέρα της επικυρώσεως του προδικαστικού συμβιβασμού και εφόσον δεν επέλθει συμβιβασμός και επικύρωση (άρθρο 5 παρ. 2 εδ. α' ν. 3869/2010).

3. Μετά τη συζήτηση ενώπιον του Ειρηνοδίκη κατά την ημέρα επικύρωσης προδικαστικού συμβιβασμού, η οποία δεν επιτεύχθηκε και κατά την οποία ημέρα δεν ζητήθηκε ούτε χορηγήθηκε αυτεπαγγέλτως αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, αναστολή δύναται να ζητηθεί από το αρμόδιο δικαστήριο, από τον οφειλέτη ή όποιον άλλο θεμελιώνει έννομο συμφέρον, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010.

4. Τέλος, μετά την έκδοση οριστικής αποφάσεως από τον Ειρηνοδίκη που απορρίπτει την αίτηση του άρθρου 4 παρ. 1 του νόμου, αναστολή εκτελέσεως μπορεί να ζητηθεί εφόσον έχει ασκηθεί εμπρόθεσμα έφεση από τον οφειλέτη, βάσει της διατάξεως της παρ. 5 του άρθρου 6 του νόμου.

Δέον όπως αναφερθεί στο σημείο αυτό ότι το άρθρο 19 παρ. 1 του ν. 3869/2010, προέβλεπε ειδικότερα για κάθε φυσικό πρόσωπο, ανεξαρτήτως αν στερείτο πτωχευτικής ικανότητας, την απαγόρευση του αναγκαστικού πλειστηριασμού της κύριας κατοικίας της παρ. 2 του άρθρου 9 του ίδιου νόμου, για χρονικό διάστημα έξι μηνών, από τη δημοσίευση του ως άνω νόμου, που έγινε την 3.8.2010. Με την τροποποίηση που έγινε με το άρθρο 36 του ν. 3910/2011, το χρονικό διάστημα της απαγόρευσης παρατάθηκε έως την 30.6.2011. Περαιτέρω, η απαγόρευση επεκτάθηκε μέχρι την 31.12.2011 με το άρθρο 46 παρ. 2 του ν. 3986/2011. Εν συνεχεία, το άρθρο 19 αντικαταστάθηκε και πάλι με το άρθρο 1 παρ. 2 της από 16.12.2011 ΠΝΠ και η απαγόρευση παρατάθηκε έως 31.12.2012 και εν συνεχεία με το άρθρο 5 της από 18.12.2012 ΠΝΠ η απαγόρευση παρατάθηκε μέχρι την 31.12.2013¹⁹⁰.

3. Η αυτοδίκαιη αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών και η υποχρέωση καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη μέχρι την ημέρα εκδίκασης της απόπειρας προδικαστικού συμβιβασμού

Με τις τροποποιήσεις που επέφερε ο ν. 4161/2013, προβλέφθηκε στο άρθρο 4 παρ. 3 εδ. ε' του ν. 3869/2010 ότι μέχρι την ημέρα της επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού δεν επιτρέπεται η λήψη καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη, καθώς και η μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του.

¹⁹⁰. Κατηφόρης, Αναστολή πλειστηριασμού της κύριας κατοικίας – Ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 2 του ν. 4224/2013, 2014, 1. Παράλληλα, το άρθρο 40 του ν. 3858/2010, προέβλεπε την αναστολή των πλειστηριασμών που επισπεύδονται από πιστωτικά ιδρύματα, εταιρείες παροχής πιστώσεων και τους εκδοχείς των απαιτήσεων αυτών, για την ικανοποίηση απαιτήσεων που δεν υπερέβαιναν το ποσό των 200.000,00 ευρώ, μέχρι την 31.12.2010, ενώ παρατάθηκε διαδοχικά με την από 4.1.2011 ΠΝΠ μέχρι την 31.12.2011, με την 16.12.2011 ΠΝΠ μέχρι την 31.12.2012 και με την από 18.12.2012 ΠΝΠ μέχρι την 31.12.2013.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι εισήχθη μια –εκ του νόμου- αυτοδίκαιη^{191, 192} αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, με περιορισμένο χρονικό ορίζοντα, ήτοι από την ημέρα κατάθεσης της αιτήσεως εκ μέρους του οφειλέτη μέχρι την ημέρα επικύρωσης ή μη του προδικαστικού συμβιβασμού¹⁹³. Δεν εξετάζεται, επομένως, στο στάδιο αυτό καμία άλλη προϋπόθεση, ούτε η επίδοση της αίτησης, ούτε η γνώση ή η καλή πίστη των πιστωτών¹⁹⁴.

Ο λόγος της πρόβλεψης της αυτοδικαίας αυτής αναστολής είναι αφενός η διευκόλυνση επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού μεταξύ των μερών, χωρίς να επισείεται «ως δαμόκλεια σπάθη» η άμεση αναγκαστική εκτέλεση κατά του οφειλέτη¹⁹⁵ και αφετέρου η διευκόλυνση του οφειλέτη και η συνακόλουθη αποσυμφόρηση των δικαστηρίων, δεδομένου ότι ο οφειλέτης, χωρίς τη δυνατότητα αυτή που του δίνει ο νόμος, θα προσέφευγε στο δικαστήριο για λήψη ασφαλιστικών μέτρων, προς επίτευξη της επιθυμητής αναστολής. Αν παρά ταύτα υποβληθεί τέτοια αυτοτελής αίτηση, αυτή κρίνεται απορριπτέα ως απαράδεκτη, ελλείψει εννόμου συμφέροντος του αιτούντος¹⁹⁶.

Αντικείμενο της αναστολής είναι κάθε καταδιωκτικό μέτρο κατά του οφειλέτη¹⁹⁷, ενώ απαγορεύεται και οποιαδήποτε μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης της

191. Δεν είναι η πρώτη φορά που ο νόμος επιφέρει αυτοδικαίως, άνευ λοιπών προϋποθέσεων, την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών, με χαρακτηριστική την περίπτωση του άρθρου 46 παρ. 4 του ν. 1892/1990 και αυτήν του άρθρου 25 ΠτΚ. Έχουν πάντως διατυπωθεί επιφυλάξεις ως προς την ορθότητα της πρόβλεψης αυτής, στη βάση πρόσκρουσής της 1) στο συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα παροχής έννομης προστασίας και προηγούμενης ακροάσεως του καθού πιστωτή (άρθρο 20Σ) και 2) στην αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1Σ). Βέβαια, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι μια τέτοια ρύθμιση αφήνει και ανοικτό το δρόμο σε καταχρηστικές πρακτικές οφειλετών, που στοχεύουν απλά στην εκμετάλλευση της διαδικασίας προς προσωρινό τους όφελος, το οποίο έγκειται στην προσωρινή ασυλία από τις διώξεις των πιστωτών τους.

192. Πάντως, η δυνατότητα του οφειλέτη να προβάλλει τον ισχυρισμό περί της ως άνω αυτοδικαίας αναστολής, θα πρέπει να τίθεται υπό την αξιολόγηση της αρχής της καλής πίστης (ΑΚ 281). Έτσι, αιτήσεις προσώπων που καταφανώς δεν πληρούν τις προϋποθέσεις υπαγωγής στο πεδίο εφαρμογής του νόμου 3869/2010, π.χ. εμπόρων, και εκμεταλλεύονται καταχρηστικά τις διατάξεις του νόμου, προσβλέποντας σε προσωρινή ασυλία, θα έπρεπε να αντιμετωπίζονται ως καταχρηστικές και να μην λαμβάνονται καθόλου υπόψη. Κι αυτό γιατί «η εκτροπή της αντικειμενικής συμπεριφοράς του διαδίκου από τα όρια που διαμορφώνει ο σκοπός των διατάξεων, με την ενσυνείδητη εκ μέρους του επιδίωξη σκοπών ξένων προς εκείνους, στους οποίους αποβλέπει το γράμμα της διάταξης που αυτός επικαλείται, αντιτίθεται στις αρχές της καλής πίστης και συνιστά κατάχρηση δικονομικής δυνατότητας. Η παράβαση της αρχής της καλής πίστης με τη μορφή αυτή αποστερεί τη διαδικαστική πράξη των εννόμων συνεπειών της....»· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 191 και εκεί παραπεμπόμενη νομολογία. Ενδεικτικά βλ. ΕφΑθ 868/2009, ΝΟΜΟΣ· ΕφΑθ 2382/2011, ΔΕΕ 2012, 63.

193. Σε περίπτωση, δε, που επιτευχθεί τελικά ο συμβιβασμός μεταξύ των μερών και επικυρωθεί από τον Ειρηνοδίκη, η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη θα επέλθει εκ της συμφωνίας των μερών, που λύει τις διαφορές τους· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 189.

194. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 189.

195. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 189.

196. Κόντης σε παρατηρήσεις υπό την αντίθετη ΕιρΑχαρνών 419/2013, ΕΠολΔ 2013, 420 επ.

197. Για το ειδικότερο περιεχόμενο της έννοιας της αναστολής των καταδιωκτικών μέτρων λαμβάνουμε ως βάση τη διαπλασμένη στο πτωχευτικό δίκαιο έννοια της «αναστολής των ατομικών καταδιώξεων», η οποία συναντάται στο άρθρο 25 παρ. 1 ΠτΚ. Βλ. σχετική ανάλυση ανωτέρω σε κεφάλαιο Α'. Υποστηρίζεται πάντως ότι η αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών, αυτοδίκαιη ή δικαστική, δεν μπορεί να ερμηνεύεται ως συμπεριλαμβάνουσα οπωσδήποτε και την

περιουσίας του (π.χ. πώληση, παραχώρηση εμπραγμάτου δικαιώματος κ.λ.π.). Ως προαναφέραμε, τα αποτελέσματα αυτά επέρχονται εκ του νόμου και όχι ως συνέπεια κάποιου ασφαλιστικού μέτρου.

Σύμφωνα, λοιπόν, και με τις μέχρι σήμερα νομολογιακές παραδοχές για την έννοια της αναστολής των καταδιωκτικών μέτρων στο πλαίσιο του ν. 3869/2010, αυτή έχει ευρύτερο περιεχόμενο από την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης¹⁹⁸, ενώ ως γίνεται ευρέως δεκτό περικλείει και την απαγόρευση της αιτήσεως για λήψη ασφαλιστικών μέτρων¹⁹⁹, συμπεριλαμβανομένου του ασφαλιστικού μέτρου της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης^{200, 201}. Αντίθετα, σύμφωνα με την κρατούσα άποψη σε θεωρία και νομολογία, στην έννοια των καταδιωκτικών μέτρων δεν υπάγεται η έκδοση και απλή επίδοση της διαταγής πληρωμής κατά του οφειλέτη, χωρίς επιταγή προς εκτέλεση, καθώς αυτή δεν αποτελεί

αναστολή των διώξεων των ενέγγυων πιστωτών κατά του οφειλέτη ως προς το υπέγγυο πράγμα, που δεν αποτελεί την κύρια κατοικία του· *Ψυχομάνης* (2014), 78.

198. Στα οποία περιλαμβάνονται ιδίως η κατάσχεση και ο πλειστηριασμός. Βλ. και σχετική ανάλυση ανωτέρω σε κεφάλαιο Α΄.

199. Σε αυτά συμπεριλαμβάνεται και η έκδοση απόφασης ασφαλιστικών νομής, καθώς η αποπληρωμή της οφειλής από την αγορά ή τη μίσθωση κινητού, ούτως ή άλλως, υπάγεται στις υπό ρύθμιση οφειλές και οι αντίστοιχοι πιστωτές συγκαταλέγονται μεταξύ των πιστωτών του άρθρου 2 του ν. 3869/2010· *Γαλανοπούλου/Μητροπούλου*, Υπερχρεωμένα νοικοκυριά – Νομική αντιμετώπιση, 2014, 66. Βλ. σχετικά και ΕιρΧανίων 432/2013, ΝΟΜΟΣ, η οποία αντιμετωπίζει το ζήτημα της τύχης αυτοκινήτου αγορασθέντος με το σύστημα της χρηματοδοτούμενης πώλησης, του οποίου η κυριότητα έχει παρακρατηθεί από τον πωλητή, και μόνο η κατοχή του έχει παραχωρηθεί στον αγοραστή – οφειλέτη, στο πλαίσιο της διαδικασίας ρύθμισης των οφειλών του βάσει των διατάξεων του ν. 3869/2010. Πρόκειται για μία περίπτωση εξέτασης της τύχης οικονομικά συνδεδεμένων συμβάσεων, οι οποίες απαντώνται όλο και συχνότερα στη σύγχρονη οικονομική ζωή, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010. Η απόφαση κάνει δεκτό, ορθά, ότι το αυτοκίνητο δεν δύναται να αποτελέσει αντικείμενο ρευστοποίησης, στο πλαίσιο του άρθρου 8 παρ. 2 του Ν 3869/2010, δεδομένου ότι η κυριότητά του ανήκει στον πωλητή, και όχι στον αγοραστή – οφειλέτη. Πλην όμως, ακολουθώντας μια αυστηρότατη γραμματική ερμηνεία, δεν παρέχει περιθώριο προστασίας στον αγοραστή – οφειλέτη, ώστε ρυθμιζόμενων των χρεών του, να διατηρήσει την κατοχή του αυτοκινήτου, και μελλοντικά να αποκτήσει την κυριότητά του. Και αυτό γιατί γίνεται δεκτό ότι «...παράλληλα με την απόσβεση των υποχρεώσεων από τη σύμβαση δεν οφείλεται το υπόλοιπο του τιμήματος και συνεπώς δεν αποτελεί παθητικό της περιουσίας του οφειλέτη και δεν μπορεί να ενταχθεί ως χρέος του στη ρύθμιση. Εφόσον όμως δεν ασκηθεί υπαναχώρηση από τον πωλητή ή η ασκηθείσα δεν επέφερε έννομες συνέπειες επειδή δεν συνέτρεχε υπερημερία του αγοραστή, ο πωλητής θα ενταχθεί στη ρύθμιση για την απαίτησή του από το τίμημα της πώλησης, υποχρεούμενος να δεχθεί την εκπλήρωση της παροχής του αγοραστή, όπως θα διαμορφωθεί με τη δικαστική παρέμβαση ως προς το ύψος και τον τρόπο καταβολής της...».

200. ΕιρΚορίνθου 165/2013, ΝΟΜΟΣ· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 190· *Κρητικός* (2014), 154.

201. Μάλιστα, γίνεται δεκτό ότι η απαγόρευση εγγραφής προσημείωσης υποθήκης εξασφαλίζει τη μη αλλοίωση της θέσης των πιστωτών, δια της ταχύτερης εξασφάλισης προνομιακής μεταχείρισης ορισμένων εξ' αυτών, καθώς και την αποτροπή της ενδεχόμενης μείωσης της περιουσίας του οφειλέτη, η οποία θα αποτελέσει τη βάση για την εξέλιξη της διαδικασίας υπαγωγής του στις ρυθμίσεις του νόμου· ΕιρΚορίνθου 165/2013, οπ. Βλ. όμως και ΕιρΣικυώνος 237/2013, ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία η προσημείωση υποθήκης συνιστά νομική μεταβολή της ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη και ως τέτοια απαγορεύεται βάσει του άρθρου 4 παρ. 3 εδ. ε΄. Στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής και εξυγίανσης του ΠτΚ, πάντως, η μάλλον κρατούσα θεωρία και νομολογία δεν δεχόταν την υπαγωγή της προσημείωσης υποθήκης στην έννοια των ατομικών διώξεων και για το λόγο αυτό, ως προκύπτει απο την επισκόπηση της σύγχρονης νομολογίας, ο δικαστής διατάσσει συνήθως ξεχωριστά την αναστολή των ατομικών καταδιώξεων των πιστωτών και την αναστολή λήψης ασφαλιστικών μέτρων, μεταξύ των οποίων η προσημείωση υποθήκης· Βλ. σχετική ανάλυση ανωτέρω σε κεφάλαιο Α΄.

επιθετική πράξη και αποβλέπει μόνο στην απόκτηση εκτελεστού τίτλου, στη διακοπή της παραγραφής και στην τελεσίδικη αναγνώριση της απαίτησης²⁰².

Για την απαγόρευση της μεταβολής της νομικής και πραγματικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη²⁰³ (κινητής ή ακίνητης), θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι η πρακτική της αξία αφορά κυρίως τα ακίνητα του οφειλέτη, από τα οποία είναι πιθανότερο να ικανοποιηθούν οι πιστωτές του. Στην απαγόρευση, δε, αυτή υπάγονται η απώλεια, η μεταβίβαση, η επιβάρυνση ή η αλλοίωση δικαιώματος, όπως για παράδειγμα η μεταβίβαση κυριότητας λόγω πώλησης, δωρεάς ή γονικής παροχής, η παραχώρηση δικαιώματος επικαρπίας από γονέα σε τέκνο, η προσημείωση υποθήκης²⁰⁴, η συντηρητική κατάσχεση (π.χ. τραπεζικού λογαριασμού)²⁰⁵ κ.α. Σε περίπτωση που η μεταβολή της νομικής κατάστασης συνίσταται σε διάθεση περιουσιακού στοιχείου του οφειλέτη, κατ' άρθρο 175 ΑΚ, η παρά την εκ του νόμου απαγόρευση επιχείρησής της δημιουργεί απόλυτη ακυρότητα

202. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 190· Κρητικός (2014), 154· Ψυχομάνης, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (μη εμπόρων), 2014, 34· Κομπολίτης σε <http://www.dslar.gr/2013/12/isigisi-irinodiki-patron-k-grigoriou-kompoliti-i-prosfati-tropopiisi-tou-n-38692010-me-ton-n-41612013/>, σύμφωνα με τον οποίο, αντικείμενο της αναστολής αποτελεί κάθε πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης και ατομικής δίωξης (άρθρα 941 επ, 953, 1022, 1034 επ. ΚΠολΔ), καθώς και η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και η συντηρητική κατάσχεση. Δεν εμπίπτει, όμως, στην αναστολή η κατάθεση δικογράφων, η κτήση εκτελεστού τίτλου (π.χ. έκδοση διαταγής πληρωμής), η επίδοση χωρίς επιταγή προς εκτέλεση κ.ο.κ. Βλ. και σχετική νομολογία ανωτέρω σε κεφάλαιο Α'.

203. Η απαγόρευση αυτή δεν καταχωρείται σε κάποιο δημόσιο βιβλίο και επομένως οι καλόπιστοι τρίτοι δεν είναι σε θέση να λάβουν γνώση, γεγονός που διαταράσσει την ασφάλεια δικαίου. Πληροφόρηση μπορεί να ληφθεί από το τηρούμενο στο Ειρηνοδικείο Αθηνών Γενικό Αρχείο περί του αν κατατέθηκε ή όχι αίτηση από τον οφειλέτη αυτόν σε κάποιο Ειρηνοδικείο της χώρας· Κρητικός (2014), 155.

204. ΕιρΚορ 165/2013, οπ· ΕιρΣικυώνος 237/2013, οπ· Στην έννοια της διατήρησης της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη εμπίπτει και η απαγόρευση εγγραφής προσημειώσεων, η οποία –ως έχει κριθεί– οδηγεί σε μείωση της περιουσίας του οφειλέτη, καθώς δεσμεύει το ακίνητό του και μειώνεται η προς διαπραγμάτευση περιουσία του οφειλέτη, την οποία προτίθεται να θέσει στη διαδικασία του ν. 3869/2010· ΜΠρΑθ 2804/2010, ΔΕΕ 2010, 568· ΜΠρΑθ 1084/2011, ΔΕΕ 2011, 573· ΜΠρΘεσ 15240/2011 ΝΟΜΟΣ. Περαιτέρω, έχει κριθεί ότι στη διαδικασία του ν. 3869/2010, η προσημείωση υποθήκης, η οποία έχει εγγραφεί σε ακίνητο του αιτούντα - οφειλέτη προ της ενώπιον του αρμοδίου δικαστηρίου υποβολής αιτήσεως του οφειλέτη για ρύθμιση των οφειλών του, αποτελεί σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 9, εμπράγματη ασφάλεια η οποία δίνει το δικαίωμα προνομιακής ικανοποίησης του εξασφαλισμένου δανειστή στο εκποιούμενο. Τα προαναφερθέντα προνόμια των εξασφαλισμένων πιστωτών δεν μπορούν επ' ουδενί λόγω να έχουν εφαρμογή και σε όσους, μετά την υποβολή της αίτησης του οφειλέτη για ρύθμιση των οφειλών του, θα επιχειρήσουν και θα επιτύχουν την εγγραφή προσημείωσης υποθήκης σε ακίνητο του οφειλέτη, διότι θα προκληθεί ουσιώδης βλάβη στα συμφέροντα των υπολοίπων (ανέγγυων) δανειστών, αλλά και στα συμφέροντα του αιτούντος λόγω της καταχρηστικής άσκησης του δικαιώματος εκ μέρους του δανειστή του· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 266 με τις εκεί παραπομπές σε ΕιρΘεσ 1696/2012, ΜΠρΑθ 7712/2010 και ΜΠρΑθ 5352/2011. Επομένως, η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης σε ακίνητο του οφειλέτη μετά την έναρξη εκκρεμοδικίας, ήτοι μετά την υποβολή της αιτήσεώς του για ρύθμιση των οφειλών του, είτε δυνάμει δικαστικής απόφασης, είτε δυνάμει διαταγής πληρωμής, παρότι δεν αποτελεί πράξη εκτέλεσης προβλεπόμενη από τον ΚΠολΔ, αποτελεί πράξη βλαπτική κατά του ενεργητικού της εισφερόμενης προς ρύθμιση περιουσίας, καθώς αλλοιώνει τη σειρά προτεραιότητας ικανοποίησης μεταξύ ανέγγυων και ενέγγυων πιστωτών, με τους τελευταίους να ικανοποιούνται -καταχρηστικά εν προκειμένω- κατά προτεραιότητα.

205. ΕιρΘεσ 6820/2012, ΝΟΜΟΣ.

που ισχύει έναντι πάντων, ακόμη και καλόπιστων τρίτων²⁰⁶.

Περαιτέρω, η πραγματική κατάσταση μεταβάλλεται επί υλικής καταστροφής του πράγματος (π.χ. κατεδάφιση ακινήτου), επί τροποποιήσεων που επηρεάζουν ουσιωδώς την υλική του υπόσταση και μειώνουν την αξία του, επί μεταβολής προορισμού του ακινήτου, ακόμη και επί εκμισθώσεως αυτού, κατά τρόπο βέβαια που δεν είναι δυνατή η άμεση καταγγελία²⁰⁷.

Αντιστάθμισμα του ανασταλτικού αποτελέσματος που επέρχεται αυτοδικαίως από την κατάθεση της αίτησης έως την ημέρα της επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού συνιστά η υποχρέωση μηνιαίων καταβολών του οφειλέτη προς τους πιστωτές του, για το ανωτέρω χρονικό διάστημα. Το ελάχιστο ύψος των καταβολών αυτών ορίζεται στο άρθρο 5 παρ. 2 εδ. γ' του ν. 3869/2010²⁰⁸ και η επιλογή του ποσού αφήνεται κατ' αρχήν στη διακριτική ευχέρεια του οφειλέτη, με βάση τα προσδιοριστικά κριτήρια της ως άνω διάταξης, ο οποίος θα πρέπει να αποδείξει ότι αδυνατεί να καλύψει ακόμη και τις στοιχειώδεις βιοτικές του ανάγκες, προκειμένου να αποφύγει τις εν λόγω καταβολές²⁰⁹.

Ζήτημα δημιουργείται ως προς τις συνέπειες της μη καταβολής των δόσεων αυτών από τον οφειλέτη, δεδομένου ότι στον νόμο δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη²¹⁰. Βέβαια, όπως ορθώς υποστηρίζεται, όπου ο νομοθέτης ήθελε την επιβολή κυρώσεων, το επέβαλε ρητώς²¹¹, οπότε η παραβίαση της σχετικής υποχρέωσης του οφειλέτη δεν οδηγεί σε έκπτωση από τη διαδικασία. Επομένως, η αυτοδίκαιη αναστολή δεν τελεί υπό την αίρεση των μηνιαίων καταβολών του οφειλέτη, που ορίζονται κατά το άρθρο 5 παρ. 2 εδ. γ', η μη συμμόρφωση στις οποίες ενδεχομένως θα επιφέρει μόνο την άρνηση των πιστωτών στον προδικαστικό συμβιβασμό ή σε εξαιρετικές περιπτώσεις πρόδηλης καταχρηστικότητας, την απόρριψη του αιτήματος προσωρινής διαταγής μετά την αποτυχία του προδικαστικού συμβιβασμού. Τέλος, σε καμία περίπτωση οι καταβολές αυτές δεν αποτελούν στοιχείο του παραδεκτού της κύριας αίτησης και της αποδοχής της στην κύρια δίκη²¹².

206. Νικολόπουλος σε Γεωργιάδη, ΣΕΑΚ 2010, άρθρο 175 παρ. 4 με περαιτέρω παραπομπές· Κρητικός (2014), 153.

207. Κρητικός (2014), 153.

208. Σύμφωνα με το άρθρο αυτό, το ποσό των μηνιαίων καταβολών, θα πρέπει να είναι εύλογο με βάση την οικονομική κατάσταση του αιτούντος, ωστόσο δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το 10% των μηνιαίων δόσεων που όφειλε να καταβάλει στους πιστωτές του μέχρι τη στιγμή της υποβολής της αίτησης, το δε ελάχιστο ποσό καταβολής συνολικά στους πιστωτές ανέρχεται σε 40 ευρώ μηνιαίως.

209. Άρθρο 8 παρ. 5 ν. 3869/2010.

210. Στην αιτιολογική έκθεση του ν. 4161/2013 δεν αναφέρεται κάποια έννομη συνέπεια επί μη καταβολής.

211. Βλ. π.χ. άρθρο 11 παρ. 2, όπου προβλέπεται η έκπτωση του οφειλέτη από τη ρύθμιση των χρεών του, σε περίπτωση επανειλημμένης δυστροπίας του ή καθυστέρησης της εκπλήρωσης των υποχρεώσεών του για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών. Βλ. ακόμη άρθρο 5 παρ. 2 εδ. ε' για αναλογική εφαρμογή του ως άνω άρθρου σε περίπτωση υπαίτιας καθυστέρησης των μηνιαίων καταβολών που διέταξε ο Ειρηνοδίκης, στο πλαίσιο προσωρινής διαταγής, για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των 3 μηνών.

212. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 191-192· Κρητικός (2014), 155-156.

4. Η αναστολή καταδιωκτικών μέτρων σε περίπτωση μη επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού

Σύμφωνα με το άρθρο 5 παρ. 2 εδ. α' του ν. 3869/2010, σε περίπτωση μη επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού και μη επικύρωσης αυτού κατά την ορισθείσα ημέρα, ο Ειρηνοδίκης, είτε αυτεπάγγελα, είτε κατόπιν αιτήματος του οφειλέτη ή πιστωτή, διατάσσει, με την έκδοση προσωρινής διαταγής, κατ' άρθρο 781 ΚΠολΔ, α) την αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη, β) τη διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του τελευταίου, γ) την καταβολή εκ μέρους του οφειλέτη μηνιαίων δόσεων²¹³ προς ικανοποίηση των απαιτήσεων των πιστωτών του²¹⁴, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αιτήσεως ρύθμισης των χρεών του και δ) άλλα ζητήματα που χρήζουν προσωρινής ρύθμισης, προς εξασφάλιση, διατήρηση δικαιώματος ή ρύθμιση κατάστασης, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010²¹⁵.

Σημειωτέον ότι, η προσωρινή διαταγή του άρθρου 781 ΚΠολΔ μπορεί να διαταχθεί και μεταγενέστερα από την ημέρα μη επικύρωσης προδικαστικού συμβιβασμού ή κάθε φορά που υπάρχει ανάγκη συμπλήρωσης ή μεταρρύθμισής της. Τέλος, προσωρινή διαταγή

213. Οι οποίες μπορούν να είναι μικρότερες, μεγαλύτερες ή και ισόποσες με τις μηνιαίες δόσεις που κατέβαλε ο οφειλέτης από την ημέρα κατάθεσης της αιτήσεώς του, βάσει του άρθρου 4 παρ. 3 του ν. 3869/2010. Βέβαια, υποστηρίζεται ότι αν δεν προβληθεί τέτοιο αίτημα από τον οφειλέτη ή κάποιο πιστωτή ή δεν κρίνει αυτεπάγγελως ο ειρηνοδίκης το ζήτημα των επιπλέον καταβολών μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης, δεν ορίζονται τέτοιες καταβολές, χωρίς το γεγονός αυτό να επισύρει κυρώσεις για τον οφειλέτη και την αίτησή του. Δηλαδή ο ορισμός καταβολών κατά το άρθρο 5 παρ. 2 δεν αποτελεί στοιχείο παραδεκτού και προδικασίας για την κύρια αίτηση του οφειλέτη, αλλά δικαίωμα πιστωτών και οφειλέτη. Επομένως, δεν αποτελεί δικαστική υποχρέωση αλλά έννομο συμφέρον των πιστωτών, ιδίως, να ζητήσουν ορισμό μηνιαίων καταβολών από τον ειρηνοδίκη μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης, ώστε να έχουν οικονομικές απολαβές. *Βενιέρης*, Κριτική αποτίμηση της διαδικασίας του Ν. 3869/2010 (τα «υπερχρεωμένα νοικοκυριά») και της αναμόρφωσής της με το Ν. 4161/2013, *ΧρηΔικ* 2013, 224. Πάντως, από το πνεύμα της διατάξεως του άρθρου 5 παρ. 2 πρέπει να συνάγεται ορθότερα ότι ο Ειρηνοδίκης πρέπει να αποφανθεί υποχρεωτικά επί του θέματος του καθορισμού μηνιαίων δόσεων, ανεξαρτήτως σχετικού αιτήματος, δεδομένου ότι, βάσει του σκοπού του νόμου, οι καταβολές αυτές εκ μέρους του οφειλέτη συνιστούν το αντάλλαγμα της χορηγούμενης δια της προσωρινής διαταγής αναστολής. Έτσι, δεν μπορεί να εκδοθεί προσωρινή διαταγή με περιεχόμενο μόνο την αναστολή των ατομικών διώξεων ή μόνο τον ορισμό μηνιαίων καταβολών. *Κρητικός* (2014), 152, 189. Αυτό μπορεί να συμβεί μόνο στην περίπτωση που δε συντρέχει λόγος αναστολής ή απαγορεύσεων μεταβολών στην περιουσία του οφειλέτη επειδή δε διαθέτει κανένα περιουσιακό στοιχείο. Στην περίπτωση αυτή την προσωρινή διαταγή προφανώς θα ζητούν οι πιστωτές ή ο εγγυητής και θα έχει μοναδικό περιεχόμενο τον ορισμό μηνιαίων καταβολών. *Κομπολίτης* σε <http://www.dslar.gr/2013/12/isigisi-irinodiki-patron-k-grigoriou-kompoliti-i-prosfati-tropopiisi-tou-n-38692010-me-ton-n-41612013/>.

214. Πρόκειται για καταβολές που κατανέμονται στους πιστωτές του οφειλέτη σύμφωνα με το άρθρο 8 παρ. 2 (σύμμετρη ικανοποίηση πιστωτών) ή σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 2 (προνομιακή ικανοποίηση εμπραγμάτως εξασφαλισμένων πιστωτών, σε περίπτωση αιτήματος εξαίρεσης από τη ρευστοποίηση της κύριας ή μοναδικής κατοικίας του οφειλέτη).

215. Πριν από την τροποποίηση του ν. 3869/2010 από τον ν. 4161/2013, η χορηγούμενη από τον Ειρηνοδίκη προσωρινή διαταγή, δυνάμει του άρθρου 781 ΚΠολΔ, συνήθως κατόπιν αυτοτελούς αιτήματος του οφειλέτη, το οποίο υποβαλλόταν μέχρι τη συζήτηση της κύριας αιτήσεώς του στο αρμόδιο Ειρηνοδικείο, είχε ως περιεχόμενο, στην πλειονότητα των περιπτώσεων, αποκλειστικά την «*αναστολή κάθε μέτρου αναγκαστικής εκτελέσεως εναντίον της περιουσίας του οφειλέτη*», ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις διατασσόταν επιφυλακτικά, κατόπιν σχετικού αιτήματος του οφειλέτη, και η αναστολή των ασφαλιστικών μέτρων και ιδίως της εγγραφής προσημείωσης υποθήκης.

μπορεί να ληφθεί σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο μετά την κατάθεση της αίτησης του άρθρου 4 ν. 3869/2010 και μέχρι την ημέρα επικύρωσης ή μη του προδικαστικού συμβιβασμού, αναφερόμενη σε άλλα ασφαλιστικά μέτρα, πλην των αναφερομένων στην παρ. 3 του άρθρου 4 (π.χ. άρση μηνιαίας παρακράτησης ποσού από μισθό ή σύνταξη του οφειλέτη). Για να εκδοθεί προσωρινή διαταγή, βέβαια, θα πρέπει τούτο να είναι αναγκαίο για την εξασφάλιση ή διατήρηση δικαιώματος ή για τη ρύθμιση καταστάσεως.

4.1. Προϋποθέσεις χορήγησης και ισχύος της προσωρινής διαταγής

Ως προς την ακολουθούμενη διαδικασία για τη χορήγηση προσωρινής διαταγής, το άρθρο 4 παρ. 3 εδ. β' του ν. 3869/2010 ορίζει ότι για την έκδοση προσωρινής διαταγής (σε περίπτωση μη επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού) και τη λήψη προληπτικών μέτρων εφαρμόζεται το άρθρο 781 ΚΠολΔ²¹⁶, το οποίο προσήκει κυρίως σε γνήσιες υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας²¹⁷ και απαιτεί το σχηματισμό πλήρους δικανικής πεποιθήσεως.

Η έκδοση προσωρινής διαταγής λαμβάνει χώρα μετά από αίτηση του οφειλέτη, του συνοφειλέτη ή του εγγυτή²¹⁸, ενός εκ των πιστωτών του οφειλέτη ή και αυτεπαγγέλτως. Έτσι λοιπόν, το σχετικό αίτημα για τη χορήγηση προσωρινής διαταγής υποβάλλεται με το εισαγωγικό δικόγραφο του οφειλέτη ή αυτοτελώς σε οποιοδήποτε στάδιο της δίκης²¹⁹, ακόμη

216. Σύμφωνα με το άρθρο 781 ΚΠολΔ, που εντάσσεται στις ρυθμίζουσες τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας διατάξεις, το Δικαστήριο που δικάζει την αίτηση μπορεί σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, ύστερα από σχετικό αίτημα ή αυτεπαγγέλτως να εκδώσει προσωρινή διαταγή και να διατάξει ασφαλιστικά μέτρα για να εξασφαλιστεί ή να διατηρηθεί δικαίωμα ή να ρυθμιστεί κατάσταση. Η με τον τρόπο αυτό παρεχόμενη προσωρινή προστασία, σκοπό έχει την αποτροπή φαλκίδευσης της δραστηριότητας της οριστικής δικαστικής προστασίας, λόγω του απαιτούμενου μακρού χρόνου παροχής της. Με τη διάταξη, λοιπόν, αυτή παρέχεται από τον νομοθέτη πρόνοια για την αντιμετώπιση επειγουσών περιπτώσεων σε υποθέσεις που εκδικάζονται με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας. Σύμφωνα, δε, με την κρατούσα άποψη, η προσωρινή διαταγή του άρθρου 781 ΚΠολΔ αποτελεί περιληπτική δικαστική απόφαση, υπό την έννοια ότι υπό περιληπτική διατύπωση περιέχει δικαστική κρίση. Δεν αποτελεί, λοιπόν, απόφαση υπό την τεχνική έννοια του όρου (άρθρο 93 παρ. 4 Σ), αφού δεν περιέχει εμπεριστατωμένη αιτιολογία, δεν απαγγέλλεται δημόσια, δεν στηρίζεται σε προηγούμενη επ' ακροατηρίω διαδικασία και δε δημιουργεί δεδικασμένο. Πλην όμως, όπως η διαταγή πληρωμής, ενέχει δεσμευτικότητα και αποτελεί εκτελεστό τίτλο. Η διαφορά της από την προσωρινή διαταγή του άρθρου 691 παρ. 2 ΚΠολΔ, έγκειται στο ότι η τελευταία δεν περιέχει διαγνωστικά στοιχεία και διατάσσει ασφαλιστικά μέτρα, προς εξασφάλιση της δυνατότητας του δικαστηρίου για λήψη ασφαλιστικών μέτρων· *Βαθρακοκοίλης*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (σχολιασμένος), 1997, 500.

217. Σε μη γνήσιες υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας, με έντονο το στοιχείο της αντιδικίας, όπως αυτές του ν. 3869/2010, επιτρέπεται η εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 682 επ. ΚΠολΔ και ειδικότερα του άρθρου 690 ΚΠολΔ, που προβλέπει τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων με πιθανολόγηση· *Αρβανιτάκης*, Το διαδικαστικό πλαίσιο του Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, Αρμ 2010, 1464· *Κατηφόρης*, ΕΠολΔ 2011, 299· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 262.

218. Ο εγγυητής μόνο εάν έχει καταθέσει δική του αίτηση μπορεί να προτείνει αίτημα προστασίας της δίκης του περιουσίας κατ' άρθρο 781 ΚΠολΔ, διαφορετικά το αίτημα χορήγησης προσωρινής διαταγής θα αφορά τη μη μεταβολή της περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη, ώστε να μη χρειαστεί να υποστεί τις διώξεις των πιστωτών για τα χρέη που έχει εγγυηθεί (αν βέβαια δεν έχει παραιτηθεί από την ένσταση διζήσεως)· *Κομπολίτης*, οπ.

219. ΕιρΑρτ 13/2013, ΝΟΜΟΣ.

και προφορικά ενώπιον του Ειρηνοδίκη κατά την ημέρα επικυρώσεως, σύμφωνα με τα άρθρα 745 και 751 ΚΠολΔ²²⁰.

Ειδικότερα, οι προϋποθέσεις έκδοσης της προσωρινής διαταγής είναι οι εξής: α) η κατάθεση της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του νόμου, β) η τήρηση της προβλεπόμενης στο νόμο προδικασίας του άρθρου 5, γ) η αποτυχία του προδικαστικού συμβιβασμού, δ) ο κίνδυνος ανεπανόρθωτης βλάβης στα συμφέροντα του αιτούντος και η συνδρομή επείγουσας περίπτωσης²²¹ και ε) η πιθανολόγηση ευδοκιμήσεως της κύριας αιτήσεως του οφειλέτη²²².

Η ισχύς της απόφασης και η εκτελεστότητά της επιβάλλονται αυτοδικαίως και αμέσως, λόγω της προσωρινής εκτελεστότητας των αποφάσεων εκ της εκουσίας δικαιοδοσίας (άρθρα 763, 774 ΚΠολΔ) και δεν επιβάλλεται κάποιος ιδιαίτερος τρόπος δημοσιότητας της απόφασης ή καταχώρησή της σε κάποιο δημόσιο βιβλίο, με αποτέλεσμα να δεσμεύονται και οι καλόπιστοι τρίτοι από αυτήν^{223, 224}.

Δέον όπως σημειωθεί ότι, σε κάθε περίπτωση, η έκδοση προσωρινής διαταγής δεν είναι δικαστική απόφαση²²⁵ και δεν παράγει δεδικασμένο για την εκδίκαση της κύριας αίτησης, οπότε ο δικαστής δεν δεσμεύεται από την αποδοχή ή απόρριψη του αιτήματος

220. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι επιτρέπεται στα ειρηνοδικεία και η προφορική συμπλήρωση των στοιχείων της αίτησης που αναφέρονται στο άρθρο 747 παρ. 2 ΚΠολΔ, επομένως και του αιτήματος αυτής κατ' άρθρο 751 ΚΠολΔ· Βλ. σχετικά ΑΠ 52/2000, ΕλλΔνη 2000, 689· ΕφΑθ 2188/2008, ΝΟΜΟΣ· Έτσι και *Αρβανιτάκης σε Κεραμέα/Κονδύλη/Νίκα*, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2000, άρθρο 751 αρ. 3.

221. Οι προϋποθέσεις αυτές πρέπει να πληρούνται, καθώς δεν παρακάμπτονται από τη διατύπωση και το σκοπό του άρθρου 5 παρ. 2· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 262.

222. Ως πρόκριμα, λοιπόν, θα πρέπει να αξιολογηθεί αν ο αιτών πληροί τις προϋποθέσεις του άρθρου 1 παρ. 1, αν οι απαιτήσεις υπάγονται στις εξαιρέτες κατά το άρθρο 1 παρ. 2 και εάν έχει τηρηθεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 5 προδικασία, καθώς το ιδιωτικό δικαίωμα του οφειλέτη, στου οποίου την προστασία συντείνει η προσωρινή διαταγή, είναι το δικαίωμα υπαγωγής στον ν. 3869/2010. Βλ. σχετικά και ΕιρΘεσ 14675/2013, ΝΟΜΟΣ, η οποία απέρριψε αίτημα για λήψη προσωρινής διαταγής επί αίτησης αναστολής καταδικωτικών μέτρων κατά του οφειλέτη, καθώς ο τελευταίος όταν έπαυσε τις πληρωμές του ήταν έμπορος και έτσι το δικαστήριο πιθανολόγησε ότι η υπό κρίση αίτηση δε θα ευδοκιμήσει· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 262· *Κρητικός* (2014), 178. Βλ. όμως και *Κρητικό* (2014), 192, ο οποίος υποστηρίζει ότι, η κρίση περί της συνδρομής στο πρόσωπο του αιτούντος-οφειλέτη των αναγκαίων προϋποθέσεων υπαγωγής στη ρύθμιση του νόμου 3869/2010 θα έπρεπε να λαμβάνει χώρα μόνο κατά την ορισθείσα τακτική δικάσιμο προς έκδοση οριστικής αποφάσεως. Πλην όμως, δεδομένων των κινδύνων που επιφυλάσσει η έκδοση προσωρινής διαταγής και όταν ακόμη δεν συντρέχουν υπέρ του οφειλέτη οι προϋποθέσεις του νόμου, συνιστάται να απορρίπτεται η προσωρινή διαταγή μόνο όταν με μεγάλο βαθμού πιθανότητα, αγγίζουσα τη βεβαιότητα, προκύπτει ότι δε συντρέχουν οι προϋποθέσεις του νόμου για υπαγωγή σ' αυτόν του οφειλέτη.

223. Βλ. ανωτέρω σε κεφάλαιο Α' τη σχετική νομολογία στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. ΠτΚ.

224. ΜΠρΠατρ 3054/2010, οπ· ΜΠρΑθ 1084/2011, οπ· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 273· *Κρητικός* (2014), 179-180· Βέβαια, υποστηρίζεται ότι για λόγους ασφαλείας των συναλλαγών, εάν η απαγόρευση διαθέσεως αφορά ακίνητο, η προσωρινή διαταγή δεν αναπτύσσει ενέργεια πριν εγγραφεί στα βιβλία κατασχέσεων· ΟΛΑΠ 17/2009, ΝοΒ 2009, 1417.

225. «Δεν είναι δικαστική απόφαση με το ειδικό εννοιολογικό περιεχόμενο που έχει ο όρος κατά τα άρθρα 93 παρ. 3 Σ, αφού δεν είναι ειδικά και εμπεριστατωμένα δικαιολογημένα και δεν απαγγέλεται σε δημόδια συνεδρίαση, ούτε στηρίζεται σε προηγούμενη διαδικασία σε δημόσια συνεδρίαση του δικαστηρίου»· ΕφΠατρ 1002/2006, ΑχΝομ 2007, 394.

προσωρινής διαταγής²²⁶. Δημιουργείται, λοιπόν, μόνο προσωρινό δεδικασμένο, που απαγορεύει νέα αίτηση ή μεταρρύθμιση της προσωρινής διαταγής, αν δεν υπάρχουν νέα πραγματικά περιστατικά.

Πάντως, δισταγμούς δημιουργεί η καταφατική αντιμετώπιση της αιτήσεως για την έκδοση προσωρινής διαταγής, σε περιπτώσεις που η υπερφόρτωση των πινακίων των Ειρηνοδικείων οδηγεί σε προσδιορισμό προς συζήτηση της κύριας αιτήσεως του οφειλέτη σε μακρινή δικάσιμο, που υπερβαίνει κατά πολύ το εξάμηνο που ορίζεται στο νόμο²²⁷.

Ως υπόβαθρο των ως άνω επιφυλάξεων προβάλλεται το μεγάλο χρονικό διάστημα που παρεμβάλλεται στην πράξη από την έκδοση της προσωρινής διαταγής έως την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί της κύριας αιτήσεως του οφειλέτη, γεγονός που δε συμβιβάζεται με τη φύση της προσωρινής διαταγής, η οποία θα πρέπει να έχει σύντομη χρονική ισχύ²²⁸. Βέβαια, υπό το νέο δίκαιο, οι επιφυλάξεις αυτές δεν έχουν τόση αξία, δεδομένου ότι ο οφειλέτης προβαίνει σε μηνιαίες καταβολές προς τους πιστωτές του ήδη από την κατάθεση της αιτήσεώς του, γεγονός που λειτουργεί ως αντιστάθμισμα της μακρόχρονης αυτής προστασίας δια της χορηγούμενης προσωρινής διαταγής.

Αντίθετα, το πρόβλημα εμφανιζόταν εντονότερο στο προγενέστερο νομοθετικό καθεστώς, κατά τη διάρκεια του οποίου οι οφειλέτες μετά τη χορήγηση της προσωρινής διαταγής έπαιναν τις πληρωμές τους για ένα μεγάλο χρονικό διάστημα, απολαμβάνοντας παράλληλα την προστασία από τις ατομικές διώξεις των πιστωτών τους, χωρίς πολλές φορές να πληρούν καν τις προϋποθέσεις υπαγωγής τους στο ν. 3869/2010.

4.2. Περιεχόμενο προσωρινής διαταγής

4.2.1. Αναστολή ατομικών καταδιωκτικών μέτρων και απαγόρευση διάθεσης περιουσίας του οφειλέτη

Προς αποφυγή άσκοπων επαναλήψεων σχετικά με το ποιά διωκτικά μέτρα αναστέλλονται και σε τι συνίσταται η υποχρέωση διατήρησης της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη, βλ. ανωτέρω την σχετική ανάπτυξη περί της αυτοδίκαιης αναστολής των ατομικών καταδιώξεων και απαγόρευσης μεταβολής της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη, κατ' άρθρο 4 παρ. 3 του ν. 3869/2010²²⁹. Η διαφορά έγκειται στο ότι στην ως άνω διάταξη η απαγόρευση στηρίζεται

²²⁶. ΜΠρΘεσ 21763/2005, ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΞανθ 90/2013, ΕΕργΔ 2013, 347.

²²⁷. Σε πολλά Ειρηνοδικεία της Αττικής (Περιστερίου, Ν. Ιωνίας, Καλλιθέας, Νίκαιας κ.α.) η αναμονή μέχρι την εκδίκαση της κύριας αίτησης του οφειλέτη αγγίζει τα δέκα έτη!

²²⁸. *Κρητικός* (2014), 120.

²²⁹. Πάντως σε κάποια περιφερειακά Ειρηνοδικεία της Αττικής, όπως π.χ. στο Ειρηνοδικείο Καλλιθέας, με την προσωρινή διαταγή δεν διατάσσεται γενικώς η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών του οφειλέτη, όπως προβλέπεται στον νόμο, αλλά η αναστολή της αναγκαστικής εκτέλεσης επί των αναφερομένων στην αίτηση του οφειλέτη περιουσιακών στοιχείων και η μη μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης αυτών.

στο νόμο, ενώ εν προκειμένω η απαγόρευση στηρίζεται στην εκδοθείσα από τον Ειρηνοδίκη προσωρινή διαταγή.

Ως αναστολή των ατομικών διώξεων εννοείται τόσο η προληπτική αναστολή όσο και η αναστολή υπαρχουσών ατομικών διώξεων, ακόμη κι αν έχει εκκινήσει η αναγκαστική εκτέλεση²³⁰. Εφαρμόζεται, δε, αναλόγως η διάταξη του άρθρου 939 ΚΠολΔ, η οποία για την προστασία των συναλλαγών απαιτεί την προηγούμενη γνωστοποίηση της απαγορεύσεως στα εκτελεστικά όργανα²³¹.

Ο Ειρηνοδίκης υποχρεούται, πάντως, να διατάζει τα προβλεπόμενα στο άρθρο 5 παρ. 2 αναγκαία προληπτικά ή κατασταλτικά μέτρα, εφόσον υπάρχει διαθέσιμη περιουσία του οφειλέτη ή προκύπτει κίνδυνος άσκησης εναντίον του ατομικών διώξεων εκ μέρους των πιστωτών του, προκειμένου να καταστεί δυνατή η ρύθμιση των χρεών του οφειλέτη.

Οι πιστωτές αιτούνται, ιδίως, τη μη μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη, ώστε να μη λάβουν χώρα καταδολιευτικές μεταβιβάσεις εκ μέρους του τελευταίου, οι οποίες θα ματαιώσουν ενδεχομένως την ικανοποίηση των απαιτήσεών τους. Βέβαια, στην απαγόρευση αυτή δεν μπορεί να εμπίπτει η χρήση περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, προς κάλυψη των βιοτικών του αναγκών²³². Η παρά την απαγόρευση επιχειρηθείσα δικαιοπραξία παράγει απόλυτη ακυρότητα (κατ' άρθρα 175 και 176 ΑΚ)²³³, ακόμη και έναντι καλόπιστου τρίτου.

4.2.2. Ορισμός μηνιαίων δόσεων προς τους πιστωτές

Για τους πιστωτές πιο σημαντικός κρίνεται ο ορισμός από τον Ειρηνοδίκη μηνιαίων καταβολών, συνήθως μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αιτήσεως του οφειλέτη, καθώς έτσι εξασφαλίζεται μια τακτική ροή καταβολών προς αυτούς. Αντίθετα, στο προηγούμενο καθεστώς, η μη πρόβλεψη τέτοιας δυνατότητας, οδηγούσε στην επί μακρό χρονικό διάστημα παντελή απουσία καταβολών εκ μέρους των οφειλετών, οι οποίοι παράλληλα καλύπτονταν από την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών τους, γεγονός που ευνοούσε ιδιαίτερα τις καταχρηστικές συμπεριφορές των οφειλετών.

Στο ύψος των μηνιαίων αυτών καταβολών και στον τρόπο κατανομής τους προς τους πιστωτές αναφερθήκαμε ανωτέρω. Πάντως, οι καθοριζόμενες από τον Ειρηνοδίκη μηνιαίες καταβολές, από την ημέρα της μη επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της κύριας αιτήσεως του οφειλέτη, οι οποίες μπορεί να μικρότερες, μεγαλύτερες, ισόποσες με τις καταβληθείσες από την ημέρα της κατάθεσης της

²³⁰. ΕιρΕλευσ 23/2012, ΝΟΜΟΣ.

²³¹. Κατηφόρης (2013), 63 επ.

²³². Βενιέρης/Κατσάς (2013), 267.

²³³. ΑΠ 577/2010, ΝΟΜΟΣ, όπου κρίθηκε ότι η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης επί ακινήτου, για το οποίο προηγουμένως έχει εκδοθεί προσωρινή διαταγή μη μεταβολής της νομικής του κατάστασης, εντάσσεται στη γενική έννοια της διάθεσης, κατ' άρθρο 176 ΑΚ, συνεπώς είναι άνευ ετέρου άκυρη.

αιτήσεως ή και μηδενικές, όταν συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι (άρθρο 8 παρ. 5 ν. 3869/2010)²³⁴, συνυπολογίζονται στο χρονικό διάστημα των καταβολών, που τυχόν θα ορίσει το δικαστήριο, κατά τη δικαστική ρύθμιση των χρεών του οφειλέτη. Έτσι, ο οφειλέτης παύει να είναι και όμηρος των καθυστερήσεων στην απονομή της δικαιοσύνης.

Μπορεί, δε, με την προσωρινή διαταγή να ορίζεται περίοδος χάριτος, κατά την οποία ο οφειλέτης δε θα αποπληρώνει κάποιο πόσο, ένεκα οικονομικής αδυναμίας, ή να ορίζεται ρητώς ημερομηνία κατά την οποία θα καλούνται σε νέα αξιολόγηση τα μέρη προς επανεξέταση του ύψους των μηνιαίων καταβολών²³⁵.

Το χρονικό όριο των καταβολών αυτών τίθεται ανάλογα με τη διάταξη που αφορούν οι καταβολές, δηλαδή αν πρόκειται για καταβολές του άρθρου 8 παρ. 2 ο δικαστής θα ορίσει χρονικά τις καταβολές από 3 μέχρι 5 έτη, αφού βέβαια λάβει υπόψη και τις προγενέστερες καταβολές του οφειλέτη από την κατάθεση της αιτήσεώς του, καθώς δεν επιτρέπεται υπέρβαση των χρονικών ορίων, όπως αυτά τάσσονται στο άρθρο 8 παρ. 2 και 9 παρ. 2. Αν πρόκειται για καταβολές που γίνονται για τη διάσωση της κύριας κατοικίας από την ρευστοποίηση, το χρονικό όριο μπορεί να τίθεται και μέχρι την έκδοση της οριστικής απόφασης²³⁶.

Σε αντίθεση, τέλος, με τις καταβλητέες μέχρι την ημέρα της επικυρώσεως ή μη του προδικαστικού συμβιβασμού μηνιαίες δόσεις, αν ο οφειλέτης καθυστερήσει υπαίτια την καταβολή των ορισθεισών από τον Ειρηνοδίκη δόσεων, για χρονικό διάστημα άνω των τριών μηνών, ο θιγόμενος πιστωτής μπορεί να υποβάλλει αίτηση προς το δικαστήριο περί έκπτωσης του οφειλέτη από τη ρύθμιση, κατ' ανάλογη εφαρμογή του άρθρου 11 παρ. 2 του ν. 3869/2010, ακόμη κι αν πρόκειται για καταβολές που αφορούν στο άρθρο 9 παρ. 2²³⁷.

Κλείνοντας, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι, στο νόμο δεν υπάρχει καμιά ένδειξη ότι η αναστολή χορηγείται και διατηρείται ενόσω ο οφειλέτης είναι συνεπής με τις οριζόμενες μηνιαίες καταβολές. Επομένως, σύμφωνα με το γράμμα του νόμου, δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι η μη εκπλήρωση από τον οφειλέτη των μηνιαίων καταβολών προς τους πιστωτές του επιφέρει την αυτοδίκαιη άρση της αναστολής των ατομικών διώξεων και των λοιπών διαταχθέντων προληπτικών μέτρων²³⁸. Επομένως, ο πιστωτής που θίγεται και δεν

234. Ενδεικτικές οι από 3.7.2014 προσωρινές διαταγές του Ειρηνοδικείου Αθηνών (αδμ.), οι οποίες διέταξαν την αναστολή των καταδικαστικών μέτρων των πιστωτών και τη διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της κινητής και ακίνητης περιουσίας των αιτούντων -συζύγων, χωρίς την υποχρέωση μηνιαίων καταβολών εκ μέρους τους, έως την έκδοση οριστικής αποφάσεως επί των συνεκδικαζομένων αιτήσεών τους, δεδομένης της ιδιαίτερα δυσχερούς οικονομικής τους κατάστασης (σοβαρά προβλήματα υγείας του συζύγου, αδυναμία κάλυψης στοιχειωδών βιοτικών αναγκών, αδυναμία πληρωμής λογαριασμών ΔΕΚΟ κ.λ.π.).

235. Βλ. και παραπεμπόμενη νομολογία (από αδημοσίευτες προσωρινές διαταγές του Ειρηνοδικείου Θεσσαλονίκης) σε *Βενιέρη/Κατσά* (2013), 270.

236. *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 268-269· *Κομπολίτης*, οπ.

237. Ενώ το άρθρο 11 παρ. 2 αφορά σε καταβολές που αντιστοιχούν στο άρθρο 8 παρ. 2· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 278.

238. *Κρητικός* (2014), 188-189.

εισπράττει τις μηνιαίες καταβολές έχει τη δυνατότητα ανάκλησης της προσωρινής διαταγής που διέταξε την προστασία της περιουσίας του οφειλέτη ή και κάποιο άλλο προληπτικό ή ανασταλτικό μέτρο. Μετά μπορεί να προβεί σε πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης²³⁹.

Στην πράξη παρατηρείται ότι, ο Ειρηνοδίκης σε πολλές περιπτώσεις χορηγεί την αναστολή των ατομικών διώξεων και τα λοιπά προληπτικά μέτρα «*υπό τον όρο της συνεπούς εκπληρώσεως των οριζόμενων μηνιαίων καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη*»²⁴⁰, με αποτέλεσμα σε περίπτωση μη συμμορφώσεως του οφειλέτη να αίρεται η χορηγηθείσα αναστολή και οι πιστωτές να δύνανται ανεμπόδιστοι να επισπεύσουν αναγκαστική εκτέλεση κατά της περιουσίας του. Κάτι τέτοιο, βέβαια, δεν βρίσκει σαφές έρεισμα στο νόμο, ο οποίος προβλέπει ότι η υπαίτια μη συνεπής εκπλήρωση των μηνιαίων δόσεων του οφειλέτη για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών έχει ως κύρωση την κήρυξη του οφειλέτη ως έκπτωτου²⁴¹.

Συνακόλουθα, δεν είναι κατά νόμο αναγκαίο να συμπίπτουν οι προσωρινές καταβολές του άρθρου 5 παρ. 2 του νόμου, με την παρεχόμενη με την προσωρινή διαταγή προστασία από τις ατομικές διώξεις των πιστωτών του οφειλέτη. Επομένως, αν η συζήτηση της αιτήσεως προσδιορίσθηκε σε χρόνο πέραν της πενταετίας, οι προσωρινές καταβολές κατ' άρθρο 8 παρ. 2 θα πρέπει να ορισθούν μέχρι τη λήξη της πενταετίας, η δε παρεχόμενη με την προσωρινή διαταγή προστασία μπορεί να ισχύει μέχρι την οριστική απόφαση επί της αιτήσεως, ήτοι για ένα χρονικό διάστημα θα ισχύει ανεξαρτήτως καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη²⁴².

239. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 278-279.

240. Βλ. ενδεικτικά ΕιρΧανίων 465/2013 και ΕιρΧανίων 822/2013 (προσωρινές διαταγές), ΝΟΜΟΣ, εκ των οποίων η τελευταία διέταξε την αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών, τη διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του αιτούντος και την παύση της αυτόματης παρακράτησης από το Ταχυδρομικό Ταμιευτήριο κάθε ποσού από το λογαριασμό μισθοδοσίας του αιτούντος, υπό τον όρο των μηνιαίων καταβολών που ορίστηκαν με την εν λόγω προσωρινή διαταγή.

241. Κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 11 παρ. 2 του ν. 3869/2010. Αντίθετος ο Τσιρής, http://www.dspatras.gr/v2/index.php?option=com_content&view=article&id=3761:-l-r-20-2013-&catid=111:2011-05-24-08-47-42&Itemid=634, ο οποίος υποστηρίζει ότι πρόκειται για κακή διατύπωση και η μόνη συνέπεια που θα μπορούσε να γίνει δεκτό ότι εννοεί ο νομοθέτης είναι η έκπτωση από την προσωρινή ρύθμιση με την οποία αναστέλλεται η εκτέλεση με αντιστάθμισμα την υποχρέωση μηνιαίων καταβολών και ουχί η έκπτωση από την αίτηση υπαγωγής. Η αδυναμία καταβολών, πάντως, μπορεί να εμφανιστεί με τη μορφή φυσικής, νομικής, οικονομικής, ηθικής και αντικειμενικής ή υποκειμενικής αδυναμίας· ΑΠ 515/2010, ΝΟΜΟΣ. Ο οφειλέτης όμως ευθύνεται αν με υπαίτια πράξη ή παράλειψή του προκάλεσε την αδυναμία του αυτή. Αντίθετα, κάθε εύλογη αιτία που δικαιολογεί αδυναμία ή καθυστέρηση των καταβολών του άρθρου 5 παρ. 2 και δεν οφείλεται σε πταίσμα του οφειλέτη (π.χ. τυχή και κάθε άλλο γεγονός που δεν μπορεί να αποδοθεί σε δόλο ή αμέλειά του), τον απαλλάσσει από την έκπτωση· Εφ/Αρ 161/2012, Δικογραφία 2012, 329· ΠΠρΟρεσιτιάδας 5/2011, Αρμ 2012, 371.

242. Κρητικός (2014), 184· Κομπολίτης, οπ.

4.2.3. Ρύθμιση κατάστασης και εξασφάλιση δικαιώματος

Δυνάμει προσωρινής διαταγής, που εκδίδεται με βάση το άρθρο 781 ΚΠολΔ, εν μη επιτεύξει του προδικαστικού συμβιβασμού, λαμβάνονται κι άλλα προληπτικά μέτρα, που στόχο έχουν την εξασφάλιση της δυνατότητας του οφειλέτη να ενταχθεί επιτυχώς στη διαδικασία του ν. 3869/2010.

Χαρακτηριστική είναι η –δια προσωρινής διαταγής– δυνατότητα άμεσης (προσωρινής) παύσης της παρακράτησης ποσοστού από το μισθό ή τη σύνταξη του αιτούντος-οφειλέτη ή ο περιορισμός της παρακράτησης αυτής από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων ή από άλλο πιστωτικό ίδρυμα²⁴³, με βασικό επιχείρημα ότι η παρακράτηση παραβιάζει το βιοτικό επίπεδο του οφειλέτη, αλλά και τα συμφέροντα των λοιπών πιστωτών του, λόγω της άνισης μεταχείρισης αυτών, ενώ αντικρούει εν γένει στο σκοπό του ν. 3869/2010 και στην προβλεπόμενη σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών κατά το άρθρο 8. Παράλληλα, αναζητείται και νομική θεμελίωση για την άρση της παρακράτησης στα άρθρα 982 παρ. 2 ΚΠολΔ, 464 ΑΚ και 174 ΑΚ²⁴⁴. Πρόκειται, κατ' ουσίαν, για περιπτώσεις όπου έχει ήδη χωρήσει συμφωνία μεταξύ του δανειολήπτη και του εργοδοτικού του φορέα, προς εκούσια διάθεση, ήτοι εκχώρηση μέλλουσας απαίτησης επί του μισθού ή της συντάξεως του οφειλέτη υπέρ πιστωτικού ιδρύματος²⁴⁵, στο πλαίσιο συνήθως ανέκκλητης εντολής²⁴⁶.

Ένα άλλο προληπτικό μέτρο που μπορεί να διαταχθεί ως προσωρινή ρύθμιση κατάστασης, προκειμένου να αποφευχθεί κυρίως η χειροτέρευση της θέσεως του οφειλέτη μέχρι την οριστική εκδίκαση της αιτήσεώς του, είναι η απαγόρευση καταγγελίας ή λύσης μιας έννομης σχέσης μεταξύ του αιτούντος και των πιστωτών του²⁴⁷. Πρόκειται ιδίως για

243. ΕιρΘεσ 6820/2012, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΘεσ 45/2013, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΔιδυμ προσωρινή διαταγή της 4/4/2014, ΝΟΜΟΣ.

244. Βλ. σχετικά *Ρούσση*, Η συμβατική ελευθερία διάθεσης των ακατάσχετων απαιτήσεων της ΚΠολΔ 982 παρ. 3-Συμβολή στην ερμηνεία των ΑΚ 451 και 464, ΧρηΔικ 2012, 218 επ.

245. Δεδομένου, λοιπόν, ότι, μετά την κατάθεση της αιτήσεως του οφειλέτη, απαγορεύεται οποιαδήποτε μεταβολή της ήδη διαμορφωμένης πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του, η άρση της συμφωνηθείσας παρακράτησης από το πιστωτικό ίδρυμα ποσοστού του μισθού ή της σύνταξης του αιτούντος, για τους ανωτέρω δικαιολογητικούς λόγους, προϋποθέτει την έκδοση σχετικής προσωρινής διαταγής, η συζήτηση της οποίας, μάλιστα, προσδιορίζεται στην πράξη σε συντομότερο χρονικό διάστημα σε τέτοιες περιπτώσεις. Εξάλλου, η παύση της παρακράτησης, κατά τα ως άνω, είναι σύμφωνη και με το σκοπό του νόμου και την απαγόρευση μεταβολής της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του οφειλέτη, η οποία επιβάλλει προστασία και μη διάθεση αυτής (π.χ. μέσω πάγιας εντολής) από τον οφειλέτη μέχρι την οριστική απόφαση του δικαστηρίου περί ρύθμισης των οφειλών του, παρά μόνο στο πλαίσιο κάλυψης των βιοτικών αναγκών του, καθώς και στο πλαίσιο των υποχρεωτικών μηνιαίων καταβολών προς ικανοποίηση των πιστωτών του και ως αντάλλαγμα για την παρεχόμενη αναστολή των διώξεων των τελευταίων, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του νόμου.

246. Η ανάκληση της εντολής αυτής, πάντως, είναι επιτρεπτή, σύμφωνα με τις οικείες διατάξεις του ΑΚ περί εντολής και με βάση τα κριτήρια της συναλλακτικής καλής πίστης, εφόσον το συμφέρον του εντολέα προς ανάκληση αυτής είναι υπέρτερο του συμφέροντος του εντολοδόχου προς εκτέλεση αυτής, ήτοι ιδίως σε περιπτώσεις που τίθεται εν αμφιβόλω η ικανοποίηση των ζωτικών αναγκών του οφειλέτη· *Ρούσσης*, ΧρηΔικ 2012, 225.

247. ΜΠρΘεσ 18316/2011, Αρμ 2012, 771· ΜΠρΧαλκιδικής 123/2012, ΤΝΠ ΔΣΑ.

διατήρηση ισχύος και μη καταγγελία συμβάσεων, προκειμένου να μη συσσωρεύονται τόκοι υπερημερίας μέχρι να κριθεί η αποδοχή ή απόρριψη της αιτήσεως του οφειλέτη²⁴⁸.

Ανάλογη είναι η υποχρέωση διατήρησης της πραγματικής και νομικής κατάστασης των χρεών του οφειλέτη, ώστε αυτά να μην αναγγέλλονται ως ληξιπρόθεσμα στο Δημόσιο, από τα πιστωτικά ιδρύματα για παράδειγμα, διότι το γεγονός αυτό επιβαρύνει υπέρμετρα τον οφειλέτη, δεδομένου ότι το Δημόσιο υπεισέρχεται εν συνεχεία στη θέση του πιστωτικού ιδρύματος, αξιώνοντας το ποσό με τη διαδικασία του ΚΕΔΕ, δια της αρμόδιας ΔΟΥ, ως δημόσιο πια έσοδο, το οποίο δεν εντάσσεται στη διαδικασία ρύθμισης των χρεών του οφειλέτη βάσει του ν. 3869/2010²⁴⁹.

Τέλος, στην έννοια της ρύθμισης κατάστασης και της εξασφάλισης δικαιώματος εμπίπτει και η προσωρινή διαταγή υπέρ των πιστωτών, που διατάσσει μέτρα όπως η μεσεγγύηση κινητών ή η προσημείωση, αν κριθεί ότι υπάρχει κίνδυνος για τον οφειλέτη ή κάποιον εκ των πιστωτών, ο οποίος θα πρέπει ενδεχομένως να έχει προνομιακή εξασφάλιση έναντι των άλλων πιστωτών²⁵⁰.

4.2.4. Ανάκληση ή μεταρρύθμιση της προσωρινής διαταγής

Κατ' άρθρο 781 παρ. 2 ΚΠολΔ, στο οποίο παραπέμπει η διάταξη του άρθρου 5 παρ. 2 εδ. στ', είναι δυνατή η ανάκληση ή μεταρρύθμιση του συνόλου ή τμήματος της προσωρινής διαταγής, ακόμη και αυτεπαγγέλτως²⁵¹, σε περίπτωση που τροποποιηθούν οι συνθήκες σε σχέση με το χρόνο έκδοσης της προσωρινής διαταγής.

Έτσι λοιπόν, επιβάλλεται η επίκληση νέων πραγματικών περιστατικών και η προσκόμιση νέων στοιχείων που δικαιολογούν τη διαφορετική προσωρινή ρύθμιση, αλλά ακόμη και η επίκληση περιστατικών που προϋπήρχαν, αλλά δεν τέθηκαν για οποιονδήποτε λόγο υπόψη του Ειρηνοδίκη²⁵².

Η δυνατότητα ανάκλησης ή μεταρρύθμισης της προσωρινής διαταγής δεν παρέχεται μόνο στους διαδίκους που παραστάθηκαν κατά την πρώτη συζήτηση της προσωρινής διαταγής, αλλά και σε οποιοδήποτε τρίτο πρόσωπο που τυχόν θίγεται και έχει έννομο προς τούτο συμφέρον²⁵³.

²⁴⁸. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 271-272.

²⁴⁹. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 271-272· Κρητικός (2014), 177. Βλ. σχετικά και ΕιρΘεσ 14295/2013, ΝΟΜΟΣ, η οποία δέχτηκε αίτημα προσωρινής διαταγής με αντικείμενο την αναστολή των καταδικαστικών μέτρων κατά της αιτούσας και τη διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας της, ενώ παράλληλα απαγόρευσε στην καθής πιστώτρια οποιαδήποτε ενέργεια μεταβολής της νομικής κατάστασης της οφειλής της αιτούσας και ιδίως τη βεβαίωση ληξιπρόθεσμων οφειλών της στη ΔΟΥ, καθώς με τον τρόπο αυτό υφίσταται κίνδυνος η απαίτηση να λάβει χαρακτήρα δημοσίου εσόδου.

²⁵⁰. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 272.

²⁵¹. ΕιρΚορ 165/2013, ΝΟΜΟΣ.

²⁵². Βενιέρης/Κατσάς (2013), 276.

²⁵³. Π.χ. το πρόσωπο που δεν κατέστη διάδικος μέσω νομότυπης επίδοσης, αλλά θίγεται από την προσωρινή διαταγή.

5. Η αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων του άρθρου 6 του ν. 3869/2010

Μετά την τροποποίηση του ν. 3869/2010 από τον ν. 4161/2013 και την εισαγωγή της νέας ρύθμισης του άρθρου 5 παρ. 2, η εφαρμογή των ασφαλιστικών μέτρων κατά το άρθρο 6 παρ. 1 (αναστολή αναγκαστικής εκτέλεσεως) και 6 παρ. 2 (προληπτικά μέτρα)²⁵⁴ αποκτά μικρότερη σημασία και ελαχιστοποιείται η πρακτική της εφαρμογή. Οι διατάξεις αυτές βρίσκουν πλέον εφαρμογή σε περιπτώσεις που δεν εκδίδεται προσωρινή διαταγή την ημέρα μη επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού και επομένως ο οφειλέτης μένει εκτεθειμένος στις διώξεις των πιστωτών του.

5.1. Αναστολή της αρξάμενης αναγκαστικής εκτέλεσης (άρθρο 6 παρ. 1 ν. 3869/2010)

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010, «μετά τη συζήτηση ενώπιον του Ειρηνοδίκη κατά την ημέρα επικύρωσης, ο οφειλέτης ή κάθε άλλος που έχει έννομο συμφέρον μπορεί να ζητήσει από το αρμόδιο ειρηνοδικείο, το οποίο δικάζει με τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων²⁵⁵, την αναστολή της εκτελεστικής διαδικασίας κατά του οφειλέτη», σε οποιοδήποτε στάδιο κι αν αυτή βρίσκεται²⁵⁶, μέχρι την έκδοση (θετικής ή απορριπτικής) οριστικής απόφασης επί του σχεδίου ρύθμισης των οφειλών του.

Εισάγεται, λοιπόν, μέσω αυτού του άρθρου μια ειδικότερη διαδικασία που επικρατεί των γενικών διατάξεων του ΚΠολΔ²⁵⁷, ενώ τα άρθρα 682 επ. ΚΠολΔ εφαρμόζονται

254. Για να προστατευθεί η περιουσία του οφειλέτη, σε περίπτωση μη έκδοσης προσωρινής διαταγής κατά το άρθρο 5 παρ. 2 και να μείνει αυτή εν γένει αμετάβλητη, ώστε να αποτελέσει τη βάση για τη ρύθμιση των οφειλών του και την απαλλαγή του από αυτές, προς εξυπηρέτηση των δικών του συμφερόντων, αλλά και για να αποδοθεί το ενεργητικό της περιουσίας του προς ικανοποίηση των πιστωτών της διαδικασίας του ν. 3869/2010· ΕιρΑθ 39/2011 με παρατηρήσεις Ευαγγέλου, ΝοΒ 2011, 1582.

255. Η παραπομπή γίνεται μόνο στη διαδικασία των άρθρων 682 επ. ΚΠολΔ και όχι στις εν γένει προϋποθέσεις και συνέπειες των ασφαλιστικών μέτρων. Έτσι δεν απαιτείται η συνδρομή επείγουσας περίπτωσης ή επικείμενου κινδύνου· Σπυριδάκης/Γεωργιακάκη, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2012, 45· Κατηφόρης (2013), 60. Αντίθ. σε ΕιρΘεσ 302/2012, ΕΠολΔ 2012, 498 επ. Σύμφωνα, δε, με την παρ. 2 του άρθρου 691 ΚΠολΔ, δίδεται και εδώ η δυνατότητα χορήγησης προσωρινής διαταγής, εν όψει της συζητήσεως της αίτησης αναστολής, όπως σε κάθε περίπτωση εκδίκασης ασφαλιστικού μέτρου, αλλά και η δυνατότητα μεταρρύθμισης ή ανάκλησης των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 696 παρ. 3 ΚΠολΔ.

256. Κατηφόρης (2013), 53.

257. Η ρύθμιση του άρθρου 6 του ν. 3869/2010 είναι αρκετά συγγενής προς τη ρύθμιση του άρθρου 938 ΚΠολΔ. Η βασική διαφορά τους έγκειται στον προαναφερόμενο ειδικότερο σκοπό που επιτελεί η διάταξη του άρθρου 6. Ειδικότερα, σκοπός του άρθρου 6 του ν. 3869/2010 είναι η διατήρηση της πραγματικής και νομικής κατάστασης των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, για όσο χρόνο διαρκεί η διαδικασία του ν. 3869/2010, προς επίτευξη ρύθμισης, δια της οποίας θα μειωθούν δραστηρικά οι οφειλές του και θα προστατευθεί παράλληλα η κύρια κατοικία του (αν υπάρχει). Σε κάθε περίπτωση, εάν χορηγηθεί αναστολή βάσει της διάταξης 938 ΚΠολΔ, δύσκολα θα νοηθεί έννομο συμφέρον του οφειλέτη να κινήσει τη διαδικασία αναστολής βάσει του άρθρου 6 του ν. 3869/2010· Μακρής, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 3869/2010, 2011, 75. Βλ. και Βενιέρη/Κατσά (2013), 285, όπου αναφέρεται ότι εάν έχει προηγηθεί η χορήγηση αναστολής του άρθρου 938 ΚΠολΔ ή και του άρθρου 5 παρ. 2 του ν. 3869/2010, τότε προδήλως η αίτηση του άρθρου 6 καθίσταται άνευ αντικειμένου και είναι απορριπτέα ως απαράδεκτη, εάν στρέφεται κατά του ίδιου πιστωτή· ΕιρΝιγρίτας 17/2011, ΝΟΜΟΣ. Ανακοπή και αίτηση αναστολής στο πλαίσιο των άρθρων 933 και 938 ΚΠολΔ, ενώ έχει

συμπληρωματικά²⁵⁸. Σκοπός της εν λόγω προβλεπόμενης αναστολής είναι η προστασία της συνολικά εισφερόμενης προς ρύθμιση περιουσίας του οφειλέτη από οποιαδήποτε άκαιρη ρευστοποίηση²⁵⁹.

Προϋποθέσεις του παραδεκτού της εν λόγω αιτήσεως αναστολής του άρθρου 6 παρ. 1 είναι οι εξής:

Α) Προηγούμενη άσκηση αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010:

Βασική προϋπόθεση για την αίτηση αναστολής της εκτελεστικής διαδικασίας κατά του οφειλέτη, κατ' άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010, είναι η προηγούμενη ή τουλάχιστον ταυτόχρονη άσκηση της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010 για ρύθμιση των χρεών του οφειλέτη. Εφόσον η διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη εκκινήσει πριν από οποιαδήποτε ενέργεια που αφορά στην κατάθεση της αίτησης του άρθρου 4, δεν μπορεί να εφαρμοστεί το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010, συνεπώς εφαρμοστέες σε μια τέτοια περίπτωση είναι οι γενικές διατάξεις των άρθρων 933 και 938 ΚΠολΔ, περί ανακοπής και αναστολής αντίστοιχα της εκτελεστικής διαδικασίας κατά της περιουσίας του οφειλέτη²⁶⁰.

Απαιτείται, λοιπόν, η κατάθεση της σχετικής αιτήσεως στην γραμματεία του αρμόδιου ειρηνοδικείου, χωρίς να επιβάλλεται και η επίδοσή της, καθώς συστατικό στοιχείο της εκκρεμοδικίας της αιτήσεως δεν είναι η επίδοση, αλλά η κατάθεσή της μόνο²⁶¹. Έτσι, λοιπόν,

κατατεθεί η αίτηση του άρθρου 4 του ν. 3869/2010, δεν αποκλείονται συλλήβδην, είναι όμως δυνατές για διαφορετικούς λόγους, π.χ. για ελαττώματα της εκτελεστικής διαδικασίας ή για καταχρηστική άσκηση δικαιώματος του επισπεύδοντος· ΕιρΧαλανδρίου 1/2011 με παρατηρήσεις Αρβανιτάκη, ΕΠολΔ 2011, 357.

258. ΕιρΘεσ 302/2012, οπ.

259. ΕιρΘεσ 2518/2012, ΝΟΜΟΣ.

260. ΜΠρΒόλου 2202/2010, ΕφΑΔ 2010, 1123· ΜΠρΤρικ 15/2011, ΧρηΔικ 2010, 389 επ· *Κατηφόρης* (2013), 53. Οι γενικές προϋποθέσεις του άρθρου 938 ΚΠολΔ είναι α) η προηγούμενη ή σύγχρονη άσκηση της κατ' άρθρο 933 ΚΠολΔ ανακοπής, β) η πιθανολόγηση του παραδεκτού αυτής και της βασιμότητας ενός τουλάχιστον λόγου της, γ) η πιθανολόγηση ότι η εκκρεμής αναγκαστική εκτέλεση θα προκαλέσει ανεπανόρθωτη βλάβη στον αιτούντα· Βλ. ενδεικτικά ΜΠρΚαβ 745/2011, ΝΟΜΟΣ. Ως λόγος ανακοπής, ενόψει επικείμενης υπαγωγής στη διαδικασία του ν. 3869/2010, προβάλλεται συνήθως η καταχρηστικότητα της αναγκαστικής εκτέλεσης εκ μέρους του πιστωτή (άρθρο 281 ΑΚ) ενόψει της σφόδρα πιθανής υπαγωγής του οφειλέτη στο νόμο ή ενόψει της έναρξης προσπάθειας του οφειλέτη για εξωδικαστικό συμβιβασμό (υπό το προϊσχύον καθεστώς)· Βλ. ενδεικτικά ΜΠρΑθ 7712/2010, ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΑθ 12327/2011, ΕφΑΔ 2012, 75. Πάντως, έχει κριθεί ότι για να γίνει δεκτή η αίτηση αναστολής θα πρέπει να εξεταστούν όλες οι τυπικές προϋποθέσεις του ν. 3869/2010· ΜΠρΘεσ 9539/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ· ΜΠρΠατρ 3106/2011, ΝΟΜΟΣ· ΜΠρΗρακλ 2411/2011, ΝΟΜΟΣ· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 297-298.

261. ΕιρΚαλαμ 100/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ· ΕιρΘεσ 302/2012, οπ. Άλλωστε στις υποθέσεις εκουσίας δικαιοδοσίας, η παράλειψη επίδοσης επιφέρει μόνο απαράδεκτο της συζήτησης και όχι ανυπαρξία της διαδικαστικής πράξης· ΕιρΘεσ 302/2012 με παρατηρήσεις Κατηφόρη, ΕΠολΔ 2012, 504. Αντιθέτως, για την αναστολή του άρθρου 938 ΚΠολΔ χρειάζεται κατάθεση και επίδοση της αίτησης ανακοπής. Βέβαια, υποστηρίζεται και η άποψη ότι η αίτηση για την αναστολή του άρθρου 6 στρέφεται κατά των πιστωτών στους οποίους έχει κοινοποιηθεί η αίτηση του άρθρου 4, η τελευταία δε αυτή κοινοποίηση είναι προϋπόθεση του παραδεκτού της αίτησης του άρθρου 6. Έτσι δεν νοείται να ασκηθεί αίτηση ασφαλιστικών μέτρων που να ζητεί την αναστολή με την πιθανολόγηση της ευδοκίμησης μιας αίτησης που δεν έχει ακόμη κοινοποιηθεί· ΜΠρΒόλου 2202/2010, οπ· ΕιρΕλευσ 23/2012, οπ· *Μακρής*, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων,

η μη νομότυπη ή εκπρόθεσμη άσκηση της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010 δεν μπορεί να στηρίξει την αίτηση αναστολής του άρθρου 6 παρ. 1²⁶².

Β) Νομότυπη υποβολή και επίδοση αυτοτελούς αιτήσεως αναστολής από τον οφειλέτη ή άλλον που έχει έννομο συμφέρον²⁶³:

Αναγκαία είναι η υποβολή αυτοτελούς αιτήσεως αναστολής²⁶⁴ από τον καθού η εκτέλεση, ακόμη και προφορικά, (κατ' άρθρο 686 παρ. 1 εδ. β' ΚΠολΔ), ενώπιον του αρμοδίου κατά τόπον ειρηνοδικείου²⁶⁵. Η καθ' ύλην αρμοδιότητα του ειρηνοδικείου για την εκδίκαση της αναστολής είναι ανεξάρτητη ποσού²⁶⁶ και δεν προκύπτει ευθέως από το γράμμα του νόμου, αλλά λαμβάνεται υπόψη η υπαγωγή σε αυτήν της κύριας υποθέσεως, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 683 παρ. 2 ΚΠολΔ²⁶⁷.

Γ) Χρόνος υποβολής της αιτήσεως αναστολής:

Η αίτηση αναστολής μπορεί να υποβάλλεται μετά τη συζήτηση ενώπιον του Ειρηνοδίκη κατά την ημέρα επικύρωσης, δεδομένου ότι μέχρι τότε αναστέλλεται αυτόματα η εκτελεστική διαδικασία (ex lege) και μάλιστα ανεξαρτήτως αν αυτή έχει εκκινήσει ή όχι, και σε κάθε περίπτωση μέχρι τη συζήτηση της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010. Δεν θα πρέπει, δε, να έχει εκδοθεί προσωρινή διαταγή κατά το άρθρο 5 παρ. 2 που να διατάσσει την προστασία της περιουσίας του οφειλέτη, καθώς σε μια τέτοια περίπτωση η αίτηση αναστολής του άρθρου 6 καθίσταται άνευ αντικειμένου.

Δ) Έναρξη εκτελεστικής διαδικασίας πριν από την κατάθεση της αιτήσεως αναστολής και μη περάτωση αυτής²⁶⁸:

2010, 96.

262. Κατηφόρης (2013), 54.

263. Έναν πιστωτή του οφειλέτη, για παράδειγμα.

264. Η αίτηση αυτή θα πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα αναγκαία τυπικά στοιχεία των δικογράφων (ΚΠολΔ 118), να είναι ορισμένη και να περιέχει όλα τα κατά νόμο απαραίτητα στοιχεία που δικαιολογούν τη χορήγηση της αναστολής. Η πρακτική της ενσωμάτωσης στην αίτηση αναστολής αυτούσιου του κειμένου της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010 αποτρέπει τη δημιουργία προβλημάτων αοριστίας· Νίκας, Δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, 2010, 677· Κατηφόρης (2013), 55.

265. Αρμόδιο κατά τόπο είναι τόσο το ειρηνοδικείο της κατοικίας ή διαμονής του οφειλέτη, όπου εκκρεμεί και η κύρια αίτηση, όσο και το ειρηνοδικείο που βρίσκεται πιο κοντά στον τόπο εκτελέσεως (ΚΠολΔ 683 παρ.3)· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 284· Κατηφόρης (2013), 56.

266. ΕιρΚαρδ 1/2011, ΧρηΔικ 2011, 130· ΕιρΕλευσ 6/2011, ΧρηΔικ 2011, 128· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 284. Βλ. όμως Κρητικό (2014), 213, σύμφωνα με τον οποίο δεν αποκλείεται το αρμόδιο καθ' ύλην δικαστήριο να είναι διαφορετικό, όπως όταν η εκτέλεση αρχίζει με επίδοση στον οφειλέτη διαταγής πληρωμής με επιταγή προς εκτέλεση, εκδοθείσης λόγω ποσού από το Μονομελές Πρωτοδικείο. Τότε, κατ' αυτόν, η αίτηση αναστολής απευθύνεται στο τελευταίο αυτό Δικαστήριο, χωρίς να χρειάζεται αναγκαίως να συνοδεύεται και από παράλληλη άσκηση ανακοπής.

267. Αν η κύρια υπόθεση υπάγεται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Ειρηνοδικείου, τα ασφαλιστικά μέτρα διατάσσονται από αυτό (άρθρο 683 παρ. 2 ΚΠολΔ)· ΕιρΑθ 13/2011, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΚαρδίτσας 1/2011, οπ· ΕιρΕλευσ 6/2011, οπ.

268. Αυτή είναι και η βασική διαφορά της εν λόγω αναστολής σε σχέση με την προστασία που παρέχει η προσωρινή διαταγή του άρθρου 5 παρ. 2, για την οποία δεν απαιτείται η προηγούμενη έναρξη αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, αλλά η αναστολή διατάσσεται από τον Ειρηνοδίκη έναντι πάσης μέλλουσας εκτελέσεως γενικώς, χωρίς να εξειδικεύεται το καταδιωκτικό μέτρο.

Η χορήγηση της αναστολής του άρθρου 6 παρ. 1 προϋποθέτει αναγκαία την προηγούμενη έναρξη της εκτελεστικής διαδικασίας, ήτοι να έχει επιδοθεί τουλάχιστον επιταγή προς εκτέλεση, συνταχθείσα κάτω από το αντίγραφο του πρώτου εκτελεστού απογράφου, ως πρώτη πράξη εκτέλεσως²⁶⁹. Ως συνάγεται από το γράμμα του νόμου, η αναστολή αφορά κάθε πράξη εκτέλεσης εναντίον του οφειλέτη και κάθε μέσον αναγκαστικής εκτέλεσης²⁷⁰. Έτσι, απορριπτέα ως μη νόμιμη είναι η αίτηση αναστολής, όταν για παράδειγμα ο πιστωτής έχει καταθέσει κατά του οφειλέτη αίτηση για την εγγραφή προσημειώσεως υποθήκης εις βάρος ακινήτου του, δεδομένου ότι η αίτηση λήψης ασφαλιστικών μέτρων δε συνιστά πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης και δεν εμπίπτει στο πεδίο απαγόρευσης του άρθρου 6 παρ. 1 ν. 3869/2010²⁷¹.

Ε) Παθητική νομιμοποίηση:

Η αίτηση αναστολής του άρθρου 6 παρ. 1 ν. 3869/2010 στρέφεται κατ' αρχάς κατά του πιστωτή που έχει εκκινήσει την προσβαλλόμενη διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης και εφόσον αυτός έχει συμπεριληφθεί στην αίτηση του άρθρου 4 παρ. 1 του 3869/2010, διότι οι λοιποί μη συμμετέχοντες στη διαδικασία πιστωτές διατηρούν, κατά ρητή διατύπωση του άρθρου 4 παρ. 6 ν. 3869/2010, το δικαίωμα ατομικής διώξεως κατά του οφειλέτη στο σύνολο της περιουσίας του, προκειμένου να ικανοποιηθεί η απαίτησή τους²⁷².

Βάσει, λοιπόν, των ανωτέρω, υποκείμενα της δίκης αναστολής της εκτελεστικής διαδικασίας είναι ο οφειλέτης και όσοι εκ των πιστωτών έχουν προχωρήσει σε πράξεις εκτέλεσης. Ως εκ τούτου δε, από την απόφαση που διατάσσει την αναστολή, δεν θα δεσμεύονται όσοι πιστωτές δεν έχουν επιδώσει στον υπερχρεωμένο οφειλέτη τουλάχιστον επιταγή προς πληρωμή. Πλην όμως, αυτό συνεπάγεται ότι οι τελευταίοι θα δύνανται ανά πάσα στιγμή να προχωρήσουν σε αναγκαστική εκτέλεση του οφειλέτη, γεγονός που θα έχει ως αποτέλεσμα ο οφειλέτης να υποβάλλεται συνεχώς σε διαδικασίες καταθέσεως και εκδικάσεως αιτήσεων αναστολής, σε αντίθεση με το σκοπό του ν. 3869/2010, ο οποίος δεν είναι άλλος από την ελάφρυνση των οφειλετών.

Επομένως, υποστηρίζεται ορθώς ότι η διαδικασία αναστολής εκτέλεσης θα πρέπει να ιδωθεί ως συλλογική διαδικασία (όπως και στο πλαίσιο του ΠτΚ), με αποτελέσματα έναντι

269. ΕιρΑθ 7/2011, ΕΠολΔ 2011, 350· ΕιρΑθ 13/2011, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΗρακλ 414/2011, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΝικ 46/2011, ΕΠολΔ 2012, 226 επ., η οποία απέρριψε την αίτηση αναστολής του άρθρου 6 παρ. 1 ως μη νόμιμη, ως προς τους καθών που δεν επέσπευδαν αναγκαστική εκτέλεση κατ' αυτού.

270. ΕιρΑθ 39/2011 με παρατηρήσεις Ευαγγέλου, ΝοΒ 2011, 1582· *Γαλανοπούλου-Μητροπούλου* (2014), 81. Αντίθετος ο *Κατηφόρης* (2013), 56, ο οποίος υποστηρίζει ότι η συγκεκριμένη αναστολή αφορά μόνο την αναγκαστική εκτέλεση για ικανοποίηση χρηματικών απαιτήσεων και όχι κάθε είδους αναγκαστική εκτέλεση.

271. ΕιρΑθ 6/2011, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΑθ 39/2011 με παρατηρήσεις Ευαγγέλου, ΝοΒ 2011, 1584.

272. ΕιρΧαλανδρίου 1/2011, οπ· ΕιρΑθ 39/2011, οπ.

πάντων. Η αποδοχή της σχετικής αιτήσεως, δηλαδή, θα πρέπει να οδηγεί στην αναστολή κάθε εν εξελίξει και μελλοντικής εκτελεστικής διαδικασίας²⁷³.

Οι **προϋποθέσεις ουσιαστικής βασιμότητας** της αιτήσεως αναστολής είναι οι ακόλουθες:

- 1) Η πιθανολόγηση ευδοκίμησης της κύριας αιτήσεως, δεδομένου του παρεπόμενου χαρακτήρα της αναστολής. Ελέγχεται, επομένως, από το δικαστήριο η συνδρομή των αναγκαίων προϋποθέσεων για την υπαγωγή του οφειλέτη στις ευνοϊκές διατάξεις του ν. 3869/2010 (άρθρο 1 και 2 του ν. 3869/2010), όπως για παράδειγμα η έλλειψη πτωχευτικής ικανότητας στο πρόσωπό του, η συνδρομή μόνιμης αδυναμίας πληρωμών κ.λ.π.
- 2) Η πιθανολόγηση ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντα του αιτούμενου την αναστολή²⁷⁴, με την εκπλειστηρίαση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη.

Σε αντίθεση, λοιπόν, με την αναστολή που χορηγείται βάσει της συνδυασμένης εφαρμογής των γενικών διατάξεων 933 και 938 ΚΠολΔ, η αναστολή του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010 δεν προϋποθέτει ελαττώματα της εκτελεστικής διαδικασίας ή καταχρηστική άσκηση δικαιώματος του επισπεύδοντος²⁷⁵.

5.2. Συνέπειες της χορηγούμενης αναστολής

Αν η κρίση του δικαστηρίου είναι θετική στις ως άνω αναγκαίες –κατά το νόμο– προϋποθέσεις, τότε χορηγείται η αιτηθείσα αναστολή της αρξάμενης εκτελεστικής διαδικασίας. Μάλιστα, με βάση τη διαδικασία του άρθρου 6 παρ. 1 παρέχεται προστασία στην περιουσία του οφειλέτη ανεξαρτήτως αντισταθμίسمatos εκ του τελευταίου, δηλαδή καταβολών εκ μέρους του προς τους πιστωτές του.

Ειδικότερα, αντικείμενο της απόφασης θα είναι η αναστολή της αρξάμενης και μη ολοκληρωθείσας αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη²⁷⁶ και όχι η αναστολή όλων των

²⁷³. ΕιρΝίκαιας 46/2011 με παρατηρήσεις Κόντη, ΕΠολΔ 2012, 226 επ.

²⁷⁴. ΕιρΚαλαμ 100/2011, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΕλευσ 23/2012, ΝΟΜΟΣ, η οποία χορήγησε αναστολή, με την αιτιολογία του κινδύνου ματαιώσεως της εξαιρέσεως από την εκποίηση της κύριας κατοικίας του οφειλέτη· Ομοίως η ΕιρΛαρ 78/2013, ΝΟΜΟΣ, η οποία έκρινε ως ουσιώδη βλάβη των συμφερόντων της αιτούσας τη ματαίωση της επιδιωκόμενης με την αίτηση του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010 εξαίρεσης από την ρευστοποίηση της κύριας κατοικίας της, η οποία είναι υποχρεωτική για το δικαστήριο. Πρβλ. *Κατηφόρη* (2013), 59 ο οποίος υποστηρίζει ότι η βλάβη θα πρέπει να κρίνεται ως ουσιώδης υπό την οπτική της συλλογικής εκτελέσεως, προκειμένου δηλαδή «να μην ανατραπεί η δυνατότητα ικανοποίησης των πιστωτών μέσω του σχεδίου πληρωμών που θα ορίσει το δικαστήριο κατά τον ν. 3869/2010». Βλ. σχετικά και *Κρητικό* (2014), 210, ο οποίος υποστηρίζει ότι η ουσιώδης βλάβη δε θα πρέπει να νοηθεί υπό τη στενή έννοια της βλάβης που προκαλεί κάθε κατά κανόνα επισπευδόμενη εκτέλεση, αλλά θα πρέπει να νοηθεί σε σχέση με τους επιδιωκόμενους από τον οφειλέτη σκοπούς της αιτήσεως για ρύθμιση των οφειλών του και απαλλαγή από αυτές. Βλ. όμως και ΕιρΘεσ 668/2012, ΝΟΜΟΣ, η οποία απέρριψε την αίτηση αναστολής, διότι δεν πιθανολογήθηκε ότι θα προκληθεί βλάβη στην αιτούσα, καθώς μπορούσε να στεγάσει κι αλλού την οικογενειά της.

²⁷⁵. *Κρητικός* (2014), 210· ΜΠρΒόλου 2202/2010, ΕφΑΔ 2010, 1123.

²⁷⁶. Ως μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης πρέπει να νοηθούν η παράδοση ή απόδοση κινητών (941 ΚΠολΔ), ακινήτου (943 ΚΠολΔ), η παράλειψη ή ανοχή πράξεως (947 ΚΠολΔ), η κατάσχεση κινητής

καταδιωκτικών μέτρων κατά του οφειλέτη²⁷⁷, έως την έκδοση οριστικής απόφασης επί της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 του ν. 3869/2010²⁷⁸.

Η περιουσία του οφειλέτη, λοιπόν, προστατεύεται από κάθε ατομική πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης που προέρχεται από πιστωτή με απαίτηση που συμπεριλαμβάνεται στην κύρια αίτηση του οφειλέτη²⁷⁹. Οι έννομες συνέπειες της αναστολής δε, επέρχονται μόνο κατά των πιστωτών που έχουν εκκινήσει διαδικασία αναγκαστικής εκτέλεσης και νομιμοποιούνται παθητικά και όχι κατά όλων των πιστωτών²⁸⁰. Υποστηρίζεται, βέβαια, εύλογα κατά τη γνώμη μας, ότι είναι τελολογικά ορθότερο και συνεπέστερο με το χαρακτήρα της διαδικασίας του ν. 3869/2010 ως συλλογικής, η απόφαση επί της αναστολής των μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης να ισχύει *erga omnes*²⁸¹.

Ενόσω ισχύει η εν λόγω αναστολή, ήτοι μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί του σχεδίου διευθέτησης του οφειλέτη²⁸², είναι απολύτως άκυρη πάσα πράξη εκτελέσεως κατά του οφειλέτη (κατ' άρθρο 10 παρ. 2 του ΠτΚ σε συνδυασμό με άρθρο 15 του ν. 3869/2010). Σημαντική, επίσης, συνέπεια της χορηγήσεως της αναστολής, είναι η *ex lege* και μάλιστα απόλυτη ακυρότητα κάθε διαθέσεως των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη²⁸³, ανεξάρτητα από την καλή πίστη εκείνου προς τον οποίο έγινε η διάθεση και

περιουσίας (953 επ. ΚΠολΔ), η κατάσχεση ακινήτων (992 ΚΠολΔ), η κατάσχεση ειδικών περιουσιακών στοιχείων (1022 επ. ΚΠολΔ), η αναγκαστική διαχείριση (1034 επ. ΚΠολΔ) και η προσωπική κράτηση (1047 επ. ΚΠολΔ).

277. ΕιρΧαλανδρίου 1/2011, ΕφΑΔ 2011, 767· ΕιρΚρωπίας 310/2013, ΝΟΜΟΣ· Βλ. όμως και ΕιρΑθ 37/2012, ΝΟΜΟΣ· ΕιρΕλευσ 23/2012, ΝΟΜΟΣ και ΕιρΛαρ 78/2013, ΝΟΜΟΣ οι οποίες διατάσσουν, κατ' άρθρο 6 παρ. 1 σε συνδυασμό με το άρθρο 85 του ν. 3996/2011, που συμπλήρωσε το άρθρο 4 παρ. 3 ν. 3869/2010 και 781 ΚΠολΔ, την αναστολή της αρξάμενης εκτελεστικής διαδικασίας, αλλά και κάθε άλλου καταδιωκτικού και ασφαλιστικού μέτρου εναντίον της περιουσίας της αιτούσας.

278. Εξάλλου μετά την έκδοση οριστικής απόφασης που κάνει δεκτή την αίτηση του οφειλέτη, η περιουσία του προστατεύεται λόγω της υπαγωγής στο ν. 3869/2010 και της σχετικής ρύθμισης των οφειλών του κατά το άρθρο 8. Βέβαια, αναστολή της αναγκαστικής εκτελέσεως μπορεί να ζητηθεί και μετά την απόρριψη της αιτήσεως του άρθρου 4 παρ. 1 ν. 3869/2010 και για το χρονικό διάστημα μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί εμπρόθεσμης έφεσης του οφειλέτη, σύμφωνα με το άρθρο 6 παρ. 5, το οποίο προστέθηκε με το ν. 4161/2013.

279. ΕιρΘεσ 998/2014, ΝΟΜΟΣ, σύμφωνα με την οποία η διάταξη του άρθρου 6 παρ. 1 επιβάλλει εκκρεμοδικία της αίτησης του άρθρου 4 παρ. 1 ν. 3869/2010, στην οποία πρέπει να έχει ενταχθεί ο συγκεκριμένος πιστωτής που θέτει σε κίνηση την αναγκαστική εκτέλεση.

280. ΕιρΑθ 39/2011 οπ, η οποία διευκρινίζει ότι η αναστολή αναφέρεται μόνο στο δανειστή που επισπεύδει αναγκαστική εκτέλεση κατά του οφειλέτη και όχι στους λοιπούς πιστωτές· *Βενιέρης/Κατσάς* (2013), 291.

281. *Κατηφόρης* (2013), 65. Βλ. σχετικά και ανωτέρω (υποσημ. 272).

282. Ως «οριστική απόφαση επί του σχεδίου διευθέτησης» νοείται η απόφαση που κάνει δεκτή την αίτηση του οφειλέτη, εν όλω ή εν μέρει, η απόφαση που την απορρίπτει και η επικύρωση του σχεδίου ρύθμισης οφειλών από τον Ειρηνοδίκη, οπότε αποκτά αυτό ισχύ δικαστικού συμβιβασμού, σύμφωνα με το άρθρο 7 του ν. 3869/2010 και περατώνεται η δίκη· *Κρητικός* (2014), 210-211.

283. Αντίστοιχη είναι η ρύθμιση του άρθρου 103 παρ. 1 του ΠτΚ, σύμφωνα με την οποία η διατασσόμενη αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, επάγεται αυτοδικαίως την απαγόρευση διάθεσης οποιουδήποτε περιουσιακού στοιχείου του οφειλέτη, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 10 ΠτΚ (άρθρο 103 παρ. 3 ΠτΚ), αποτελεί ασφαλιστικό μέτρο που διατάσσεται με δικαστική απόφαση ή προσωρινή διαταγή. Βέβαια, η ακυρότητα αυτή είναι «μετέωρη», υπό την έννοια ότι η διάθεση θα είναι έγκυρη, αν δε γίνει δεκτή η αίτηση για την υπαγωγή στις διατάξεις του ν. 3869/2010· *Σπυριδάκης/Γεωργιακάκη* (2012), 54.

χωρίς εγγραφή της απόφασης σε κάποιο βιβλίο ή κοινοποίησή της²⁸⁴ (Άρθρο 6 παρ. 1 τελ. εδάφιο ν. 3869/2010, σε συνδυασμό με ΑΚ 175). Η απαγόρευση αυτή μεταβολής της περιουσιακής κατάστασης του οφειλέτη ισχύει έναντι πάντων (*erga omnes*). Έτσι, δεν επιβάλλεται η υποβολή του οφειλέτη σε συνεχείς διαδικασίες αναστολής αναγκαστικών εκτελέσεων μετά την έκδοση μιας θετικής αποφάσεως κατά το άρθρο 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010²⁸⁵.

5.3. Προληπτικά ασφαλιστικά μέτρα (άρθρο 6 παρ. 2 ν. 3869/2010)

Η διάταξη της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 3869/2010, η οποία έμεινε ανέπαφη από τις τροποποιήσεις του ν. 4161/2013, επαναλαμβάνει κατά γράμμα τη διάταξη του άρθρου 10 του ΠτΚ και δίνει τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε έχει έννομο συμφέρον και ιδίως σε κάποιον πιστωτή αναφερόμενο στην αίτηση του οφειλέτη να αιτηθεί από το δικαστήριο τη λήψη προληπτικών μέτρων, ανεξάρτητα από την έναρξη εκτελεστικής διαδικασίας κατά του οφειλέτη, προκειμένου να αποτραπεί κάθε επιζήμια (για τους πιστωτές) μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της, μέχρι τη δημοσίευση αποφάσεως επί της αιτήσεως της παρ. 1 του άρθρου 4 του ν. 3869/2010²⁸⁶.

Πρωταρχικός σκοπός, λοιπόν, της συγκεκριμένης διάταξης είναι να εξασφαλίσουν τα συμφέροντα των πιστωτών του οφειλέτη και συγκεκριμένα να αποφευχθεί ο κατακερματισμός και η διασπορά της περιουσίας του οφειλέτη, ώστε να χρησιμεύσει αυτή ως βάση για τη ρύθμιση των χρεών του, αλλά και την απαλλαγή του από αυτά²⁸⁷. Η σχετική ρύθμιση, πάντως, αφορά το χρονικό διάστημα μετά την προσδιορισθείσα ημέρα της επικύρωσης κατά την οποία δεν επιτεύχθηκε προδικαστικός συμβιβασμός και δεν χορηγήθηκε προσωρινή διαταγή και μέχρι την έκδοση οριστικής αποφάσεως.

Το αίτημα λήψης προληπτικών μέτρων του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 3869/2010 δεν αφορά συγκεκριμένο πιστωτή και συγκεκριμένη πράξη εκτέλεσης, όπως η αίτηση αναστολής του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010, δεν απαιτείται η ύπαρξη εκτελεστού τίτλου και μπορεί να περιλάβει ακόμα και προπαρασκευαστικές πράξεις εκτέλεσης²⁸⁸. Έτσι, λοιπόν, το άρθρο 6 παρ. 2 εφαρμόζεται προς πρόληψη ατομικών διωκτικών μέτρων και όχι μόνο προς αναστολή τους, γι' αυτό σε περίπτωση αναγκαστικής εκτέλεσης, παράλληλα με την προστασία του άρθρου 6 παρ. 1 μπορεί να ζητηθεί και η προστασία εκ του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 3869/2010.

Όπως ακριβώς αναφέραμε κι ανωτέρω, παρότι απ' το γράμμα των διατάξεων των άρθρων 10 ΠτΚ και 6 παρ. 2 του ν. 3869/2010 δεν προκύπτει ως αναγκαία προϋπόθεση για

²⁸⁴. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 292· Κατηφόρης (2013), 65.

²⁸⁵. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 292· Κόντης, Παρατηρήσεις σε ΕιρΝίκαιας 46/2011, ΕΠολΔ 2012, 230.

²⁸⁶. ΕιρΧανίων 394/2012, ΝΟΜΟΣ.

²⁸⁷. ΕιρΘεσ 2518/2012, οπ.

²⁸⁸. ΕιρΘεσ 2518/2012, οπ.

τη λήψη προληπτικών μέτρων η πιθανολόγηση ευδοκίμησης της κύριας αιτήσεως και η επείγουσα περίπτωση που θα πρέπει να ρυθμιστεί ή ο επείγων κίνδυνος που θα πρέπει να αποτραπεί και σχετίζεται με την μεταβολή ή απομείωση της αξίας της περιουσίας του οφειλέτη, θα πρέπει παρά ταύτα να αξιωθεί η συνδρομή των προϋποθέσεων αυτών ως αυτονόητων²⁸⁹.

Ως προς το περιεχόμενο των προληπτικών μέτρων που δύνανται να διαταχθούν δυνάμει του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 3869/2010, ο νόμος αναφέρεται στην ευχέρεια του δικαστηρίου να διατάξει «*όποιο μέτρο κρίνει αναγκαίο για να αποτραπεί κάθε επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας του οφειλέτη ή μείωση της αξίας της*», παραπέμπουμε, δε, στα ενδεικτικώς απαριθμούμενα στο άρθρο 10 ΠτΚ ασφαλιστικά μέτρα, τα οποία συνίστανται ιδίως σε απαγόρευση διάθεσης περιουσιακών στοιχείων από ή προς τον οφειλέτη, αναστολή των ατομικών διώξεων²⁹⁰ και ορισμό μεσεγγυούχου. Ο δικαστής μπορεί να απαγορεύσει εν γένει οποιαδήποτε δυσμενή μεταβολή στην πραγματική και νομική κατάσταση της περιουσίας του οφειλέτη, με τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων που μπορούν να είναι τόσο υπέρ του οφειλέτη όσο και εις βάρος του (π.χ. μεσεγγύηση)²⁹¹.

Η απόφαση που διατάσσει τα προληπτικά μέτρα του άρθρου 6 παρ. 2 του ν. 3869/2010 μπορεί να στρέφεται και να δεσμεύει όλους τους πιστωτές κατά των οποίων στρέφεται ο αιτών και όχι μόνο έναν. Μπορεί ακόμη να δεσμεύει τον οφειλέτη. Συνακόλουθα, κάθε πράξη επιβάρυνσης ή αλλοίωσης της περιουσίας του οφειλέτη, παρά την ως άνω δικαστική απαγόρευση, είναι άκυρη, κατά τα γινόμενα δεκτά και στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης²⁹².

289. Κατηφόρης (2013), 67. Ως ενδείξεις για την αναγκαιότητα λήψεως των προληπτικών αυτών μέτρων μπορούν να ληφθούν η ύπαρξη μεγάλου αριθμού πιεστικών πιστωτών, η ήδη συντελεσθείσα μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων κ.ο.κ.

290. Στην έννοια των ατομικών διώξεων εντάσσονται -κατά την κρατούσα άποψη- μεταξύ άλλων η λήψη ασφαλιστικών μέτρων και η έναρξη ή συνέχιση πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης. Δεδομένου, δε, του σκοπού των προληπτικών μέτρων, που δεν είναι άλλος από την διασφάλιση και μη απομείωση της προς εκμετάλλευση ή ρευστοποίηση περιουσίας του οφειλέτη και την αποφυγή δημιουργίας προνομίων-ανταγωνιστικών προβαδισμάτων, μέσω των διωκτικών μέτρων των πιστωτών, στην έννοια των τελευταίων θα πρέπει -κατά την ορθότερη άποψη- να υπαχθεί και η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης και οι λοιπές εξασφαλίσεις. Σύμφωνα με την κρατούσα νομολογία, στην απαγόρευση αυτή εμπίπτει και η εγγραφή προσημείωσης υποθήκης, καθώς οι εμπράγματα εξασφαλίσεις υπέρ ενός πιστωτή και η σχετική σειρά προτεραιότητας λειτουργούν για τους άλλους πιστωτές ως λόγος απομείωσης της αξίας της περιουσίας του οφειλέτη. Έτσι, λοιπόν, δια της απαγόρευσης εγγραφής προσημείωσης υποθήκης, επιτυγχάνεται να μην αλλοιωθεί η θέση των πιστωτών και να μην επιδοθούν αυτοί σε ανταγωνισμό ταχύτερης εξασφάλισης προνομιακής μεταχείρισης κατ' άρθρο 9 παρ. 2 του ν. 3869/2010· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 301-302 με νομολογιακές παραπομπές· Κατηφόρης (2013), 69. Για τη διχογνωμία σε θεωρία και νομολογία αλλά και τις σχετικές επιφυλάξεις, που απορρέουν και από το σκοπό του ν. 3869/2010, ο οποίος δεν θέτει ως προτεραιότητα τη σύμμετρη ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη, αλλά τη διάσωσή του και την απαλλαγή του από τα χρέη βλ. και ανωτέρω αναφερόμενα στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης των εμπόρων.

291. Βενιέρης/Κατσάς (2013), 300.

292. ΜΠρΠατρών 3054/2010, οπ· ΜΠρΑθ 1084/2011, οπ.

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε κλείνοντας, ότι ο σκοπός της παρ. 2 του άρθρου 6 του νόμου επιτυγχάνεται σε ένα βαθμό και μέσω του τελευταίου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 6. Ειδικότερα, αφού συνέπεια της χορηγούμενης αναστολής της αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας του οφειλέτη είναι η αυτοδίκαια εκ του νόμου απαγόρευση διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του τελευταίου, δεν φαίνεται να προκύπτει έννομο συμφέρον του πιστωτή να ζητήσει αυτό να επέλθει με δικαστική απόφαση βάσει μιας αυτοτελούς αιτήσεως λήψης ασφαλιστικών μέτρων. Τέτοια ανάγκη θα υπάρξει μόνο αν ο πιστωτής επιδιώκει κάτι διαφορετικό²⁹³.

5.4. Αναστολή εκτελέσεως ενόψει εμπρόθεσμης άσκησης εφέσεως (άρθρο 6 παρ. 5 ν. 3869/2010)

Αν ο οφειλέτης έχει επιτύχει την αναστολή των καταδιωκτικών εις βάρος του μέτρων, συνήθως μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί της κύριας αιτήσεώς του, η αναστολή αυτή λήγει με την έκδοση απορριπτικής αποφάσεως. Έτσι, λοιπόν, μετά την απόρριψη της αιτήσεως του οφειλέτη και μέχρι να εκδικαστεί η ενδεχόμενη έφεσή του, ο τελευταίος βρίσκεται εκτεθειμένος και απροστάτευτος από τις διώξεις των πιστωτών του κατά της κινητής ή ακίνητης περιουσίας του, γεγονός που ενδέχεται να τινάξει στον αέρα την πιθανότητα ρύθμισης των οφειλών του και απαλλαγής του από αυτά.

Για αυτές τις περιπτώσεις, προστέθηκε η παράγραφος 5 στο άρθρο 6 του ν. 3869/2010, η οποία παρέχει στον οφειλέτη τη δυνατότητα, εφόσον ασκήσει εμπρόθεσμα έφεση, να αιτηθεί την αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών του, υπό την προϋπόθεση ότι πιθανολογείται α) η πρόκληση ουσιώδους βλάβης στα συμφέροντά του από την εκτέλεση και β) ότι θα ευδοκιμήσει η έφεση που θα οδηγήσει στην παραδοχή της αιτήσεώς του. Η αναστολή αυτή καταλαμβάνει το χρονικό διάστημα μέχρι τη δημοσίευση αποφάσεως επί της ασκηθείσας έφεσης του οφειλέτη και υπό τον όρο συζήτησης της τελευταίας κατά την ορισθείσα δικάσιμο.

Η κατά τα ως άνω χορηγούμενη αναστολή, επάγεται αυτοδικαίως και την απαγόρευση διάθεσης των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη, κατά την αντίστοιχη πρόβλεψη του άρθρου 6 παρ. 1 του ν. 3869/2010, προς προστασία των συμφερόντων των πιστωτών, ενόσω ισχύει η αναστολή ασκήσεως των δικαιωμάτων τους κατά του οφειλέτη²⁹⁴.

²⁹³. Κρητικός (2014), 221. Σε αυτά τα προληπτικά μέτρα δεν εμπίπτει -κατά την κρατούσα και ορθότερη γνώμη- η απαγόρευση άσκησης νομίμων δικαιωμάτων διεκδίκησης απαιτήσεων από τους δανειστές, όπως η έκδοση διαταγής πληρωμής και η κατάθεση και εκδίκαση αγωγών· Βενιέρης/Κατσάς (2013), 303.

²⁹⁴. Συνεπώς κάθε διάθεση περιουσιακού στοιχείου του οφειλέτη είναι άκυρη, κατ' άρθρο 175 ΑΚ, ακυρότητα η οποία είναι απόλυτη και δε θεραπεύεται. Επίσης άκυρη είναι και κάθε πράξη αναγκαστικής εκτέλεσης κατά περιουσιακού του στοιχείου, χωρίς να χρειάζεται η προσφυγή στην προστασία της 933 επ. ΚΠολΔ. Σημειωτέον ότι, οι ίδιες συνέπειες επέρχονται και με την αναστολή του άρθρου 6 παρ. 1, καθώς και με την εκ του νόμου του άρθρου 4 παρ. 3· Κομπολίτης, οπ.

Από το κείμενο της ως άνω διατάξεως δεν προκύπτει, πάντως, το καθ' ύλην αρμόδιο δικαστήριο προς εκδίκαση της αιτήσεως αναστολής της παρ. 5. Σύμφωνα με μια άποψη²⁹⁵, αρμόδιο δικαστήριο είναι το ειρηνοδικείο που εξέδωσε την απορριπτική απόφαση, κατ' ανάλογη εφαρμογή της παρ. 3 του άρθρου 763 ΚΠολΔ. Ακόμη, υποστηρίζεται ότι αρμόδιο δικαστήριο δύναται να είναι και το Μονομελές Πρωτοδικείο που πρόκειται να δικάσει την ασκηθείσα έφεση του οφειλέτη²⁹⁶. Η τελική επιλογή στην περίπτωση αυτή ανήκει στον οφειλέτη.

Υποστηρίζεται ακόμη ότι²⁹⁷ υλικά αρμόδιο είναι πάντοτε το Μονομελές Πρωτοδικείο που πρόκειται να δικάσει σε δεύτερο βαθμό την αίτηση του οφειλέτη, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διάταξης του άρθρου 938 παρ. 2 ΚΠολΔ. Σχετική, πάντως, είναι και η διάταξη του άρθρου 632 παρ. 3 του ΚΠολΔ που αφορά την αναστολή εκτελέσεως της διαταγής πληρωμής, η οποία ορίζει ως αρμόδιο δικαστήριο αυτό της ασκηθείσας ανακοπής, δηλαδή το ειρηνοδικείο ή το Μονομελές Πρωτοδικείο, αναλόγως του ποιό εξέδωσε τη διαταγή πληρωμής²⁹⁸.

6. Συγκριτικές παρατηρήσεις – Συμπεράσματα

Ως προέκυψε από την ανωτέρω ανάλυση στο πρώτο και δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας, οι διατάξεις που αφορούν τη χορήγηση αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη στο πλαίσιο των εδώ εξεταζόμενων συλλογικών διαδικασιών αφερεγγυότητας εμφανίζουν αρκετά κοινά σημεία. Οι βασικότερες διαφορές τους εντοπίζονται στα εξής:

1. Ως αναλύσαμε ανωτέρω, στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης του ΠτΚ, η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και εν γένει η λήψη προληπτικών μέτρων από το πτωχευτικό δικαστήριο ή τον Πρόεδρό του, προς διασφάλιση της περιουσίας του οφειλέτη και επίτευξη της εξυγίανσής του, είναι δυνατή μόνο κατόπιν σχετικής αιτήσεως οιοδήποτε έχει έννομο συμφέρον, η οποία εκδικάζεται κατά τη διαδικασία των ασφαλιστικών μέτρων.

Βλέπουμε, λοιπόν, ότι η αυτοδίκαιη αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών δεν προτιμήθηκε από το νομοθέτη, ιδίως προς αποφυγή καταχρηστικών συμπεριφορών εκ μέρους οφειλετών, οι οποίες παρατηρήθηκαν έντονα κατά την προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής και δεδομένων των πολλών και διαφορετικών συμφερόντων που διακυβεύονται κατά την προσπάθεια εξυγίανσης μιας επιχείρησης. Εξάλλου, στο άρθρο 103 παρ. 5 του ΠτΚ, προβλέπεται ότι το δικαστήριο θα πρέπει να ελέγχει και τη συνδρομή

²⁹⁵. Κρητικός (2014), 222.

²⁹⁶. Πρβλ. και άρθρο 938 παρ. 2 ΚΠολΔ.

²⁹⁷. Κομπολίτης, οπ.

²⁹⁸. Κρητικός (2014), 222.

εξαιρετικών περιστάσεων, οι οποίες δικαιολογούν ορισμένες εξαιρέσεις πιστωτών από τη χορήγηση αναστολής διώξεων και την εν γένει λήψη προληπτικών μέτρων²⁹⁹.

Στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010, ο Ειρηνοδίκης διατάζει την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών και τη διατήρηση εν γένει της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του υπερχρεωμένου οφειλέτη-φυσικού προσώπου, δυνάμει προσωρινής διαταγής (άρθρο 781 ΚΠολΔ), κατόπιν σχετικής αιτήσεως του οφειλέτη, πιστωτή του ή και αυτεπαγγέλτως, συνήθως μετά τη βεβαίωση αποτυχίας του προδικαστικού συμβιβασμού.

Πλην όμως, η αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών επέρχεται και αυτοδικαίως (*ex lege*), από την κατάθεση της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 και για χρονικό διάστημα τουλάχιστον 2 μηνών, ήτοι μέχρι τη συζήτηση για την επικύρωση (ή μη) προδικαστικού συμβιβασμού. Η πρόβλεψη αυτή εισήχθη με τις τροποποιήσεις του ν. 4161/2013, προς οικονομική ανακούφιση του υπερχρεωμένου οφειλέτη, την αποσυμφόρηση των πινακίων των Δικαστηρίων από αλλεπάλληλες προσφυγές οφειλετών σε ανακοπές και αναστολές, αλλά και προς διευκόλυνση επίτευξης προδικαστικού συμβιβασμού μεταξύ των μερών, ενόσω εκκρεμεί η διαδικασία του ν. 3869/2010 και ειδικότερα από την κατάθεση της αιτήσεως και έως την ημερομηνία επικύρωσης ή μη προδικαστικού συμβιβασμού.

Η ως άνω δυνατότητα αυτοδίκαιης αναστολής έχει ως αντίβαρο, πάντως, την μικρή χρονική ισχύ και την παράλληλη υποχρέωση καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη, που τίθεται από το νόμο, πρόβλεψη η οποία αίρει την αδικία που προκαλείτο υπό το προϊσχύον καθεστώς εις βάρος των πιστωτών. Πράγματι, λαμβάνοντας υπόψη και τις μακρινές δικασίμους των Ειρηνοδικείων της χώρας, η νεοεισαχθείσα υποχρέωση καταβολών εκ μέρους των οφειλετών, μέχρι την εκδίκαση των αιτήσεών τους, στοχεύει επιπλέον στο να αποτρέψει τους τελευταίους από την αναζήτηση πρόσκαιρης και ευκαιριακής προστασίας εκ του νόμου 3869/2010 και μάλιστα χωρίς να πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις υπαγωγής στις διατάξεις του.

Περαιτέρω, μια τέτοια πρόβλεψη δικαιολογείται και από την ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας των ιδιωτών οφειλετών, οι οποίοι στην πλειονότητά τους είναι καταναλωτές και αδυνατούν να ανταποκριθούν στο οικονομικό βάρος μιας παράλληλης δικαστικής διαδικασίας προς επίτευξη άμεσης αναστολής των πάσης φύσεως καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών τους. Πάντως, ενώ το χρονικό διάστημα ισχύος της αυτοδίκαιης αναστολής είναι φαινομενικά μικρό, βάσει του νόμου, στην πράξη η συζήτηση του προδικαστικού συμβιβασμού στα κατά τόπους αρμόδια ειρηνοδικεία, μπορεί να καθοριστεί και σε χρονικό

299. Αντίστοιχη διάταξη δεν συναντάται στον ν. 3869/2010.

διάστημα άνω του ενός έτους³⁰⁰, με αποτέλεσμα να καταστρατηγείται σε μεγάλο βαθμό ο σκοπός του νόμου³⁰¹.

2. Τα πάσης φύσεως προληπτικά μέτρα στη διαδικασία εξυγίανσης, συμπεριλαμβανομένης της αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, λαμβάνονται στο πλαίσιο των άρθρων 682 επ. ΚΠολΔ και αρκεί η πιθανολόγηση. Το μειωμένο αυτό μέτρο απόδειξης διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό τη χορήγηση των προληπτικών μέτρων –είτε υπέρ του οφειλέτη είτε υπέρ των πιστωτών του- και ανακουφίζει τις επιχειρήσεις που βρίσκονται σε οικονομική κρίση, πλην όμως θέτει και προβληματισμό ως προς την μετατροπή του θεσμού σε επικίνδυνο μέσο προσωρινής ασυλίας κακόπιστων οφειλετών σε βάρος των πιστωτών τους και με κίνδυνο την περαιτέρω απαξίωση της περιουσίας τους. Βέβαια, έναντι προσωρινών διαταγών που εκδόθηκαν καταχρηστικά, παρέχεται η δικονομική δυνατότητα της ανάκλησης ή μεταρρύθμισης της σχετικής απόφασης.

Από την άλλη πλευρά, κατά τη λήψη προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο του ν. 3869/2010 εφαρμόζεται το άρθρο 781 ΚΠολΔ, σύμφωνα με τη σχετική ρητή πρόβλεψη του άρθρου 4 παρ. 3 του νόμου, το οποίο προϋποθέτει την υποβολή της κύριας αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010 και απαιτεί το σχηματισμό πλήρους δικανικής πεποίθησης. Η διάταξη δε του άρθρου 781 ΚΠολΔ επιτελεί στην εκουσία δικαιοδοσία λειτουργία ευρύτερη αυτής του άρθρου 691 παρ. 2 ΚΠολΔ, καθώς εμπεριέχει μέτρα που αφορούν όχι μόνο την εξασφάλιση ή διατήρηση δικαιώματος, αλλά και την προσωρινή ρύθμιση ορισμένης έννομης κατάστασης³⁰².

300. Για παράδειγμα στο Ειρηνοδικείο Νέας Ιωνίας, η συζήτηση για την επικύρωση του προδικαστικού συμβιβασμού ή τη χορήγηση προσωρινής διαταγής, ορίζεται δύο έτη μετά την κατάθεση της αιτήσεως του άρθρου 4 του ν. 3869/2010, χωρίς να προκαλείται εντεύθεν καμία ακυρότητα και φυσικά χωρίς να ελέγχεται η συνδρομή έστω των ελάχιστων προϋποθέσεων υπαγωγής στις ευνοϊκές ρυθμίσεις του ν. 3869/2010, με αποτέλεσμα για ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα να παρέχεται ασυλία στον υπερχρεωμένο οφειλέτη, άνευ όρων.

301. Για τον λόγο αυτό, θα μπορούσε, ενδεχομένως, η αυτοδίκαιη αναστολή των καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών από την κατάθεση της αίτησης του ν. 3869/2010 μέχρι και την ημέρα επικύρωσης ή μη του προδικαστικού συμβιβασμού, να ισχύει υπό τον όρο των προτεινόμενων στο σχέδιο ρύθμισης καταβολών του οφειλέτη, προκειμένου να αποφεύγεται η παρέλκυση της διαδικασίας και τα φαινόμενα κατάχρησης. Ειδικότερα, η υπαίτια (εκ δόλου ή βαρειάς αμέλειας) μη συμμόρφωση στις οφειλόμενες καταβολές, οι οποίες θα βασίζονται κατ' αρχάς στην πρόταση ρύθμισης του οφειλέτη, βάσει των οικονομικών του δυνατοτήτων, πλην όμως δε θα μπορούν να είναι κατώτερες από τα ελάχιστα όρια που θέτει ο νόμος (άρθρο 5 παρ. 2 ν. 3869/2010), με την επιφύλαξη του άρθρου 8 παρ. 5, θα μπορούσε να επιφέρει μετά από ένα εύλογο χρονικό διάστημα (π.χ. τριών μηνών) την άρση της προστασίας του οφειλέτη ή την μετέπειτα απόρριψη της προσωρινής διαταγής.

302. *Κατηφόρης* (2013), 73. Η προσωρινή διαταγή του άρθρου 781 ΚΠολΔ που διατάζει τα αναγκαία ασφαλιστικά μέτρα δεν ταυτίζεται με την προβλεπόμενη από το άρθρο 691 παρ. 2 ΚΠολΔ προσωρινή διαταγή στο πλαίσιο της διαδικασίας των ασφαλιστικών μέτρων, παρότι σκοπός και των δύο είναι η διατήρηση δικαιώματος ή η ρύθμιση κατάστασης έως την έκδοση οριστικής απόφασης. Έτσι, η προσωρινή διαταγή του άρθρου 781 ΚΠολΔ έχει κάποια διαγνωστικά στοιχεία και δικάζεται κατά τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας και όχι των ασφαλιστικών μέτρων. Επομένως, εφαρμόζεται το ανακριτικό σύστημα (άρθρο 744 ΚΠολΔ), πλήρως ελεύθερη απόδειξη (άρθρο 759 παρ. 3 ΚΠολΔ), παρακάμπτεται η εφαρμογή του συγκεντρωτικού συστήματος και υφίσταται εκ του νόμου δυνατότητα

3. Η αναστολή του άρθρου 103 ΠτΚ καταλαμβάνει, κατ' αρχάς, όλους τους πιστωτές του οφειλέτη, ανέγγυους και ενέγγυους, συμπεριλαμβανομένου του Δημοσίου, εκτός εάν ρητά εξαιρεθούν υπό προϋποθέσεις³⁰³, ενώ από την άλλη πλευρά από τη διαδικασία του ν. 3869/2010 εξαιρούνται κατ' αρχάς ρητά ορισμένες κατηγορίες πιστωτών, των οποίων οι απαιτήσεις δεν επηρεάζονται από την εξέλιξη της διαδικασίας και συνακόλουθα από την αναστολή των ατομικών διώξεων (π.χ. Δημόσιο, ασφαλιστικοί οργανισμοί κλπ)³⁰⁴. Σε κάθε περίπτωση δε, από τη διατασσόμενη αναστολή καταλαμβάνονται οι πιστωτές που περιλαμβάνονται στο δικόγραφο του οφειλέτη, συνήθως πιστωτικά ιδρύματα, καθώς οι απαιτήσεις των υπολοίπων δεν επηρεάζονται από την εξέλιξη της διαδικασίας στο πλαίσιο του ν. 3869/2010³⁰⁵.

Περαιτέρω, η κλήτευση των πιστωτών του οφειλέτη προκειμένου να παραστούν κατά τη συζήτηση της αιτήσεως για λήψη προληπτικών μέτρων στη διαδικασία εξυγίανσης δεν είναι υποχρεωτική και εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια του δικαστή, σε αντίθεση με την υποχρεωτική κλήτευση των πιστωτών του οφειλέτη – μη εμπόρου και μάλιστα σε αποκλειστική προθεσμία 15 ημερών, στο πλαίσιο του ν. 3869/2010, η παράλειψη της οποίας συνιστά λόγο απαραδέκτου της κύριας αιτήσεως και συνακόλουθα λόγο απόρριψης της προσωρινής διαταγής³⁰⁶. Βέβαια, ως έχουμε αναφέρει ανωτέρω, για την ισχύ της *ex lege* αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών στο πλαίσιο του ν. 3869/2010, απαιτείται μόνο η κατάθεση της αιτήσεως εκ μέρους του οφειλέτη και όχι η επίδοση αυτής στους πιστωτές του.

4. Ως προς τα νομιμοποιούμενα πρόσωπα για την αίτηση λήψης προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο του άρθρου 103 ΠτΚ, οι εγγυητές και λοιποί συνοφειλέτες μπορούν – μόνο κατ' εξαίρεση- να επωφεληθούν της αναστολής των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης, ήτοι εφόσον συντρέχει «σπουδαίος επιχειρηματικός ή κοινωνικός λόγος» και σε

ανάκλησης ή μεταρρύθμισής της, εφόσον μεταβληθούν οι συνθήκες, είτε ως προς τον επικείμενο κίνδυνο είτε ως προς την ουσία της υπόθεσης· *Μπέης*, Πολιτική Δικονομία, άρθρο 781, 456· Βλ. σχετικά και ΕφΑθ 25/2009, ΝοΒ 2009, 1390 με παρατηρήσεις Γρύλλη.

303. Βλ. σχετικά προσωρινή διαταγή της 22.11.2013, στο πλαίσιο αιτήσεως τεχνικής εταιρείας για λήψη προληπτικών μέτρων, παράλληλα με την κατάθεση αιτήσεώς της για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, καταχωρημένη στο βιβλίο μερίδων εξυγίανσης του Πρωτοδικείου Αθηνών, η οποία διέταξε την εξαίρεση από την αναστολή των διώξεων των εργαζομένων της οφειλέτριας εταιρείας, του Δημοσίου και των ασφαλιστικών οργανισμών.

304. Οι ενέγγυοι πιστωτές όμως, σε αντίθεση με τα ισχύοντα στην πτώχευση, καταλαμβάνονται από την αναστολή. Ο λόγος της εξαίρεσης από τη ρύθμιση του ν. 3869/2010 των απαιτήσεων του Δημοσίου και των ασφαλιστικών οργανισμών, είναι η υπέρτερη ισχύς του δημοσίου συμφέροντος έναντι του ατομικού συμφέροντος του οφειλέτη για ρύθμιση και απαλλαγή. Βέβαια, με βάση την συμβατική ελευθερία και την εξουσία διάθεσης ενός ουσιαστικού δικαιώματος, οι απαιτήσεις αυτές θα μπορούσαν να ρυθμιστούν στο πλαίσιο του προϊσχύοντος εξωδικαστικού συμβιβασμού (και πλέον στο πλαίσιο της διαμεσολάβησης), καθώς και στο πλαίσιο του δικαστικού συμβιβασμού, που δεν υπόκεινται στον έλεγχο του δικαστή.

305. Βλ. άρθρο 4 παρ. 6 ν. 3869/2010.

306. Εκτός εάν παρασταθεί ο μη κληθείς πιστωτής κατά τη συζήτηση της αιτήσεως, οπότε θεραπεύεται η έλλειψη επίδοσης.

κάθε περίπτωση μέχρι τη λήξη της διαδικασίας εξυγίανσης. Μετά την επικύρωση της εξυγιαντικής συμφωνίας, ουδέν προβλέπεται σχετικά, σε αντίθεση με το προϊσχύον καθεστώς του άρθρου 104 του ΠτΚ.

Από την άλλη πλευρά, στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010, ο εγγυτής δικαιούται να ζητήσει τη λήψη προληπτικών μέτρων προς εξασφάλιση της δικής του περιουσίας, μόνο εφόσον έχει καταθέσει δική του αίτηση υπαγωγής στο ν. 3869/2010 και δεν προβλέπεται δυνατότητα επέκτασης και σε αυτόν των διαταχθέντων υπέρ του οφειλέτη προληπτικών μέτρων.

Κλείνοντας, δέον όπως αναφερθεί ότι με τις τροποποιήσεις και συμπληρώσεις που επέφερε ο ν. 4161/2013 λύθηκαν αρκετά από τα προβλήματα που δημιουργούσε η εφαρμογή του ν. 3869/2010 στην πράξη και βελτιώθηκαν σε γενικές γραμμές οι σχετικές ρυθμίσεις. Η σημαντικότερη μεταρρύθμιση έγκειται στη θεσμοθέτηση υποχρέωσης καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη, ως αντάλλαγμα για την παρεχόμενη αναστολή των διώξεων των πιστωτών του.

Βέβαια, κρίσιμο παραμένει το ότι δεν τηρούνται οι χρονικοί περιορισμοί που θέτει ο νόμος. Ειδικότερα, η δικάσιμος για την ενδεχόμενη επικύρωση προδικαστικού συμβιβασμού ή για τη συζήτηση προσωρινής διαταγής, προσδιορίζεται συνήθως σε χρονικό διάστημα έξι (6) έως δέκα (10) μηνών περίπου, ενώ και η τακτική δικάσιμος για την κρίση της αιτήσεως του υπερχρεωμένου οφειλέτη προσδιορίζεται στα περισσότερα ειρηνοδικεία της πρωτεύουσας σε χρονικό διάστημα άνω των πέντε (5) ετών, γεγονός που συνιστά παραβίαση τόσο του νόμου³⁰⁷, όσο και του σκοπού της συλλογικής αυτής διαδικασίας³⁰⁸ και της παροχής προσωρινής προστασίας μέσω προσωρινής διαταγής. Επιπλέον, ευνοούνται οι καταχρηστικές συμπεριφορές οφειλετών, οι οποίοι σπεύδουν να προστατευτούν προσωρινά, ακόμη και χωρίς να συντρέχουν οι αναγκαίες εκ του νόμου προϋποθέσεις υπαγωγής τους σε αυτόν.

Αναγκαίο, ακόμη, κρίνεται να εξετάζεται λίγο πιο σοβαρά η πιθανότητα ευδοκίμησης της κύριας αίτησης του υπερχρεωμένου οφειλέτη, ώστε να μη χορηγείται η αναστολή διώξεων σε οφειλέτες που καταφανώς δεν πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις που θέτει ο νόμος ή σε οφειλέτες προδήλως κακόπιστους και μάλιστα για μεγάλο χρονικό διάστημα, φαινόμενο το οποίο δυστυχώς παρατηρείται στη δικαστηριακή πρακτική.

307. Που επιτάσσει προσδιορισμό δικασίμου εντός εξαμήνου από την κατάθεση της αιτήσεως του οφειλέτη.

308. Που έγκειται στην απαλλαγή του υπερχρεωμένου οφειλέτη από τα χρέη που αδυνατεί να αποπληρώσει, ώστε να προβεί σε σύντομο χρονικό διάστημα σε ένα νέο ξεκίνημα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ΄

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Γενικά

Οι διαδικασίες αφερεγγυότητας και εξυγίανσης των επιχειρήσεων, αλλά και οι διαδικασίες αφερεγγυότητας των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, παρουσιάζουν έντονες διαφορές στις επιμέρους ευρωπαϊκές έννομες τάξεις. Ως εκ τούτου, είναι δύσκολο να ρυθμιστούν ενιαία από το κοινοτικό δίκαιο.

Το γεγονός αυτό αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στη διαφορετική νομική κουλτούρα, αλλά και στις διαφορετικές συγκυρίες που οδήγησαν στη θεσμοθέτηση των διαδικασιών αυτών σε κάθε χώρα. Μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης, πάντως, παρουσιάζονται τάσεις αναμόρφωσης των υφιστάμενων ευρωπαϊκών συστημάτων αφερεγγυότητας και εξυγίανσης, με σκοπό την εξασφάλιση μεγαλύτερης ταχύτητας και αποτελεσματικότητας των ως άνω διαδικασιών.

Παράλληλα, τα τελευταία χρόνια παρατηρείται και μια κινητικότητα στο πεδίο του κοινοτικού δικαίου, όπου φαίνεται να επιχειρείται δειλά η δημιουργία ενός ομοιόμορφου πλαισίου για τους εθνικούς κανόνες αφερεγγυότητας, προκειμένου να καταστεί πιο αποτελεσματική η λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.

Παρατηρείται, πάντως, ότι ο Έλληνας νομοθέτης, σε γενικές γραμμές, δεν πρωτοτύπησε, καθώς έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την καταγραφή εμπειριών από πιο έμπειρες –στο πεδίο της αφερεγγυότητας- αλλοδαπές έννομες τάξεις.

Ειδικότερα, το γαλλικό δίκαιο αποτέλεσε το πρότυπο για τη διαμόρφωση των προπρωχευτικών διαδικασιών αφερεγγυότητας του ελληνικού ΠτΚ³⁰⁹, το γερμανικό δίκαιο επηρέασε σε πολλά σημεία τη διαμόρφωση του ελληνικού ΠτΚ και τη διαδικασία ρύθμισης χρεών του ν. 3869/2010, ενώ το δίκαιο των Η.Π.Α. αποτέλεσε κορυφαίο πρότυπο για την πρόβλεψη του σχεδίου αναδιοργάνωσης του ΠτΚ, αλλά και για την κατάσχεση του ελληνικού ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση χρεών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων. Τέλος, σημαντική ήταν και η επίδραση του ευέλικτου αγγλικού δικαίου, το οποίο επηρέασε σε ορισμένα σημεία την προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης του ελληνικού ΠτΚ και η εφαρμογή του οποίου επέτρεψε τη διάσωση μεγάλης ελληνικής επιχείρησης.

309. Ως προς τη νέα διαδικασία εξυγίανσης, ο Έλληνας νομοθέτης προέβη σε έναν επιλεκτικό δανεισμό στοιχείων των γαλλικών προπρωχευτικών διαδικασιών. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι, εκ του γεγονότος ότι εισχωρεί σε χρόνο πτωχευτικό, ήτοι ενώ έχει επέλθει παύση πληρωμών, η διαδικασία εξυγίανσης υιοθετεί την αντίστοιχη επιλογή της «procédure de conciliation», ενώ το γεγονός ότι, εφόσον επικυρωθεί, δεσμεύει όλους τους πιστωτές, συμφωνούντες και μη, παραπέμπει στη γαλλική διαδικασία της «sauvegarde».

2. Κοινοτικό δίκαιο

2.1. Τρέχουσες εξελίξεις στο πλαίσιο του Κοινοτικού Δικαίου – Υπαγωγή νέων συλλογικών διαδικασιών στον Κανονισμό ΕΚ 1346/2000

Δυνάμει του Κανονισμού ΕΚ 1346/2000 (ΕΕ 30.6.2000, L. 160/1), δημιουργήθηκε ένα ευρωπαϊκό πλαίσιο για τις διασυνοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας και ειδικότερα καθορίστηκε ποιο κράτος μέλος είναι αρμόδιο για την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, θεσπίστηκαν ενιαίοι κανόνες για το εφαρμοστέο δίκαιο και ρυθμίστηκε η αναγνώριση και η εκτέλεση των σχετικών με την αφερεγγυότητα αποφάσεων, καθώς και ο συντονισμός της κύριας και της δευτερεύουσας διαδικασίας αφερεγγυότητας.

Στο πεδίο εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού, ως ισχύει, εμπίπτουν όλες οι συλλογικές διαδικασίες, οι οποίες προϋποθέτουν αφερεγγυότητα του οφειλέτη, συνεπάγονται τη μερική ή ολική πτωχευτική του απαλλοτρίωση και το διορισμό συνδίκου ή άλλου ανάλογου οργάνου³¹⁰. Σύμφωνα, δε, με το άρθρο 38 του εν λόγω Κανονισμού, ο προσωρινός σύνδικος, ο διοριζόμενος από δικαστήριο κράτους μέλους, με σκοπό τη συντήρηση της περιουσίας του οφειλέτη, νομιμοποιείται να ζητήσει, για το διάστημα από την κατάθεση της αιτήσεως ενάρξεως διαδικασίας αφερεγγυότητας μέχρι την έκδοση της σχετικής απόφασης, τη λήψη οιοδήποτε μέτρου συντήρησης και προστασίας της περιουσίας του οφειλέτη που ευρίσκεται σε άλλο κράτος μέλος, κατά το δίκαιο του κράτους αυτού.

Δυνάμει της από 12.12.2012 Πρότασης Κανονισμού του κοινοτικού νομοθέτη «για την τροποποίηση του Κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 περί των διασυνοριακών διαδικασιών αφερεγγυότητας»³¹¹, το πεδίο εφαρμογής του ως άνω Κανονισμού (ΕΚ) 1346/2000 θα πρέπει να διευρυνθεί, ώστε να συμπεριλάβει και τις διαδικασίες με τις οποίες προωθείται η διάσωση του οικονομικά βιώσιμου οφειλέτη, προκειμένου να μπορέσουν να επιβιώσουν οι υγιείς εταιρείες και να δοθεί μια δεύτερη ευκαιρία στους έντιμους επιχειρηματίες³¹².

Ειδικότερα, προτείνεται ο Κανονισμός να περιλάβει στο πεδίο εφαρμογής του τις διαδικασίες που αποσκοπούν στην αναδιάρθρωση του οφειλέτη σε προπτωχευτικό στάδιο (προπτωχευτικές διαδικασίες) ή επιτρέπουν στην υπάρχουσα διοίκηση να συνεχίσει να ασκεί τα καθήκοντά της (υβριδικές διαδικασίες), καθώς επίσης και τις διαδικασίες αφερεγγυότητας

310. Βλ. τις σχετικές καταλαμβανόμενες διαδικασίες στο παράρτημα Α' του ως άνω Κανονισμού, στο οποίο δεν συμπεριλαμβάνονται μέχρι στιγμής η διαδικασία εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. ΠτΚ ή η δικαστική διαδικασία ρύθμισης οφειλών και απαλλαγής από αυτά του ν. 3869/2010, παρότι πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις· Περράκης (2010), 422· Μιχαλόπουλος (2014), 137. Με την πρόσφατη πρόταση εκτελεστικού κανονισμού του Συμβουλίου (2013/0391), πάντως, για την αντικατάσταση των καταλόγων των διαδικασιών αφερεγγυότητας, που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Α', εισάγονται σε αυτούς τους καταλόγους για τη χώρα μας οι κάτωθι διαδικασίες αφερεγγυότητας: α) η πτώχευση, β) η ειδική εκκαθάριση εν λειτουργία, γ) το σχέδιο αναδιοργάνωσης και δ) η απλοποιημένη διαδικασία επί πτωχεύσεων μικρού αντικειμένου.

311. [http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/juri/dv/com_com\(2012\)0744/_com_com\(2012\)0744_el.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/documents/juri/dv/com_com(2012)0744/_com_com(2012)0744_el.pdf).

312. <http://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EL/TXT/?qid=1412259711142&uri=CELEX:52012PC0744>.

φυσικών προσώπων, που προβλέπουν απαλλαγή από υφιστάμενα χρέη για καταναλωτές και αυτοαπασχολούμενους, οι οποίοι δεν πληρούν τα κριτήρια του ισχύοντος Κανονισμού.

Δεδομένου, πάντως, ότι αυτές οι διαδικασίες δεν συνεπάγονται αναγκαστικά τον διορισμό συνδίκου, θα πρέπει να εμπίπτουν στον παρόντα Κανονισμό, εφόσον διεξάγονται «υπό δικαστικό έλεγχο ή εποπτεία». Στο πλαίσιο αυτό, ο όρος έλεγχος θα πρέπει να περιλαμβάνει περιπτώσεις στις οποίες το «δικαστήριο»³¹³ παρεμβαίνει μόνο μετά την άσκηση ενδίκου μέσου από πιστωτή ή άλλο ενδιαφερόμενο.

Έτσι, λοιπόν, εφόσον ο παρών Κανονισμός προτείνεται να ισχύει για όλες τις συλλογικές δικαστικές ή διοικητικές διαδικασίες αφερεγγυότητας, συμπεριλαμβανομένων των διαδικασιών προσωρινών μέτρων, που θεμελιώνονται σε νόμο σχετικό με την αφερεγγυότητα ή την αναδιάρθρωση χρέους, οι οποίες αποσκοπούν στη διάσωση, στην αναδιάρθρωση χρέους, στην εξυγίανση ή τη ρευστοποίηση και (α) συνεπάγονται τη μερική ή ολική πτωχευτική απαλλοτρίωση του οφειλέτη και τον διορισμό συνδίκου ή (β) στο πλαίσιο των οποίων τα περιουσιακά στοιχεία και οι υποθέσεις του οφειλέτη υπόκεινται σε δικαστικό έλεγχο ή εποπτεία, θα πρέπει να περιληφθεί στο Παράρτημα Α' του Κανονισμού για τις διασυννοριακές διαδικασίες αφερεγγυότητας και η προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης του ελληνικού δικαίου, ως ισχύει σήμερα, αλλά και η διαδικασία ρύθμισης οφειλών των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων του ν. 3869/2010.

Σε κάθε περίπτωση, ο Κανονισμός θα πρέπει να περιλαμβάνει παραρτήματα που να διευκρινίζουν ποιες εθνικές διαδικασίες αφερεγγυότητας εμπίπτουν σε αυτόν. Προκειμένου, δε, να καταστεί δυνατή η ταχεία προσαρμογή του Κανονισμού στις σχετικές τροποποιήσεις των εγχώριων νομοθεσιών αφερεγγυότητας των κρατών μελών, θα πρέπει να ανατεθεί στην Επιτροπή η εξουσία έκδοσης κατ' εξουσιοδότηση πράξεων για την τροποποίηση των παραρτημάτων σύμφωνα με το άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Πριν τη θέσπιση κατ' εξουσιοδότηση πράξης για τροποποίηση του πίνακα εθνικών διαδικασιών των παραρτημάτων, ωστόσο, η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάζει αν η κοινοποιηθείσα διαδικασία πληροί τα κριτήρια τα οποία προβλέπει ο παρών Κανονισμός.

2.2. Εναρμόνιση διαδικασιών αναδιάρθρωσης σε κοινοτικό επίπεδο – Σύσταση Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 12.3.2014

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει και η από 12.3.2014 Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η οποία έχει ως στόχο να συμβάλλει στη δημιουργία ενός συνεκτικού ομοιόμορφου πλαισίου για τους εθνικούς κανόνες αφερεγγυότητας των κρατών μελών, όσον αφορά στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, θέτοντας ελάχιστα

313. Ως «δικαστήριο», νοείται, δικαστικό ή άλλο αρμόδιο όργανο κράτους μέλους νομιμοποιούμενο να κηρύσσει την έναρξη της διαδικασίας αφερεγγυότητας, να επικυρώνει την έναρξη τέτοιας διαδικασίας ή να λαμβάνει αποφάσεις κατά τη διάρκειά της.

πρότυπα για τα εθνικά πλαίσια προληπτικής αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων εντός της Κοινότητας³¹⁴, προκειμένου να αποφεύγεται η εκκαθάρισή τους, να διασφαλίζεται η έγκαιρη αναδιάρθρωση των βιώσιμων επιχειρήσεων οπουδήποτε κι αν βρίσκονται εντός της Κοινότητας και κατ' επέκταση η μεγιστοποίηση της συνολικής αξίας για τους πιστωτές, τους εργαζομένους, τους ιδιοκτήτες και την οικονομία στο σύνολό της³¹⁵.

Εξάλλου, οι αποκλίσεις μεταξύ των εθνικών πλαισίων αναδιάρθρωσης έχουν ως αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους και της αβεβαιότητας κατά την αξιολόγηση των κινδύνων επένδυσης σε άλλο κράτος μέλος, κατακερματίζουν τους όρους πρόσβασης σε πιστώσεις και συνεπάγονται διαφορετικά ποσοστά ανάκτησης για τους πιστωτές. Ακόμη, δυσχεραίνουν το σχεδιασμό και την έγκριση συνεκτικών σχεδίων αναδιάρθρωσης για τους διασυννοριακούς ομίλους εταιρειών. Γενικότερα, οι αποκλίσεις ενδέχεται να λειτουργούν ως αντικίνητρα για τις εταιρείες που επιθυμούν να εγκατασταθούν σε άλλα κράτη μέλη και θέτουν εν γένει εμπόδια στην αποτελεσματική λειτουργία της εσωτερικής αγοράς³¹⁶.

Έτσι, η εξεταζόμενη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής καλεί τα κράτη μέλη³¹⁷:

- να διευκολύνουν την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσχέρειες σε πρώιμο στάδιο, προτού δηλαδή κινηθεί η επίσημη διαδικασία αφερεγγυότητας, και χωρίς χρονοβόρες ή δαπανηρές διαδικασίες, ώστε να περιορίζεται το ενδεχόμενο προσφυγής τους στην εκκαθάριση.
- να επιτρέπουν στους οφειλότες να προβαίνουν σε αναδιάρθρωση της επιχείρησής τους, χωρίς να χρειάζεται να κινήσουν επισήμως δικαστικές διαδικασίες.
- να δίνουν στις επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες τη δυνατότητα να ζητούν προσωρινή αναστολή των διώξεων των πιστωτών τους, προκειμένου να καταρτίσουν ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης.
- να διευκολύνουν τη διαδικασία κατάρτισης ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης, λαμβάνοντας υπόψη το συμφέρον τόσο των οφειλετών όσο και των πιστωτών και προσβλέποντας στην αύξηση των πιθανοτήτων διάσωσης μιας βιώσιμης επιχείρησης.

314. Και για την απαλλαγή των πτωχευσάντων έντιμων επιχειρηματιών από τα χρέη.

315. Αιτιολογική σκέψη 1. Η αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και επίτροπος Δικαιοσύνης Βίβιαν Ρέντιγκ δήλωσε επί του θέματος ότι «Οι επιχειρήσεις έχουν καθοριστική συμβολή στη δημιουργία πλούτου και απασχόλησης, αλλά η σύσταση μιας επιχείρησης – και η διατήρησή της σε λειτουργία – είναι δύσκολη υπόθεση, ιδίως στις σημερινές οικονομικές συνθήκες. Καθώς αυξάνεται όλο και περισσότερο ο αριθμός των επιχειρήσεων που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες σε όλη την Ευρώπη, πρέπει να επανεξετάσουμε την προσέγγισή μας όσον αφορά τις περιπτώσεις αφερεγγυότητας επιχειρήσεων. Μπορεί η πρώτη αυτοκινητοβιομηχανία του Χένρυ Φορντ να έπαψε να λειτουργεί μετά από 18 μόνον μήνες, όμως ο ίδιος ίδρυσε στη συνέχεια μια από τις πιο επιτυχημένες εταιρείες στον κόσμο. Δεν πρέπει να πνίγουμε την καινοτομία. Ακόμη κι αν ένας έντιμος επιχειρηματίας δεν πετυχαίνει με την πρώτη, πρέπει να μπορεί να προσπαθήσει ξανά. Οι κανόνες περί αφερεγγυότητας πρέπει να διευκολύνουν ένα νέο ξεκίνημα.» http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-254_el.htm.

316. Αιτιολογική σκέψη 4.

317. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-14-254_el.htm.

- να μειώσουν τις αρνητικές συνέπειες μιας πτώχευσης και να εξασφαλίζεται η μελλοντική δυνατότητα του επιχειρηματία να κάνει ένα νέο ξεκίνημα, ιδίως με την απαλλαγή από χρέη εντός τριών ετών το πολύ.

Ειδικότερα, λοιπόν, η Σύσταση ενθαρρύνει τα κράτη-μέλη να θεσπίσουν διαδικασίες αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων, σε πρώιμο στάδιο³¹⁸, ήτοι μόλις καταστεί εμφανής η πιθανότητα αφερεγγυότητας, με στόχο να επιτευχθεί η συνέχιση, εξ' ολοκλήρου ή εν μέρει, της δραστηριότητας των οφειλετών³¹⁹, μέσω της μεταβολής της σύνθεσης, της κατάστασης ή της δομής των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού των οφειλετών, ή ενός συνδυασμού αυτών των στοιχείων.

Ο οφειλέτης, ο οποίος κατ' αρχήν διατηρεί την εξουσία διαχείρισης της επιχείρησής του³²⁰, θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα να ζητήσει από το δικαστήριο αναστολή των ατομικών πράξεων επιβολής³²¹ και διακοπή των διαδικασιών αφερεγγυότητας που έχουν κινηθεί κατόπιν αιτήματος πιστωτών, όταν οι πράξεις αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις διαπραγματεύσεις και να υπονομεύσουν τις προοπτικές αναδιάρθρωσης της επιχείρησης του οφειλέτη³²².

Η αναστολή θα πρέπει να χορηγείται σε κάθε περίπτωση όπου: α) οι πιστωτές, οι οποίοι αντιπροσωπεύουν σημαντικό ποσοστό των απαιτήσεων που είναι πιθανό να θιγούν από το σχέδιο αναδιάρθρωσης, υποστηρίζουν τις διαπραγματεύσεις για την έγκριση του σχεδίου αναδιάρθρωσης και β) το σχέδιο αναδιάρθρωσης έχει εύλογες προοπτικές να εφαρμοστεί και να αποτρέψει την αφερεγγυότητα του οφειλέτη. Η αναστολή δεν θα πρέπει, πάντως, να επηρεάζει την εκτέλεση τρεχουσών συμβάσεων³²³.

Η διάρκεια της αναστολής θα πρέπει να επιτυγχάνει δίκαιη ισορροπία μεταξύ των συμφερόντων του οφειλέτη και των πιστωτών, και ειδικότερα των διασφαλισμένων πιστωτών. Θα πρέπει, συνεπώς, να καθορίζεται με βάση την πολυπλοκότητα της προβλεπόμενης αναδιάρθρωσης και να μην υπερβαίνει, κατ' αρχάς, τους τέσσερις μήνες. Τα κράτη μέλη δύνανται να προβλέπουν τη δυνατότητα ανανέωσης αυτής της περιόδου, εφόσον προσκομίστούν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι σημειώνεται πρόοδος στις

318. Αντίθετα, το νεοεισαχθέν άρθρο 99 παρ. 6 του ελληνικού ΠτΚ προβλέπει τη δυνατότητα υπαγωγής στην «προπτωχευτική» διαδικασία εξυγίανσης, ακόμη και μετά την παύση πληρωμών της οφειλέτριας επιχείρησης, ρύθμιση η οποία έχει προκαλέσει εύλογες αντιδράσεις στους κόλπους της θεωρίας.

319. Για τους σκοπούς της Σύστασης, ως οφειλέτης νοείται οποιοδήποτε φυσικό ή νομικό πρόσωπο που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες, εφόσον υπάρχει πιθανότητα αφερεγγυότητας. Βλ. σχετικά άρθρο II (α) Σύστασης.

320. Ο διορισμός μεσολαβητή ή επόπτη από το δικαστήριο δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωτικός αλλά να γίνεται κατά περίπτωση, όταν το δικαστήριο τον κρίνει απαραίτητο. Άρθρο III (B) Σύστασης.

321. Ως τέτοια νοείται η αναστολή του δικαιώματος κάθε πιστωτή (συμπεριλαμβανομένων των διασφαλισμένων και προνομιούχων) να επιδιώξει την ικανοποίηση των απαιτήσεών του έναντι του οφειλέτη. Βλ. σχετικά άρθρο II (γ) Σύστασης.

322. Αιτιολογική σκέψη 18.

323. Άρθρο III (B) Σύστασης.

διαπραγματεύσεις για το σχέδιο αναδιάρθρωσης. Η συνολική διάρκεια της αναστολής δεν θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να υπερβαίνει τους 12 μήνες, ενώ όταν δεν είναι πλέον αναγκαία για τη διευκόλυνση της έγκρισης ενός σχεδίου αναδιάρθρωσης, η αναστολή θα πρέπει να αίρεται³²⁴.

Σε κάθε περίπτωση, η αναδιάρθρωση θα πρέπει να επιτυγχάνεται με σύντομες και μη δαπανηρές διαδικασίες, μέσω σχεδίων αναδιάρθρωσης, τα οποία θα επικυρώνονται δικαστικά, ώστε να ισχύουν έναντι πάντων, σε περιπτώσεις που θίγουν τα συμφέροντα των διαφωνούντων πιστωτών ή προβλέπουν νέα χρηματοδότηση.

Οι όροι σύμφωνα με τους οποίους θα μπορεί ένα σχέδιο αναδιάρθρωσης να επικυρωθεί από το δικαστήριο θα πρέπει να προσδιορίζονται σαφώς στη νομοθεσία των κρατών μελών και θα πρέπει να περιλαμβάνουν τουλάχιστον τα εξής: α) το σχέδιο αναδιάρθρωσης έχει εγκριθεί υπό όρους που διασφαλίζουν την προστασία των νόμιμων συμφερόντων των πιστωτών, β) το σχέδιο αναδιάρθρωσης έχει κοινοποιηθεί σε όλους τους πιστωτές που ενδέχεται να θιγούν από αυτό, γ) το σχέδιο αναδιάρθρωσης δεν μειώνει τα δικαιώματα των διαφωνούντων πιστωτών σε ποσό μικρότερο αυτού που εύλογα θα ανέμεναν να λάβουν εάν δεν πραγματοποιούνταν αναδιάρθρωση και εάν η επιχείρηση του οφειλέτη ρευστοποιούνταν ή πωλούνταν εν λειτουργία, ανάλογα με την περίπτωση, δ) οποιαδήποτε νέα χρηματοδότηση προβλέπεται από το σχέδιο αναδιάρθρωσης είναι απαραίτητη για την εφαρμογή του σχεδίου και δεν βλάπτει με άδικο τρόπο τα συμφέροντα των διαφωνούντων πιστωτών.

Πάντως, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα δικαστήρια θα μπορούν να απορρίπτουν σχέδια αναδιάρθρωσης που δεν έχουν εμφανώς καμία προοπτική να αποτρέψουν την αφερεγγυότητα του οφειλέτη και να εξασφαλίσουν τη βιωσιμότητα της επιχείρησης.

Η Σύσταση καλεί τα κράτη μέλη να θεσπίσουν τα ενδεδειγμένα μέτρα μέσα σε έναν χρόνο. Δεκαοκτώ μήνες μετά την έκδοση της Σύστασης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα αξιολογήσει την κατάσταση, βάσει των ετήσιων εκθέσεων των κρατών μελών, για να εκτιμήσει εάν απαιτούνται περαιτέρω μέτρα ώστε να ενισχυθεί η οριζόντια προσέγγιση της Σύστασης για την αφερεγγυότητα.

3. Γαλλικό δίκαιο

Πρώτη από τα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης που θέσπισε νομοθεσία σχετική με την εξυγίανση και αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων ήταν η Γαλλία, με το ν. 67-563 της 13.7.1967. Ο νόμος αυτός άλλαξε εκ βάθρων το γαλλικό πτωχευτικό δίκαιο, καθιερώνοντας

324. Άρθρο III (B) Σύστασης.

το δικαστικό διακανονισμό (*règlement judiciaire*) ως όχημα για την αναδιοργάνωση των επιχειρήσεων.

Στόχοι του γαλλικού δικαίου αφερεγγυότητας είναι η διάσωση και συνέχιση της επιχείρησης, η διατήρηση των θέσεων απασχόλησης και η εκκαθάριση του παθητικού, αφήνοντας σε δεύτερη μοίρα το στόχο ικανοποίησης των πιστωτών³²⁵. Δεν είναι τυχαίο ότι μετά τις μεταρρυθμίσεις της δεκαετίας του '80 δε γίνεται πια λόγος για «πτωχευτικό δίκαιο», αλλά για «δίκαιο επιχειρήσεων που βρίσκονται σε οικονομική δυσκολία» (*droit des entreprises en difficulté*).

Συνακόλουθα, βασικό χαρακτηριστικό του γαλλικού νόμου της 26.7.2005, ως ισχύει, είναι ότι θέτει σε προτεραιότητα τη διάθεση στον οφειλέτη μιας σειράς προπτωχευτικών διαδικασιών, ως θα αναλυθούν κατωτέρω, προκειμένου να προληφθεί η διαχείριση των οικονομικών δυσχερειών του εντός των πτωχευτικών διαδικασιών του *redressement judiciaire* (διαδικασία αναδιοργάνωσης) ή της *liquidation judiciaire* (διαδικασία ρευστοποίησης)³²⁶.

Πρότυπο της ελληνικής καταργηθείσας διαδικασίας της συνδιαλλαγής υπήρξε ο αντίστοιχος προπτωχευτικός γαλλικός θεσμός της «*procédure de conciliation*»³²⁷, ο οποίος ισορροπεί μεταξύ πρόληψης και θεραπείας³²⁸. Ειδικότερα, το άνοιγμα της διαδικασίας αυτής μπορούν να ζητούν επιχειρήσεις που για οποιονδήποτε λόγο αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες, παρούσες ή προβλέψιμες ή βρίσκονται σε παύση πληρωμών³²⁹. Πολλά είναι τα κοινά χαρακτηριστικά με την καταργηθείσα διαδικασία συνδιαλλαγής του ελληνικού δικαίου³³⁰.

Πλην όμως, ως προς το θεσμό της αναστολής των διώξεων των πιστωτών, παρατηρούνται βασικές διαφορές μεταξύ των δύο διαδικασιών. Ειδικότερα, θα πρέπει να παρατηρήσουμε ότι στην ελληνική διαδικασία συνδιαλλαγής και πλέον εξυγίανσης, ο οφειλέτης δύναται να αιτηθεί τη λήψη προληπτικών μέτρων (μεταξύ των οποίων και η

325. *Περάκης* (2010), 11· *Ρόκας Ν.*, Μεταρρυθμιστικές τάσεις στο πτωχευτικό δίκαιο ενόψει και της οικονομικής κρίσης, *ΕΕμπΔ* 2010, 271· *Αυγητίδης* (2011), 99 επ.

326. *Omar*, Preservation and Pre-Packs à la française: The Evolution of French Insolvency Law After 2005, *International Company and Commercial Law Review* 2011, 258 επ· *Μιχαλόπουλος* (2013), 3.

327. Προβλεπόμενη στο άρθρο 611 γαλλΕμπΚ, όπως αυτό έχει μετά το Νόμο 2005-845 από 26.7.2005 και το διάταγμα της 18.12.2008. Βλ. σχετικά και *Le Corre*, *Droit et pratique des procédures collectives*, 2009, 189 επ· *Sortais*, *Entreprises en difficulté, Les mécanismes d'alerte et de conciliation*, 2010, 65 επ· *Saint-Alary-Houin*, *Droit des entreprises en difficulté*, 2011, 166 επ.

328. *Μιχαλόπουλος* (2013), 5.

329. Στην περίπτωση αυτή δε θα πρέπει να έχουν περάσει πάνω από 45 ημέρες από την παύση πληρωμών. Η ρύθμιση αυτή επηρέασε σε μεγάλο βαθμό και το ισχύον ελληνικό δίκαιο εξυγίανσης, σύμφωνα με το οποίο η παύση πληρωμών δεν αφαιρεί από τον οφειλέτη τη δυνατότητα κίνησης της διαδικασίας εξυγίανσης, υπό τις προβλεπόμενες προϋποθέσεις (άρθρο 99 παρ. 6 ΠτΚ).

330. Το δικαστήριο ορίζει μεσολαβητή (για χρονικό διάστημα 4 μηνών), με σκοπό τη σύναψη της συμφωνίας συνδιαλλαγής, χωρίς να αφαιρούνται οι αρμοδιότητες διαχείρισης από τον οφειλέτη, ενώ δυνατός είναι και ο διορισμόςπραγματογνώμονα για τη διαπίστωση της οικονομικής κατάστασης του οφειλέτη. Τέλος, η συμφωνία συνδιαλλαγής δε δεσμεύει τους μη συναινούντες πιστωτές, όπως άλλωστε ίσχυε μέχρι πρότινος και στην προϊσχύουσα διαδικασία συνδιαλλαγής του ελληνικού δικαίου.

αναστολή ατομικών διώξεων κ.λ.π.) και τη χορήγηση προσωρινής διαταγής ενόψει του ανοίγματος της διαδικασίας και μέχρι τη λήξη της, ενώ στη Γαλλία το ίδιο αποτέλεσμα επιτυγχάνεται μέσω της παράτασης του ληξιπρόθεσμου των οφειλών για δύο έτη, την οποία επιβάλλει το δικαστήριο σε περίπτωση που οι πιστωτές ασκήσουν τα δικαιώματά τους³³¹. Επιπλέον, η χορηγούμενη αναστολή των διώξεων μετά την επικύρωση της συμφωνίας στη γαλλική διαδικασία συνδιαλλαγής δεν καταλαμβάνει και τους μη συμβαλλόμενους πιστωτές, όπως συμβαίνει στο πλαίσιο της ελληνικής διαδικασίας συνδιαλλαγής και εξυγίανσης³³².

Εκτός από τη διαδικασία συνδιαλλαγής (conciliation)³³³, άλλες προπτωχευτικές διαδικασίες του γαλλικού δικαίου είναι η διαδικασία διάσωσης (sauvegarde)³³⁴ και η σχετικά πρόσφατη διαδικασία ταχείας οικονομικής διάσωσης (sauvegarde financière accélérée)³³⁵. Οι διαδικασίες αυτές παρέχουν αναστολή διώξεων των πιστωτών³³⁶ και δικαστική εποπτεία της διαδικασίας, ενώ κατά κανόνα ο οφειλέτης δεν χάνει την εξουσία διοίκησης της επιχείρησής του³³⁷.

Η πρώτη αφορά επιχειρήσεις που βρίσκονται σε οικονομική δυσκολία, χωρίς να έχει επέλθει παύση πληρωμών και μπορεί να διαρκέσει έξι μήνες. Οι ατομικές διώξεις των πιστωτών αναστέλλονται δικαστικά, ενώ από το 2012 προβλέπεται και η δυνατότητα του δικαστή να διατάζει συντηρητική κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων της εταιρείας ή των διοικητών της, εφόσον έχει ασκηθεί εναντίον τους αγωγή αστικής ευθύνης για παράνομη πράξη³³⁸. Ακόμη, διορίζεται ειδικός εντολοδόχος, ο οποίος συντάσσει διαγνωστική έκθεση, στην οποία στηρίζεται το προτεινόμενο από τον οφειλέτη σχέδιο διάσωσης, ενώ κατ' εξαίρεση το δικαστήριο μπορεί να του αναθέσει τη συμμετοχή στη διαχείριση ή την επίβλεψη αυτής³³⁹. Το σχέδιο διάσωσης εγκρίνεται από πιστωτές που εκπροσωπούν τα 2/3 των

331. *Sortais* (2010), 69.

332. *Saint-Alary-Houin* (2011), 166· *Ρόκας Αλ.* (2014), 8.

333. Παραλλαγή της θεωρείται η πιο ανεπίσημη διαδικασία του ειδικού εντολοδόχου (mandataire ad hoc), προβλεπόμενη κι αυτή στο άρθρο 611 γαλλΕμπΚ.

334. Άρθρο 620 επ. γαλλΕμπΚ. Η διαδικασία αυτή προβλέπεται ήδη από το 2005 (n° 2005-845 du 26 Juillet 2005 “de sauvegarde des entreprises”), για τη στήριξη των εταιρειών που δεν είναι σε θέση να ξεπεράσουν σοβαρές οικονομικές δυσκολίες, οι οποίες είναι πιθανό να οδηγήσουν σε παύση πληρωμών.

335. Άρθρο 628 επ. γαλλΕμπΚ.

336. <http://vosdroits.service-public.fr/professionnels-entreprises/F22358.xhtml>. Η αναστολή των διώξεων των πιστωτών (άσκηση και συνέχιση αγωγών κ.λ.π.) και των μέτρων ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, αφορά μόνο τον οφειλέτη και όχι τους συνοφειλέτες ή εγγυητές. Η αναστολή δε αυτή, αναφέρεται εν γένει σε πάσης φύσεως ενέργειες των πιστωτών προς είσπραξη χρηματικών απαιτήσεών τους, ενώ απαγορεύει και την καταγγελία συμβάσεων με τον οφειλέτη, ένεκα αθέτησης πληρωμών.

337. Θα πρέπει βέβαια να παρατηρήσουμε ότι, οι προπτωχευτικοί αυτοί θεσμοί, όπως καταστρώθηκαν και εφαρμόστηκαν στη Γαλλία, είχαν σαφώς πιο εντυπωσιακά αποτελέσματα από την εφαρμογή αντίστοιχων θεσμών στο πλαίσιο του ελληνικού δικαίου, καθώς τα 4/5 των επιχειρήσεων που υπήχθησαν στις διαδικασίες αυτές διασώθηκαν· *Ρόκας Αλ.* (2014), 14-15.

338. *Ζουμπούλης*, ΕΕμπΔ 2012 (Επικαιρότητα-Επιστημονική κίνηση στο εξωτερικό), 1018 επ· *Ρόκας Αλ.* (2014), 9-10.

339. *Ρόκας Αλ.* (2014), 10.

απαιτήσεων και αφού επικυρωθεί από το δικαστήριο αποκτά ισχύ έναντι πάντων. Η εφαρμογή του δε, μπορεί να διαρκέσει έως 10 χρόνια³⁴⁰.

Τέλος, η νέα διαδικασία ταχείας οικονομικής διάσωσης, η οποία εισήχθη το 2010 και τέθηκε σε ισχύ τον Μάρτιο του 2011³⁴¹, επιτρέπει σε εταιρείες με ίδια κεφάλαια που υπερβαίνουν το ποσό των 25 εκ. ευρώ και σε ορισμένες περιπτώσεις το ποσό των 10 εκ. ευρώ, να λάβουν αστραπιαία μέτρα για την οικονομική τους εξυγίανση, πριν επέλθει παύση πληρωμών. Τα μέτρα αυτά λαμβάνονται από κοινού με συγκεκριμένους πιστωτές της οφειλέτριας εταιρείας, ήτοι ιδίως με τις τράπεζες και τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς³⁴².

Ειδικότερα, η ενεργοποίηση της εν λόγω διαδικασίας, η οποία προϋποθέτει το προηγούμενο άνοιγμα της διαδικασίας συνδιαλλαγής, απαιτεί τη σύνταξη ενός σχεδίου διάσωσης της οφειλέτριας επιχείρησης, εγκεκριμένου από τη πλειοψηφία των πιστωτών της, το οποίο διαμορφώνεται στο πλαίσιο μιας διαδικασίας συμβιβασμού. Εν συνεχεία, η έκθεση της διαδικασίας αυτής υποβάλλεται στο αρμόδιο δικαστήριο, προκειμένου να κηρυχθεί η έναρξη της ταχείας διαδικασίας εξυγίανσης³⁴³. Οι ατομικές διώξεις των πιστωτών αναστέλλονται και εν γένει εφαρμόζονται όλες οι διατάξεις της διαδικασίας διάσωσης (sauvegarde)³⁴⁴.

Για τους καλόπιστους ιδιώτες-μη εμπόρους οφειλέτες, οι οποίοι βρίσκονται σε μόνιμη αδυναμία πληρωμής ληξιπρόθεσμων – μη επαγγελματικών οφειλών τους, προβλεπόταν στο γαλλικό δίκαιο, ήδη από το 1989, μια διαδικασία αφερεγγυότητας αντίστοιχη του ελληνικού ν. 3869/2010. Πρόκειται για το νόμο Neiertz, ο οποίος αποτέλεσε την απαρχή για την καταπολέμηση της υπερχρέωσης των φυσικών προσώπων και των νοικοκυριών στη Γαλλία³⁴⁵.

Ο νόμος αυτός χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος περιγράφεται η πρώτη φάση της διαδικασίας που ακολουθείται ενώπιον της Επιτροπής υπερχρέωσης (Commission de surendettement) και στο δεύτερο μέρος περιγράφεται η διαδικασία διά της δικαστικής οδού. Ειδικότερα, η πρώτη διευθύνεται από μια διοικητικώς οργανωμένη επιτροπή φιλικής διευθετήσεως, την Επιτροπή υπερχρέωσης, η οποία σε πρώτη φάση ακούει τον οφειλέτη, διαπιστώνει την οικονομική του κατάσταση και ενεργεί προσπάθεια συμβιβασμού με τους πιστωτές του, μέσω της διαμεσολάβησης, διατυπώνοντας προτάσεις, ώστε να επιτευχθεί η

³⁴⁰. Ρόκας Αλ. (2014), 10.

³⁴¹. Cork/Santoni, Global Insolvency & Restructuring Review 2012/13, 89· Ρόκας Αλ. (2014), 10.

³⁴². Επομένως δεν πρόκειται για συλλογική διαδικασία.

³⁴³. Ζουμπούλης, ΕΕμπΔ 2011, 236· Cork/Santoni, Global Insolvency and Restructuring Review 2012/13, 89 επ.

³⁴⁴. Βλ. σχετικά ανωτέρω (διορισμός ειδικού εντολοδόχου, πλειοψηφία 2/3 των πιστωτών, δέσμευση και των διαφωνούντων πιστωτών).

³⁴⁵. <http://www.loi-surendettement.fr>. Βλ. άρθρα L.330-1 επ. του Code de la consommation για την υπερχρέωση των ιδιωτών (surendettement des personnes physiques)· www.legifrance.gouv.fr.

κατάρτιση σχεδίου αποπληρωμής (με παροχή περιόδου χάριτος, μείωση ή αναδιάρθρωση χρεών κ.α.). Οι σχετικές προτάσεις επικυρώνονται από το δικαστή αν δε γίνουν δεκτές³⁴⁶.

Μετά την προσφυγή του στην επιτροπή φιλικής διευθέτησας, ο οφειλέτης μπορεί να υποβάλλει και αίτημα για δικαστική αναστολή των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης κατά της περιουσίας του. Η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη μπορεί, πάντως, να ισχύσει και για χρονικό διάστημα 2 ετών μετά την αποδοχή της αιτήσεως του οφειλέτη από την Επιτροπή³⁴⁷.

Σε περίπτωση αποτυχίας της συμβιβαστικής διευθέτησης του χρέους, λαμβάνει χώρα, υπό δικαστική πλέον διεύθυνση, μια τυπική εξυγίανση του οφειλέτη, η οποία δεν οδηγεί σε δραστική απαλλαγή του από τα χρέη, αλλά ιδίως σε παράταση εξόφλησης αυτών και άφεση των τόκων³⁴⁸.

Το 2004 ο νόμος αυτός καταργήθηκε από τον νόμο «Μπορλό» (Loi Borloo) ή νόμο «της δεύτερης ευκαιρίας». Η μεγάλη καινοτομία του νόμου αυτού ήταν η δημιουργία του θεσμού της «προσωπικής αποκατάστασης». Ειδικότερα, καθιερώνεται για πρώτη φορά η συνολική διαγραφή των χρεών³⁴⁹ μέσω της εκποίησης των περιουσιακών στοιχείων του υπερχρεωμένου οφειλέτη, ο οποίος αδυνατεί να βγει από το φαύλο κύκλο της υπερχρέωσης. Τέλος, ο νόμος «Μπορλό» αντικαταστάθηκε από το νόμο «Chatel» το 2005, ενώ από το Σεπτέμβριο του 2010 εφαρμόζεται ο νόμος «Lagarde», ο οποίος αποτελεί την τελευταία μεταρρύθμιση του νόμου «Neiertz»³⁵⁰.

4. Γερμανικό δίκαιο

Στο γερμανικό δίκαιο, προπρωχευτική διαδικασία εξυγίανσης για τους εμπόρους, στα πρότυπα της ελληνικής, δεν υφίσταται. Ο πρωταρχικός σκοπός του πτωχευτικού δικαίου στη Γερμανία ήταν ανέκαθεν προσανατολισμένος στην συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών μέσω της εκκαθάρισης – αξιοποίησης της πτωχευτικής περιουσίας. Οι μοναδικοί θεσμοί με εξυγιαντικό χαρακτήρα, οι οποίοι προϋποθέτουν παρά ταύτα την προηγούμενη υποβολή

³⁴⁶. Περράκης (2012), 468.

³⁴⁷. http://fr.wikipedia.org/wiki/Traitement_du_surendettement_des_particuliers_en_France.

³⁴⁸. Κρητικός (2014), 27-28. Βέβαια, το 1998 επήλθε μια τροποποίηση στον ως άνω νόμο, ώστε αυτός να καταλαμβάνει και οφειλέτες που δεν είχαν σχέδιο διάσωσης και η κατάστασή τους ήταν δύσκολα αναστρέψιμη. Γι' αυτές τις περιπτώσεις, μάλιστα, εισήχθη διάταξη η οποία έδινε την ευχέρεια στη Επιτροπή να ορίσει ακόμη και μηδενικές καταβολές.

³⁴⁹. Στα οποία συμπεριλαμβάνονται και τα φορολογικά χρέη, σε αντίθεση με τα ισχύοντα στο ελληνικό δίκαιο αστικής αφερεγγυότητας.

³⁵⁰. Βλ. και πρόσφατες τροποποιήσεις των σχετικών άρθρων από το νόμο της 26^{ης} Ιουλίου 2013 και της 27^{ης} Μαρτίου 2014 σε http://www.legifrance.gouv.fr/affichCodeArticle.do;jsessionid=6CE2F7949F20704C3B9FE15982B52A26.tpdjo16v_3?idArticle=LEGIARTI000027805308&cidTexte=LEGITEXT000006069565&dateTexte=20141017· <http://www.loi-surendettement.fr>· Vigneau/Lauriat, La réforme du droit du surendettement des particuliers par la loi du 1.7.2010, D. 2010, 2593.

αίτησης για το άνοιγμα της πτωχευτικής διαδικασίας³⁵¹, είναι το σχέδιο αναδιοργάνωσης (άρθρα 217 επ. γερμΠτΚ) και η ανάθεση της διοίκησης της πτωχευτικής περιουσίας στον οφειλέτη (άρθρα 270 επ. γερμΠτΚ)³⁵². Στην πράξη, βέβαια, έχει επικρατήσει η λεγόμενη «μεταβιβαστική εξυγίανση», η οποία δε ρυθμίζεται νομοθετικά και πρόκειται για τη γνωστή και στο ημεδαπό δίκαιο ειδική εκκαθάριση (άρθρο 106ια ΠτΚ)³⁵³.

Βέβαια, ενόψει των δυσμενών οικονομικών συγκυριών, η αναγκαιότητα εισαγωγής μιας αποτελεσματικότερης διαδικασίας εξυγίανσης, οδήγησε στην ψήφιση ενός νόμου «για την περαιτέρω διευκόλυνση της εξυγίανσης των επιχειρήσεων», ο οποίος τέθηκε σε ισχύ την 1.3.2012³⁵⁴. Ο νόμος αυτός δεν καθιερώνει και πάλι μια προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης, καθώς η ενεργοποίησή της προϋποθέτει την προηγούμενη υποβολή αιτήσεως για πτώχευση, πλην όμως, δίνει τη δυνατότητα σε επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση επαπειλούμενης παύσης πληρωμών ή υπερχρέωσης, να ζητήσουν από το αρμόδιο δικαστήριο την αναστολή των αναγκαστικών εκτελέσεων και εν γένει τη λήψη προληπτικών μέτρων για να αποτραπεί κάθε επιζήμια για τους πιστωτές μεταβολή της περιουσίας τους για χρονικό διάστημα έως τριών μηνών, εντός του οποίου θα συνταχθεί εξυγιαντικό σχέδιο (αναδιοργάνωσης) της επιχείρησης, χωρίς τις πιέσεις των πιστωτών³⁵⁵.

Στο πλαίσιο αυτό, πάντως, ο οφειλέτης διατηρεί την εξουσία διοίκησης της επιχείρησής του, ενώ μπορεί να διοριστεί προσωρινός διαχειριστής, με καθήκον την υποβοήθηση σύνταξης του σχεδίου αναδιοργάνωσης και την παροχή συναίνεσης σε σημαντικές διαχειριστικές πράξεις³⁵⁶. Αν δεν επιτευχθεί η εξυγίανση του οφειλέτη, μέσω του σχεδίου αναδιοργάνωσης, το δικαστήριο θα διατάξει την πτώχευση του οφειλέτη, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις³⁵⁷.

Από την άλλη πλευρά, η ρύθμιση των οφειλών των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων προβλέπεται στο γερμανικό δίκαιο ήδη από το 1999, εντάσσεται στο πτωχευτικό

351. Γεγονός που συνιστά επιβαρυντικό παράγοντα, από ψυχολογικής σκοπιάς και όχι μόνο, για την επιτυχή έκβαση της εξυγίανσης, καθώς μπορεί να επιφέρει καταγγελία συμβάσεων από πιστωτικά ιδρύματα και άλλους δανειστές του οφειλέτη, ακύρωση παραγγελιών κ.α.

352. Βλ. αναλυτικά Χριστοπούλου, Η συμφωνία εξυγίανσης, ΔΕΕ 2012, 1119.

353. Διαχωρισμός των στοιχείων του ενεργητικού της επιχείρησης από τα στοιχεία του παθητικού της, των κερδοφόρων τμημάτων της από τα μη αποδοτικά και η εκποίηση και μεταβίβαση σε νέο κτήτορα είτε του συνόλου του ενεργητικού της, είτε στοιχείων αυτού, ώστε η επιχείρηση ή τμήματα αυτής, απαλλαγμένη από τα χρέη της, να διασωθεί και να εξακολουθήσει τη λειτουργία της με νέο φορέα. Με το τίμημα που προκύπτει από την εκποίηση της επιχείρησης ικανοποιούνται συλλογικά οι πιστωτές· Χριστοπούλου, ΔΕΕ 2012, 1119.

354. Ρόκας Αλ., Επικαιρότητα - Επιστημονική κίνηση στο εξωτερικό, ΕΕμπΔ 2011, 237· Ο ίδιος, (2014), 36· Englert/Smith, Restructuring trends in Germany, Global Insolvency and Restructuring Review 2012/13, 95 επ· Ziegenhagen, Objective accomplished? Improving restructuring options in Germany through insolvency reform ("ESUG"), Global Insolvency and Restructuring Review 2012/13, 100 επ.

355. Χριστοπούλου, ΔΕΕ 2012, 1121· Μιχαλόπουλος (2013), 12· Ρόκας Αλ. (2014), 36-37.

356. Ρόκας Αλ. (2014), 38.

357. Μιχαλόπουλος (2013), 12.

δίκαιο³⁵⁸ και παρουσιάζει αρκετές ομοιότητες με την ελληνική διαδικασία ρύθμισης χρεών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων και απαλλαγής από αυτά του ν. 3869/2010. Ενδεικτικά, προβλέπεται ως πρώτη βαθμίδα η εξώδικη συμφωνία με τους πιστωτές του οφειλέτη, η οποία όμως θα πρέπει να συνοδεύεται από σχέδιο για καθολική ικανοποίηση των πιστωτών. Σε περίπτωση αποτυχίας επίτευξης εξώδικης συμφωνίας, ο οφειλέτης υποβάλλει αίτηση για το άνοιγμα της πτωχευτικής διαδικασίας, συνοδευόμενη από σχέδιο διευθέτησης των οφειλών του και καταστάσεις των υποχρεώσεων και της περιουσίας του. Οι πιστωτές καλούνται να λάβουν θέση επ' αυτού του σχεδίου και εφόσον ουδείς απαντήσει τεκμαίρεται ότι το σχέδιο έγινε δεκτό. Αν δεν επιτύχει ούτε αυτό το στάδιο, το οποίο είναι αντίστοιχο με αυτό του προδικαστικού συμβιβασμού του ελληνικού δικαίου, ανοίγει η δικαστική (πτωχευτική) διαδικασία³⁵⁹.

Θα πρέπει να παρατηρήσουμε, βέβαια, ότι σε αντίθεση με τον ν. 3869/2010, στόχος του γερμανικού δικαίου αστικής αφερεγγυότητας είναι ιδίως η ικανοποίηση των πιστωτών και όχι η οικονομική ανακούφιση των υπερχρεωμένων πολιτών. Ο γερμανικός ΠτΚ βέβαια, διακρίνει την πτώχευση των φυσικών προσώπων, στα οποία περιλαμβάνονται και ελεύθεροι επαγγελματίες που δεν ασκούν καμία είτε ασκούν μηδαμινή εμπορική δραστηριότητα³⁶⁰, από την πτώχευση των καταναλωτών, οι οποίοι περιέρχονται σε καθεστώς υπερχρέωσης από καταναλωτική δραστηριότητα και μόνο³⁶¹.

Η περίοδος ρύθμισης των χρεών του οφειλέτη στο γερμανικό δίκαιο διαρκεί έξι έτη, μετά την πάροδο των οποίων, ο οφειλέτης μπορεί να ζητήσει την απαλλαγή του, εφόσον ήταν συνεπής στην εκτέλεση των υποχρεώσεων του, που απορρέουν από τον νόμο και τη ρύθμιση οφειλών του. Μέσα στο ανωτέρω χρονικό διάστημα, πάντως, οφείλει μεταξύ άλλων να εκχωρήσει στον εκκαθαριστή όλα τα κατασχετά έσοδά του, να αποκαλύπτει πρόσθετους πόρους και έσοδα που αποκομίζει, να αποφεύγει ευνοϊκότερη μεταχείριση επιλεγμένων πιστωτών κ.α.³⁶² Τέλος, όσο εκκρεμεί η αίτηση απαλλαγής του οφειλέτη από τα χρέη του, αναστέλλονται τα ατομικά μέτρα αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών του³⁶³.

358. Δεν αποτελεί αυτοτελές τμήμα δικαίου, όπως συμβαίνει με τον ν. 3869/2010. Οι σχετικές ρυθμίσεις έχουν ενσωματωθεί στον Γερμανικό Πτωχευτικό Κώδικα ως ένατο και δέκατο κεφάλαιο, με τίτλο «Απαλλαγή από υπόλοιπα οφειλών» (§§304-314 InsO)· Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1309.

359. Καλουτά/Τεράσε, Η ρύθμιση των υπερχρεωμένων νοικοκυριών σε Ελλάδα και Γερμανία, ΕφΑΔ 2010, 1319· Κρητικός (2014), 30.

360. Καλουτά/Τεράσε, ΕφΑΔ 2010, 1318.

361. Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1309.

362. Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1309.

363. Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1310.

5. Αγγλικό δίκαιο

Το αγγλικό δίκαιο θεωρείται από τα πιο ανταγωνιστικά στο πεδίο της αναδιάρθρωσης επιχειρήσεων³⁶⁴. Ειδικότερα, στο αγγλικό πτωχευτικό δίκαιο (Insolvency Act 1986) δυνατότητα εξυγίανσης των επιχειρήσεων παρέχουν οι λεγόμενες «εκούσιες εταιρικές συμφωνίες» ή «Company Voluntary Arrangements (CVAs)», οι οποίες συνιστούν συμφωνίες της εταιρείας με τους πιστωτές της, απαιτούν πλειοψηφία 75% των απαιτήσεων των παριστάμενων πιστωτών και μπορούν να έχουν ευρύτατο αντικείμενο³⁶⁵. Δεν προϋποθέτουν οικονομική κρίση της εταιρείας και συνεπώς υπ' αυτήν την έννοια είναι προπτωχευτικές διαδικασίες, μπορούν όμως να συναφθούν και όταν οι επιχειρήσεις βρίσκονται σε κατάσταση παύσης πληρωμών ή υπερχρέωσης³⁶⁶.

Αναστολή διώξεων δε χορηγείται κατά κανόνα³⁶⁷, εκτός εάν η επιχείρηση είναι μικρού μεγέθους (συνήθως κάτω από 50 εργαζομένους). Βέβαια, σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να συμφωνηθεί με μεμονωμένους πιστωτές η προσωρινή παύση άσκησης διώξεων κατά του οφειλέτη. Σε κάθε περίπτωση, η αναστολή διώξεων επιτυγχάνεται, συνήθως, σε συνδυασμό με την υπαγωγή στην εξυγιαντική διαδικασία της «administration»³⁶⁸, στην οποία υπόκεινται οι επιχειρήσεις που βρίσκονται σε κατάσταση επαπειλούμενης πτώχευσης. Στην περίπτωση αυτή, τη διοίκηση της εταιρείας αναλαμβάνει τρίτο εξειδικευμένο πρόσωπο, με αποστολή την εξυγίανσή της και την εύρεση μέσων προς διανομή στους πιστωτές και τακτοποίηση των

364. *Englert/Smith*, Global Insolvency and Restructuring Review 2012/13, 98. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι, η μητρική εταιρεία (Hellas Telecommunications II) της ελληνικής εταιρείας τηλεπικοινωνιών Wind, μετέφερε το κέντρο των κυρίων συμφερόντων της στο Λονδίνο της Αγγλίας, για να υπαχθεί στις εκεί προπτωχευτικές διαδικασίες εξυγίανσης, οι οποίες κρίνονται ευνοϊκότερες. Το παράδειγμα αυτό αναδεικνύει και τον ανταγωνισμό των δικαίων και τη δυνατότητα forum shopping στον ευρύτερο χώρο του πτωχευτικού δικαίου. Έτσι, λοιπόν, η Wind αξιοποίησε όχι τη διαδικασία των CVAs, η οποία θα αναλυθεί ευθύς κατωτέρω, αλλά τη συναφή διαδικασία του αγγλικού εταιρικού δικαίου SoA (Scheme of Arrangement), σε συνδυασμό με την εκ των προτέρων συμφωνία (pre-pack) ότι αμέσως μετά το διορισμό του administrator η εταιρεία θα πωληθεί σε νέο φορέα. Έτσι μειώθηκε το χρέος της εταιρείας κατά 1 δις ευρώ και επήλθε η επαναγορά της εταιρείας μέσω θυγατρικής του βασικού της μετόχου, η οποία κατέβαλε μόλις 75 εκ. ευρώ για την εξαγορά ομολόγων μειωμένης εξασφάλισης ονομαστικής αξίας 1,4 δις ευρώ. Τέλος, περί τα τέλη του 2010, μία από τις θυγατρικές της Wind ζήτησε να αναγνωρισθεί το αγγλικό SoA και στις Η.Π.Α. με τη διαδικασία του Chapter 15, το οποίο ενσωματώνει τον Πρότυπο Νόμο της UNCITRAL, με σκοπό την προστασία της περιουσίας της εταιρείας στις Η.Π.Α. από διαφωνούντες πιστωτές, καθώς πολλές από τις ομολογίες υψηλής εξασφάλισης υπάγονταν στο δίκαιο της Ν. Υόρκης· Βλ. *Ρόκας Αλ.* (2011), 27-28· *Περάκη* (2012), 41. Σχετικά και τα δημοσιεύματα της 4.9.2009 σε <http://www.capital.gr> και της 3.12.2009 σε <http://www.kathimerini.gr>. Βλ. ακόμη http://www.whitecase.com/articles-03012011/#.VDkYpvl_uYU.

365. Μεταξύ άλλων την απομείωση των απαιτήσεων και την επιμήκυνση αποπληρωμής· *Ρόκας Αλ.* (2014), 25.

366. *Ρόκας Αλ.* (2014), 26. Η διαφορά τους από τις εταιρικού δικαίου «προτάσεις διακανονισμού οφειλών» (SoAs) είναι ιδίως ότι οι τελευταίες επιτρέπουν χωριστές ψηφοφορίες πιστωτών σε ομάδες, επιτρέπουν την επέμβαση στα δικαιώματα των εξασφαλισμένων πιστωτών, η έναρξη της διαδικασίας και η επικύρωση της συμφωνίας κηρύσσονται δικαστικά, δεν επέρχεται σε καμία περίπτωση αναστολή διώξεων και δεν απαιτείται η μεσολάβηση ουδέτερου προσώπου.

367. Η περιορισμένη αναστολή διώξεων, πάντως, στο πλαίσιο των CVAs κατακρίνεται, σε συνδυασμό με τη δέσμευση μόνο των μη εξασφαλισμένων πιστωτών, δεδομένου ότι εξασφαλισμένοι πιστωτές και οι προνομιακώς ικανοποιημένοι δεν δύνανται να δεσμευτούν χωρίς να συμφωνήσουν· *Keay/Walton*, *Insolvency Law Corporate and Personal*, 2008, 155-156· *Ρόκας Αλ.* (2014), 27.

368. Part 26 of Companies Act 2006.

οφειλών της³⁶⁹. Μάλιστα, σε περίπτωση επίτευξης αναστολής διώξεων, η εταιρεία πρέπει σε όλους τους λογαριασμούς, τις παραγγελίες και την επίσημη αλληλογραφία της να επισημαίνει την ύπαρξη αναστολής διώξεων.

Συστατικά της επιτυχίας των CVAs θεωρούνται ιδίως τα κάτωθι³⁷⁰: α) Η συμμετοχή ενός εξειδικευμένου εντολοδόχου (nominee-Insolvency Practitioner), ο οποίος εποπτεύει αποτελεσματικά τη διαδικασία, β) η σύντομη διάρκεια της διαδικασίας, η οποία δεν ξεπερνά, συνήθως, τους τρεις μήνες, γ) η μη επέμβαση του δικαστηρίου στη διαδικασία, εκτός αν η συμφωνία CVA συνδυάστηκε με τη διαδικασία της administration, οπότε επικυρώνεται δικαστικά και δ) η ευχερής απόκτηση του ελέγχου της επιχείρησης από τους πιστωτές της ή τρίτους, γεγονός που διευκολύνει σημαντικά την επίτευξη εξυγίανσης και τη διατήρηση της υπεραξίας της επιχείρησης.

Το αγγλικό πτωχευτικό δίκαιο (Insolvency Act 1986) περιλαμβάνει πέρα από τις διατάξεις για την πτώχευση και εξυγίανση των υπερχρεωμένων εταιρειών και διατάξεις για την αφερεγγυότητα των υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (εμπόρων ή μη), οι οποίες αποσκοπούν στην απαλλαγή του υπερχρεωμένου οφειλέτη από τα χρέη του και τη λύτρωσή του από το άγος των χρεών του.

Κατά πρώτον, όταν τα συνολικά χρέη και τα διαθέσιμα περιουσιακά στοιχεία του οφειλέτη είναι ιδιαίτερα περιορισμένα, η δικαστική (πτωχευτική) διαδικασία που προβλέπεται στο έβδομο τμήμα (Part 7A) του Πτωχευτικού Νόμου του 1986, ξεκινά με αίτηση του οφειλέτη ή ενός εκ των πιστωτών του και παρέχει στον οφειλέτη δυνατότητα απαλλαγής του³⁷¹ μετά την παρέλευση 12 μηνών³⁷². Η απαλλαγή από τα χρέη δεν παρέχεται από το δικαστήριο αλλά με διαταγή από τον διαχειριστή³⁷³. Η διαταγή αυτή επιφέρει και την αναστολή των διώξεων των πιστωτών.

Ιδιαίτερως, δε, πρακτική σημασία έχει η δυνατότητα απαλλαγής του οφειλέτη μετά τη σύναψη ενός «Individual Voluntary Arrangement (IVA)» (Όγδοο τμήμα του Πτωχευτικού Νόμου 1986). Πρόκειται για συμφωνίες ειδικής ρύθμισης χρέους, που συνάπτονται με τους πιστωτές του οφειλέτη στο στάδιο των συμβιβαστικών διαπραγματεύσεων, προκειμένου να

369. Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1303· Μιχαλόπουλος (2013), 10· Ρόκας Αλ. (2014), 26-27.

370. Ρόκας Αλ. (2011), 25.

371. Με την απαλλαγή ο οφειλέτης απελευθερώνεται από τα χρέη του. Η εκχωρηθείσα στο διαχειριστή περιουσία, όμως, δεν επανέρχεται στην εξουσία του οφειλέτη, αλλά παραμένει διαθέσιμη για την ικανοποίηση των πιστωτών μέσω ρευστοποίησης. Επιπλέον, η απαλλαγή δεν επηρεάζει το δικαίωμα των εξασφαλισμένων πιστωτών να ικανοποιηθούν από την υπέγγυα περιουσία του οφειλέτη. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, από την απαλλαγή εξαιρούνται ορισμένες απαιτήσεις, όπως ενδεικτικά τα πρόστιμα και οι χρηματικές ποινές, ως άλλωστε προβλέπεται και στο ελληνικό δίκαιο.

372. Η διαδικασία, λοιπόν, διαρκεί συνήθως έως ένα χρόνο, κατά τη διάρκεια του οποίου οι πιστωτές δεν μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους κατά του οφειλέτη· Ποταμίτης, Εναρμόνιση της απαλλαγής από τα χρέη στην Ευρώπη - Η Ομάδα Εργασίας του Δεύτερου Ευρωπαϊκού Συνεδρίου για την Πτώχευση και Αναδιοργάνωση, ΔΕΕ 2013, 1137.

373. Ποταμίτης, ΔΕΕ 2013, 1137.

αποφευχθεί η πτώχευσή του³⁷⁴ και εισάγονται στο δικαστήριο με αίτηση του οφειλέτη. Στις περιπτώσεις αυτές, το δικαστήριο δύναται να εκδώσει προσωρινή διάταξη, η οποία θα απαγορεύει οποιαδήποτε πράξη εκτέλεσης κατά του οφειλέτη, μέχρι τη σύγκληση συνέλευσης πιστωτών, η οποία θα εξετάσει την πρόταση ρύθμισης³⁷⁵.

6. Δίκαιο των Η.Π.Α.

Ανατρέχοντας στη διεθνή εμπειρία, οι Η.Π.Α. από πολύ νωρίς, δίνοντας έμφαση στην ελευθερία της αγοράς και υιοθετώντας γρήγορες και τυπικές διαδικασίες, εισάγουν την ιδέα ενός νέου οικονομικού ξεκινήματος (fresh start) για τον υπερχρεωμένο οφειλέτη, έμπορο ή μη, η οποία επηρέασε τα ευρωπαϊκά δίκαια, ιδίως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

Ειδικότερα, στο δίκαιο των Η.Π.Α. ο Πτωχευτικός Κώδικας περιλαμβάνεται στον ενδέκατο Τίτλο του λεγόμενου Ενιαίου Κώδικα Η.Π.Α. και αποτελεί το ομοσπονδιακό πτωχευτικό δίκαιο. Το πεδίο εφαρμογής του αμερικανικού ΠτΚ εκτείνεται ενιαία σε όλους τους οφειλέτες, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για εμπόρους, επιχειρήσεις ή φυσικά πρόσωπα και ιδιώτες καταναλωτές³⁷⁶. Στη βάση αυτής της λογικής, ο αμερικανικός ΠτΚ περιλαμβάνει αφενός γενικές διατάξεις που ισχύουν για όλες τις κατηγορίες πτωχεύσεων (κεφάλαια 1, 3 και 5) και αφετέρου ειδικές διατάξεις (κεφάλαια 7, 11 και 13), με ρυθμίσεις προσαρμοσμένες στην περιουσιακή εικόνα και στο οικονομικό προφίλ του οφειλέτη³⁷⁷.

Πολλές είναι οι ευρωπαϊκές έννομες τάξεις που επηρεάστηκαν από το ενδέκατο κεφάλαιο (Chapter 11) του αμερικανικού Πτωχευτικού Κώδικα (Bankruptcy Code 1978)³⁷⁸, το οποίο έχει ως κύριο στόχο την εξυγίανση (fresh start)³⁷⁹ και όχι την εκκαθάριση των εταιρειών και εμπορικών επιχειρήσεων, οι οποίες αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες ή βρίσκονται σε κατάσταση παύσης πληρωμών³⁸⁰. Κατά τη διαδικασία του Κεφαλαίου 11, λοιπόν, η επιχείρηση συνεχίζει να λειτουργεί κανονικά, ώστε να διατηρεί την αξία της και να ικανοποιήσει όσο το δυνατόν καλύτερα τους πιστωτές της, παραμένοντας παράλληλα ενεργή στην αγορά.

³⁷⁴. Keay/Walton (2008), 175.

³⁷⁵. Ποταμίτης, ΔΕΕ 2013, 1137· Κρητικός (2014), 27.

³⁷⁶. Το δίκαιο των Η.Π.Α. αποτέλεσε τον κεντρικό άξονα έμπνευσης και άλλων εννόμων τάξεων, για τη δημιουργία κοινού πλαισίου αφερεγγυότητας, εμπόρων και ιδιωτών, κάτι το οποίο προωθείται και στην ελληνική έννομη τάξη.

³⁷⁷. Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1303.

³⁷⁸. Μεταξύ αυτών ο γερμανικός νόμος περί αφερεγγυότητας του 1994, ο οποίος με τη σειρά του επηρέασε τον ελληνικό ΠτΚ του 2007. Το σχέδιο αναδιοργάνωσης του ελληνικού ΠτΚ είχε ως πρότυπο το ενδέκατο κεφάλαιο του αμερικανικού ΠτΚ.

³⁷⁹. Μέσω σχεδίου αναδιοργάνωσης. Η διάσωση εξάλλου της επιχείρησης είναι προτιμότερη από την εκκαθάριση, αφού οδηγεί τις περισσότερες φορές σε καλύτερη ικανοποίηση των πιστωτών, ενώ παράλληλα διασώζονται θέσεις εργασίας και η υπεραξία της επιχείρησης.

³⁸⁰. Baird, Elements of Bankruptcy, 2010, 207 επ· Ρόκας (2014), 16. Δεν προϋποτίθεται, πάντως, από το νόμο η επιχείρηση να βρίσκεται σε κατάσταση παύσης πληρωμών, συνεπώς η διαδικασία αφορά και επιχειρήσεις στις οποίες δεν έχει επέλθει ουσιαστική πτώχευση.

Η διαδικασία αυτή δεν θεωρείται «προπτωχευτική», αλλά αποτελεί μορφή πτωχευτικής διαδικασίας, η οποία αντί να οδηγεί στη ρευστοποίηση, οδηγεί στη διάσωση της οφειλέτριας επιχείρησης, είτε υπό την ίδια είτε υπό νέα ιδιοκτησία³⁸¹. Ξεκινά με αίτηση του οφειλέτη, ενώ υπό προϋποθέσεις μπορεί να ξεκινήσει και με αίτηση του πιστωτή. Βασικό χαρακτηριστικό της διαδικασίας είναι η διατήρηση της διοίκησης της επιχείρησης από τον οφειλέτη και η αυτόματη αναστολή όλων των ατομικών διώξεων (automatic stay) των πιστωτών του μέχρι την ολοκλήρωση αυτής, η οποία διευκολύνει την επίτευξη συμφωνίας οφειλέτη-πιστωτών.

Η αναστολή των ατομικών διώξεων όλων των πιστωτών, η οποία δεν προϋποθέτει δικαστική κρίση, αλλά επέρχεται αυτόματα (ex lege) μετά την κατάθεση της σχετικής αιτήσεως του οφειλέτη, είναι ευρεία και περιλαμβάνει, πέρα από την κατάσχεση και τον πλειστηριασμό της κινητής και ακίνητης περιουσίας του οφειλέτη, την άσκηση και συνέχιση αγωγών και την έκδοση δικαστικών αποφάσεων κατά του οφειλέτη³⁸². Οι εμπραγμάτως εξασφαλισμένοι πιστωτές μπορούν, υπό ορισμένες προϋποθέσεις³⁸³, να ζητήσουν από το δικαστήριο την άρση της αναστολής των διώξεων ή αναστολή έναντι περιοδικών καταβολών³⁸⁴.

Το σχέδιο αναδιοργάνωσης, που συντάσσεται με σκοπό τη διάσωση της οφειλέτριας επιχείρησης, μπορεί να έχει ευρύτατο περιεχόμενο (μεταξύ άλλων μπορεί να προβλέπεται η πώληση περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης, ο διορισμός νέας διοίκησης, οι τρόποι χρηματοδότησής της κ.α.) και επικυρώνεται από το δικαστήριο, εφόσον συντρέχουν οι προβλεπόμενες από τον νόμο προϋποθέσεις³⁸⁵.

Πάντως, η προσφυγή επιχειρήσεων στη διαδικασία διάσωσης του 11^{ου} Κεφαλαίου του αμερικανικού ΠτΚ είναι σαφώς σπανιότερη σε σχέση με την προσφυγή στη διαδικασία πτώχευσης/ρευστοποίησης του 7^{ου} Κεφαλαίου³⁸⁶, ενώ πάνω από τις μισές διαδικασίες τερματίζονται με δικαστική απόφαση εντός τριών μηνών από την έναρξή τους, με την αιτιολογία ότι οι προοπτικές αναδιοργάνωσης της οφειλέτριας επιχείρησης είναι περιορισμένες³⁸⁷.

381. Ρόκας Αλ. (2014), 16.

382. Η αναστολή δεν επεκτείνεται σε συνοφειλέτες και εγγυητές του οφειλέτη.

383. Όπως για παράδειγμα όταν η υπέγγυα περιουσία του οφειλέτη δεν κρίνεται απαραίτητη για την αποτελεσματικότητα της αναδιοργάνωσης ή όταν η αξία της υπέγγυας περιουσίας απομειώνεται σημαντικά και δεν προστατεύεται επαρκώς ο ασφαλισμένος πιστωτής· <http://www.uscourts.gov/FederalCourts/Bankruptcy/BankruptcyBasics/Chapter11.aspx>· <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/362>· <http://www.kirkland.com/siteFiles/kirkexp/publications/2430/Document1/Friedland%20-%20An%20Overview%20of%20the%20Automatic%20Stay.pdf>.

384. http://en.wikipedia.org/wiki/Automatic_stay.

385. Βλ. σχετικά σε Ρόκα Αλ. (2014), 18 επ. Εντός των πρώτων 6 μηνών μπορεί να προταθεί σχέδιο αναδιοργάνωσης από τον οφειλέτη, ενώ τέτοιο δικαίωμα έχουν ακολούθως και οι πιστωτές.

386. Ayotte/Morrison, Creditor control and conflict in Chapter 11, Journal of Legal Analysis 2009, 520.

387. Baird (2010), 209· <http://www.uscourts.gov>.

Το τελευταίο χρονικό διάστημα μάλιστα, παρατηρείται εν γένει μια τάση αποπροσανατολισμού της λειτουργίας του Chapter 11. Ειδικότερα, περιορίζεται η εξουσία της τρέχουσας διοίκησης³⁸⁸ και οι εξασφαλισμένοι πιστωτές αποκτούν ολοένα και μεγαλύτερο έλεγχο της διαδικασίας, ενώ κατά κύριο λόγο αξιοποιούνται ποικίλα μέσα που ενισχύουν τη θέση των πιστωτών³⁸⁹. Παράλληλα, πολλά σχέδια αναδιοργάνωσης δεν προβλέπουν εξυγίανση της επιχείρησης μέσω της κλασσικής αναδιοργάνωσής της, αλλά με μεταβίβαση των περιουσιακών της στοιχείων σε ελεγχόμενες από πιστωτές εταιρείες³⁹⁰.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα ταχέων και επιτυχημένων αναδιοργανώσεων στις Η.Π.Α. αποτελούν οι περιπτώσεις της General Motors και της Chrysler³⁹¹. Στην πρώτη περίπτωση διαγράφηκε το 90% των δανειακών υποχρεώσεων και δόθηκαν νέα αναπτυξιακά δάνεια από την κυβέρνηση για επενδύσεις σε νέες μονάδες παραγωγής, ενώ το συνδικάτο των εργαζόμενων δέχθηκε να αποπληρωθεί με μετοχές της εταιρείας, με αποτέλεσμα η τελευταία όχι μόνο να επιβιώσει, αλλά και να αναπτυχθεί γοργά, ενώ παράλληλα οι εργαζόμενοι ωφελήθηκαν περισσότερο από ό,τι αν δεν μετείχαν στη συμφωνία.

Η Chrysler, δε, πώλησε και μεταβίβασε όλα τα σημαντικά περιουσιακά της στοιχεία στη συσταθείσα «New Chrysler», αφήνοντας την παλιά εταιρεία να υπαχθεί στην αναδιοργάνωση του 11^{ου} κεφαλαίου, διαδικασία που διήρκεσε μόλις 42 ημέρες³⁹². Ανάλογα αποτελέσματα επιτεύχθηκαν και στην περίπτωση της Lehman Brothers³⁹³.

Ο αμερικανικός νόμος περί πτωχεύσεως προβλέπει και δύο διαδικασίες, μέσω των οποίων καθίσταται δυνατή η απαλλαγή του οφειλέτη – φυσικού προσώπου (εμπόρου ή μη) από τα χρέη του, οι οποίες αποτέλεσαν πρότυπο για την κατάστρωση του νόμου 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα που δεν έχουν πτωχευτική ικανότητα.

Ειδικότερα, το 7^ο κεφάλαιο οδηγεί σε μια διαδικασία εκκαθάρισεως των διαθέσιμων ρευστοποιήσιμων περιουσιακών στοιχείων του τίμιου πλην άτυχου οφειλέτη που στερείται τακτικών πόρων και εισοδημάτων³⁹⁴, μέσω της οποίας επέρχεται η πλήρης απαλλαγή του οφειλέτη από τα χρέη του³⁹⁵ σε μικρό χρονικό διάστημα, συνήθως 4 μηνών (fast track to

388. Οι πιστωτές πιέζουν για το διορισμό ενός Chief Restructuring Officer (CRO), ήτοι ενός διοικητικού στελέχους εξειδικευμένου σε θέματα αναδιοργανώσεων, με το οποίο οι πιστωτές βρίσκονται σε άμεση επικοινωνία· Ρόκας Αλ. (2014), 23.

389. Θεμελιώνονται δικαιώματα εξασφάλισης επί τραπεζικών λογαριασμών, προβλέπεται παραίτηση από την αναστολή διώξεων σε παράλληλες συμφωνίες στις πιστωτικές συμβάσεις και περιορίζεται η εξουσία του ΔΣ, μέσω θέσπισης δικαιωμάτων veto των πιστωτών σε σημαντικές συναλλαγές· Ρόκας Αλ. (2014), 23.

390. Ρόκας Αλ. (2011), 34.

391. *Roe/Skeel*, Assessing the Chrysler bankruptcy, Michigan Law Review 2010, 728 επ.

392. *Roe/Skeel*, Michigan Law Review 2010, 770.

393. Ρόκας Ν., ΕΕμπΔ 2010, 269· Κοτσίρης (2011), 94.

394. Προβλέπονται και εξαιρέσεις από τη ρευστοποίηση· Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1305.

395. Ο οφειλέτης, λοιπόν, ο οποίος έχει από ένα ορισμένο όριο ρευστοποιήσιμης περιουσίας και άνω, παραδίδει την περιουσία του στους πιστωτές του και απελευθερώνεται από τα χρέη του, όντας πλέον ελεύθερος να εμφανισθεί εκ νέου στην αγορά (straight liquidation). Υπάρχουν ορισμένες οφειλές που εξαιρούνται από την απαλλαγή, όπως τα φορολογικά χρέη, οφειλές που δημιουργήθηκαν με απάτηλα

discharge)³⁹⁶. Έτσι, λοιπόν, ο οφειλέτης χάνει την περιουσία του, εξέρχεται όμως από τη διαδικασία χωρίς υποχρεώσεις και δύναται να ξεκινήσει νέο επάγγελμα, κρατώντας τα μεταπωχευτικά εισοδήματά του. Η πτώχευση με τους όρους του 7^{ου} κεφαλαίου υπόκειται, πάντως, στον περιορισμό της καταχρηστικής άσκησης της αίτησης από την πλευρά του οφειλέτη.

Από την άλλη πλευρά, το 13^ο κεφάλαιο³⁹⁷ προβλέπει μια διαφορετική διαδικασία εξυγιάνσεως, μέσω ρύθμισης των χρεών του οφειλέτη με τακτικά εισοδήματα, η οποία δε βασίζεται στη ρευστοποίηση των περιουσιακών στοιχείων του οφειλέτη και δεν οδηγεί σε άμεση ανακούφιση του τελευταίου. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας αυτής, ο οφειλέτης θέτει τα κατασχετά εισοδήματά του στη διάθεση των πιστωτών του για χρονικό διάστημα 3-5 ετών, σύμφωνα με ένα σχέδιο (διευθέτησης οφειλών) που επικυρώνεται από το δικαστήριο³⁹⁸. Με εξαίρεση τα περιουσιακά του στοιχεία που είναι απαραίτητα για τη διαβίωσή του (π.χ. κύρια κατοικία του), όλη η υπόλοιπη περιουσία του οφειλέτη δεσμεύεται και δεν μπορεί να εκποιηθεί, βρίσκεται όμως υπό τη διοίκηση του οφειλέτη.

Και στις δύο περιπτώσεις, πάντως, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις, η υποβολή της σχετικής αιτήσεως έχει ως αυτόθροη συνέπεια την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών κατά του οφειλέτη, αλλά και κατά των συνοφειλετών του, γεγονός που διευκολύνει σε μεγάλο βαθμό την εκπλήρωση των στόχων των εν λόγω διαδικασιών³⁹⁹.

Παρατηρούμε, πάντως, πως η προσέγγιση των ζητημάτων που αφορούν στην πτώχευση των υπερχρεωμένων καταναλωτών διαφοροποιείται σε ένα βαθμό στις ευρωπαϊκές έννομες τάξεις από αυτή που έχει υιοθετηθεί στις Η.Π.Α., δεδομένου ότι στις πρώτες προέχει η κοινωνική διάσταση του φαινομένου, ενώ στην φιλελεύθερη οικονομία των Η.Π.Α. περισσότερη έμφαση δίδεται στην εξυπηρέτηση των πιστωτικών αγορών⁴⁰⁰.

Σε κάθε περίπτωση, για μια ακόμη φορά, η νομοθεσία των χωρών του κοινοδικαίου, διαθέτουμε από πολύ νωρίς ειδικό νομοθετικό πλαίσιο για την αντιμετώπιση της αστικής αφερεγγυότητας, επέδρασε διαμορφωτικά στην νομοθεσία του ηπειρωτικού ευρωπαϊκού δικαίου.

μέσα, οφειλές διατροφής κλπ· Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1305.

396. Gerhardt, CEPS working document No 318/July 2009, 3· <http://www.ceps.eu/>.

397. Από τις ρυθμίσεις του κεφαλαίου αυτού επηρεάστηκε σε μεγάλο βαθμό ο ελληνικός νόμος 3869/2010.

398. Κρητικός (2014), 26-27.

399. Ρούσσος, ΕφΑΔ 2011, 1304. Προβλέπεται μάλιστα ότι υπό την αναστολή του άρθρου 13 απαγορεύονται ακόμη και οι τηλεφωνικές οχλήσεις από τις εισπρακτικές εταιρείες· <http://www.uscourts.gov/FederalCourts/Bankruptcy/BankruptcyBasics/Chapter13.aspx>.

400. Βελέντζας, Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, ΕΤρΑξΧρΔ 2010, 418 επ.

7. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Παρά τις διαφορές που εντοπίζονται στα θεσμικά πλαίσια εμπορικής και αστικής αφερεγγυότητας και εξυγίανσης (ενδοπτωχευτικής ή προπτωχευτικής) των ως άνω αλλοδαπών εννόμων τάξεων, μπορεί να διακρίνει κανείς έναν κοινό πυρήνα αξιών και στόχων, ενώ η (δικαστική ή αυτοδίκαιη) αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, όπως καταστρώνεται σε καθεμία από αυτές τις έννομες τάξεις, παίζει κυρίαρχο ρόλο στην αποτελεσματικότητα των εν λόγω διαδικασιών και στην επίτευξη των σκοπών τους.

Σημαντική, πάντως, ήταν η επιρροή που άσκησαν στη διαμόρφωση των περισσότερων ευρωπαϊκών νομοθεσιών, συμπεριλαμβανομένης της ελληνικής, οι πρωτοπόρες σε μεγάλο βαθμό και ευέλικτες νομοθεσίες των χωρών του κοινοδικαίου και ιδίως των Η.Π.Α. και της Μ. Βρετανίας, τόσο στο πεδίο της εμπορικής όσο και στο πεδίο της αστικής αφερεγγυότητας.

Τέλος, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η κινητικότητα στο πεδίο του κοινοτικού δικαίου και ιδίως η πρόσφατη πρωτοβουλία – σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που στοχεύει στην εναρμόνιση των διαδικασιών προληπτικής αναδιάρθρωσης των επιχειρήσεων εντός της Κοινότητας, θέτοντας ελάχιστα πρότυπα ευέλικτων κανόνων αφερεγγυότητας που επιτρέπουν τη διάσωση των υπερχρεωμένων, πλην όμως βιώσιμων επιχειρήσεων και διευκολύνουν εν γένει ένα νέο ξεκίνημα των οφειλετών. Στο πλαίσιο δε αυτό, σύμφωνα με την ως άνω σύσταση, σε όλα τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχει τη δυνατότητα ο οφειλέτης να ζητήσει από το δικαστήριο την αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών του, για χρονικό διάστημα που δε θα μπορεί να υπερβαίνει το έτος, ιδίως όταν οι πράξεις αυτές ενδέχεται να επηρεάσουν αρνητικά τις διαπραγματεύσεις και να υπονομεύσουν τις προοπτικές αναδιοργάνωσης της επιχείρησής του.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Δεδομένης της κρίσιμης οικονομικής συγκυρίας που διανύουμε, η διάσωση και εξυγίανση των επιχειρήσεων, καθώς και η ελευθέρωση των υπερχρεωμένων ιδιωτών από το άγος των χρεών τους και η επανάκτηση της αγοραστικής τους δύναμης αποκτά όλο και μεγαλύτερη σημασία στις μέρες μας, καθώς έχει ως απώτερα οφέλη την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη και ευημερία.

Ο Έλληνας νομοθέτης, στο πεδίο της εμπορικής και αστικής αφερεγγυότητας και εξυγίανσης, δεν πρωτοτύπησε, καθώς έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό από την καταγραφή εμπειριών από αλλοδαπές έννομες τάξεις και ιδίως από το γαλλικό δίκαιο, το οποίο υπήρξε το βασικό πρότυπο για την κατάστρωση των προπτωχευτικών διαδικασιών εξυγίανσης του ελληνικού ΠτΚ, από το γερμανικό δίκαιο, το οποίο επηρέασε σε πολλά σημεία τον ελληνικό ΠτΚ και τη διαδικασία ρύθμισης χρεών του ν. 3869/2010, καθώς και από το δίκαιο των Η.Π.Α., το οποίο αποτέλεσε κορυφαίο πρότυπο για την πρόβλεψη του σχεδίου αναδιοργάνωσης του ΠτΚ, αλλά και για την κατάστρωση του ελληνικού ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των χρεών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων.

Σύμφωνα, λοιπόν, με την ισχύουσα ελληνική νομοθεσία εξυγίανσης, εκείνο που ενδοπτωχευτικώς επιχειρείται με το σχέδιο αναδιοργάνωσης του ΠτΚ, «προπτωχευτικώς» επιδιώκεται με τη συμφωνία εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. του ΠτΚ⁴⁰¹. Η διαφορά είναι ότι με την υπαγωγή στη διαδικασία εξυγίανσης μπορεί να αποτραπεί η πτώχευση του οφειλέτη και αυτό που τίθεται, σε κάθε περίπτωση, ως πρώτιστος στόχος είναι η διάσωση της επιχείρησης του τελευταίου, η οποία εξυπηρετεί αναμφίβολα και τα συμφέροντα των πιστωτών⁴⁰².

Η νέα προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. ΠτΚ προσπάθησε, σε γενικές γραμμές, να διορθώσει τις αδυναμίες της προϊσχύουσας διαδικασίας συνδιαλλαγής και να συγκεράσει τα πλεονεκτήματα της τελευταίας με τις πιο ευέλικτες και επιτυχημένες ρυθμίσεις των καταργηθέντων άρθρων 44 και 45 του ν. 1892/1990.

Αποτελεί, λοιπόν, τα τελευταία χρόνια μια «σανίδα σωτηρίας» για πάρα πολλές ελληνικές επιχειρήσεις, ανεξαρτήτως μεγέθους και κλάδου δραστηριότητας, οι οποίες μαστίζονται από την οικονομική δυσπραγία και θέλουν να ορθοποδήσουν αποφεύγοντας το στίγμα της πτώχευσης⁴⁰³. Παρέχεται, επομένως, στον έμπορο οφειλέτη η δυνατότητα να

401. Βέβαια, η δυνατότητα υπαγωγής και των ώριμων προς πτώχευση εταιρειών στη νέα διαδικασία εξυγίανσης των άρθρων 99 επ. του ΠτΚ, οδηγεί σε στρεβλώσεις και ανεπιθύμητα αποτελέσματα, καθώς είναι σαφές ότι, όσο νωρίτερη είναι η υπαγωγή των οφειλετών στη διαδικασία, τόσο μεγαλύτερες είναι οι πιθανότητες να διασωθούν και να αποφύγουν την πτώχευση και τις επαχθείς αυτής συνέπειες.

402. Πλην όμως, η απαίτηση του νομοθέτη να μην παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη, στερεί -θα λέγαμε- τη διαδικασία από την αναγκαία ευελιξία για την επίτευξη εξυγιαντικής συμφωνίας.

403. Βέβαια, δε θα πρέπει να παραβλέπουμε το γεγονός ότι η συνεισφορά της εξυγίανσης,

κλείσει ή να περιορίσει δραστικά τα οικονομικά του ανοίγματα, προκειμένου να αποφύγει τη σκληρή γι' αυτόν πτώχευση, ενώ παράλληλα η χορηγούμενη αναστολή διώξεων εξασφαλίζει σημαντική πίστωση χρόνου στην επιχείρηση, στην οποία εναποτίθενται και οι ελπίδες για τη σωτηρία της.

Η ανωτέρω διαδικασία, ως έχει διαμορφωθεί σήμερα, έχει εκτοπίσει, θα λέγαμε, τη δυνατότητα εξυγίανσης που παρέχει ενδοπτωχευτικά ο θεσμός του σχεδίου αναδιοργάνωσης, ο οποίος δοκιμάζεται πλέον μόνο σε περιπτώσεις μη αναστρέψιμης παύσης πληρωμών. Καθίσταται, λοιπόν, προφανές ότι επιχειρείται από το νομοθέτη να καταστεί εν γένει η πτώχευση επικουρική διαδικασία σε σχέση με τη διαδικασία της εξυγίανσης, ένεκα των ωφελημάτων της τελευταίας⁴⁰⁴.

Ο ν. 3869/2010 με τη σειρά του, αποτελεί τη μοναδική *lex specialis* ρύθμιση περί αστικής αφερεγγυότητας και έγινε το καταφύγιο πολλών χιλιάδων συμπολιτών μας, οι οποίοι αποκτούν τη δυνατότητα να απεγκλωβιστούν από την υπερχρέωση και να κάνουν μια καινούρια αρχή, ανακτώντας την οικονομική τους ελευθερία.

Η αναστολή των ατομικών μέτρων αναγκαστικής εκτέλεσης και των λοιπών ατομικών διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, εξυπηρετεί αναμφίβολα τον κυρίαρχο στόχο των ως άνω συλλογικών διαδικασιών αφερεγγυότητας, που έγκειται στην οικονομική ανακούφιση του οφειλέτη, εμπόρου ή μη, και στη διατήρηση της επιχείρησής του ζωντανής⁴⁰⁵, ώστε να μπορέσει να προβεί σε ένα νέο ξεκίνημα.

Βέβαια, η δυνατότητα αναστολής των διώξεων των πιστωτών και λήψης εν γένει εξασφαλιστικών μέτρων στο πλαίσιο των εν λόγω διαδικασιών βοηθάει, κατ' αρχάς, τους υπερχρεωμένους οφειλέτες, εμπόρους ή μη, που χρειάζονται άμεσα ανακούφιση και αυξάνει τις πιθανότητες επιτυχούς εξυγίανσής τους, πλην όμως ενέχει και κάποιους κινδύνους, ενώ είναι αμφίβολο εάν είναι συνταγματική, καθόσον ενόψει μιας ενδεχόμενης συμφωνίας του οφειλέτη με τους πιστωτές του και μιας ενδεχόμενης δικαστικής ρύθμισης των χρεών του, παρέχεται το δικαίωμα να παγώσουν εκ των προτέρων τα καταδιωκτικά μέτρα των πιστωτών του, χωρίς να ελέγχονται επαρκώς από το δικαστή οι προϋποθέσεις υπαγωγής του στις ως άνω συλλογικές διαδικασίες⁴⁰⁶.

προπτωχευτικής και ενδοπτωχευτικής, στην αντιμετώπιση της εμπορικής αφερεγγυότητας και των συνεπειών της καταλαμβάνει κάθε φορά την έκταση που της επιτρέπει η ποιότητα του υπό εξυγίανση υποκειμένου της· *Μιχαλόπουλος* (2013), 163.

404. *Μιχαλόπουλος* (2013), 159. Αυτή η υποχώρηση της ενδοπτωχευτικής εξυγίανσης, σε σημασία και σε συχνότητα, συναντάται και στο γαλλικό πτωχευτικό δίκαιο.

405. Ως όριο, βέβαια, τίθεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών του οφειλέτη-εμπόρου, η οποία δε θα πρέπει να παραβλάπτεται στο πλαίσιο της σύγχρονης διαδικασίας εξυγίανσης.

406. *Ρόκας Ν.*, ΕΕμπΔ 2010, 282, ο οποίος μάλιστα επιχειρηματολογεί υπέρ της κατάργησης της δυνατότητας αναστολής των ατομικών διώξεων με προσωρινή διαταγή ή με λήψη προληπτικών μέτρων στο πλαίσιο της διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς δεν μπορεί να διαγνωστεί στο στάδιο αυτό με ασφάλεια το εάν έχει ήδη επέλθει παύση πληρωμών.

Ειδικότερα, στο άρθρο 103 του ΠτΚ βρίσκεται μια κεντρικής σημασίας διάταξη, η οποία, τις περισσότερες φορές, αποτελεί και το βασικό κίνητρο υπαγωγής των οφειλετών στη διαδικασία εξυγίανσης. Στη διάταξη αυτή προβλέπεται η δυνατότητα λήψης προληπτικών μέτρων, που σκοπό έχουν την προστασία του οφειλέτη από πράξεις αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών του εναντίον της περιουσίας του, για το χρονικό διάστημα από την κατάθεση της αίτησής του για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης μέχρι την με οποιονδήποτε τρόπο ολοκλήρωσή της.

Όπως προκύπτει από την επισκόπηση της νομολογίας, εκτός από την αναστολή, εκκρεμών ή μη, πράξεων ατομικής αναγκαστικής εκτέλεσης, συνήθως για υποχρεώσεις του οφειλέτη που γεννήθηκαν μέχρι την υποβολή της αίτησής του για το άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, περιεχόμενο των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων μπορεί να είναι και η αναστολή λήψης οποιουδήποτε ασφαλιστικού μέτρου⁴⁰⁷, αλλά και η γενική αναστολή των ατομικών διώξεων, χωρίς ειδικότερους προσδιορισμούς, το περιεχόμενο της οποίας τείνει να ταυτίζεται, άνευ ετέρου και παρά τις επιφυλάξεις της θεωρίας, με το ευρύ περιεχόμενο της αρχής της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων του άρθρου 25 ΠτΚ⁴⁰⁸.

Με την επίτευξη της ως άνω δικαστικής αναστολής των πράξεων αναγκαστικής εκτέλεσης των πιστωτών του οφειλέτη, επέρχεται αυτοδικαίως και η απαγόρευση διάθεσης των ακινήτων και του εξοπλισμού του οφειλέτη. Η ρύθμιση αυτή θέλησε να αποτελέσει ανάχωμα στις δόλιες προθέσεις οφειλετών να διαθέτουν την περιουσία τους ενόσω απολαμβάνουν την ασυλία από τις διώξεις των πιστωτών τους⁴⁰⁹. Βέβαια, ίσως να ήταν δικαιοπολιτικά ορθότερο η απαγόρευση διάθεσης των παγίων περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης να υφίσταται άνευ ετέρου από την υποβολή της αιτήσεως υπαγωγής στη διαδικασία εξυγίανσης, καθώς η διατήρηση του περιουσιακού της πυρήνα συνιστά ουσιώδη προϋπόθεση για την υιοθέτηση σχεδίου εξυγίανσης.

Γενικότερα, πάντως, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε το γεγονός ότι ο νομοθέτης στη νέα διαδικασία εξυγίανσης επιχείρησε να περιορίσει τις δυνατότητες καταχρηστικών ελιγμών των αιτουσών επιχειρήσεων, τόσο δια της ως άνω αυτοδικαίως απαγόρευσης διάθεσης ακινήτων και εξοπλισμού της επιχείρησης, με την απόφαση χορήγησης αναστολής των διώξεων των πιστωτών του οφειλέτη, όσο και δια της πρόβλεψης υποχρεωτικής

407. Εκτός αν με αυτό επιδιώκεται η αποτροπή της απομάκρυνσης ή αφαίρεσης ή μετακίνησης περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης που ενέχει τον κίνδυνο απαξίωσής της και ενδέχεται να παρεμποδίσει την εξυγίανσή της· ΠΠρΘεσ 11923/2013, ΝΟΜΟΣ· *Αυγητίδης*, Διαδικασία εξυγίανσης: Μια προσωρινή αποτίμηση, ΔΕΕ 2014, 297-298.

408. *Αυγητίδης*, ΔΕΕ 2014, 298.

409. Κατά τη γνώμη μας, βέβαια, ως διατυπώθηκε και ανωτέρω, η απαγόρευση αυτή θα έπρεπε να λαμβάνει χώρα αμέσως μετά την κατάθεση αιτήσεως ανοίγματος της διαδικασίας εξυγίανσης, καθώς η διατήρηση του περιουσιακού πυρήνα της επιχείρησης αποτελεί ουσιώδη προϋπόθεση για την επίτευξη εξυγίανσης. Βλ. σχετικά και *Σωτηρόπουλο*, ΕΕμπΔ 2012, 810.

έκθεσης του εμπειρογνώμονα περί ανάγκης λήψεως προληπτικών μέτρων, αλλά και δια του χρονικού περιορισμού της διάρκειας των διατασσόμενων προληπτικών μέτρων.

Περαιτέρω, εύστοχη κρίνεται η κατάργηση από τον νομοθέτη της αυτοδίκαιης αναστολής των ατομικών διώξεων όλων των πιστωτών, συναινούντων και μη, μετά την επικύρωση της προϋσχύουσας συμφωνίας συνδιαλλαγής⁴¹⁰, η οποία αποθάρρυνε τους πιστωτές και λειτουργούσε εν γένει ως ανασταλτικός παράγοντας για την επίτευξη συμφωνίας, ενώ ευνοούσε και καταχρηστικές συμπεριφορές οφειλετών, υποθάλλποντας την ασυνέπειά τους.

Αντίστοιχης σημασίας για την ευόδωση της ρύθμισης των χρεών του υπερχρεωμένου οφειλέτη και της απαλλαγής του από αυτά, είναι οι ρυθμίσεις των άρθρων 4 παρ. 3 και 5 παρ. 2 του ν. 3869/2010, σύμφωνα με τις οποίες αναστέλλονται, κατ' αρχάς αυτοδικαίως, οι ατομικές διώξεις των πιστωτών του οφειλέτη και απαγορεύεται η μεταβολή της πραγματικής και νομικής κατάστασης της περιουσίας του, μέχρι την επίτευξη προδικαστικού συμβιβασμού, ενώ σε περίπτωση αποτυχίας του τελευταίου, μπορεί να εκδοθεί αντίστοιχου περιεχομένου προσωρινή διαταγή από τον Ειρηνοδίκη, συνήθως με την υποχρέωση καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη, μέχρι την έκδοση οριστικής απόφασης επί της κύριας αιτήσεώς του.

Με την εισαγωγή, μάλιστα, των ως άνω ρυθμίσεων από τον ν. 4161/2013, ελαχιστοποιήθηκε στην πράξη η προσφυγή στη λήψη των ασφαλιστικών μέτρων του άρθρου 6 του ν. 3869/2010, το οποίο βρίσκει πλέον εφαρμογή μόνο σε περιπτώσεις που για οποιονδήποτε λόγο δεν εκδίδεται προσωρινή διαταγή από τον ειρηνοδίκη, κατά την ημέρα της μη επικύρωσης του προδικαστικού συμβιβασμού.

Στην δικαστηριακή πρακτική παρατηρείται, πάντως, πως κάθε αίτηση για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης, αλλά και κάθε αίτηση υπαγωγής στο ν. 3869/2010 συνοδεύεται από αίτημα για λήψη προληπτικών μέτρων και αναστολή των ατομικών καταδιωκτικών μέτρων των πιστωτών του οφειλέτη, τα οποία στη συντριπτική τους πλειοψηφία (πάνω από 95%) γίνονται δεκτά από το δικαστή/ειρηνοδίκη⁴¹¹.

Βέβαια, από την επισκόπηση των βιβλίων εξυγίανσης του Πρωτοδικείου Αθηνών προέκυψε ότι, οι περισσότερες από τις αιτήσεις οφειλετών για άνοιγμα της διαδικασίας εξυγίανσης και ιδίως οι περισσότερες από τις αιτήσεις προς επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης που έχουν υποβληθεί τα τελευταία χρόνια, βάλτωσαν μετά τη χορήγηση της προσωρινής διαταγής ή απορρίφθηκαν τελικά από το Πτωχευτικό Δικαστήριο, είτε για

410. Υπό το ισχύον νομοθετικό καθεστώς, η αναστολή των ατομικών διώξεων των πιστωτών μετά την επικύρωση της συμφωνίας λαμβάνει χώρα μόνο κατόπιν σχετικής πρόβλεψης σε αυτή (άρθρο 106 ε παρ. 1^η ΠτΚ).

411. Με βάση τις καταχωρήσεις του Βιβλίου Εξυγίανσης του Πρωτοδικείου Αθηνών, έως και την 16.10.2013, από τις 187 αιτήσεις προληπτικών μέτρων και χορήγησης προσωρινής διαταγής, 154 έγιναν δεκτές, 30 απορρίφθηκαν ενώ σε 3 περιπτώσεις σημειώθηκε παραίτηση. *Αυγητίδης σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικολόγων*, 2013, 307.

λόγους απαραδέκτου, είτε λόγω μη πιθανολόγησης ευδοκίμησης της εξυγίανσης της αιτούσας επιχείρησης⁴¹².

Ακόμη, δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις παραίτησης του οφειλέτη, εμπόρου ή μη, από το δικόγραφο της αιτήσεώς του για άνοιγμα των ανωτέρω συλλογικών διαδικασιών, αφού βέβαια έχει πρώτα εξασφαλίσει προσωρινή ασυλία λόγω χορήγησης αναστολής των ατομικών διώξεων των πιστωτών του εναντίον του, στο πλαίσιο συνήθως χορηγηθείσας προσωρινής διαταγής.

Εύλογα, λοιπόν, μπορεί να συναχθεί ότι, ο θεσμός της εξυγίανσης του ΠτΚ χρησιμοποιείται πολλές φορές για σκοπούς ξένους προς τη διάσωση της επιχείρησης, συχνά δε προς εξασφάλιση προσωρινής ασυλίας για τους οφειλέτες ή ακόμη και για εξυπηρέτηση σκοπών ποινικά κολάσιμων (π.χ. καταδολίευση δανειστών), γεγονός που έχει προβληματίσει ιδιαίτερα το νομοθέτη, ο οποίος προσπάθησε να πολεμήσει την καταχρηστικότητα με τις τελευταίες τροποποιήσεις που εισήγαγε στη διαδικασία εξυγίανσης με τους ν. 4021/2011 και 4072/2012. Πλην όμως, ο δρόμος είναι ακόμη μακρύς. Βέβαια, σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει το πτωχευτικό δικαστήριο ή ο πρόεδρος του να εξετάζει με προσοχή τις προοπτικές σύναψης συμφωνίας εξυγίανσης, προτού προβεί σε έκδοση απόφασης περί λήψης προληπτικών μέτρων υπέρ μιας οφειλέτριας επιχείρησης.

Αντίστοιχα φαινόμενα παρατηρήθηκαν και στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010, ιδίως πριν την τροποποίησή του με το ν. 4161/2013, καθώς οι μακρινές δικάσιμοι, σε συνδυασμό με τη χορήγηση προσωρινών διαταγών, χωρίς την υποχρέωση καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη, οδηγούσε πολλές φορές τους οφειλέτες σε ευκαιριακή και πρόσκαιρη αναζήτηση προστασίας εκ του νόμου, ακόμη και χωρίς να πληρούν τις αναγκαίες προϋποθέσεις υπαγωγής σε αυτόν. Για το λόγο αυτό άλλωστε θεσμοθετήθηκε η υποχρέωση καταβολών εκ μέρους του οφειλέτη, ως αντάλλαγμα για την παρεχόμενη αναστολή των διώξεων των πιστωτών του.

Ως προέκυψε από την παρούσα, πάντως, παρά τους ευγενείς δικαιοπολιτικούς στόχους των εξεταζόμενων συλλογικών διαδικασιών αφερεγγυότητας και τις προσπάθειες του νομοθέτη για βελτίωσή τους, υπάρχουν ακόμη αδυναμίες και αστοχίες του ισχύοντος θεσμικού πλαισίου, για τις οποίες η γράφουσα ανέπτυξε τους προβληματισμούς και τις προτάσεις της.

Επισημαίνουμε δε, ότι με την τροπολογία του Υπουργείου Ανάπτυξης που κατατέθηκε και ψηφίστηκε προ λίγων ημερών⁴¹³, εισάγεται αφενός μια ειδική διαδικασία

⁴¹². Βλ. και *Potamitis/Rokas*, A new Pre-Bankruptcy Procedure for Greece, JBL 2012, 235, 237· *Αυγητίδης σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών (2013)*, 306· *Θωμά σε Σύνδεσμο Ελλήνων Εμπορικών (2013)*, 465. Ακόμη, παρουσιάστηκε το φαινόμενο αιτούσες επιχειρήσεις να παραιτούνται από το οικείο δικόγραφο και στη συνέχεια να υποβάλλουν εκ νέου αίτημα για υπαγωγή στη διαδικασία εξυγίανσης, προς διαιώνιση των προληπτικών μέτρων.

ρύθμισης – διαγραφής οφειλών μικρών επιχειρήσεων και επαγγελματιών⁴¹⁴ και αφετέρου μια έκτακτη, ευέλικτη διαδικασία ρύθμισης υποχρεώσεων εμπόρων, ανεξάρτητη από τις προβλεπόμενες διαδικασίες του ΠτΚ, *«με στόχο την εξυγίανση των υπερχρεωμένων αλλά βιώσιμων επιχειρήσεων, τη διατήρηση των θέσεων εργασίας και την ανάκτηση της αποδοτικότητας και ανταγωνιστικότητάς τους»*. Με την ως άνω τροπολογία φιλοδοξείται εν γένει να δοθεί *«η ευκαιρία μιας νέας αρχής»* τόσο σε εμπόρους όσο και σε επαγγελματίες μη εμπόρους, οι οποίοι έχουν πληγεί ένεκα της οικονομικής κρίσης, πλην όμως δεν έχουν πτωχεύσει.

Ειδικότερα, η έκτακτη διαδικασία ρύθμισης υποχρεώσεων εμπόρων του άρθρου 3 της ως άνω τροπολογίας, δίνει τη δυνατότητα σε κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με εμπορική ιδιότητα, που έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του στην Ελλάδα, να υποβάλλει έως την 31.3.2016, ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου της έδρας του, αίτηση επικύρωσης συμφωνίας ρύθμισης των οφειλών του, στην οποία συναινούν πιστωτές που εκπροσωπούν τουλάχιστον 50,1% του συνόλου των απαιτήσεων, στο οποίο περιλαμβάνεται τουλάχιστον 50,1% των τυχόν εμπραγμάτως ή με άλλο τρόπο εξασφαλισμένων πιστωτών⁴¹⁵.

Η υποβολή της αίτησης αυτής έχει ως συνέπεια την αναστολή τυχόν εκκρεμουσών αιτήσεων υπαγωγής σε καθεστώς εξυγίανσης του Πτωχευτικού Κώδικα ή εκκρεμουσών αιτήσεων ειδικής εκκαθάρισης ή κήρυξης πτώχευσης, εφαρμοζόμενων αναλόγως των διατάξεων των παρ. 6 και 8 του άρθρου 99 του Πτωχευτικού Κώδικα. Παράλληλα, κατόπιν αιτήσεως οιοδήποτε έχει έννομο συμφέρον, μπορούν να διατάζονται από τον πρόεδρο του αρμοδίου δικαστηρίου τα προληπτικά μέτρα του άρθρου 10 του Πτωχευτικού Κώδικα, η μεγίστη διάρκεια ισχύος των οποίων ορίζεται στους έξι (6) μήνες από την υποβολή της αίτησης. Σε αντίθεση με τα ισχύοντα στη διαδικασία εξυγίανσης, η αναστολή των διώξεων των πιστωτών επεκτείνεται αυτοδικαίως και έναντι τυχόν συνοφειλετών και εγγυητών του οφειλέτη⁴¹⁶ και συνεπάγεται την απαγόρευση διάθεσης των ακινήτων και του εξοπλισμού της επιχείρησης τόσο του οφειλέτη όσο και των τυχόν συνοφειλετών του.

413. <http://www.mindev.gov.gr/el/images/daneia/tropologia.pdf>· <http://www.naftemporiki.gr/story/880012/egkrithikan-oi-tropologies-gia-tin-eksairesi-tou-enfia-kai-ta-kokkina-daneia>· <http://www.naftemporiki.gr/finance/story/879753/poies-allages-eginan-stin-tropologia-gia-ta-kokkina-daneia>.

414. Ως «επαγγελματίες» νοούνται τα φυσικά ή νομικά πρόσωπα που αναπτύσσουν επαγγελματική δραστηριότητα, η άσκηση της οποίας προϋποθέτει την εγγραφή του προσώπου σε ειδικό μητρώο, και που κατά την χρήση που έληξε την 31^η Δεκεμβρίου 2013 είχαν κύκλο εργασιών μέχρι Ευρώ 2.500.000· Βλ. σχετικά Άρθρο 1 παρ. 2β της ως άνω από 3.11.2014 τροπολογίας.

415. Η συμφωνία ρύθμισης δύναται να προβλέπει μέτρα για την αναδιάρθρωση του δανεισμού του οφειλέτη, όπως μείωση απαιτήσεων, παράταση του χρόνου αποπληρωμής αυτών, μετοχοποίηση των απαιτήσεων ή κάθε άλλο πρόσφορο μέσο και για την έγκυρη σύναψή της απαιτείται μικρότερη πλειοψηφία από αυτή που απαιτείται για τη συμφωνία εξυγίανσης.

416. Η ρύθμιση αυτή είναι συνεπής προς την εκπεφρασμένη άποψη μέρους της θεωρίας και της νομολογίας, σύμφωνα με την οποία ο εγγυητής δεν θα πρέπει να περιέρχεται σε δυσμενέστερη θέση

Τέλος, προβλέπεται ότι η αποδοχή της κατά τα ως άνω αιτήσεως ρύθμισης από το αρμόδιο δικαστήριο έχει ως αποτέλεσμα την αυτόματη αναστολή κάθε μέτρου συλλογικής αναγκαστικής εκτέλεσης σε βάρος του οφειλέτη για χρονικό διάστημα 12 μηνών και την αναστολή των λοιπών ατομικών και συλλογικών διώξεων των πιστωτών, μόνο όμως εφόσον τούτο προβλέπεται ειδικά στη συμφωνία ρύθμισης και για χρονικό διάστημα έως τριών μηνών. Η αναστολή στην τελευταία περίπτωση, επεκτείνεται αυτόματα και σε εγγυητές και συνοφειλέτες του οφειλέτη, κατά ρητή πρόβλεψη της διάταξης, σε αντίθεση με τα ισχύοντα στη διαδικασία εξυγίανσης του ΠτΚ.

Η ως άνω τροπολογία αφορά στη μεγαλύτερη αναδιάρθρωση ιδιωτικού χρέους επιχειρήσεων που έγινε ποτέ στην Ελλάδα και αναμένουμε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τον τρόπο εφαρμογής των προβλεπόμενων μέτρων στην πράξη, ελπίζοντας να ευοδωθούν οι μάλλον φιλόδοξες βλέψεις της κυβέρνησης για διάσωση και απεγκλωβισμό χιλιάδων επιχειρήσεων από μη βιώσιμα χρέη και τόνωση της επιχειρηματικότητας και κατ' επέκταση της εθνικής οικονομίας.

από τον οφειλέτη απέναντι στους πιστωτές του τελευταίου, καθώς αυτό δεν συνάδει με τον παρεπόμενο χαρακτήρα της εγγυήσεως, που συνίσταται ακριβώς στην εξάρτηση της ενοχής του εγγυητή από εκείνη του πρωτοφειλέτη. Η σχετική ρύθμιση που εισάγεται με την ως άνω τροπολογία, πάντως, προβληματίζει σχετικά με τη θέση που θα έπρεπε τελικά να λάβει ο νομοθέτης, ως προς το ζήτημα της επέκτασης της αναστολής των διώξεων και των λοιπών προληπτικών μέτρων υπέρ συνοφειλετών και εγγυητών του οφειλέτη, τόσο στο πλαίσιο των διαδικασιών του ΠτΚ όσο και στο πλαίσιο της διαδικασίας του ν. 3869/2010.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

I. ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- *Αναγνωστοπούλου Αικ.*, Τα προληπτικά μέτρα στη διαδικασία εξυγίανσης, ΧρΙΔ 2013, 473 επ.
- *Αρβανιτάκης Π.*, Το διαδικαστικό πλαίσιο του ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, Αρμ 2010, 1461 επ.
- *Αυγητίδης Δ.*, Εξυγίανση επιχειρήσεων μέσω προπτωχευτικών συμφωνιών, 2011
- *[Ο ίδιος]*, Η νέα άμεση διαδικασία εξυγίανσης (Άρθρο 106 β ΠτΚ), Συνήγορος 87/2011, 36 επ.
- *[Ο ίδιος]*, Η θέση του εγγυητή στις εξυγιαντικές διαδικασίες του ΠτΚ, ΧρΙΔ 2014, 249 επ.
- *[Ο ίδιος]*, Διαδικασία εξυγίανσης: Μια προσωρινή αποτίμηση, ΔΕΕ 2014, 297 επ.
- *Βαθρακοκόλης Β.*, Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας (σχολιασμένος), 1997
- *Βελέντζας Γ.*, Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, ΕτρΑξΧρΔ 2010, 417 επ.
- *Βέλλας Π.*, Η κατά τον Πτωχευτικό Κώδικα αναστολή διώξεων των ενέγγυων επιχειρηματικών πιστωτών, ΕΕμπΔ 2008, 490 επ.
- *Βενιέρης Ι.*, Κριτική αποτίμηση της διαδικασίας του Ν. 3869/2010 (τα «υπερχρεωμένα νοικοκυριά») και της αναμόρφωσής της με το Ν. 4161/2013, ΧρηΔικ 2013, 215 επ.
- *Βενιέρης Ι./Κατσάς Θ.*, Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα, 2011
- *[Οι ίδιοι]*, Εφαρμογή του Ν 3869/2010 για τα υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα, 2013
- *Γαλανοπούλου-Μητροπούλου Αγ.*, Υπερχρεωμένα νοικοκυριά – Νομική αντιμετώπιση, 2014
- *Γέσιου-Φαλτσή Π.*, Αναγκαστική Εκτέλεση-Γενικό Μέρος, 1998
- *Γεωργακόπουλος Λ.*, Πτώχευση και εξυγίανση, 1997
- *[Ο ίδιος]*, Εγχειρίδιο εμπορικού δικαίου, 1997
- *Γεωργιάδης Απ.*, Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ), 2010
- *[Ο ίδιος]*, Σύντομη Ερμηνεία Αστικού Κώδικα (ΣΕΑΚ II), 2013
- *Ζουμπούλης Χ.*, Επικαιρότητα-Επιστημονική κίνηση στο εξωτερικό, ΕΕμπΔ 2012, 1018 επ.
- *Καλαβρός Κ.*, Ζητήματα από την αναστολή των ατομικών διώξεων του πτωχεύσαντος οφειλέτη κατ' άρθρο 25 του ΠτωχΚ, ΕΠολΔ 2012, 719 επ.
- *Καλουτά Γ./Terasse Th.*, Η ρύθμιση των υπερχρεωμένων νοικοκυριών σε Ελλάδα και Γερμανία, ΕφΑΔ 2010, 1310 επ.
- *Κατηφόρης Ν.*, Η δικονομία της ρυθμίσεως οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2013

- *[Ο ίδιος]*, Αναστολή πλειστηριασμού της κύριας κατοικίας-Ερμηνευτική προσέγγιση του άρθρου 2 του ν. 4224/2013, 2014
- *Κατσάς Θ.*, Η προβληματική της προστατευτικής εμβέλειας των προληπτικών μέτρων υπέρ του εκδότη εγγυητικής επιστολής στο πλαίσιο των διαδικασιών συνδιαλλαγής και εξυγίανσης, ΧρΙΔ 2012, 382 επ.
- *Κεραμέας/Κονδύλης/Νίκας*, Ερμηνεία ΚΠολΔ, 2000
- *Κοτσίρης Λ.*, Πτωχευτικό δίκαιο, 2008
- *[Ο ίδιος]*, Η διαδικασία συνδιαλλαγής κατά τον Πτωχευτικό Κώδικα, 2011
- *Κοτσίρης Λ./Αρβανιτάκης Π.*, Προληπτικά μέτρα στο πλαίσιο της διαδικασίας συνδιαλλαγής κατά τον νέο ΠτΚ (Γνωμοδότηση), ΝοΒ 2008, 805 επ.
- *Κοτσίρης Λ./Χατζηνικολάου-Αγγελίδου Ουρ.*, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, 2006
- *Κρητικός Αθ.*, Ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων με βάση τον Ν. 3869/2010, όπως ισχύει μετά τις επελεθούσες μεταβολές, 2014
- *Λιακόπουλος Αθ.*, Δίκαιο εξυγίανσης και εκκαθάρισης επιχειρήσεων, 1994
- *Μάζης Π.*, Η συμφωνία συνδιαλλαγής του νέου Πτωχευτικού Κώδικα, ΔΕΕ 2008, 172 επ.
- *Μακρής Δ.*, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 3869/2010, 2010
- *[Ο ίδιος]*, Κατ' άρθρο ερμηνεία του Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2011
- *Μιχαλόπουλος Γ.*, Οι προπτωχευτικές διαδικασίες αφερεγγυότητας του Πτωχευτικού Κώδικα-Από τη συνδιαλλαγή επιστροφή στην εξυγίανση, 2013
- *Νίκας Ν.*, Δίκαιο αναγκαστικής εκτελέσεως Ι, Γενικό Μέρος, 2010
- *Παμπούκης Κ.*, Συνέπειες της πτώχευσης ως προς τους πτωχευτικούς πιστωτές, ΕπισκΕΔ 2008, 21 επ.
- *Περάκης Ευαγ.*, Η συμφωνία πιστωτών και επιχείρησης κατά τα άρθρα 44 και 45 του ν. 1892/1990, 1993
- *[Ο ίδιος]*, Πτωχευτικό δίκαιο, 2010
- *[Ο ίδιος]*, Η διαδικασία του Ν. 3869/2010 για τη ρύθμιση των οφειλών φυσικών προσώπων ως συλλογική διαδικασία, ΔΕΕ 2011, 400 επ.
- *[Ο ίδιος]*, Πτωχευτικό δίκαιο, 2012
- *Πλεύρη Α.*, Η αρχή της αναστολής των ατομικών καταδιώξεων κατά το άρθρο 25 ΠτΚ-Σύγχρονες νομολογιακές παραδοχές, ΕφΑΔ 2012, 916 επ.
- *Ποταμίτης Στ.*, Εναρμόνιση της απαλλαγής από τα χρέη στην Ευρώπη – Η Ομάδα εργασίας του δεύτερου ευρωπαϊκού συνεδρίου για την πτώχευση και αναδιοργάνωση, ΔΕΕ 2013, 1132 επ.
- *Ρήγας Κ.*, Τα προληπτικά μέτρα στο νέο ΠτΚ (Ν. 3588/2007), ΕφΑΔ 2010, 282 επ.

- *Ρόκας Αλ.*, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, 2011
- *[Ο ίδιος]*, Επικαιρότητα-Επιστημονική κίνηση στο εξωτερικό, ΕΕμπΔ 2011, 235 επ.
- *[Ο ίδιος]*, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης επιχειρήσεων, 2014
- *Ρόκας Ν.*, Μεταρρυθμιστικές τάσεις στο πτωχευτικό δίκαιο ενόψει και της οικονομικής κρίσης, ΕΕμπΔ 2010, 271 επ.
- *Ρούσσης Δ.*, Η συμβατική ελευθερία διάθεσης των ακατάσχετων απαιτήσεων του ΚΠολΔ 982 παρ. 3 – Συμβολή στην ερμηνεία των ΑΚ 451 και 464, ΧρηΔικ 2012, 218 επ.
- *[Ο ίδιος]*, Δίκαιο εκκαθάρισης τραπεζών, 2014
- *Ρούσσης Κλ.*, Υπερχρεωμένα φυσικά πρόσωπα-Δομή και λειτουργία Ν. 3869/2010, ΕφΑΔ 2011, 1288 επ.
- *Σπυράκος Δ.*, Ρύθμιση χρεών και πτωχευτική διαδικασία ιδιωτών, ΧρηΔικ 2008, 180 επ.
- *Σπυριδάκης Ι.*, Πτωχευτικό δίκαιο, 2008
- *[Ο ίδιος]*, Η διαδικασία συνδιαλλαγής, 2011
- *Σπυριδάκης/Γεωργιακάκη*, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2012
- *Σπυρόπουλος σε Μαρίνο Μιχ.*, Η ανώνυμη εταιρεία μεταξύ εταιρικού και πτωχευτικού δικαίου και δικαίου κεφαλαιαγοράς, 2011
- *Σωτηρόπουλος Γ.*, Ο νέος Πτωχευτικός Κώδικας: Από την «πτώχευση» στην «εξυγίανση» του ελληνικού πτωχευτικού δικαίου, ΧρΙΔ 2008, 290 επ.
- *[Ο ίδιος]*, Ζητήματα του δικαίου της εξυγίανσης επιχειρήσεων, ΕΕμπΔ 2012, 803 επ.
- *Τριανταφυλλάκης Γ.*, Εισηγήσεις εμπορικού δικαίου, 2009
- *[Ο ίδιος]*, Εφαρμογές εμπορικού δικαίου, 2014
- *Φράστανλης Στ.*, Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης-Βασικές αρχές και έναρξη της διαδικασίας, ΧρΙΔ 2012, 407 επ.
- *Χατζημιχαήλ Δ.*, Διεύρυνση των μέτρων προληπτικής προστασίας υπέρ των εγγυητών (Άρθρο 104 παρ. 1β' του ΠτΚ), ΔΕΕ 2011, 1220 επ.
- *Χριστοπούλου Χ.*, Η συμφωνία εξυγίανσης, ΔΕΕ 2012, 1109 επ.
- *Ψαρουδάκης Γ.*, ΔΕΝ 2012, 738 επ.
- *Ψυχομάνης Σπ.*, Πτωχευτικό δίκαιο και δίκαιο ρύθμισης οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων, 2012
- *[Ο ίδιος]*, Ρύθμιση οφειλών υπερχρεωμένων φυσικών προσώπων (μη εμπόρων), 2014

II. ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- *Ayotte K./Morrison E.*, Creditor control and conflict in Chapter 11, Journal of Legal Analysis 2009, 511 επ.
- *Baird D.*, Elements of bankruptcy, 2010

- *Cork R./Santoni M.*, Recent developments in French restructurings, *Global Insolvency and Restructuring Review* 2012/13, 89 επ.
- *Davies S.*, *Insolvency and the Enterprise Act 2002*, 2003
- *Englert J./Smith L.*, Restructuring trends in Germany, *Global Insolvency and Restructuring Review* 2012/13, 95 επ.
- *Fletcher F.*, *The Law of Insolvency*, 2009
- *Jacquemont A.*, *Droit des entreprises en difficulté*, 2009
- *Keay A./Walton P.*, *Insolvency Law, Corporate and personal*, 2008
- *Le Corre P.*, *Droit et pratique des procédures collectives*, 2009
- *Niemi J./Ramsay I./Whitford W.*, *Consumer Bankruptcy in global perspective*, 2003
- *Omar P.*, *Preservation and Pre-Packs à la française: The Evolution of French Insolvency Law After 2005*, *International Company and Commercial Law Review* 2011, 258 επ.
- *Potamitis S./Rokas Al.*, *A new pre-bankruptcy procedure for Greece*, *Journal of Business Law* 2012, 235 επ.
- *Roe M./Skeel D.*, *Assessing the Chrysler Bankruptcy*, *Michigan Law Review* 2010, 728 επ.
- *Saint-Alary-Houin C.*, *Droit des entreprises en difficulté*, 2011
- *Sortais J-P.*, *Entreprises en difficulté –Les mécanismes d’alerte et de conciliation*, 2010
- *Ziegenhagen A.*, *Objective accomplished? Improving restructuring options in Germany through insolvency reform (“ESUG”)*, *Global Insolvency and Restructuring Review* 2012/13, 100 επ.

III. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- <http://www.europarl.europa.eu>
- <http://eur-lex.europa.eu>
- <http://vosdroits.service-public.fr>
- <http://www.loi-surendettement.fr>
- www.legifrance.gouv.fr
- <http://www.kathimerini.gr>
- <http://www.whitecase.com>
- <http://www.uscourts.gov>
- <http://www.capital.gr>
- <http://www.naftemporiki.gr>
- <http://www.law.cornell.edu/uscode/text/11/362>
- <http://www.kirkland.com>
- <http://elinamoustaira.blogspot.gr>
- <http://www.dsllar.gr>

- <http://www.ceps.eu>
- <http://www.mindev.gov.gr>
- <http://www.dsanet.gr>
- <https://lawdb.intrasoftnet.com>

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

Άρειος Πάγος

- ΑΠ 52/2000, ΕλλΔνη 2000, 689 επ.
- ΑΠ 866/2004, ΕλλΔνη 45, 1621 επ.
- ΑΠ 133/2004, ΧρΙΔ 2004, 513 επ.
- ΑΠ 697/2008, Αρμ 2009, 913 επ.
- ΑΠ 515/2010, ΝΟΜΟΣ
- ΑΠ 577/2010, ΝΟΜΟΣ

Εφετείο Αθηνών

- ΕφΑθ 3535/2004, ΕλλΔνη 2006, 548 επ.
- ΕφΑθ 2188/2008, ΝΟΜΟΣ
- ΕφΑθ 868/2009, ΝΟΜΟΣ
- ΕφΑθ 85/2011, ΔΕΕ 2011, 912 επ.
- ΕφΑθ 2382/2011, ΔΕΕ 2012, 63 επ.
- ΕφΑθ 3006/2011, ΔΕΕ 2012, 37 επ.

Εφετείο Θεσσαλονίκης

- ΕφΘεσ 2230/2008, ΕπισκΕΔ 2009, 160 επ.
- ΕφΘεσ 1652/2009, ΕπισκΕΔ 2010, 153 επ.

Εφετείο Λάρισας

- ΕφΛαρ 161/2012, Δικογραφία 2012, 329 επ.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Αθηνών

- ΠΠρΑθ 2/2009, ΧρηΔικ 2009, 164 επ.
- ΠΠρΑθ 655/2009, ΔΕΕ 2009, 1355 επ.
- ΠΠρΑθ 40/2010, ΕΕμπΔ 2010, 152 επ.
- ΠΠρΑθ 832/2010, ΔΕΕ 2011, 451 επ.
- ΠΠρΑθ 6052/2010, ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 861/2011, ΔΕΕ 2011, 1150 επ.
- ΠΠρΑθ 1094/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΑθ 539/2012, ΔΦΝ 2012, 893 επ.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

- ΠΠρΘεσ 28664/2008, ΕπισκεΔ 2008, 911 επ.
- ΠΠρΘεσ 3378/2011, Αρμ 2011, 969 επ.
- ΠΠρΘεσ 11680/2012, ΔΕΕ 2012, 782 επ.
- ΠΠρΘεσ 672/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΘεσ 5757/2013, ΕλλΔνη 2013, 518 επ.
- ΠΠρΘεσ 11923/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΠΠρΘεσ 14539/2013, ΝΟΜΟΣ

Πολυμελές Πρωτοδικείο Λάρισας

- ΠΠρΛαρ 36/2011, ΝοΒ 2012, 929 επ.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Ορεστιάδας

- ΠΠρΟρ 5/2011, Αρμ 2012, 371 επ.

Πολυμελές Πρωτοδικείο Σερρών

- ΠΠρΣερ 8/2010, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Αθηνών

- ΜΠρΑθ 10689/2008, ΔΕΕ 2009, 75 επ.
- ΜΠρΑθ 6127/2009, ΔΕΕ 2009, 1094 επ.
- ΜΠρΑθ 1370/2010, ΔΕΕ 2010, 446 επ.
- ΜΠρΑθ 2379/2010, ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΑθ 2804/2010, ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΑθ 7712/2010, ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΑθ 3224/2011, ΔΕΕ 2011, 691 επ.
- ΜΠρΑθ 12327/2011, ΕφΑΔ 2012, 75 επ.
- ΜΠρΑθ 2147/2013, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Αλεξανδρούπολης

- ΜΠρΑλεξ 377/2012, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Βόλου

- ΜΠρΒολ 2202/2010, ΕφΑΔ 2010, 1123 επ.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ηρακλείου

- ΜΠρΗρ 4298/2009, ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΗρ 2411/2011, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Θεσσαλονίκης

- ΜΠρΘεσ 21763/2005, ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΘεσ 25011/2008, ΕΠολΔ 2010, 575 επ.
- ΜΠρΘεσ 5015/2009, ΕΠολΔ 2010, 578 επ.
- ΜΠρΘεσ 7785/2009, ΕΠολΔ 2010, 580 επ.
- ΜΠρΘεσ 4768/2010, ΕΕμπΔ 2010, 462 επ.
- ΜΠρΘεσ 5930/2010, Αρμ 2011, 1679 επ.
- ΜΠρΘεσ 7120/2010, Αρμ 2011, 1184 επ.
- ΜΠρΘεσ 9297/2010, ΕΕμπΔ 2011, 461 επ.
- ΜΠρΘεσ 10241/2010, ΕΠολΔ 2010, 588 επ.
- ΜΠρΘεσ 14024/2011, ΝΟΜΟΣ
- ΜΠρΘεσ 13298/2010, Αρμ 2012, 284 επ.
- ΜΠρΘεσ 32412/2010, ΔΕΕ 2011, 321 επ.
- ΜΠρΘεσ 34934/2010, ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΜΠρΘεσ 2039/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΜΠρΘεσ 9539/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΜΠρΘεσ 15240/2011, ΧρηΔικ 2011, 334 επ.
- ΜΠρΘεσ 18316/2011, Αρμ 2012, 771 επ.
- ΜΠρΘεσ 22143/2011, ΕΕμπΔ 2012, 131 επ.
- ΜΠρΘεσ 17753/2012, ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΜΠρΘεσ 22258/2012, ΕΕμπΔ 2013, 718 επ.
- ΜΠρΘεσ 39/2013, ΕλλΔνη 2013, 1111 επ.
- ΜΠρΘεσ 22262/2013, Αρμ 2013, 1093 επ.

Μονομελές Πρωτοδικείο Καβάλας

- ΜΠρΚαβ 745/2011, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Κατερίνης

- ΜΠρΚατ 469/2010, ΕΠολΔ 2011, 260 επ.

Μονομελές Πρωτοδικείο Κοζάνης

- ΜΠρΚοζ 1778/2009, ΕΕμπΔ 2010, 405 επ.

Μονομελές Πρωτοδικείο Ξάνθης

- ΜΠρΞανθ 90/2013, ΕΕργΔ 2013, 347 επ.

Μονομελές Πρωτοδικείο Πάτρας

- ΜΠρΠατρ 3054/2010, ΕΕμπΔ 2011, 455 επ.
- ΜΠρΠατρ 3106/2011, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Πειραιά

- ΜΠρΠειρ 1084/2011, ΝΟΜΟΣ

Μονομελές Πρωτοδικείο Χαλκίδας

- ΜΠρΧαλκ 123/2012, ΤΝΠ ΔΣΑ

Ειρηνοδικείο Αθηνών

- ΕιρΑθ 6/2011, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΑθ 7/2011, ΕΠολΔ 2011, 350 επ.
- ΕιρΑθ 13/2011, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΑθ 15/2011, ΕφΑΔ 2011, 677 επ.
- ΕιρΑθ 39/2011, ΝοΒ 2011, 1584 επ.
- ΕιρΑθ 37/2012, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Αχαρνών

- ΕιρΑχαρν 419/2013, ΕΠολΔ 2013, 420 επ.

Ειρηνοδικείο Διδυμότειχου

- ΕιρΔιδυμ 414/2014, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Ελευσίνας

- ΕιρΕλευσ 6/2011, ΧρηΔικ 2011, 130 επ.
- ΕιρΕλευσ 23/2012, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Ηρακλείου

- ΕιρΗρακλ 414/2011, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Θεσσαλονίκης

- ΕιρΘεσ 302/2012, ΕΠολΔ 2012, 498 επ.

- ΕιρΘεσ 2518/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΘεσ 6820/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΘεσ 45/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΘεσ 14295/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΘεσ 14675/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΘεσ 998/2014, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Καλαμάτας

- ΕιρΚαλαμ 100/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ

Ειρηνοδικείο Καρδίτσας

- ΕιρΚαρδ 1/2011, ΧρηΔικ 2011, 130 επ.

Ειρηνοδικείο Κορίνθου

- ΕιρΚορ 67/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΚορ 592/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΚορ 165/2013, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Κρωπίας

- ΕιρΚρωπ 310/2013, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Λάρισας

- ΕιρΛαρ 78/2013, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Νιγρίτας

- ΕιρΝιγρίτας 17/2011, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Νίκαιας

- ΕιρΝικ 12/2011, ΤΝΠ ΔΣΑ
- ΕιρΝικ 27/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΝικ 46/2011, ΕΠολΔ 2012, 226 επ.

Ειρηνοδικείο Πατρών

- ΕιρΠατρ 16/2012, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Σικυώνος

- ΕιρΣικυώνος 237/2013, ΝΟΜΟΣ

Ειρηνοδικείο Χαλανδρίου

- ΕιρΧαλ 1/2011, ΕΠολΔ 2011, 357 επ.

Ειρηνοδικείο Χανίων

- ΕιρΧαν 394/2012, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΧαν 432/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΧαν 465/2013, ΝΟΜΟΣ
- ΕιρΧαν 822/2013, ΝΟΜΟΣ

Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών

- ΔΠρΑθ 5015/2009, ΔΕΕ 2010, 321 επ.

ΛΗΜΜΑΤΙΚΟ ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

(οι αριθμοί παραπέμπουν σε σελίδες)

Αδυναμία	11, 13, 19, 31 επ., 60, 73, 81
επαπειλούμενη	19, 101, 103
οικονομική	11, 19
παρούσα	11, 13, 19
προβλέψιμη	13
μόνιμη	17, 31, 60, 99
Ακυρότητα	50,52, 66, 72, 82, 85, 87
απόλυτη	66, 72, 82
Αναδιάρθρωση	15, 92 επ., 103, 109, 115
Αναδιοργάνωση	10 επ., 22, 42, 91 επ., 101, 104 επ.
Ανεπανόρθωτη βλάβη	70
Απαιτήσεις	14, 21, 29, 30, 34, 40 επ., 50, 60, 70, 89, 104
έγκυρες	30, 42
βέβαιες	30
εκκαθαρισμένες	30
υπό αίρεση/όρο/προθεσμία	30
Απαλλαγή	16, 61, 77, 81, 83 επ., 90, 92 επ., 100, 102, 107, 113
Απαγόρευση διάθεσης	24, 37, 39, 44, 71, 82, 84, 112, 115
Αναστολή	10, 12, 18, 19, 24, 28 επ., 60 επ., 86 επ., 94 επ., 111
αυτοδίκαιη	63, 67, 86, 88
ατομικών διώξεων	10, 12, 18, 44, 45, 52, 98
αναγκαστικής εκτέλεσης	10, 12, 18, 24, 34, 41
Ασφαλιστικά μέτρα	25, 26, 39, 45 επ., 58, 69, 79, 83, 84, 88
γνήσια/μη γνήσια	25
Αφερεγγυότητα	10, 12, 13, 16, 18, 20, 24, 30, 37, 86, 91 επ., 100 επ.
αστική	16, 30, 37, 102, 108, 109, 110
εμπορική	30, 109, 110
Administration	103

Automatic stay	106
Γενική ρήτρα	31
Collective action problem	15
Conciliation	13, 91, 97 επ.
Company Voluntary Agreement	103 επ.
Δεύτερη ευκαιρία	11, 15, 92
Διαδικασία	10, 11 επ., 19 επ., 40, 60 επ., 91 επ., 110 επ.
αφερεγγυότητας	13, 16, 94, 99
διασυννοριακή	92
εξυγίανσης	10, 11 επ., 19 επ.
προπτωχευτική	11, 13, 14, 19, 22, 37, 39, 43, 51, 91, 93, 100
πτωχευτική	13
συναινετική	13
συνδιαλλαγής	13 επ.
Διαμεσολάβηση	17, 60
Διαταγή πληρωμής	46, 47, 49, 50 επ., 69, 86
Δικαστική ρύθμιση	17, 61, 73
Δόλος	17, 60
Διώξεις πιστωτών	13, 23, 33, 54, 59, 64, 69, 71, 74, 77, 85, 98, 112
ατομικές	13, 24, 54, 59, 71, 74, 98, 111
παρούσες/μέλλουσες	23
Εγγυητής	27, 28, 30, 31, 68, 69, 115
Εγγυητική επιστολή	29, 32
Ειδικός εντολοδόχος	20, 99
Ειδική εκκαθάριση	11, 12, 92, 101
Έμπορος	18, 19, 70
Εμπορική ιδιότητα	19, 60, 115
Εμπειρογνώμονας	19, 22, 26, 38, 56, 113

Ένδικα μέσα	15, 36, 48
Έννομο συμφέρον	22 επ., 27, 37, 54 επ., 63, 68, 77, 79, 83, 85, 86
Εξυγίανση	11
άτυπη	15
μεταβιβαστική	101
Εξωδικαστικός συμβιβασμός	17
Εξοπλισμός	37
Επείγουσα περίπτωση	26, 54, 83
Επίδοση	10, 33, 35, 36, 48, 49, 50 επ., 64 επ., 76, 78, 79, 89
Επικείμενος κίνδυνος	26, 77
Επιταγή προς εκτέλεση	35, 49, 52, 65, 79, 80
Επιτροπή υπερχρέωσης	100
Επίτροπος	12
Έφεση	20, 63, 82, 85, 86
Entreprises	97 επ.
Ex lege	39, 62, 79, 83, 87, 89, 106
Fresh start	16, 105
Ιδιώτης	16, 87, 100, 105, 110
Individual Voluntary Agreement	104
Καλή πίστη	55, 64, 82
Καταγγελία	39, 42, 67, 75, 76, 98, 101
Κατάσταση περιουσίας	62, 72, 84, 113
πραγματική	62, 72, 84, 113
νομική	62, 72, 84, 113
Κατάσχεση	35, 44 επ., 65, 66, 81, 82, 98, 106

Κίνδυνος	26, 28, 33, 54, 70, 72, 76, 84
άμεσος	54
ανεπανόρθωτης βλάβης	70
επείγων	84
επικείμενος	26
 Κοινοτικό δίκαιο	 91, 92
Κύρια κατοικία	65, 77, 108
Liquidation	97, 107
Μεσολαβητής	22
Μέτρα	10, 11, 24, 34, 35, 44, 46, 71, 81, 102, 111
αναγκαστικής εκτέλεσης	10, 11, 24, 34, 35, 44, 46, 81, 102
διωκτικά	22, 29, 44, 46, 60, 62 επ., 70, 76, 82, 87, 113
 Νομικό πρόσωπο	 19, 95, 115
Οικονομική κρίση	26, 88, 103
Οφειλέτης	14, 17 επ., 27, 29 επ., 39, 43, 53, 58, 64, 68, 71, 73, 77, 80, 85, 95, 100, 107
πρωτοφειλέτης	29 επ.
συνοφειλέτης	27, 39 επ.
Παύση πληρωμών	14, 19, 21, 58, 91, 95, 97, 111
Πιστωτές	12 επ., 20 επ., 28, 29, 30 επ., 40 επ., 50 επ., 60, 65 επ., 71 επ., 80 επ., 91, 94, 101 επ., 111, 113, 115
εγχειρόγραφοι	42
ενέγγυοι	42
προνομιούχοι	
(γενικώς & ειδικώς)	42
εμπραγμάτως εξασφαλισμένοι	103, 106
 Προδικαστικός συμβιβασμός	 17, 61, 83
Προληπτικά μέτρα	10, 22 επ., 31, 35, 37 επ., 45, 55, 59, 74, 84, 88, 115

Προπτωχευτική απαλλοτρίωση	37
Προσημείωση υποθήκης	10, 36, 42 επ., 57, 65 επ., 72, 76, 84
Προσωρινή διαταγή	25, 31, 35, 39, 41, 45, 48, 54, 68, 82, 88, 111 επ.
Πτώχευση	11 επ., 21 επ., 30, 36, 38, 42, 48, 50, 55, 57, 89, 92, 95, 101 επ., 110
Πτωχευτική ικανότητα	13, 16, 17, 60, 107
Redressement judiciaire	97
Σπουδαίος λόγος	21, 30, 31, 41, 89
επιχειρηματικός	21, 30, 31, 89
κοινωνικός	21, 30, 40, 89
Συλλογική	12, 13, 14, 15, 17, 19, 20 επ., 38, 46, 57, 58, 80, 99, 100, 110
διαδικασία	14, 18, 20, 80, 99
ικανοποίηση	13, 15, 17, 19, 20 επ., 38, 58, 100, 110
εκτέλεση	12, 36, 46, 57
Συνδιαλλαγή	10, 12 επ., 18, 19, 22 επ., 36 επ., 40, 43 επ., 65, 86, 97 επ.
Σύνδικος	92
Συνοφειλέτης	27, 31
Σχέδιο αναδιοργάνωσης	10, 11, 13, 14, 22, 92, 101, 105, 106, 110
Σχέδιο αναδιάρθρωσης	93 επ.
Sauvegarde	98 επ.
Υπερχρέωση	16, 17, 99 επ., 111
υπερχρεωμένα φυσικά	
πρόσωπα	10, 16, 17, 107
υπερχρεωμένα νοικοκυριά	65, 68